

LAURENTIUS ESCHLBÖCK OSB

**IUS PROPRIUM
CONFOEDERATIONIS
BENEDICTINAE**

A jelenlegi jogi helyzet bemutatása

2003

ELŐSZÓ

A szerző olyan apátságban él, amelynek alaptörvénye Szent Benedek regulája és kongregációjának konstitúciói. A szerzetesek közül csak nagyon kevesen tudják, hogy a Bencés Konföderációnak ugyanakkor van egy saját törvénye is, következésképpen ennek a tartalma sem ismert. Jelen munka ezért azt a feladatot tűzi maga elé, hogy bemutassa a Bencés Konföderáció érvényes saját jogát. Mint a római nemzetközi Szent Anzelm Bencés Kollégium lakója, a szerző szembesül a saját jogot érintő mindennapos problémákkal. Témaválasztását mindenekelőtt az érvényes jogi helyzettel kapcsolatos lesújtó tudatlanság motíválta.

E munka előzménye egy disszertáció volt, amelyet a szerző a pápai Lateráni Egyetem két jogi intézetéhez nyújtott be. A munkát 2003 júniusában elfogadták, és a szerző *summa cum laude* minősítésű doktori fokozatot kapott.

TARTALOM (97–291. old.)

Rövidítések	103
Bibliográfia.....	105
Bevezetés.....	121

I. rész Jogtörténeti áttekintés

I. fejezet

A Bencés Konföderáció saját jogának történeti fejlődése az 1952-ben kiadott <i>Lex Propriä</i>g	125
1. szakasz. Valamennyi bencés kongregáció	
Leó által létrehozott konföderációja	125
1. § Az 1893. július 12-én kiadott <i>Summum semper bulla</i>	125
2. § Az 1893. szeptember 16-án kiadott <i>Inaestimabilis dekrétum</i>	128
3. § Az 1897. december 15-én kibocsátott <i>Sodalium motu proprio</i>	130
4. § A Püspökök és Szerzetesek Kongregációjának 1906. december 2-i döntése	131
5. § A Szerzetesi Kongregáció 1913. február 12-i rendelete	132
6. § A Szerzetesi Kongregáció 1927. február 7-i dekrétuma	133

II. fejezet

A Bencés Kongregáció saját joga az 1952-es <i>Lex Propriätól</i> az 1982-es <i>Lex Propriä</i>g	137
1. szakasz. az 1952-es <i>Lex Propria</i> keletkezése	137
1. §. Az 1947-es apátkongresszus és a <i>Pacis vinculum bulla</i>	137
2. § A Bencés Konföderáció számára létrehozott pápai saját törvény	140
2. szakasz. Az 1970-es <i>Lex Propria</i>	144
3. szakasz. Az 1985-ös <i>Ius Proprium</i>	145

II. rész
A Bencés Konföderáció saját jogának jelenlegi változata

I. fejezet	
A konföderáció természete, összetétele és célja	149
1. szakasz. A konföderáció természete.....	150
1. § Fogalmilag	150
2. § Jogilag	153
3. § A konföderáció természetéről szóló további rendelkezések	155
2. szakasz: A konföderáció alkotmánya.....	156
3. szakasz: A konföderáció célja	164
II. fejezet	
A konföderáció vezetése	167
1. szakasz. Az apátkongresszus	167
1. § Az apátkongresszus tagjai	168
2. § Az apátkongresszus összehívása.....	172
3. § A kongresszus tárgyalási témái.....	175
4. § A kongresszus határozatai.....	177
5. § A prímás apát megválasztása	179
2. szakasz. A prézes színódus.....	187
3. szakasz. A prímás apát	191
1. § A prímás apát monasztikus pozíciója.....	191
2. § A prímás apát feladatai	193
a) A prímás apátnak a konföderációval kapcsolatos feladatai.....	193
b) A prímás apát feladatai a neki alárendelt kolostorok vonatkozásában	202
3. § A hivatal letétele	204
4. § A prímás apát hivatala.....	206
III. fejezet	
A Római Szent Anzelm apátság	209
1. § A római Szent Anzelm prímás apátság.....	209
2. § A kollégium vezetése.....	215
3. § Az egyetem vezetése.....	218

IV. fejezet	
A konföderációval való egyesülésre	
vonatkozó jogszabályok	223
1. cikkely. A konföderációval való egyesülésről általában	223
1. § <i>Az egyesülés feltételei</i>	224
2. § <i>A Communio Internationalis Benedictinarummal</i> <i>való együttműködés</i>	225
3. § <i>Kölcsönös segítség a konföderáció</i> <i>és a társult kolostorok, föderációk és intézmények között</i>	229
V. fejezet	
A prímás apát tanácsa	233
Befejezés	237
Jegyzetek	241

RÖVIDÍTÉSEK

AAS	SEDES APOSTOLICA, <i>Acta Apostolicae Sedis</i>
<i>Acta Leonis</i>	LEO PAPA XIII, <i>Leonis XIII Pontifici Maximi Acta</i>
AfkKR	<i>Archiv für katholisches Kirchenrecht</i>
<i>Annales O. S. B.</i>	ORDO SANCTI BENEDICTI, <i>Annales Ordinis Sancti Benedicti</i>
<i>AnnPont</i>	SEDES APOSTOLICA, <i>Annuario Pontificio</i>
<i>Apoll.</i>	<i>Apollinaris: commentarius iuris canonici</i>
ASS	SANCTA SEDES, <i>Acta Sanctae Sedis</i>
BM	<i>Benediktinische Monatsschrift</i>
<i>Bull. Rom.</i>	<i>Bullarum, diplomatum et privilegiorum Sanctorum Romanorum Pontificum Taurinensis editio</i>
CIB	Communio Internationalis Benedictinarum
CIC – 1917	<i>Codex iuris canonici</i> , Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus
CIC – 1983	<i>Codex iuris canonici</i> , auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus
<i>Communicationes</i>	PONTIFICIUM CONSILIUM DE LEGUM TEXTIBUS INTERPRETANDIS (an. 1 – 15: PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO; an. 16 – 21: PONTIFICIA COMMISSIO AD CODICEM IURIS CANONICI AUTHENTICE INTERPRETANDUM), <i>Communicationes</i>
<i>CpR</i>	<i>Commentarium pro Religiosis et Missionariis</i>
DIP	<i>Dizionario degli Istituti di Perfezione</i>
DNCDC	CHIAPPETTA L., <i>Dizionario del Nuovo Codice di Diritto Canonico</i>
EA	<i>Erbe und Auftrag</i>
ES	PAULUS PAPA VI., Litt. ap. motu pr. dat.: <i>Ecclesiae Sanctae</i>
GU	REPUBBLICA ITALIANA, <i>Gazzetta ufficiale della Repubblica Italiana</i>
<i>HdbKathKR²</i>	<i>Handbuch des Katholischen Kirchenrechts</i> , 2. Aufl.
HRG	<i>Handbuch zur deutschen Rechtsgeschichte</i>
<i>Informationes SCRIS</i>	S. CONGR. PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, <i>Informationes</i>
KGQS	<i>Kirchengeschichtliche Quellen und Studien</i>
LKStKR	<i>Lexikon für Kirchen und Staatskirchenrecht</i>

LP – 1952	CONFOEDERATIO BENEDICTINA, <i>Lex Propria Confoederationis Congregationum Monasticarum Ordinis Sancti Benedicti</i>
LP – 1982	CONFOEDERATIO BENEDICTINA, <i>Lex Propria Confoederationis Benedictinae</i>
LThK ²	<i>Lexikon für Theologie und Kirche</i> , 2. Aufl.
LThK ³	<i>Lexikon für Theologie und Kirche</i> , 3., völlig neubearb. Aufl.
MK	<i>Münsterischer Kommentar</i>
MonEccl	<i>Monitor Ecclesiasticus: commentarius internationalis iuris canonici</i>
MThSt.Kan.	<i>Münchner Theologische Studien: kanonistische Abteilung</i>
NDDC	<i>Nuovo Dizionario di Diritto Canonico</i>
Normae	CONFOEDERATIO BENEDICTINA, <i>Normae de Consociatione cum Confoederatione</i>
ÖAKR	<i>Österreichisches Archiv für Kirchenrecht</i>
Ordo celebrandi	CONFOEDERATIO BENEDICTINA, <i>Ordo Celebrandi Congressum Abbatum</i>
PerRMCL	<i>Periodica de re morali, canonica, liturgica</i>
QDE	<i>Quaderni di Diritto Ecclesiale</i>
RB	BENEDICTUS <Sanctus>, <i>Regula</i>
StMB	<i>Studien und Mitteilungen zur Geschichte des Benediktinerordens und seiner Zweige</i>
StudAns	<i>Studia Anselmiana</i>
ThGl	<i>Theologie und Glaube</i>
TRE	<i>Theologische Realenzyklopädie</i>

BIBLIOGRÁFIA

I. FORRÁSOK

1. Az általános jog forrásai

a) Törvénykönyvek

Codex iuris canonici, Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus, Romae, 1917, in: *AAS*, 9 (1917), pars II.

Codex iuris canonici, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, fontium annotatione et indice analytico-alphabetico auctus cura et studio PONTIFICIAE COMMISSIONIS CODICI IURIS CANONICI AUTHENTICE INTERPRETANDO, Civitas Vaticana, 1989.

b) Pápai rendeletek

BENEDICTUS PAPA XV, Litt. ap.: *Cambria*, 1916 feb. 7, Romae, apud S. Petrum: De erectione ecclesiasticae provinciae Cardiffensis, in: *AAS*, 8 (1916), 257–259.

PIUS PAPA X, Const. ap.: *Sapientis consilio*, 1908 iun. 29, Romae, apud S. Petrum: de Romana Curia, in: *AAS*, 1 (1909), 7–19.

– *Lex Propria Sacrae Romanae Rotae et Signaturae Apostolicae*, 1908 sept. 29, in: *AAS*, 1 (1909), 20–108.

– Litt. ap. motu pr. dat.: *Sacrorum antistitum*, 1910 sept. 1, Romae, apud S. Petrum: quo statuntur leges ad Modernismi periculum propulsandum, in: *AAS*, 2 (1910), 655–680.

PIUS PAPA XII, Const. ap.: *Vacantis Apostolicae Sedis*, 1945 dec. 8, Romae, apud S. Petrum: de Sede Apostolica vacante et de Romani Pontificis electione, in: *AAS*, 37 (1946), 65–99.

– Litt. encycl.: *Fulgens radiatur*, 1947 mar. 21, Romae, apud S. Petrum, ad venerabilis fratres patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos, aliosque locorum ordinarios pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes: decimoquarto exacto saeculo a pientissimo S. Benedicti obitu, in: *AAS*, 39 (1947), 137–155.

– Const. ap.: *Sponsa Christi*, 1950 nov. 21, Romae, apud S. Petrum: de sacro monialium instituto promovendo, in: *AAS*, 43 (1951), 5–15.

- Const. ap.: *Sedes Sapientiae*, 1956 mai. 31, Romae, apud S. Petrum: Principia dantur et Statuta generalia probantur, quibus informari regique debent ii qui vocati sunt ad statum acquirendae religiosae perfectionis amplectendum eorumque educatores, in: *AAS*, 48 (1956), 354–365.
- PAULUS PAPA VI, Litt. ap. motu pr. dat.: *Ecclesiae Sanctae*, 1966 aug. 6, Romae, apud S. Petrum: Normae ad quaedam exsequenda SS. Concilii Vaticani II Decreta statuuntur, in: *AAS*, 57 (1966), 757–787.
- Litt. ap. motu pr. dat.: *Pontificalis Domus*, 1968 mar. 28, Romae, apud S. Petrum: Pontificalis Domus ordinatio quadamtenus mutatur, in: *AAS*, 60 (1968), 305–315.
- Litt. ap. motu pr. dat.: *Pontificalia Insignia*, 1968 iun. 21, Romae, apud S. Petrum: De usu insignium pontificalium recognoscendo, in: *AAS*, 60 (1968), 374–377.
- Litt. ap. motu pr. dat.: *Ministeria quaedam*, 1972 aug. 15, Romae, apud S. Petrum: Disciplina circa Primam Tonsuram, Ordines Minores et Subdiaconatum in Ecclesia Latina innovatur, in: *AAS*, 64 (1972), 527–534.
- IOANNES PAULUS PAPA II, Const. ap.: *Sapientia Christiana*, 1979 apr. 15, Romae, apud S. Petrum: de studiorum Universitatibus et Facultatibus Ecclesiasticis, in: *AAS*, 71 (1979), 469–499.
- Const. ap.: *Sacrae Disciplinae Leges*, 1983 ian. 25, Romae apud Vaticanas aedes, in: *AAS*, 75 (1983), VII–XIV.
- Const. ap.: *Pastor Bonus*, 1988 iun. 28, Romae, apud S. Petrum: de Curia Romana, in: *AAS*, 80 (1988), 841–912.

c) A Szentszék rendeletei

- CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Professio fidei et iusiurandum fidelitatis in suscipiendo officio nomine Ecclesiae exercendo*, 1989 ian. 9., in: *AAS*, 81 (1989), 104–106.
- S. CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Monitum*, 1920 iun. 4, Romae, ex Secr. eiusd. S. Congr. de Rel.: opportunum ducit monere Moderatores Generales Congregationum Religiosorum iuris pontificii, qui procuratorem generalem ad negotia gerenda apud Sanctam Sedem nondum constituerint, vi can. 517 § 1 Codicis Iuris Canonici unamquamque Religionem iuris pontificii teneri ad deputandum Procuratorem Generalem qui praedicta negotia agat, quique e gremio eiusdem Religionis debet, in: *AAS*, 12 (1920), 301.
- *Instructio*, 1950 nov. 23, Romae, ex Aed. S. Congr. de Rel.: ad Constitutionem „Sponsa Christi” in praxi deducendam, in: *AAS*, 33 (1951), 37–44.

- S. CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Decretum*, 1969 nov. 27, Romae: de ratione qua sodales laici regimen Institutum religiosorum clericalium participare possint, in: *AAS*, 61 (1969), 739–740.
- *Decretum*, 1970 iun. 4, Romae: quo nonnullae facultates Religiosis Institutis conceduntur, in: *AAS*, 62 (1970), 549–550.
- PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO, *Ex actis Pontificae Commissionis Codici Iuris Canonici Recognoscendo*, in: *Communicationes*, 11 (1979), 48.
- PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS CANONICI AUTHENTICE INTERPRETANDO, *Responsum ex audientia*, 1985 iul. 5: de Superiore et eius Consilio, in: *AAS*, 77 (1985), 771.

2. Akülönleges jog forrásai

a) Pápai rendeletek

- INNOCENTIUS PAPA XI, Const. ap.: *Inscrutabili*, 1687 mar. 22, Romae, apud S. Mariam Maiorem: Erigitur Collegium studiorum in Monasterio S. Pauli extra moenia Urbis Monachorum Casinen., et pro eo leges nonnullae conduntur, in: *Bull. Rom.*, tom. VIII, 416–419.
- LEO PAPA XIII, Litt.: *Quae diligenter*, 1887 ian. 4, Romae, apud S. Petrum: ad Archiepiscopum cataniensem de restituendo Collegio S. Anselmi, in: *ASS*, 19 (1886), 353–356.
- Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, Romae: Nuperrimae Constitutiones Benedictinorum, in: *ASS*, 26 (1893–1894), 371–374.
 - Litt. ap. motu pr. dat.: *Sodalium*, 1897 dec. 15, Romae, apud S. Petrum: quo Ordini Benedictino conceditur regendum Collegium Athanasium, in: *ASS*, 30 (1897–1898), 362–364.
 - Litt. ap.: *Ecclesiasticos viros*, 1899 feb. 16, Romae, apud S. Petrum: quibus Abbati Primati Monachorum Ordinis S. Benedicti peculiare honoris insigne conceditur, in: LEO PAPA XIII, *Acta Leonis XIII*, vol. 19, 27–28.
- PIUS PAPA X, *Rescriptum*, 1908 mai. 30, Romae: Privilegium alumni totius Ordinis vel propriae Congregationis conferendi Ordines Minores Abbati Primati et Abbatibus Congregationum Praesidibus concessum, in: *Annales O. S. B.*, 1893–1908, 22.
- Litt. ap. motu pr. dat., *Litteris Apostolicis*, 1913 ian. 25, Romae, apud S. Petrum: quo Abbati Primati S. Anselmi de Urbe Coadiutor adiungitur, in: *AAS*, 5 (1913), 145–147.

- Litt. ap. motu pr. dat.: *Praeclara inter*, 1914 iun. 24, Romae, apud S. Petrum: De potestate conferendi academicos gradus facta Anselmiano Urbis Collegio, in: *AAS*, 4 (1914), 333–335.
- PIUS PAPA XI, Litt. ap.: *Ad montem Aventinum*, 1933 ian. 14, Romae, apud S. Petrum: Abbas Primas O. S. B. pro tempore constituitur Magnus Cancellarius Athenaei S. Anselmi de Urbe, in: *AAS*, 25 (1933), 239–240.
- Const. ap.: *Inter praecipuas*, 1933 iun. 15, Romae, apud S. Petrum: de Abbatia Sancti Hieronymi in Urbe, in: *AAS*, 26 (1934), 85–87.
- Litt. ap. motu pr. dat.: *Monasterium Sancti Hieronymi*, 1934 ian. 25, Romae, apud S. Petrum: Abbatiae Sancti Hieronymi de Urbe, in: *AAS*, 26 (1934), 290.
- PIUS PAPA XII, Homilia: *Beatissimi Patris*, 1947 sept. 18, Romae, in Basilica Patriarchali S. Pauli extra moenia: ab decimum quartum exactum saeculum ab obitu S. Benedicti Nursini, in: *AAS*, 39 (1947), 452–456.
- Litt. ap.: *Pacis vinculum*, 1952 mar. 21, Romae, apud S. Petrum: Lex Propria seu Constitutiones Confoederationis Congregationum monasticarum Ordinis Sancti Benedicti approbantur et confirmantur, in: *AAS*, 44 (1952), 520–522.
- IOANNES PAPA XXIII, Litt. ap.: *Caritatis unitas*, 1959 mai. 4, Romae, apud S. Petrum: Confoederatio Congregationum Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini approbatur, in: *AAS*, 51 (1959), 630–633.

b) A Szentszék rendeletei

- SECRETARIA STATUS, *Rescriptum*, 1954 sept. 21, Romae, prot. n. 333082, ad Bernardum Kaelin, Abbatem Primatem Benedictinorum Confoederatorum: il privilegio dello zucchetto violaceo.
- S. CONGREGATIO RITUUM, *Rescriptum*, 1907 ian. 23, Romae: Conceditur facultas subdelegandi sacerdotes utriusque cleri ad benedictionem a S. Mauro nuncupatam, in: *ASS*, 40 (1907), 310.
- S. CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, Romae, ex Secr. S. Congr. EE et RR.: Partes muneris Abbatis Primatis et officia erga Ordinem universum, in: *ASS*, 26 (1893–1894), 743–746.
- *Responsum ex audientia*, 1906 dec. 2, Romae, ex Secr. memoratae Congr.: posse Primatem sexto quoque anno Praesides omnium Congregationum Ordinis Romam advocare, ut collatis consiliis quidquid in bonum eiusdem Ordinis et Colegii Anselmiani vertere potest, statuunt atque decernant, in: *Annales O. S. B.*, 1–16 (1893–1908), 57–58.
- *Rescriptum*, 1907 dec. 21, Romae, ad Hildebrandum de Hemptinne, Abbatem Primatem O. S. B.: Datur facultas transferendi monachos S. Benedicti de una ad aliam congregationem, in: *ASS*, 54 (1908), 44–45.

- S. CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1913 feb. 12, Romae, prot. n. 834/13, ad Hartmannum Strohsacker, Collegii S. Anselmi Rectorem: In electione Abbatis Primatis licet constituere procuratorem, in: *Annales O. S. B.*, 1913, 14–15.
- *Rescriptum*, 1914 aug. 18, Romae, prot. n. 4679/14, ad Fidelim de Stotzingen, Abbatem Primatem O. S. B.: quo approbatur pro administrandis bonis temporalibus Collegii S. Anselmi de Urbe Consilium ordinarium et extraordinarium, in: *Annales O. S. B.*, 22–27 (1914–1919), 40–41.
 - *Decretum*, 1920 feb. 28, Romae, prot. n. 408/20: quo Abbati Primati O. S. B. conceditur facultas conferendi Primam Tonsuram et Ordines Minores, in: *Annales O. S. B.*, 1920–1926, 87–88.
 - *Rescriptum*, 1926 iun. 17, Romae, prot. n. 2712/26, ad Fidelim de Stotzingen, Abbatem Primatem O. S. B.: quo pro administranda re temporali Collegii S. Anselmi statutus consilium ordinarium et extraordinarium, in: *Annales O. S. B.*, 28–34 (1920–1926), 112–113.
 - *Decretum*, 1927 feb. 7, Romae, prot. n. 2800/26: de Normae Servandae in Electione Abbatis Primatis, in: *Annales O. S. B.*, 35 (1927), 16–17.
 - *Rescriptum*, 1947 aug. 29, Romae, prot. n. 6430/46: Rector Magnificus Pontificii Instituti Sancti Anselmi constituere dignatus est Praesidem Congressus, in: CONGRESSUS ABBATUM <1947 sept. 9–16, Roma>, *Protocollum*, 3.
 - *Decretum*, 1952 mar. 21, Romae, ex Secr. praef. S. Congr., prot. n. 2070/52: Relatio de approbatione et confirmatione Legis Propriae Confoederationis, in: *CpR*, 32 (1953), 243–244.
- S. CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Decretum*, 1982 mar. 25, Romae, prot. n. B. 123–1/81: Codex Praecipuus Legis Propriae approbatur et confirmatur, in: CONFOEDERATIO BENEDICTINA, *Ius Proprium*, 7.
- S. CONGREGATIO DE SEMINARIIS ET STUDIORUM UNIVERSITATIBUS, *Decretum*, 1933 ian. 15, Romae, ex Aed. S. Callisti: Institutum internationale a S. Anselmo, de Urbe, Pontificii Titulo insignitur, in: *AAS*, 25 (1933), 169.
- *Decretum*, 1961 iun. 17, Romae, ex Aed. S. Congr. de Sem. et Stud. Univ.: Pontificium Institutum Liturgicum Anselmianum canonice erigitur penes Facultatem Sacrae Theologiae Pontificii Athenaei Sancti Anselmi de Urbe, in: *AAS*, 54 (1962), 113–114
- S. CONGREGATIO PRO INSTITUTIONE CATHOLICA, *Decretum*, 1978 aug. 23, Romae, ex Aed. S. Congr.: Pontificium Institutum Liturgicum in Pontificio Atheneo Sancti Anselmi in Urbe vigens in Facultatem Sacrae Liturgiae.

c) A bencés saját jog forrásai

BENEDEK (Szent), *Regula*, Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2005.

CONFOEDERATIO BENEDICTINA, *Fontes (in textu originali et in versione Germanica) ad historiam et ius vigens Confoederationis Benedictinae*, ed. S. MAYER, Beuron, 1957.

- *Ius Proprium Confoederationis Benedictinae*, ed. Secretarius Abbatum Primatis, Romae, 1985.
 - *Ius Proprium Confoederationis Benedictinae*, 1982. márc. 25., Romae, in: *AfkKR* 158 (1989), 499–524.
 - *Satzungen der Konföderation der monastischen Kongregationen des Benediktinerordens*, erlassen von Papst Pius XII. durch das Apostolische Breve „Pacis vinculum“ vom 21. März 1952. AAS 44, 520 ff., aus dem lateinischen Urtext übers. von A. SCHMELCHER, in: *BM*, 32 (1956), 320–335.
 - *Statuten der Konföderation der monastischen Kongregationen des Benediktinerordens*, erlassen von Papst Pius XII. durch das Apostolische Breve „Pacis vinculum“ vom 21. März 1952. AAS 44, 520 ff., mitgeteilt von P. HOFMEISTER, in: *AfkKR*, 126 (1953–1954), 154–171.
 - *The Law proper to the Confederation of Monastic Congregations of the Order of St. Benedict*, translated and annotated by B. SAUSE, Atchison, 1953.
 - *Lex Propria Confoederationis Congregationum Monasticarum Ordinis Sancti Benedicti*, Roma, 1952.
- COMMUNIO INTERNATIONALIS BENEDICTINARUM, *Statutes of the Communio Internationalis Benedictinarum*, voted on and ratified by Abbot Primate Notker Wolf, 12 September, 2002.

* * *

CONGREGAZIONE CASSINESE O.S.B., *Costituzioni e Codice applicativo*, Roma, 1993.

ENGLISH BENEDICTINE CONGREGATION, *Constitutions of the English Benedictine Congregation*, s. l., 1997.

MAGYAR BENCÉS KONGREGÁCIÓ, *Konstitúciója*, Pannonhalma, 1996.

SCHWEIZER BENEDIKTINERKONGREGATION, *Satzungen und spirituelle Richtlinien der Schweizer Benediktinerkongregation*, s. l., 1986.

ÖSTERREICHISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, *Die Satzungen der Österreichischen Benediktinerkongregation*, beschlossen vom ordentlichen Generalkapitel der Österreichischen Benediktinerkongregation in den Sitzungen vom 25. bis 27. Oktober 1984 und vom 14. bis 16. Februar 1985, s. l., s. a.

- BAYERISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, *Die Satzungen der Bayerischen Benediktinerkongregation*, Metten, 1989.
- CONGREGAÇÃO BENEDICTINA DO BRASIL, *Constituições*, 1987, 2a edição revista, s. l., 1994.
- CONGREGATIO SOLESMENSIS (O. S. B.), *Regula Sancti Benedicti una cum Declarationibus et Constitutionibus pro monachorum Congregationis Solesmensis (O. S. B.)*, Mayenne, 1988.
- AMERICAN-CASSINESE CONGREGATION OF THE BENEDICTINE MONASTERIES, *The Constitutions and the Directory of the American-Cassinese Congregation of Benedictine Monasteries*, the office of the president, s. l., 1990.
- CONGREGAZIONE BENEDETTINA SUBLACENSE: PROVINCIA ITALIANA, *S. Regola, Costituzioni, Ordinamenti*, a cura di G. TAMBURRINO, Praglia, 1990.
- BEURONER BENEDIKTINERKONGREGATION, *Die Regel des hl. Benedikt mit den Deklarationen für die Mönchsklöster, den Statuten und dem Directorium spirituale der Beuroner Benediktinerkongregation*, hrsg. im Auftr. des 20. Generalkapitels der Beuroner Kongregation, Gerleve, 1985.
- SWISS-AMERICAN BENEDICTINE CONGREGATION, *The Constitutions and the Statutes of the Swiss-American Benedictine Congregation*, established by the General Chapter, Indiana, 1991.
- BENEDIKTINERKONGREGATION VON ST. OTTILIEN, *Eigenrecht der Benediktinerkongregation von St. Ottilien*, St. Ottilien, 1989.
- CONGRÉGATION BÉNÉDICTINE DE L'ANNONCIATION, *Declarations et Constitutions de la Congrégation Bénédicte de l'Annonciation*, s. l., 1992.
- CONGREGATIO SANCTAE MARIAE MONTIS OLIVETI O. S. B., *Regula S. Patris Benedicti: Constitutiones et Directorium*, Monte Oliveto Maggiore, 1982.
- CONGREGAZIONE VALLOMBROSANA DELL'ORDINE DI SAN BENEDETTO, *Regola di San Benedetto, Costituzioni e Dichiarazioni*, Vallombrosa, 1991.
- CONGREGAZIONE CAMALDOLESE DELL'ORDINE DI S. BENEDETTO, *Regola di S. Benedetto, Costituzioni e Dichiarazioni*, Camaldoli, 1985.
- CONGREGATIO SILVESTRINAE ORDINIS SANCTI BENEDICTI, *Constitutiones, a Capitulo Generali emendatae a Sede Apostolica approbatae ab Abbate Generale promulgatae in Solemnitate S. P. N. Benedicti die 11 Julii 2002*, s. l., 2002.
- CONGREGACIÓN BENEDICTINA DE LA SANTA CRUZ DEL CONO SUR, *Constituciones de la Congregación Benedictina de la Santa Cruz del Cono Sur*, s.l., s. a.

- CONGRESSUS ABBATUM <1925 oct. 1–6, Roma>, *Modus procedendi in deliberationibus Rmorum. DD. Abbatum et in electione Abbatis Primatis*, Romae, 1925.
- <1925 oct. 1–6, Roma>, *Protocollum seu Relatio de Sessionibus*, quas Abbates Congregationum Confoederatarum O. S. B. habuerunt in aedibus S. Anselmi mense Octobri 1925, Romae, 1925.
 - <1925 oct. 1–6, Roma>, *Quaestiones Congressui Rev. morum Abbatum proponendae*, Romae, 1925.
 - <1937 sept. 29 – oct. 4, Roma>, *Protocollum seu Relatio de Sessionibus*, quas Abbates Congregationum Confederatarum O. S. B. habuerunt in aedibus S. Anselmi 1937, Sublaci, 1937.
 - <1947 sept. 9–16, Roma>, *Protocollum seu relatio de sessionibus*, quas Abbates Congregationum Confoederatarum habuerunt in aedibus S. Anselmi de Urbe a die 9 septembris usque ad 16 septembris anno iubilaeo gloriosi transitus S. P. N. Benedicti 1947, Norcia, 1947.
 - <1953 sept. 18–25, Roma>, *Protocollum seu relatio de sessionibus*, quas Abbates Congregationum Confoederatarum O. S. B. habuerunt in aedibus S. Anselmi 1953, Romae, 1953.
 - <1966 sept. 14 – oct. 18, Roma>, *Acta Congressus Abbatum ac Priorum Conventualium Congregationum Confoederatarum O. S. B.*, in aedibus S. Anselmi de Urbe celebrati a die 18 Septembris ad diem 4 Octobris, Nursiae, s. a.
 - <1970 sept. 21 – oct. 1, Roma>, *Acta Congressus Abbatum ac Priorum Conventualium Congregationum Confoederatarum*, in aedibus S. Anselmi de Urbe celebrati a die 21 Septembris ad diem 1 Octobris 1970, SECRETARIA ABBATIS PRIMATIS, Romae, s. a.
 - <1970 sept. 21 – oct. 1, Roma>, *Lex Propria Confoederationis Benedictinae*, a Congressu Abbatum anno 1970 revisa et ad experimentum approbata, s. l., s. a.
 - <1973 sept. 19 – oct. 3, Roma>, *Acta Congressus Abbatum ac Priorum Conventualium Congregationum Confederatarum O. S. B.*, in aedibus S. Anselmi de Urbe celebrati 1973, a die 19 Septembris ad diem 3 Octobris, SECRETARIA ABBATIS PRIMATIS, Romae, s. a.
 - <1977 sept. 14–25, Roma>, *Acta Congressus Abbatum ac Priorum Conventualium Congregationum Confoederatarum O. S. B.*, in aedibus S. Anselmi de Urbe celebrati 1977, a die 14 ad diem 25 Septembris, SECRETARIA ABBATIS PRIMATIS, Romae, s. a.
 - <1980 sept. 22–27, Roma>, *Acta Congressus Abbatum Congregationum Confoederatarum O. S. B.*, in aedibus S. Anselmi de Urbe celebrati 1980 a die 22 ad diem 27 septembris, Romae, s. a.
 - <1980 sept. 22–27, Roma>, *Lex Propria Confoederationis Benedictinae*, in: CONFOEDERATIO BENEDICTINA, *Ius Proprium Confoederationis Benedictinae*, Romae, 1985, 8–26.

- <1980 sept. 22–27, Roma>, *Normae de Consociatione cum Confoederatione*, in: CONFOEDERATIO BENEDICTINA, *Ius Proprium Confoederationis Benedictinae*, Romae, 1985, 31–34.
- <1980 sept. 22–27, Roma>, *Ordo Celebrandi Congressum Abbatum*, in: CONFOEDERATIO BENEDICTINA, *Ius Proprium Confoederationis Benedictinae*, Romae, 1985, 27–30.
- <2000 sept. 4–11, Roma>, *Protokoll in deutscher Sprache*, s. l., s. a.
- <2004 sept. 25./27, Roma>, *Protokoll in deutscher Sprache*, s. l., s. a. – Extrakt der betreffenden Stellen über die Lex Propria aus der 4. und der 5. Sitzung.

* * *

- ABBATIA S. ANSELMI DE URBE, *Statuta de bonis temporalibus Abbatiae Sancti Anselmi de Urbe („Badia Primaziale di Sant’Anselmo“)*, a Synodo Praesidium approbata die 14 septembris 2001, s. l., s. a.
- L’AIDE INTER-MONASTÈRES, *Règlement intérieur du Secretariat de L’Aide Inter - Monastères*, in: CONFOEDERATIO BENEDICTINA, *Ius Proprium*, 35–39.
- L’ALLIANCE INTER-MONASTÈRES, *Règlement intérieur du Secretariat de L’Alliance Inter - Monastères*, s. l., 1999.
- COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMI DE URBE, *Regolamento del Collegio di Sant’ Anselmo*, s. l., 2001.
- *Statuta Collegii Sancti Anselmi de Urbe*, a Synodo Praesidium approbata die 14 septembris 2001, s. l., s. a.
- Monastisches Rituale*, hrsg. von der SALZBURGER ÄBTEKONFERENZ, St. Ottilien, 1989.
- PONTIFICIUM ATHENAEUM S. ANSELMI, *Ordinamenti e Norme del Pontificio Ateneo S. Anselmo*, Roma, 1990.
- *Ordo Anni Academici 2002–2003*, Roma, 2002.
 - *Statuta Pontificii Athenaei Sancti Anselmi de Urbe*, Romae, 1989.
- PONTIFICIUM COLLEGIUM GRAECORUM S. ATHANASII, *Regolamento per i Superiori e Professori del Pontificio Collegio Greco in Roma*, Roma, 1912.
- *Modificazioni al Regolamento dei Superiori e Professori del Pontificio Collegio Greco in Roma*, s. l., s. a.
- SYNODUM PRAESIDIUM <1907 mai. 9–15, Roma>, *Protocollum seu relatio de sessionibus*, a Praesidibus Congregationum O. S. B. in aedibus S. Anselmi de Urbe manese Maio 1907 ab Illustrissimo et Reverendissimo D. Hildebrand de Hemptinne Primate O. S. B., ad Synodum convocatis habitis, Romae, 1907.

3. Egyéb források és forrásgyűjtemények

- Benedictus-Bote des Friedens: Papstworte zu den Benediktusjubiläen von 1880 bis 1982*, dargeb. und eingel. von F. RENNERT, St. Ottilien, 1982.
- Bullarum, diplomatum et privilegiorum Sanctorum Romanorum Pontificum Taurinensis editio*, 24 tom., Augustae Taurinorum, 1857–1872.
- Caeremoniale Episcoporum*, ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli II. promulgatum, ed. typ., Civitas Vaticana, 1984.
- CONFOEDERATIO CANONICORUM REGULARIUM S. AUGUSTINI, *Statuta Confoederationis Canoniorum Regularium Sancti Augustini*, etat des Statuts à l'intention de Mgr Anthony Maggs, s. l., 1999.
- Pontificale Romanum*, ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum: Ordo Benedictionis Abbatis et Abbatissae. Ed. Typ., Civitas Vaticana, 1970, nova impressio 1978.
- REPUBBLICA ITALIANA: IL PRESIDENTE DELLA REPUBBLICA, *Decreto*, 1971 feb. 16, Roma: é riconosciuta la personalità giuridica della Badia Primaziale di S. Anselmo, con sede in Roma, dell'Ordine dei Benedettini, in: REPUBBLICA ITALIANA, *Gazzetta ufficiale della Repubblica Italiana* (1971), n. 104 (apr. 27).

II. SZEKUNDÉR IRODALOM

- ALTERMATT A. M., *Zisterzienser*, in: *LThK*³, vol. X, 1466–1470.
- ANDRÉS GUTIÉRREZ D. J., *Il diritto dei religiosi: commento esegetico al Codice*, sec. ed. italiana, versione integra aggiornata della quarta edizione spagnola, Roma, 1996.
- *Los Superiores religiosos según el Código: guía de súbditos y de superiores*, Madrid, 1985.
- AYMANS W. – MÖRSDORF K., *Kanonisches Recht: Lehrbuch aufgrund des Codex Iuris Canonici*, begr. von Eduard Eichmann, fortgef. von Klaus Mörsdorf, neu bearb. von Winfried Aymans, vol. I ss., Paderborn – München – Wien – Zürich, 1991 ss.
- BECKER H.-J., *Mehrheitsprinzip*, in: *HRG*, vol. III, 431–438.
- BESTE U., *Introductio in Codicem*, quam in usum et utilitatem scholae et cleri ad promptam expeditamque canonum interpretationem paravit et edidit, ed. altera, Collegeville, 1944.
- BERZDORF F., *Der Abtpräses und seine Vollmachten: Zum Verhältnis von allgemeinem Verbandsrecht des CIC und Eigenrecht der Kongregationen in der*

- Confoederatio Benedictina*, in: *Communio in Ecclesiae Mysterio*, Festschr. für Winfried Aymans zum 65. Geburtstag, hrsg. von K.-T. GERINGER und H. SCHMITZ, St. Ottilien, 2001, 29–39.
- *Die Mitwirkung der Mönchskapitel an der Leitung ihres Klosters*, in: *Ius et historia*, Festschr. für Rudolf Weigand zum 60. Geburtstag, hrsg. von N. HÖHL, Würzburg, 1989, 397–409.
- BROECK G. VAN DEN, *Procuratore Generale*, in: *DIP*, vol. VII, 879–880; 881–882.
- BUTLER C., *Benediktinisches Mönchtum: Studien über Benediktinisches Leben und die Regel St. Benedikts*, autoris. deut. Übers., St. Ottilien, 1929.
- CHIAPPETTA L., *Il Codice di Diritto Canonico: commento giuridico-pastorale*, 3 vol., 2^a ed., Roma, 1996.
- COMMUNIO INTERNATIONALIS BENEDICTINARUM, *Handbuch*, deutsche Ausgabe, September, 2005.
- CONFOEDERATIO BENEDICTINA, *SS. Patriarchae Benedicti Familiae Confoederatae*, Anno Domini MCMXXX, Sublaci, 1931.
- *SS. Patriarchae Benedicti Familiae Confoederatae*, Anno Domini MCMLXV, Romae, 1965.
 - *Catalogus Monasteriorum O. S. B. Monachorum*, ed. XIX, Romae, 2000.
 - *Catalogus Monasteriorum O. S. B. Sororum et Monialium*, ed. I, Romae, 2000.
- DAMMERTZ V., *Abtpräses*, in: *LThK³*, vol. I, 100–101.
- *Abtprimas*, in: *LThK³*, vol. I, 101.
 - *Das Verfassungsrecht der benediktinischen Mönchskongregationen in Geschichte und Gegenwart*, St. Ottilien, 1963 (KGQS, vol. 6). Magyar fordítása előkészületben
- DE PAOLIS V., *Il procuratore generale*, in: *Informationes SCRIS* 11 (1985) 1, 108–125.
- DI VINCENZO A. C., *Lex Propria Confoederationis Congregationum Ordinis Sancti Benedicti: Commentarium, Historia, Fontes*, Genua, 1955.
- *De Abbate Primate Confoederationis Benedictinae*, excerpta (PONTIFICIA UNIVERSITAS LATERANENSIS: INSTITUTUM UTRIVSQUE IURIS, Theses ad lauream), Roma, 1952.
- Dizionario degli Istituti di Perfezione*, dir. da G. PELLICCIA – G. ROCCA, 1 vol. ss, Roma, 1973 ss.
- DORTEL – CLAUDOT M., *Confederazione di istituti di vita consacrata*, in: *NDDC*, 251.
- *Federazione di istituti di vita consacrata*, in: *NDDC*, 501–502.
- EGAÑA LOIDI F. J., *Aggregazione di un istituto di vita consacrata a un altro (Aggregatio alicuius instituti vitae consecratae ad aliud)*, in: *NDDC*, 7–9.
- ENGELBERT P., *Benediktiner*, in: *LThK³*, vol. II, 211–218.

- *Geschichte des Benediktinerkollegs St. Anselm in Rom: von den Anfängen (1888) bis zur Gegenwart*, Rom, 1988 (StudAns, 98).
Magyar fordítása: *A római Szent Anselm Bencés Kollégium. Az első száz év rövid története (1888–1988)*, Rendtörténeti Füzetek 8. Pannonhalma, 2004.
- ERDŐ P., *Primas*, in: *LThK*³, vol. VIII, 587.
- FRANK K. S., *Benediktiner*, in: *TRE*, vol. V, 549–560.
- *Trappisten*, in: *LThK*³, vol. X, 193 ff.
- GAMBARI E., *I Religiosi nel Codice: Commento ai singoli Canonici*, Milano, 1986.
- GAMBARI E., *Adnotationes ad Legem propriam Confoederationis Congregationum Monasticarum O. S. B.*, in: *CpR*, 34 (1953), 239–251; 305–311; 35 (1954), 3–14; 259–272; 37 (1956), 8–18.
- GHIRLANDA G., *Curia diocesana*, in: *NDDC*, 325 f.
- *Curia romana*, in: *NDDC*, 326–329.
- GHIRLANDA G. – DE PAOLIS V. – MONTAN A., *La Vita Consacrata*, Bologna, 1983 (II Codice del Vaticano II, tom. 3).
- HAERING S., *Abtpräses*, in: *LKStKR*, vol. I, 23–24.
- *Abtprimas*, in: *LKStKR*, vol. I, 24–25.
- *Die Bayerische Benediktinerkongregation 1684–1803: eine rechtsgeschichtliche Untersuchung der Verfassung eines benediktinischen Klösterverbandes unter Berücksichtigung rechtlicher Vorformen und rechtssprachlicher Grundbegriffe*, in: *StMB*, 100 (1989), 5–255.
- HAMMERLING A., *Vertiefung des monastischen Lebens und Glaubens: die inkulturierte monastische Profess*, in: *EA*, 70 (1994), 85–108.
- Handbuch des katholischen Kirchenrechts*, hrsg. von J. LISTL – H. SCHMITZ, 2. grundlegend neubearb. Aufl., Regensburg, 1999.
- Handwörterbuch zur Deutschen Rechtsgeschichte*, hrsg. A. ERLER – E. KAUFMANN, mitbegr. von W. STAMMLER, 5 voll., Berlin, 1971–1998.
- HANSER L., *Der Primat des Abtes von Montekassino*, in: *StMB*, 46 (1928), 93–97.
- HANSTEIN H., *Ordensrecht: ein Grundriß für Studierende, Seelsorger, Klosterleitungen und Juristen*, Paderborn, 1958.
- HECKER L., *Sei allem Abschied voran!: Aus einer von der SÄK beauftragten Arbeitsgruppe*, in: VEREINIGUNG BENEDIKTINISCHER FRAUENKLÖSTER IM DEUTSCHEN SPRACHRAUM – SALZBURGER ÄBTEKONFERENZ, *Monastische Informationen* 113, 15. März 2003, 26–27.
- HEGGLIN B., *Der benediktinische Abt in rechtsgeschichtlicher Entwicklung und geltendem Kirchenrecht*, St. Ottilien, 1961, (KGQS, vol. 5).
- HEIMBUCHER M., *Die Orden und Kongregationen der katholischen Kirche*, 2., größtenteils neubearb. Aufl., 3 voll., Paderborn, 1907–1908.
- HEIMERL H. – PREE H., *Kirchenrecht: Allgemeine Normen und Eherecht*, Wien – New York, 1983.

- HENSELER R., *Ordensrecht: cann. 573 bis 746 Codex Iuris Canonici: Kommentar*, 2. Aufl., Sonderausgabe in der Verbindung mit der Vereinigung Deutscher Ordensobern, Sonderdruck aus dem MK (Stand 28. Erg. – Lfg. August 1997), Essen, 1998.
- Der hl. Maurussegel, in: *StMB*, 3, 2 (1882), 165–166.
- HOFMEISTER P., *Das Breve Pius XII. „Pacis vinculum“ vom 21. März 1952 für die benediktinische Konföderation*, in: *StMB*, 68 (1957), 5–39 et 184–214.
- *Die General-Prokuratoren der Ordensleute beim Hl. Stuhl*, in: *Im Dienste des Rechts in Kirche und Staat*, Festschr. für Franz Arnold, hrsg. von W. PLÖCHL – I. GAMPL, Wien, 1963, (Kirche und Recht, tom. 4, Beiheft zum ÖAKR), 235–260.
 - *Mitra und Stab der wirklichen Prälaten ohne bischöflichen Charakter*, Stuttgart 1928 (Kirchenrechtliche Abhandlungen, fasc. 104).
 - *Die neuen Föderationen der Nonnenklöster*, in: *ThGl*, 43 (1953), 241–265.
 - *Die Teilnehmer an den Generalkapiteln im Benediktinerorden*, in: *EIC*, 5 (1949), 368–370.
 - *Die Verfassung der Benediktinerkongregationen*, in: *StMB*, 66 (1955), 5–27.
 - *Rechtsfragen aus dem Benediktinerorden*, in: *AfkKR*, 135 (1966), 92–130.
- HORSTKÖTTER L., *Prämonstratenser*, in: *LThK³*, vol. VIII, 505–510.
- HÜLSKAMP M., *Prokurator*, in: *LThK³*, vol. VIII, 622.
- JACOBS U.-K., *Regula Benedicti*, in: *HRG*, vol. IV, 504–506.
- JASSMEIER J., *Das Mitbestimmungsrecht der Untergebenen in den älteren Männerordensverbänden*, München, 1954 (MThSt.Kan., tom. III).
- KOBERGER G., *Rechtsprobleme der Lateranenser Chorherren*, in: *ÖAKR*, 9 (1958), 36–50.
- KÖCK H., *Staatenverbindungen*, in: *Staatslexikon: Recht, Wirtschaft, Gesellschaft*, 7 vol., hrsg. von der GÖRRES-GESELLSCHAFT, Sonderausg. der 7., völlig neubearb. Aufl., Freiburg – Basel – Wien, 1985–1995, 170–173.
- KRÄMER P., *Die geistliche Vollmacht*, in: *HdbKathKR²*, 149–155.
- LASHOFER C., *Professbuch des Benediktinerstiftes Göttweig: zur 900-Jahr-Feier der Gründung des Klosters*, in: *StMB*, 26. Erg.-Bd., St. Ottilien, 1983.
- Lexikon für Kirchen- und Staatskirchenrecht*, hrsg. von A. CAMPENHAUSEN – I. RIEDEL – SPANGENBERGER – R. SEBOTT, unter Mitarb. von H. HALLERMANN, vol. I ss., Paderborn et al., 2000 ss.
- Lexikon für Theologie und Kirche*, hrsg. von J. HÖFFER – K. RAHNER, 2., neubearb. Aufl., 11 voll., Freiburg, 1957–1967.
- Lexikon für Theologie und Kirche*, begr. von M. BUCHBERGER, hrsg. von W. KASPER et al., 3., völlig neubearb. Aufl., 11 voll., Freiburg – Basel – Rom – Wien, 1993–2001.
- LÜDICKE K., *Berufungsgerichte: c. 1438*, in: *MK*, 7. Erg. – Lfg., März 1988, 1438/1–1438/2.

- *Gerichte der Religiösen: c. 1427*, in: *MK*, 7. Erg. – Lfg., März 1988, 1427/1–1427/3.
- LUISE C., *Federazioni di Monasteri Femminili*, in: *DIP*, vol. III, 1433–1438.
- LUISLAMPE P., *Benediktinerinnen*, in: *LThK³*, vol. II, 218–221.
- *Hemptinne, Hildebrand de, O. S. B.*, in: *LThK³*, vol. IX, 1419.
- MARACCANI F., *Le Curie Generalizie nel rinnovamento della vita religiosa*, in: *QDE*, 7 (1994), 190–200.
- MAYER H., *Benediktinisches Ordensrecht*, 4 vol., Beuron, 1929–1936.
- *Kongregation*, in: *LThK²*, vol. VI, 439–441.
- *Föderalismus und Zentralismus im Benediktinerorden*, in: *BM*, 15 (1933), 184–194.
- MOLITOR R., *Aus der Rechtsgeschichte benediktinischer Verbände: Untersuchungen und Skizzen*, 3 voll., Münster 1928–1933. Magyar fordítása előkészületben.
- *Religiosis iuris capita selecta*, Regensburg, 1909.
- MONTAN A., *Il diritto nella vita e nella missione della Chiesa*, vol. I ss., Bologna, 2000 ss.
- MÖRSDORF K., *Die Rechtssprache des Codex Iuris Canonici: eine kritische Untersuchung*, Paderborn, 1937.
- MÜLLER J. P., *Confederazione Benedettina*, in: *DIP*, vol. II, 1417–1418.
- Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, hrsg. von K. LÜDICKE, 31. Erg. – Lfg., Juli 1999, Essen, 1985 ss.
- MURABITO L., *Unione fra istituti e monasteri in decadenza*, in: *Informationes SCRIS*, 11 (1985), 2, 294–301.
- Nuovo Dizionario di Diritto Canonico*, a cura di C. CORRAL SALVADOR – V. DE PAOLIS – G. GHIRLANDA editi, Milano, 1993.
- OCHOA X., *Index verborum ac locutionum Codicis Iuris Canonici*, Romae, 1983, (1984).
- ÖSTERLE G., *Adnotationes ad Legem Propriam seu Constitutiones Confoederationis Congregationum Monasticarum ordinis Sancti Benedicti approbantur et confirmantur*, in: *MonEccl*, 77 (1952), 547–558.
- *Abtpräses*, in: *LThK²*, vol. I, 96.
- *Abtprimas*, in: *LThK²*, vol. I, 96.
- *Das päpstliche Eigengesetz der benediktinischen Konföderation*, in: *BM*, 28 (1952), 353–363.
- *Ordo benedictinorum Confoederatorum*, in: *CpR*, 21 (1940), 112–116 et 178–183.
- PREE H., *Beispruchsrechte c. 127*, in: *MK*, 29. Erg. – Lfg., Mai 1998, 127/1 – 127/6.
- PRIMETSHOFER B., *Föderation*, in: *LKStKR*, vol. I, 702–704.
- *Kongregation*, in: *LThK³*, vol. VI, 246–248.

- *Ordensrecht: auf der Grundlage der nachkonziliären Rechtsentwicklung unter Berücksichtigung des staatlichen Rechts Österreichs, der Bundesrepublik Deutschland und der Schweiz*, Freiburg, 1978.
 - *Ordensrecht: auf der Grundlage des Codex Iuris Canonici 1983 unter Berücksichtigung des staatlichen Rechts der Bundesrepublik Deutschland, Österreichs und der Schweiz*, 3. Aufl., Freiburg, 1988.
 - *Die Religiosenverbände*, in: *HdbKathKR²*, 604–633.
- RENNER F., *Confoederatio Benedictina: Geschichte ihrer Konstituierung von Leo XIII. bis zu Pius XII.*, in: *StMB*, 91 (1980), 232–290.
Magyar fordítása kötetünkben.
- RINCÓN T., *Procuratore Generale: Il CIC²*, in: *DIP*, vol. VII, 882–883.
- ROTHERT A., *Benediktinerinnen und Benedikter: Werdendes Gleichgewicht*, St. Ottilien, 1997. Magyar fordítása: *A bencés szerzetesség férfi és női ágának egyensúlya felé (Rendtörténeti Füzetek 12.)*, Pannonhalma, 2008.
- SCHÄFER T., *De Religiosis ad Normam Codicis Iuris Canonici*, Münster in Westfalen,¹1927 (1940).
- SOBANSKI R., *Verbandsgewalt und Jurisdiktionsgewalt*, in: *Das konsoziative Element in der Kirche: Akten des IV. Internationalen Kongresses für Kanonisches Recht*, München 14.–19. September 1987, hrsg. von W. AYMANS – K.-T. GEHRINGER – H. SCHMITZ, St. Ottilien, 1989, 223–241.
- SÓLYMOS S., *Die Rolle der ungarischen Kongregation im Entstehen des Kollegs Sankt Anselm und der benediktinischen Konföderation*, in: *Unum omnes in Christo. In unitas servitio: Miscellanea Gerardo Békés octogenario dedicata*, szerk. A. SZENNAY – Á. SOMORJAI, Pannonhalma, 1995, 535–561.
- TAMBURRINO G., *Diritto monastico: I. Storia e fonti, II. Elementi*, in: *DIP*, vol. III, 602–618.
- Theologische Realenzyklopädie*, hrsg. von G. KRAUSE – G. MÜLLER, vol. XXXII ss., Berlin – New York, 1977–2001 ss.
- THEUERKAUF G., *Königswahl*, in: *HRG*, vol. II, 1061–1065.
- TORRES J., *Commentario ai canoni 573–746: Gli istituti religiosi*, nota per la Scuola Pratica della CIVCSVA, 6 vol., Roma, 1994–2003.
- WARD D., *Monastic Life Under the Rule of St. Benedict and the New Code*, in: J. HITE – S. HOLLAND – D. WARD, *A Handbook on Canons 573–746*, published under auspices of the Canon Law Society of America, Collegeville, 1985.
- ZÜRCHER J., *Päpstliche Dokumente zur Ordensreform*, Einsiedeln, 1954.

✓

BEVEZETÉS

A CIC-ben kétszer történik említés a primás apátról.¹ A 620. kánon nagyobb előjárónak mondja, aki azonban nem rendelkezik maradéktalanul azzal a teljhatalommal, amelyben az általános jog a nagyobb előjárókat részesíti, ezért felvetődik a kérdés, mire terjed ki a felhatalmazása, és ennek mi a törvényi alapja. A primás apát tisztségét XIII. Leó pápa vezette be 1893. július 12-én kelt *Summum semper* bullájában, amikor életre hívta a kongregációk konföderációját.² XII. Pius pápa 1952. március 21-én kelt bullájával, a *Pacis vinculum*mal kihirdette a *Lex Propriát*, más néven a *Constitutiones Confoederationis Congregationum monasticarum Ordinis Sancti Benedicti*.³ Az 1970-es *ad experimentum*-kiadás után az 1980-as apátkongresszus – ismét *Lex Propria Confoederationis Benedictinae* címen – új konstitúciókat bocsátott ki a Bencés Konföderáció számára. Ez a *Lex Propria* fejt ki azt a törvényt, amely meghatározza a primás apát hatalmának természetét és terjedelmét, jogait és kötelességeit.

Míg a *Lex Propria* első kiadásának megjelenését még fokozott figyelem kísérte, a jelenlegi változat egy, az *Archiv für katholisches Kirchenrecht*-ben megjelent kiadástól⁴ eltekintve kommentár nélkül maradt. Minden eddigi tudományos értekezés mindig csak az 1952-es *Lex Propriára* hivatkozik, az egyetlen önálló publikáció közülük A. Di Vincenzo⁵ kommentárja. P. Hofmeister értekezését az előadás terjedelmi és szerkezeti követelményei határozzák meg,⁶ és E. Gambari megjegyzései nem terjednek ki az egész törvényre.⁷ V. Dammertz disszertációja a bencés monasztikus kongregációk alkotmányjogával foglalkozik, ebből következően a konföderáció területét csak mellékesen érinti.⁸ Ellentétben az 1952-es *Lex Propriával*, amelynek mindjárt két – S. Mayer⁹ és A. Schmelcher¹⁰ által készített – német és egy – B. Sausé-tól származó¹¹ – angol fordítása van, az 1982-es *Lex Propriát* mindmáig egyetlen élő nyelvre sem fordították le. Két munkadokumentum – egy angol és egy olasz nyelvű – pillanatnyilag még csak a korrektúra fázisában van. Jelen munka ezért a Bencés Konföderáció érvényes saját joga egészének bemutatására helyezi a hangsúlyt. Leíró módon dolgozza, és rendszeresen kommentálja a törvényt, hogy így

meg lehessen állapítani, milyen jellegű az a teljhatalom, amelyről az 1983-as *CIC* 620. kánonja kimondja, hogy nem azonos egy nagyobb előjáróéval.

A történeti bevezető olyan dokumentumokra szorítkozik, amelyek a prímás apátra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazzák, és nem kíván a konföderáció létrejöttéről szóló jogtörténeti értekezés lenni. A leírás keretében az 1982-es *Lex Propria* egyes normáit összevetjük mind az 1952-es *Lex Propria*-ban szereplőkkel, mind az érvényes törvénybe foglalt joggal. A két utolsó fejezet a Bencés Konföderáció saját jogának jövőbeli fejlődésével foglalkozik.

1919-ben C. Butler még arról panaszkodott, hogy nem ismer olyan művet, amely egészében tárgyalná a törvényhozást, vagy amely tájékoztatást adna a prímás apáti tisztség létrejöttéről, és hogy érdekes és talán hasznos is lenne tanulmányozni az okleveleket és elhelyezni őket történeti keretükben. Őszintén remélem, hogy az időszerű törvényállapotra nézve változtattunk ezen a helyzeten.¹²

ELSŐ RÉSZ
JOGTÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

I. FEJEZET

A Bencés Konföderáció saját jogának történeti fejlődése az 1952-ben kiadott *Lex Propriáig*

A bencés kongregációk konföderációját XIII. Leó pápa *Summum semper* kezdetű bullája hívta életre 1893. július 12-én.¹³ A *Lex Propria Confoederationis Benedictinae* első kiadását csak 1952-ben bocsátották ki,¹⁴ a jelenlegi változat 1982-ben készült el. Az első részben azt mutatjuk be, hogy az 1952-es *Lex Propria* megjelenéséig milyen törvényekkel szabályozták a konföderáció egész szerkezetét, hogyan jött létre az 1952-es saját jog, és milyen törekvések vezettek a jelenlegi kiadáshoz. Ha folyamatában akarnánk bemutatni az előzetes terveket és uniós törekvéseket – mindenekelőtt a római nemzetközi Szent Anzelm Bencés Kollégium újraindítását –, az szétfeszítené egy, a *Lex Propriá*hoz kapcsolódó történeti bevezető kereteit.¹⁵ Ezért a vázlat azokra a jogi szempontból releváns dokumentumokra összpontosít, amelyek tartalmi vetülete megtalálható a későbbi törvényalkotásban.

1. szakasz: Valamennyi bencés kongregáció

Leó által létrehozott konföderációja

1. § Az 1893. július 12-én kiadott *Summum semper bulla*

XIII. Leó pápa 1893. július 12-én bocsátotta ki a *Summum semper* kezdetű bullát, amellyel megalapította a Bencés Konföderációt, és kinevezte az első prímás apátot, Hildebrand de Hemptinne-t. A dokumentum célja az volt, hogy – az egész rend közös érdekei és java előmozdítása érdekében – testvéri szövetségbe egyesítse valamennyi bencés kongregációt,¹⁶ és a közös vezetés révén megerősítse magát a szövetséget.¹⁷ Ezt a bullát a bencések apátjainak többségével elsősorban Josef Benedikt Dusmet, Catania érseke és későbbi bíboros vezetése alatt lefolytatott több tárgyalás előzte meg.¹⁸ A bulla a legmesszebbmenőkig megerősítette a határozatokat.¹⁹ Még ha idők során változtat-

tak is rajtuk, a későbbi *Lex Propria* tartalmát a bulla alapvető rendelkezései alkotják. XIII. Leó, miután megdicséri a bencés rendet mint egészet és különösen Dusmet bíboros előkészítő munkáját, a bullával megerősíti az apátok és delegáltak határozatait és alapelveit. Egy első szakaszban először is elrendeli, hogy az úgynevezett fekete bencések egyesüljenek valódi testvéri szövetséggé.²⁰ A konföderáció fogalma önmagában a modern államjogból származik, és csak óvatosan és fenntartással alkalmazható egyházi és különösen kolostori viszonyokra.²¹ Tágabb következményében azonban, hogy tudniillik a konföderáció egyik kongregációt sem rendel alá egy másiknak, ez a megjelölés megfelel a tagok egyenértékűségének és autonómiájának.²² A bulla külön leszögezi, hogy az egyes kongregációk mindenkori konstitúciói és deklarációi továbbra is érvényben maradnak.²³ A fekete bencésekre való korlátozást – ez a megjelölés a rendi habitus színére utal²⁴ – a későbbi törvényhozásban mellőzték.²⁵ Az ugyancsak a Benedek-regulát követő oldalágakra, így a két különböző obszervanciájú fehér ciszterciekre, a fehér kamalduliakra,²⁶ a fehér olivetánusokra²⁷ vagy a szilvesztrinusokra²⁸ és a vallambróziánusokra²⁹ eredetileg nem gondoltak.³⁰ Miközben a mindenkori kongregációk megtartották saját főapátjukat, generális apátjukat vagy prézes apátjukat, valamint a mindenkori kongregációk vizitátorait és általános prokurátorait, a konföderált kongregációk élére prímás apátot állítottak.³¹ Neki Rómában kell élnie, és az egész rend javát közvetlenül érintő ügyekről kell gondoskodnia.³² Az 1893-as apátértekezlet határozatai még *reprezentáns*ról beszéltek,³³ a *prímás apát* címet csak maga a bulla vezette be.³⁴ A bulla második rendelkezése úgy szól, hogy a prímás apátot a kongregáció egészéből kell választani, nemzetiségre és a kongregációra való tekintet nélkül, csak az erényt, az alkalmasságot és az érdemeket véve figyelembe.³⁵ Harmadszor leszögezte, hogy a prímás apát egyúttal a római Szent Anzelm Kollégium apátja is, és rendes jurisdikcióval van felruházva.³⁶ A prímás apát itt megállapított jurisdikciója a Püspökök és Szerzetesek Kongregációja 1893. szeptember 16-án kelt dekrétumában, az *Inaestimabilis*ban nyert pontosabb formát.³⁷ Azzal, hogy a dekrétum a Szent Anzelmet tette meg hivatali székhellyé, pontosabban is körülhatárolta a prímás apátnak a bulla első pontjában csak általánosságban elrendelt helybenlakási kötelezettségét. A rendelkezés szerint maga kollégium egyik kongregációhoz sem tartozik, hanem egy min-

den kongregációból összetevődő családja van, amelyet a kollégium rektorának meghallgatása alapján a primás apát alakíttat meg. Nevezett család létrehozásában minden rendfőnök legyen készségesen a primás apát segítségére.³⁸ A primás apát hivatali ideje, mondja ki a negyedik pont, tizenkét év. Ezért a kongregációk prézes apátjai, és ha mód van rá, minden hivatalban lévő apát is, tizenkét évente gyűljön össze Rómában. Ennek a gyűlésnek elsődlegesen az új primás megválasztása vagy az addigi megerősítése volt a feladata, de egyúttal arra is szolgált, hogy megtanácskozza az egész rend korábban említett általános ügyeit. A bulla feljogosította a primás apátot, hogy nagyon fontos ok fennforgása esetén a tizenkét éves perióduson belül is összehívja ezt a gyűlést.³⁹ Abban az esetben, ha a primás a tizenkét éves időszak alatt meghal, vagy hivatala jogilag, ill. ténylegesen megüresedik, a kollégium vezetését a rektornak kell átvennie. Az ő feladata, hogy a primás apát halála után – a pápa megbízásából – haladéktalanul hívja össze a prézes apátokat és az apátokat egy hat hónapon belül megtartandó választásra.⁴⁰ A választásra vonatkozólag a bulla úgy rendelkezett, hogy csak az tekinthető érvényesen megválasztottnak a primás apát és a Szent Anzelm apáti tisztére, aki a szavazatok kétharmadát meg tudja szerezni. Egyúttal leszögezte, hogy ez első alkalommal a pápa maga fogja kinevezni a primás apátot.⁴¹ Sem a választásra, sem a megválasztott pápai megerősítésére nem volt különleges forma előírva.⁴² A választáson való elnöklésnek és a választásra jogosultaknak a kérdését a bulla nem említette.⁴³ Az utolsó pont a Szent Anzelm rektorával, ennek feladataival és a Szent Anzelm apátjához való viszonyával foglalkozott. Így ő felelt a kollégium irányításáért és fegyelméért, de ehhez az apát engedélyére és hozzájárulására volt szüksége. A kollégiumnak az egyes kongregációkhoz való viszonyát illetően minden feladat a primás apátra mint a Szent Anzelm apátjára hárult. A rektor minden módon köteles segítségére lenni az apátnak, előmozdítani a kollégium ügyét, legyen szó akár a professzorok kiválasztásáról, akár a tanulmányi rend kialakításáról. Általában az életmódot, ill. különösen a szerzetesi fegyelmet és a tanulmányi rendet érintő jelentős változtatásokat csak az apát jóváhagyásával hozhatja.⁴⁴

Az egyes rendelkezéseket követően a bulla leszögezte, hogy a fekete bencések családjai számára törvény jellege van, amelyet kötelező megtartani, valamint rögzítette a konstitúciókhoz, dekrétumokhoz,

privilegiumokhoz és szokásokhoz való viszonyát. Habár ezeket kifejezetten nem vonták vissza, a bulla céljából módosultak.⁴⁵ A bulla egyúttal kinevezte Hildebrand de Hemptinne-t,⁴⁶ a Beuroni Kongregációhoz tartozó Maredsous apátját a fekete bencések családjai kongregációjának első prímás apátjává. Azt is leszögezte, hogy Hemptinne addig marad hivatalában, amíg a pápa jónak tartja.⁴⁷ A dokumentum tartalmilag azzal az utalással zárul, hogy a prímás apáti tisztséghez kapcsolódó különleges feladatokat, a prímás egyes jogait és kötelességeit a Püspökök és Szerzetesek Kongregációja fogja megállapítani.⁴⁸ Ez a kongregáció már említett, 1893. szeptember 16-án kelt *Inaestimabilis* dekrétumáról volt szó, amely újabb lépést jelent az 1952-es *Lex Propria* fejlődésében, és a prímás apát jurisdikcióját illetően alapvető szabályozásokba kezd.

2. § Az 1893. szeptember 16-án kiadott *Inaestimabilis* dekrétum

A *Summum semper* bulla még nyitva hagyott egyes kérdéseket. Néhányat közülük a Püspökök és Szerzetesek Kongregációja 1893. szeptember 16-án kelt *Inaestimabilis (unitatis vinculo)* dekrétuma próbált tisztázni.⁴⁹ Főleg az egyes kongregációk egymáshoz, és mindenekelőtt a prímás apáthoz való viszonyát. A dekrétum első része XIII. Leó iniciatíváival és *Summum semper* bullájával foglalkozott. Ezt követően, amennyiben a dekrétum szempontjából szükséges volt, előadta a bulla legfontosabb pontjait. Az eddig mondottak mellett a dekrétum újra meghatározta, hogy a Szent Anzelm kollégium apátjaként a prímás apát ugyanolyan jellegű jurisdikcióval bír, mint kolostorukban a rend többi apátja.⁵⁰ Itt azonban az a nehézség jelentkezik, hogy a Szent Anzelm nem kolostor, hanem kollégium. Nincsenek saját fogadalmasai és noviciátusa, egyébként kölcsönzött, részben változó professzori gárdával és természetesen állandóan változó klerikus diákokkal működik. Szerzetesi szempontból a Szent Anzelm különleges eset.⁵¹ A továbbiakban a dekrétum bizonyos feladatkört határolt körül a prímás apát számára a rend egészében, amikor elrendelte, hogy a prézes apátok öt évenként kötelesek beszámolni neki kongregációjuk lelki és anyagi állapotáról, hogy tisztában legyen a rend helyzetével.⁵² Ez a *quinquennialis beszámoló*ra vonatkozó rendelkezés a későbbi törvényho-

zásba is bekerült, és máig hatályban van.⁵³ Ezenfelül a renden belül a prímás döntőbírói funkciót kapott. Különböző kongregációk prézes apátjai vagy ugyanazon kongregáció apátjai között felmerült kétségek és viták esetén az apátok a prímás apáthoz fordulhattak.⁵⁴ Anélkül hogy kizárta volna a közvetlenül a Szentszékhez való folyamodás lehetőségét, ami mindig mindenki előtt nyitva állt, a dekrétum úgy rendelkezett, hogy a felek vitás kérdések elsimítása céljából először a prímás apáthoz forduljanak. A prímás apát illetékessége azonban nem bírói, hanem atyai és közvetítői jellegű, mint egy békebíróé.⁵⁵ Sürgető szükség esetén joga volt egy egész kongregációnál vizitációt végezni. A vizitáció idején mindenkiel szemben korlátlan elsőbbséget élvezett, és hogy hivatalát gyakorolhassa, vizitátorként rendelkezett a megfelelő jurisdikcióval.⁵⁶ Ilyen vizitációval maga helyett egy erre alkalmas szerzetest is megbízhatott. Olyan problémák esetén, amelyeket nem lehetett békés úton rendezni, és halasztást sem tűrtek, valóban sürgős esetekben a prímás apát, a vészhelyzetre való tekintettel, maga dönthetett legjobb belátása szerint. Ezt követően erről tájékoztatnia kellett a Szentszékét.⁵⁷ Végül köteles volt gondoskodni arról, hogy az egyes kongregációkban betartsák a reguláris fegyelmet.⁵⁸

A dekrétum azzal a megállapítással zárul, hogy az értelmezési kérdések kizárólag a kongregáció hatáskörébe tartoznak, és rendelkezései a legmesszebbmenőkig sérthetetlenek.⁵⁹ A dekrétum tartalmában és formájában egyaránt bölcs és nemes diszkréciót tanúsít. Szándékosan kerülte, hogy részletekbe bocsátkozzon. Valódi jogokat és előírásokat adott,⁶⁰ és ezeket kötelező formában indokolta.⁶¹ A prímás apátnak, a fent említett ritka kivételektől eltekintve, nem volt rendszeres jurisdikciója a kongregációk felett. A dekrétum nem növelte meg törvénykezési hatalmát az apátokkal, prézes apátokkal, vizitátorokkal és a generális káptalannal szemben.⁶² A számításba vett két esetről feltételezte, hogy az érintett kongregáción belül már nincs olyan jogosítvánnyal rendelkező és alkalmas feljebbviteli fok, amely a szóban forgó kérdést eldönthetné.⁶³ A vizitáción kívül a prímás apátot nem illette meg jurisdikció, és semmilyen bíróság döntését nem érvényteleníthette. Az eléje vitt folyamodványt inkább csak békés közvetítéssel és a felek egyetértésével rendezhette el.⁶⁴ Ezenfelül nem az egyes szerzetes, hanem csak a prézes apátok és az apátok folyamodhattak hozzá. Kétségtelen azonban, hogy a prímás apátot valószínűleg más, a dek-

rétumban nem említett esetekben is fel lehetett kérni döntőbírónak.⁶⁵ Az a kérdés viszont már jóval nehezebb, milyen eszközei és lehetőségei voltak a primás apátnak, hogy felügyelje a kongregációk fegyelmét, és gondoskodjon a betartásáról. Általában bizonyára elegendő volt a prézes apátok jelentése, valamint a velük való levélbeli és szóbeli érintkezés.⁶⁶ A Szent Anzelm templomának 1900. novemberi 11-i felszentelése alakalmából elmondott beszédében Hildebrand de Hemptinne primás apát panaszosan megjegyezte, milyen kevés jogositványa van, és tulajdonképpen még többre lenne szüksége, mint amit az *Inaestimabilis* dekrétumban közzétettek. Az első hét év tapasztalatai világosan megmutatták, hogy – különösen a kor általános monarchikus gondolkodásához viszonyítva – milyen szűk határok közt mozgott, és milyen szegényes volt a primás apát akkori pozíciója.⁶⁷

3. § Az 1897. december 15-én kibocsátott *Sodalium motu proprio*

Nem annyira azért, mintha a *Lex Propriára* hatással lett volna, inkább csak a teljesség kedvéért, az 1897. december 15-én kibocsátott *Sodalium Benedictinorum Ordinem* motu propriót is meg kell említeni.⁶⁸ Ebben az írásban XIII. Leó a primás apátot bízta meg a *Collegium Athanasianum*mról való gondoskodással; a kollégiumot 1577-ben XIII. Gergely pápa alapította a görögök és ruténok számára.⁶⁹ A motu proprio szerint a jövőben a primás fog javaslatot tenni a kollégium rektorára és mindenkori szerzeteseire.⁷⁰ Bizonyos felügyeletet kell gyakorolnia, és évente jelentést tenni az Apostoli Szentszéknek a fegyelemről, a tanulmányokról és a gazdasági helyzetről.⁷¹ E pápai rendelkezés következményeként a primás máig a *Procurator Apostolicus* címet viseli.⁷²

A *Procurator Apostolicus* feladatait a kollégium statútumai fejtik ki közelebbről.⁷³ Ezek mind a kollégium mint olyan, mind a hozzá tartozó személyek felett mint a legfőbbet határozzák meg a *Sodalium* dekrétumban említett felügyeletet. Mindazonáltal el kell kerülnie, hogy beavatkozzék a belső folyamatokba és a rendbe, mivel ez, a statútumok értelmében, a rektor és az egyes elöljárók feladata.⁷⁴ Viszont a felszentelés előtti elbocsátó levelet a prokurátor állíthatja ki a kollégisták számára, miután erre vonatkozólag meghallgatta az elöljárókat. Az ő véleményüktől nyomós indokok nélkül nem térhet el.⁷⁵ A rektor kine-

vezésénél a prokurátort ajánlási jog illeti meg: egy három nevet tartalmazó javaslatot terjeszthet a Szentszék elé. Utóbbi a prokurátor meghallgatása után változtatásokat eszközölhet.⁷⁶ A pro-rektor, a spirituális, két professzor és a gondnok kinevezése ugyancsak a prokurátort illeti. Figyelembe kell venni, hogy ennél a kinevezésnél meg kell hallgatni annak a kongregációnak a prézes apátját, amelyhez a kinevezendők tartoznak, valamint a kollégium rektorát, és tájékoztatni kell a Szentszékét.⁷⁷ Ami a világi segéderők kiválasztását illeti, a prokurátornak joga van ahhoz, hogy a rektor révén tájékozódjon. A rendházakból jövő segéderők esetében a rektornak a prokurátor jóváhagyására van szüksége.⁷⁸ A rektornak a bentlakók felvétele és elbocsátása esetében is meg kell kapnia a prokurátor beleegyezését.⁷⁹ Rendkívüli pénzügyi természetű kiadásokhoz szükség van a Szentszék engedélyére. Ezt természetesen az apostoli prokurátornak kell kérnie.⁸⁰ A rektor köteles évente jelentést tenni a prokurátornak a kollégium fegyelmeről, tudományos és gazdasági helyzetéről,⁸¹ ahogy a gondnok is köteles őt tájékoztatni ügykezeléséről.⁸²

A következő évben kiadott módosítások kibővítik ama kongregáció prézes apátjának a jogkörét, amelyhez a görög kollégium tartozik, és ezzel korlátozzák a prokurátor egyes jogait.⁸³ Így a primás apátnak – a Szentszék engedélyéhez kötött – rendkívüli esetekre vonatkozó vizitációs jogát a prézes apát kötelességévé tették.⁸⁴ A rektor személyére vonatkozó javaslatlételnél ugyanennek a prézes apátnak beleszólási joga van.⁸⁵ A többi официális kinevezése viszont teljes egészében őt illeti meg.⁸⁶ Ebben az esetben azonban meg kell hallgatni legalább az apostoli prokurátort.⁸⁷ Az официálisok leváltását a prokurátornak még jóvá is kell hagynia.⁸⁸

4. § A Püspökök és Szerzetesek Kongregációjának 1906. december 2-i döntése

A *Summum semper bulla*,⁸⁹ elfogadva az 1893-as apátértekezlet javaslatát,⁹⁰ leszögezte, hogy a primás hivatali ideje tizenkét évig tart, és ezért a prézes apátok és lehetőség szerint minden apát gyűljön össze Rómában az újabb választásra. De Hemptinne-t azonban határozatlan időre nevezték ki.⁹¹ Ezenkívül látnivaló volt, hogy ha nincs hivatali és rendi

tapasztalatokkal rendelkező prímás, aki az ülésen elnökölné, a prímásválasztás nem lehet alkalmas a rend ügyeinek megtárgyalására.⁹² Ezért de Hemptinne prímás apát a Szentszékhez fordult, és a Püspökök és Szerzetesek Kongregációja 1906. december 2-án kelt döntése felhatalmazta, hogy hatévente gyűjtse össze a kongregációk prézes apátjait.⁹³ A prézes apátok értekezletének feladatát a rendelkezés az eszmecserében jelölte meg, hogy határozni és dönteni lehessen a rend és a Szent Anzelm kollégium javát érintő kérdésekben.⁹⁴ A további jogi fejlődést illetően e responsum alapján leszögezhető, hogy a prímás apát által összehívott, később prézes szinódusnak nevezett apátgyűlés már keletkezésekor döntési joggal volt felruházva, és rendszeres időközökben ülésezett.

A *Lex Propria* kiadásaiban szabályozták a prézes szinódus feladatait és céljait, és egyben az apátértekezlethez való viszonyát is.⁹⁵ Itt csak annyit jegyzünk meg, hogy a szinódusok közti időbeli távolságot az 1952-es *Lex Propriában* meghatározott három évről⁹⁶ az 1982-es változatban maximum két évre csökkentették,⁹⁷ ami az apátértekezletek gyakoriságával függ össze.

5. § A Szerzetesi Kongregáció 1913. február 12-i rendelete

A hivatalban lévő prímás apát, de Hemptinne romló egészségi állapota megkövetelte, hogy segítséget kapjon hivatala ellátásához. 1913. január 25-én kelt motu propriójában X. Pius engedélyezte, hogy koadjutort jelöljenek ki.⁹⁸ Ezzel a motu proprióval együtt P. Hartmann Strohsacker,⁹⁹ a Szent Anzelm rektora február 4-én azt az utasítást kapta, hogy értesítse erről a döntésről valamennyi prézes apátot és apátot. Ez egyúttal azt is jelentette, hogy – a *Summum semper* értelmében¹⁰⁰ – neki kellett összehívnia az első apátkongresszust.¹⁰¹ Mivel ezen a téren még sok nyitott kérdés volt, Strohsacker a Szerzetesi Kongregációhoz fordult. Egy 1913. február 12-én kelt leiratban tudatták vele, kiket kell a prímásválasztás szavazati joggal rendelkező résztvevőinek tekinteni, és ki az, aki akadályoztatás esetén prokurátort jelölhet ki.¹⁰² A leirat megállapítja, hogy a prézes apátok és a kormányzó apátok akadályoztatásuk esetén egy már egyébként is választójoggal rendelkező személyt bízhatnak meg jogi képviselőjüként. Magán a választáson

azonban sem címzetes apátok, sem adminisztrátorok, sem megüresedett apátságokat irányító perjelek, sem olyan perjelek nem vehetnek részt, akik törvényileg létrehozott perjelségeket kormányoznak, és a főpapi jelvények viselésének jogával vannak kitüntetve.¹⁰³

Míg ez a rendelet még a „valóságos”, azaz a kormányzó apátokra korlátozza a kongresszuson szavazati joggal való részvételt, időnk folyamán ez a szabályozás kibővül. Az 1952-es *Lex Propria* az apát-koadjutorokat, a konventuális perjeleket és a megüresedett önálló kolostoroknak a konventi káptalan által jogszerűen megválasztott adminisztrátorait is felveszi a teljes jogú tagok sorába.¹⁰⁴ Az 1982-es *Lex Propria* ezt a jogot az egyetem rektorára és a kollégium perjelére is kiterjeszti. A szavazásoknál, amennyiben azok a kollégiumot vagy az egyetemet érintik – beleértve a primás megválasztását is –, mindketten szavazati joggal bírnak.¹⁰⁵ A gyűléseken szavazati jog nélkül a kollégiumnak és az egyetemnek még három képviselője vehet részt, a konföderációval egyesült kolostorok és a megszentelt élet intézeteinek képviselői.¹⁰⁶ Az érvényes jog szerint egyes ülésekre meg lehet hívni szakembereket, konzultánsokat és megfigyelőket is.¹⁰⁷

6. § A Szerzetesi Kongregáció 1927. február 7-i dekrétuma

A Szerzetesi Kongregáció 1927. február 7-én dekrétumot adott ki, amely a primás apát megválasztására vonatkozó jogszabályokat tartalmazza.¹⁰⁸ A kongregáció nemcsak egyes eseteket illetően oldott meg különböző kérdéseket, amelyek időnk során az Apostoli Szentszék által a primás apát-választásra vonatkozóan összefoglalóan kibocsátott normákkal kapcsolatban felmerültek, hanem egyben azt is elrendelte, hogy az apátkongresszus tárgyalja meg és tanácskozza meg az ügyet.¹⁰⁹ A tárgyalások eredményeit végleges jóváhagyásra az Apostoli Szentszék elé terjesztették.¹¹⁰ A választási kongresszus eljárás módját négy cikkelyben szabályozzák és írják elő. A primás apát megválasztását célzó apátkongresszus összehívásának joga a kormányzó primást illeti. Hat hónappal a kongresszus előtt össze kell hívnia a választásra jogosult apátokat a kitűzött napra.¹¹¹ Ha a hivatal megüresedett, vagy a primás tehetetlenség vagy más ok miatt akadályoztatva van, a pápa megbízásából a Szent Anzelm kollégium rektora hívja össze az apáto-

kat hat hónapon belül új választásra.¹¹² A prímás apát hivatala tizenkét évre szól. Ennek lejártával a tisztség magától megszűnik. De hogy az apátkongresszust ne mindig arra a napra kelljen összehívni, amelyen a prímás tisztsége lejár, a dekrétum kimondja, hogy a tizenkét éves periódust tágabban kell értelmezni, és ezért a prímás apát ésszerű okból az idő lejárta előtt vagy után is összehívhatja az apátkongresszust. A tizenkét éves periódust azonban maximum hat hónappal lehet megrövidíteni vagy meghosszabbítani.¹¹³ Aktív választójoguk csak és kizárólag a prézes apátoknak és a kormányzó apátoknak van. Azokban az apátságokban, amelyekben az apát mellé koadjutort osztottak be, ha a koadjutort csak az apát segítségére rendelték ki, a választójog a kolostor apátját illeti. Akadályoztatása esetén az apát delegálhatja koadjutorát. Ha teljes egészében a koadjutor mondhatja magáénak a kolostor vezetését, akkor a választójog csak az apátkoadjutort illeti.¹¹⁴ Jogszerű akadályoztatás esetén a választásra jogosult apátok kötelesek a kongresszussal írásban közölni távollétük okát. Ők általános mandátummal felruházott jogi képviselőt jelölhetnek ki a már szavazati joggal rendelkező apátok közül, de úgy, hogy senki se képviseljen többet két távollévőnél.¹¹⁵ Passzív választójoggal rendelkezik minden „O. S. B.” szerzetes, aki ünnepélyes fogadalmat tett, pap, és birtokában van az általános jog megkövetelte tulajdonságoknak.¹¹⁶ Az „O. S. B.” rövidítés azon kongregációk kolostorainak szerzeteseit jelöli, amelyek tagjai a konföderációnak. Az általános jog által megkövetelt tulajdonságokon az 1917-es *Codex Iuris Canonici* formájában rögzített általános egyházjog előírásai értendők. A törvénykönyv úgy rendelkezik, hogy *Superiores maiores* azok lehetnek, akik törvényes házasságból származnak, már legalább tíz éve tettek fogadalmat, és betöltötték a 40., ill. más nagyobb előjáróknál a 30. életévüket.¹¹⁷ A prímás apát a *Superiores maiores* közé számított.¹¹⁸

A kongresszus tanácskozásain a prímás apátot illeti az elnöklés joga. Ha a tanácskozás befejeződött, a prímás tisztsége megszűnik, és a kongresszus nekifog az új prímás megválasztásának. Ennek során be kell tartani a jog előírásait, valamint azokat, amelyeket a Szentszék külön erre a célra bocsátott ki.¹¹⁹ Az utóbbiakon a *Summum semper* nek a kétharmados többségre vonatkozó rendelkezése,¹²⁰ valamint a Szerzetesi Kongregációnak a választási grémium résztvevőiről és összetételéről szóló, 1913. február 12-én kiadott rendelete értendő.¹²¹ A válasz-

táson Montecassino apátja elnököl, vagy ha ő akadályoztatva van, a bencés kongregációknak a választáson részt vevő prézes apátjai közül a legidősebb.¹²² A választáson való elnöklés feladata a Szent Benedek iránti tisztelet és Montecassino ebből eredő elsőbbsége miatt illeti meg Montecassino apátját.¹²³ Azon a rendelkezésen, hogy az ő akadályoztatása esetén a legidősebb prézes apát veszi át az elnöklést, később változtattak. Az 1952-es *Lex Propria* úgy rendelkezik, hogy Montecassino apátja után Subiaco apátját illeti az elnöklés joga, és csak ezt követően az életkora szerint legidősebb prézes apátot.¹²⁴ Az 1982-es *Lex Propria* azonban még az utóbbi rendelkezést is módosítja. Szent Benedek regulájára hivatkozva, amelyben a természetes életkornak nincs jelentősége,¹²⁵ előírja, hogy a két előbbi akadályoztatása esetén a leghosszabb szolgálati idővel rendelkező prézes apát veszi át az elnökséget.¹²⁶

A választásnál az *eligo vel postulo* (választok vagy posztulálok) formulát kell használni.¹²⁷ Az számít megválasztottnak, és a választás elnöke azt hirdeti ki primás apátnak, aki a szavazatok kétharmadát megszerezte.¹²⁸ A kongresszus titkárai kötelesek minden történésről beszámolót készíteni, és ezt, a választás előkének és a titkároknak a nevével együtt, a lehető leghamarabb a szent Szerzetesi Kongregáció elé terjeszteni.¹²⁹

II. FEJEZET

A Bencés Kongregáció saját joga az 1952-es *Lex Propriától* az 1982-es *Lex Propriáig*

1. szakasz. Az 1952-es *Lex Propria* keletkezése

1. §. Az 1947-es apátkongresszus és a *Pacis vinculum bulla*

Fidelis von Stotzingen prímás apát 1947. január 9-én bekövetkezett halála után világosan megmutatkozott az addigi szervezeti szabályzat elégtelensége.¹³⁰ A *Summum semper* apostoli bulla szerint a Szent Anzelm kollégium – mitraviselésre nem jogosult, egyébként nem apátkongresszusi tag – rektorának, jutott a feladat, hogy a pápa megbízásából összehívja az infula viselésére jogosult apátokat az új választásra, és legalább az elején elnököljön a kongresszuson.¹³¹ Felvetődött a kérdés, ki készítse elő a kongresszuson megtárgyalandó témákat. A pápa megbízásából bizottságot hoztak létre a kongresszus előkészítésére és összehívására, ill. az új prímás apát megválasztására.¹³² Március 31-én ez a bizottság minden apátnak kiadta a megtárgyalandó témák jegyzékét. Lehetőségük volt rá, hogy törléseket, módosításokat és kiegészítéseket kérjenek.¹³³ A végleges programot először a Szerzetesi Kongregáció elé kellett terjeszteni, amely ezt 1947. augusztus 18-án approbálta.¹³⁴ Augusztus 29-én Ulrich Beste rektorhoz leirat érkezett a Szerzetesi Kongregációtól, amelyben tudatták vele, hogy Ószentsége őt tette meg a közeledő apátkongresszus elnökévé.¹³⁵ Szeptember 17-én, a Szent Benedek halála 1400. évfordulója alkalmából a falakon kívüli Szt. Pál-bazilikában rendezett nagy ünnepségen¹³⁶ XII. Pius csaknem minden apát jelenlétében jelezte prédikációjában,¹³⁷ hogy a konföderáció alapszabályzatát meg kell újítani.¹³⁸ 1893 óta több mint 50 év telt el. Az akkori, csak nagy vonalakban felvázolt, óvatos és visszafogott szavakkal kifejezett törvénykezésben meglévő tisztázatlanságokat és hézagokat eddig csak különböző dekrétumokkal és a prímás apátnak adott ideiglenes felmentésekkel tisztázták és egészítették ki.¹³⁹

A Szerzetesi Kongregáció, minden valószínűség szerint a megújításra vonatkozó pápai gondolat sugalmazója,¹⁴⁰ hamarosan munkához látott, és – természetesen az 1893-as elvi alapon – elkészítette egy tüzetesebb alkotmány tervét. A törvényhez tartozó bulla külön is bemutatja ezt a folyamatot.¹⁴¹ Eszerint a Szerzetesi Kongregáció némely ponton új elemeket is bevezetett, és ezeket úgy kapcsolta össze a többivel, hogy megerősítse és a jövőre nézve vitathatatlanná tegye a konföderáció legfontosabb előírásait és bizonyos tekintetben az alapjait.¹⁴² A dikasztérium éppígy arról is gondoskodott, hogy ezek a rendezett egészként megfogalmazott törvények lehetőleg megfeleljenek Szent Benedek regulája jellegének és a tulajdonképpeni szerzetesi alapelveknek.¹⁴³ Az új törvényalkotást ezután felülvizsgálat céljából a pápa elé terjesztették, és végül az 1952. március 21-én kelt *Pacis vinculum* bulla approbálta. Arengájának szavai láthatólag az efezusiakhoz írt Pál-levél figyelmeztetéséből – „servare unitatem spiritus in vinculo pacis”¹⁴⁴ – vannak.¹⁴⁵ Az aláírás a következő: „De speciali mandato Sanctissimi Pro Domino Cardinali a publicis Ecclesiae negotiis Gildo Brugnola Officium Regens Pontificiis Diplomatum expedendis.”¹⁴⁶ A bulla nem említi, hogy a rend bármilyen módon részt vett volna a törvény kimunkálásában. Valójában azonban nem ez volt a helyzet.¹⁴⁷ A tervezetet, amelyet a Szerzetesi Kongregáció és ennek titkára, Arcadius Larraona CMF, valamint az *Adiutor a studiis*, Elio Gambari dolgozott ki, véleményezésre bemutatták a prímás apátnak, aki a maga részéről bevonta a munkába a prézes apátokat és több, a rendi jogban jártas szerzetest.¹⁴⁸ Az 1950. november 8. és 14. között Rómában megrendezett prézes szinódus keretében a kongregációk elöljárói elé terjesztettek egy *Lex Propria*-tervezetet, azzal az indoklással, hogy a Szerzetesi Kongregáció egyetlen műbe összegyűjtve akarja kiadni az előző apátkongresszusok összes jegyzőkönyvét és a Szentszéknek a konföderációra vonatkozó dekrétumait is.¹⁴⁹ A prézes apátok mind a forma,¹⁵⁰ mind a tartalom,¹⁵¹ mind az eljárás mód tekintetében¹⁵² több ponton észrevételekkel látták el ezt a Libellust. Larraona szerint az a szándék vezetett a törvény megfogalmazásához, hogy a *Lex Propria* révén biztosítsák azokat az alapvető pontokat, amelyeket a pápai dokumentumok rögzítenek.¹⁵³ Ezekről a dolgokról nem is lenne vita. A többi rendelkezést testvéri vitában lehetne szabályozni.¹⁵⁴ Továbbra is meg kell maradnia az egyes kongregációk autonómiájának, és kodifikálni

kell a korábbi apátkongresszusok döntéseit.¹⁵⁵ Végül a Szerzetesi Kongregáció fontosnak tartja, hogy pontosabban tisztázzák a prímás apát pozícióját.¹⁵⁶ A törvény a bencés szerzetesek közreműködése ellenére nem *Statutum Ordinis*, amelyet a Szentszék megerősített,¹⁵⁷ hanem *Lex*,¹⁵⁸ amelyet a felsőbbség bocsátott ki, és pedig ünnepélyes bulla formájában.¹⁵⁹ Bár az írás nem tartalmaz erre vonatkozó megjegyzést vagy formulát, általános felfogás szerint *approbatio in forma specifica*ról van szó,¹⁶⁰ és ezáltal, ha a konstitúciók vagy statútumok egész szövege befoglalódik a pápai leiratba, a nagyobb tekintély válik törvényhözóvá.¹⁶¹ Itt legalábbis részben ez a helyzet. A bulla kifejezetten azt mondja, hogy a konföderáció konstitúciói a „*Praeclaris documentis*” szavakkal kezdődnek és a „*Consilio administrativo extraordinario debet exponere*” mondattal végződnek.¹⁶² Magának a *Lex Propriának* a szövegét azonban nem jelentették meg az *Acta Apostolicae Sedis*ben.

A saját törvény címe: *Lex Propria seu Constitutiones Confoederationis Congregationum Monasticarum Ordinis Sancti Benedicti*.¹⁶³ Mind a címben, mind magának a *Lex Propriának* a szövegében¹⁶⁴ a *Constitutiones* megjelölést használják, ami jelzi a *Lex Propria* jelentőségét.¹⁶⁵ A *Lex* így *ius peculiare*, illetőleg *speciale*.¹⁶⁶ A hivatalos kiadásban¹⁶⁷ az apostoli bulla és a konstitúciók Introductiója között még a Szerzetesi Kongregációnak egy 1952. március 21-én kelt dekrétuma is helyet kap,¹⁶⁸ amely közli, hogy a pápa 1952. január 28-án és március 10-én audiencián fogadta a Szerzetesi Kongregáció titkárát, ekkor approbálta és megerősítette a konstitúciókat, és egyben elrendelte, hogy *Breve Apostolicum*ként küldjék szét őket.¹⁶⁹ A dekrétumot a titkár, P. Arcadius Larraona CMF írta alá és P. Elius Gambari SMM, *Adiutantis a studiis* ellenjegyezte.¹⁷⁰ Az előrebocsátott bevezető aztán még kiemeli, hogy az új alkotmány elemeit a Szent Benedek pátriárka reguláiból, az évszázados, autentikus szerzetesi hagyományból, pápai dokumentumokból, a szent kongregációk dekrétumaiból, a *Codex Iuris Canonici*ből és magának a kongregációnak a kongresszusaiból és konferenciáiból merítették.¹⁷¹ Végül néhány, addig vitatott kérdésben is pozitív döntés született.¹⁷² Mindezek együtt a konföderáció fő kérdéseinek tekintendők.¹⁷³ Végezetül minden olyan korábbi rendelkezést, amely az új konstitúciókban már nem szerepel, hatályon kívül helyeznek.¹⁷⁴ Figyelemreméltó még az a körülmény, hogy a konstitúciókat azonnal véglegesen approbálták.¹⁷⁵ A fokozatos approbáció – először hét évre,

és csak ezt követően véglegesen, hogy hét év eltelte után könnyen végre lehessen hajtani bizonyos javításokat és változtatásokat – megfelelt volna a római Kúria szokásának és gyakorlatának.¹⁷⁶

A saját törvény beilleszkedett az 1917-es *Codex* előírásaiba, mivel az 501. törv. 3. § előírta, hogy a primás apát jogait „ex propriis constitutionibus et ex peculiaribus Sanctae Sedis decretis” kell meríteni.¹⁷⁷

2. § *A Bencés Konföderáció számára létrehozott pápai saját törvény*

A *Lex Propriá*val a konföderáció jogi megalapozást nyert. Mivel ez a „*Codex monasticus*” egy átalakuló korban született, elkerülhetetlen volt, hogy megőrizze rugalmasságát, és a részletekben egyre újabb változtatásoknak és módosításoknak vessék alá.¹⁷⁸ Itt csupán áttekintő jellegű leírást adunk róla, de a konföderáció alapjait illető rendelkezések közül a két legfontosabbat – a konföderáció természetéről és vagyonképességéről szólót – ezt megelőzően alaposabban is szemügyre veszünk. A saját törvény egyes rendelkezéseiről az 1982-es *Lex Propriá* – val összevetve fogunk szólni

Ennek az első *Lex Propriá*nak a kiadása összesen 144 pontból áll, és három fejezetre van osztva.¹⁷⁹ Az első a kongregáció természetével, alkotmányával és céljával foglalkozik. Két bevezető pont a konföderáció jogi forrásáról beszél, a harmadik a hivatalos elnevezést rögzíti: „O. S. B. Szerzetesi Kongregációk Konföderációja” vagy rövidebben „Bencés Konföderáció”.¹⁸⁰ A törvénykönyv az első fejezetben, egy első cím alatt öt pontban fejt ki a konföderáció tulajdonképpeni természetét.¹⁸¹ Lényegét tekintve testvéri szövetség, és a monasztikus kongregációk alkotják.¹⁸² Ezek egymás között egyenjogúak és önállóak, úgyhogy saját területén minden kongregáció maga rendelkezik a legfőbb kormányzati hatalommal.¹⁸³ Az a kötelék, amely egyesíti egymással valamennyi kongregációt, a *caritas* köteléke, ez az, ami mindnyájukat egy szövetséggé fogta össze, és a Szentszék ezt megerősítette.¹⁸⁴ A konföderáció természetéből következik, hogy minden kongregáció változatlanul megtartja saját konstitúcióit, mint ahogy minden kongregációt továbbra is a saját főapátja vagy generális apátja kormányoz. Megmarad az a joguk, hogy generális prokurátort tartsanak Rómában, ugyanígy a vizitátorok intézménye és az egyes kolostorok minden joga és kiváltsága is.¹⁸⁵

Hogy a téves nézeteket megelőzze, a törvény egyértelműen kimondja, miszerint a konföderációból nem keletkezik új rendi egyesülés, monasztikus kongregáció, sem külön rend.¹⁸⁶ A szöveg az 1917-es CIC 488. kán. 2. pontját idézi, amely törvényileg rögzített terminológiát szolgáltat a *Codex* szerzetesjoga számára.¹⁸⁷ A Bencés Konföderáció tehát nem új rendi egyesülés, *religio*, nem *Congregatio monastica*, azaz több önálló kolostor szövetsége, és nem is külön *ordo*, azaz szorosabb értelemben vett rend. Az *ordo* szón azelőtt ugyanazt a kolostori ob-szervanciát értették, és így például *Ordo Cluniacensis*ről vagy *Ordo Cisterciensis*ről beszéltek.¹⁸⁸ Az *ordines* évszázadok óta azokat a formációkat jelölte, amelyekben ünnepélyes fogadalmat tettek,¹⁸⁹ de a szerzetesrendek (*Orden*) a szokásos értelemben centralisztikus alkotmánnyal rendelkező szövetségek.¹⁹⁰ Az 1893-ban a Bencés Konföderációt illetően kiadott két pápai rendelkezés nem különbözteti meg megfelelően az *ordo* és a *confoederatio* kifejezést. Jogi szempontból természetesen van köztük különbség: a konföderáció a szűkebb, a szerzetesrend a tágabb fogalom.¹⁹¹ Mindazok a szerzetesek, szerzetesnők és nővérek, akik a bencés regula szerint élnek, a rendhez tartoznak,¹⁹² a konföderációhoz viszont csak azoknak a kolostoroknak a tagjai, amelyek részei valamely, a konföderáció tagjai sorába tartozó kongregációnak,¹⁹³ de itt is vannak kivételek.¹⁹⁴

Előrelépést jelent a jogfejlődésben az a rendelkezés, hogy a konföderáció mint olyan a kánonjog értelmében jogi személy.¹⁹⁵ Az a rendeltetése, hogy szorosabbá és erősebbé tegye a testvéri szövetséget, és a szövetség célja is hatékonyabban érvényesülhessen.¹⁹⁶ Ezzel a szabályozással eldőlt a *Pacis vinculum* bullában említett vitás kérdések egyike.¹⁹⁷ Egyes kánonjogászok az 1893-ban az unió létrehozása alkalmából kibocsátott két római rendelkezés *confoederatio fraterna* kifejezésére hivatkozva¹⁹⁸ tagadták a konföderáció jogi személy voltát.¹⁹⁹ A *Lex Propria* viszont az egyházjog értelmében²⁰⁰ *persona moralis collegialis*ről beszél.²⁰¹ Ezért jogképes, és javakat²⁰² birtokolhat és igényelhet,²⁰³ tehát vagyonszerű.²⁰⁴ Éppígy a jogi személyekre vonatkozó minden más törvényi rendelkezés is ráillik a konföderációra, mint például az, hogy természete szerint nincs időbeli határa, de ha az illetékes felsőbbség feloszlata, vagy ha száz éven át nem tevékenykedett, akkor megszűnik.²⁰⁵

Az első címnek e két, a konföderáció lényegére vonatkozó megállapítása után, miközben az első önmagában nem új jogot alkot, a második viszont csak egy kétséget tisztáz, a második cím öt fejezetben a konföderáció alkotmányáról szól.²⁰⁶ A törvény különbséget tesz rendes és rendkívüli tagok között, és meghatározza, kit hogyan lehet felvenni a konföderációba.²⁰⁷ Ezen a címen belül három pont a konföderációban érvényesülő rangsorról foglalkozik.²⁰⁸ A konföderáció célja – az alfejezeteket mellőző harmadik cím ennek van szentelve – megköveteli valamennyi kongregáció együttműködését, hogy hűen megőrizzék a regulának és a bencés hagyománynak megfelelő szerzetesi életet, és hozzáigazítsák a jelen életviszonyaihoz.²⁰⁹ E cél elérésének eszközei a saját törvény szerint a következők: a primás apát révén a rend képviselője az Apostoli Szentszéknél, a szerzetesek monasztikus nevelése és tudományos kiképzése a nemzetközi Szent Anzelm kollégiumban és minden vonatkozásban kölcsönös segítségnyújtás.²¹⁰

Miután az első szakasz tisztázta a konföderáció lényegét, a második szakasz az irányítás formájával foglalkozik.²¹¹ Ez kettős jellegű.²¹² A kongregációk ügyeit vagy az apátkongresszus²¹³ vagy – tanácsával együttműködve – a primás apát intézi,²¹⁴ a kongresszus azonban sem jellegét, sem felhatalmazásait illetően nem rendelkezik azokkal a jogosítványokkal, mint a centralizált rendek generális káptalanjai.²¹⁵ Ezért az apátértekezlet nem hozhat olyan rendelkezést, amely korlátozná a kongregációk vagy az egyes kolostorok autonómiáját.²¹⁶ Az apátkongresszusnak két feladatot kell teljesítenie: meg kell választania a primás apátot, és intézni a rend azon ügyeit, amelyeket a primás apát és tanácsa megjelöl.²¹⁷ A primás apát megválasztására tizenkét évenként kerül sor, vagy ha a hivatal valamilyen okból megüresedett, a tizenkét év lejártá előtt.²¹⁸ A tapasztalat azt mutatta, hogy ha az apátok csak tizenkét évente ülnek össze, az túlságosan hosszú idő, különösen az egyes apátok kormányzati idejéhez viszonyítva.²¹⁹ A saját törvény ezért úgy rendelkezett, hogy a jövőben a primás megválasztása után rendszerint hatévenként hívják össze valamennyi apátot.²²⁰

A *Lex Propria* az apátok gyűlésén való részvétel és a szavazati jog tekintetében is lényeges változást hozott.²²¹ A konventuális perjeleknek eddig nem voltak ilyen jellegű jogaik.²²² Korábban mind a Szerzetesi Kongregáció, mind az apátértekezlet szót emelt az ellen, hogy

konventuális perjelek is részt vehessenek a kongresszusokon.²²³ De ők is nagyobb előjárók, akik az apátokéval azonos jurisdikcióval rendelkeznek. Csak abban különböznek tőlük, hogy nincsenek a főpapi jelvények birtokában, de a hivatali hatalom szempontjából ez nem meghatározó.²²⁴ Ebből a gondolatmenetből kiindulva a saját törvény részvételi és szavazati jogot adott a konventuális perjeleknek.²²⁵ Ez feltétlenül a jog kiigazítása, mert az apátkongresszusok határozatai a konventuális perjelségeket is kötik, és ezeknek is hozzá kell járulniuk a konföderáció anyagi terheinek viseléséhez.²²⁶

A második szakasz első címében a konföderációnak az egybegyűlt apátok által gyakorolt testületi vezetéséről volt szó. A második rész a prímás apát irányításáról szólt.²²⁷ A törvény itt rendes és rendkívüli irányító tevékenységet különböztetett meg. Az első különböző módokon nyilvánult meg, annak megfelelően, hogy a prímás apát egyedül gyakorolta hivatali tevékenységét, vagy tanácsadóival együtt cselekedett.²²⁸ A rendkívüli forma a vizitáció²²⁹ és a folyamodás²³⁰ kérdéseire vonatkozott, ahogy ezeket már az *Inaestimabilis* dekrétum szabályozta.²³¹

A *Lex Propria* harmadik része kizárólag a Szent Anzelm kollégiummal foglalkozott.²³² A kollégium irányítása eszerint a prímás apát kezében volt, akinek – a tudományos feladatok megoldásában, a fegyelem megőrzésében és az anyagi ügyek kezelésében – a rektor és az oficiálisok, továbbá egy háromtagú tanács volt segítségére.²³³ A saját törvény azt a jogot biztosította a prímás apátnak, hogy – az egyes kongregációk szerzetesi létszámát figyelembe véve – a konföderáció bármely kolostorából szerzeteseket hívjon meg Rómába tanárnak vagy oficiálisnak. De minden kolostorból mindig csak egy szerzetest kérhetett. Ha a prímás apát kifejezte ez irányú kívánságát, az apátok engedelmességgel tartoztak. Ha közben a prímás apát nehézségekbe ütközött, az esetet a rektor és tanácsadói elé terjesztette. Ha ezek is ragaszkodtak a kéréshez, akkor az érintett apátnak teljesítenie kellett.²³⁴ A prímás apát jóváhagyása nélkül sem professzort, sem oficiálist nem volt szabad visszarendelni a Szent Anzelmából, kivéve, ha egy szerzetest apáttá vagy konventuális perjellé választottak.²³⁵ A kollégium az egész konföderáció képzési intézménye, ezért az egész konföderációnak hozzá kell járulnia eltartásához.²³⁶

Bármennyi kétely és kritika fogalmazódott is meg a *Lex Propriá*val kapcsolatban részben a prézes apátok, részben a tudomány oldalá-

ról,²³⁷ ez a saját törvény mégsem csupán termékeny jogi alapot teremtett a Bencés Konföderáció működéséhez,²³⁸ miközben jókora előrelépést jelentett a viszonyok rendezése felé,²³⁹ hanem egyben első záróköve is volt annak a fejlődésnek, amelynek az alapját XIII. Leó pápa vetette meg az 1893-as *Summum semper* bullával.²⁴⁰

2. szakasz. Az 1970-es Lex Propria

Az 1965-ben esedékes apátkongresszust egy évvel elhalasztották, többek között azért, hogy a kongresszus határozatai révén a bencés rendre alkalmazhassák a II. Vatikáni Zsinat döntéseit.²⁴¹ Ezen az apátértekezleten²⁴² megtárgyalták VI. Pál *Ecclesiae Sanctae* motu proprióját és ennek adaptálását. Az apátkongresszus magának a motu propriónak az útmutatása szerint²⁴³ úgy döntött, hogy a rend életének célszerű megújítását az egyes bencés kongregációk generális káptalanjai révén hajtadják végre.²⁴⁴ Mivel a konföderáció nem rend, és nem is modern értelemben vett kongregáció, a kongresszust nem illeti meg a generális káptalan funkciója, már csak azért sem, mivel ez a mindenkori kongregáció autonómiáját is sértené. Ezenkívül úgy határoztak, hogy a kongresszus jogositványának megfelelően a *Lex Propria* revíziójára, a Szent Anzelm kollégium vezetésére és egyéb olyan kérdésekre szorítkoznak, amelyek az egész konföderációt érintik.²⁴⁵ A *Lex Propria* felülvizsgálatához az 1970-es apátértekezleten fogtak hozzá, miután az egyetem és a kollégium már új statútumokat kapott.²⁴⁶ Az 1969-es prézes szinódus külön bizottságot állított fel a revízió céljára.²⁴⁷ A kongresszus több ülésen foglalkozott az egész *Lex Propria* átdolgozott változatával, és ennek eredményeként egy *ad experimentum*-kiadást jelentetett meg. A változtatások azonban mindenképpen korlátok között maradnak. Formálisan a saját törvény három címmel és 144-ről 159 pontra gyarapodott. Az új szabályozások nagy része – a 17 szavazásból összesen tíz²⁴⁸ – a Szent Anzelm kollégiumra és ennek vezetésére, konkrétan a perjel és a rektor addigi perszónáluniójának a szétválasztására vonatkozik. E kiadás esetében mindenki tudatában volt a rendelkezések ideiglenességének, és csak az új összegyűlt törvénykönyv megjelenését várta egy új revízióhoz.²⁴⁹

3. szakasz. Az 1985-ös Ius Proprium

Az új *Lex Propria* végső változatát, amelyről a Szent Benedek születésének 1500. évfordulója alkalmából rendezett rendkívüli apátkongresszuson²⁵⁰ döntöttek, az előző kongresszusokon lefolytatott megfelelő tárgyalások előzték meg. Az apátok és perjelek 1973-as értekezletén a *Lex Propria* revíziójáért felelős bizottság részletkérdéseket terjesztett a kongresszus résztvevői elé. Az újítások száma azonban – összesen csak hét ilyenről szavaztak – korlátok közt maradt.²⁵¹ Az eddigi szabályozáshoz képest az tekinthető a legalapvetőbb változtatásnak, hogy az apátkongresszusok közé eső időszakot hat évről négyre, a prézes színódusok esetében pedig három évről kettőre csökkentik.²⁵² Ettől eltekintve az *ad experimentum*-kiadás érvényét meghosszabbították a következő apátkongresszusig.²⁵³ A kolostori előljárók 1977-es összejövetelén viszont a *Commissio de re iuridica* a végleges változat elveit terjesztette a résztvevők elé.²⁵⁴ A jogszabályok kialakítása és a törvények hierarchiájában ezzel együttjáró lépcsőzetes felépítés vonatkozásában a legmarkánsabb újítás a jövődéli *Lex Propria* hármastagolása.²⁵⁵ Egyfelől megkülönböztetik az alapvető normákat, amelyek a konföderáció struktúráját, vezetését és jelentőségét érintik. Ehhez a részhez a szavazásnál kétharmados többség, valamint a Szerzetesi Kongregáció approbációja szükséges. Miután megtörtént a megerősítés, ezt a norma-részt már csak az Apostoli Szentszék jóváhagyásával lehetne megváltoztatni.²⁵⁶ Másfelől a *Lex Propria* második részébe sajátos rendelkezések kerülnének a vezetés módjáról, a kongresszusok és a prézes színódusok gyakoriságáról. A kongresszuson ezek a szabályok is kétharmados többséget igényelnek, de ezekkel nem szükséges a Szentszékhez fordulni.²⁵⁷ Végül a harmadik részben eljárási szabályokról lenne szó, mint például az apátkongresszus ügyrendje. Ezt az alacsonyabb rendű jogot egyszerű többséggel meg lehet változtatni.²⁵⁸ Végül az 1980-as apátkongresszus a lehető legbehatóbban foglalkozott a *Lex Propria* megújításával, megtárgyalta a főszoveg minden egyes szabályát,²⁵⁹ valamint az apátkongresszus megtartásáról és a konföderációval való egyesülésről szóló két eljárásjogi értekezést is.²⁶⁰ Összesen 25 szavazással szisztematikusan megejtették a saját törvénnyel kapcsolatos szavazást, és ezzel megvetették egy új egyetértés alapját.²⁶¹ Ez az új *Lex* ismét három szakaszt ölel fel, összesen tíz cím-

mel, és 65 pontot tartalmazó 14 fejezetre oszlik. Az *Ordo celebrandi Congressum Abbatum* 39 pontból áll, amelyek öt fejezetre vannak felosztva, a *Normae de Consociatione cum Confederatione* négy fejezetben 21 pont szabályozza. A *Codex praecipuus*, a *Lex Propria* alapvető rendelkezéseit a Szentszék a Szerzetesi Kongregáció 1982. március 25-én kelt dekrétumával approbálta, következésképpen csak az ő jóváhagyásával lehet megváltoztatni.²⁶² A *Codex accessorius*, a részletes szabályokat, valamint az *Ordo celebrandi* és a *Normae de Consociatione* az apátkongresszus bocsátotta ki, tehát a kongresszus vizsgálhatja felül és módosíthatja őket.²⁶³ 1985-ben a prímás apát titkársága megjelentette a *Lex Propria* egy kiadását, amelyben nyomdatechnikailag a betűk eltérő méretével tesznek különbséget a két *Codex* között. Ugyancsak ebben a kiadásban található a *Règlement intérieur du secrétariat de l'Aide Inter-Monastères*. A *textus authenticus* – a latin nyelvű *Lex Propria*val ellentétben – francia nyelven íródott,²⁶⁴ egy angol nyelvű változat a mellékletben található.²⁶⁵ Ez a hat fejezetből és 32 számból álló *Règlement* nem az apátkongresszus törvényhozó hatalma alá tartozik, hanem a *Conseil de Gestion* hatáskörébe. De a változtatásokhoz szükség van a prímás apát megerősítésére.²⁶⁶ A *Règlement* nem része a Bencés Konföderáció saját jogának. Az említett négy rész, a két *Codices* felölelő *Lex Propria*, az *Ordo celebrandi* és a *Normae de Consociatione*, együtt alkotják a *Ius Proprium Confederationis Benedictinae*.²⁶⁷

MÁSODIK RÉSZ

A BENCÉS KONFÖDERÁCIÓ SAJÁT JOGÁNAK JELENLEGI VÁLTOZATA

I. FEJEZET

A konföderáció természete, összetétele és célja

A saját törvény bevezetője első pontjában leírja, hogy a Bencés Konföderáció azokkal a monasztikus kongregációkkal kezdődött,²⁶⁸ amelyek – minden egyes kongregáció autonómiája megőrzésével – szövetséget kötöttek, amit XIII. Leó rendelt el a *Summum semper* bullával, és utódai ismételten jóváhagytak.²⁶⁹ XII. Pius parancsára ezt a szövetséget a *Lex Propriá*ban szabályozták pontosabban, amelyet a II. Vatikáni Zsinat után átvizsgáltak.²⁷⁰ Ezzel a bevezető mondattal – stilisztikailag fontos, de jogilag nem lényeges fordulatokat elhagyva – összevonták az 1952-es *Lex Propria* első két pontját.²⁷¹ Itt rögzítik, ahogy az 1952-es kiadásban még a cím is hangzott, a konföderáció eredetét.²⁷² Tehát a kongregációk akarata volt a *causa materialis*, a pápai approbáció pedig a *causa formalis*, amivel a konföderáció léte megteremtődött.²⁷³ Ebben a történeti bevezetésben mindazonáltal helyet kap egy alapvető jogi megállapítás a szövetség tagjairól. Határozottan leszögezik a mindenkori kongregációk autonómiájának elvét.²⁷⁴ Ennek közelebbi meghatározását még az 1952-es *Lex Propria* tartalmazta. Eszerint az autonómia felölelte a kongregáció vezetését, a fegyelmet és a regula hagyományát.²⁷⁵ A konföderáció változatlanul és érintetlenül hagyott minden kongregációt, meghagyta konstitúcióikat és deklarációikat, saját fő- vagy generális apátjukat, valamint generális prokurátorukat és vizitátorait is.²⁷⁶ A bevezetés második pontja tartalmazza a konföderáció hivatalos megnevezését. Míg a jelenlegi törvény a leírás után a *Confoederatio Benedictina* névre szorítkozik,²⁷⁷ az ezt megelőző *Lex Propriában* az alternatív rövid változat előtt még helyet kapott az akkori teljes cím, a *Confoederatio Congregationum Monasticarum Ordinis Sancti Benedicti*.²⁷⁸ Bár e rövidítés következtében a megnevezésben már nem szerepelnek az egyes összetevők, azaz a kongregációk, mint a konföderáció tagjai, a második pont egész rendelkezése egy meghatározást tükröz.²⁷⁹ A szövetség történeti eredetéről és nevééről szóló eme bevezető

után a saját törvény a már eddig használt szakaszos beosztással folytatódik. Az első szakasz három címben és tizennyolc pontban a konföderáció természetét, összetételét és célját tárgyalja.

1. szakasz. A konföderáció természete

1. § Fogalmilag

Az általános egyházjog fogalom meghatározást nem ad a konföderációról, de feltételezi létezését.²⁸⁰ A föderalisztikus alkotmányforma az önálló kolostor, a *monasterium sui iuris* fogalmából indul ki, amelynek főnöke egy nagyobb előljáró rangjával rendelkezik. Eme alkotmányforma esetén a tagokat egy meghatározott kolostorba veszik fel, és erre a kolostorra teszik le fogadalmukat.²⁸¹ Több ilyen önálló kolostor egyesülését „monasztikus kongregációnak” nevezik.²⁸² Ha kanonokok több önálló kolostora lép szövetségre, a „kanonoki kongregáció” megnevezés használatos. Ezeket a szerzetesi és kanonoki kongregációkat meg kell különböztetni a monasztikus kongregációktól. A monasztikus kongregációk a 13. század harmadrendi mozgalmában gyökereznek.²⁸³ A 18. századot egész sor különleges lekipásztori célokat maga elé tűző kongregáció létrejötte jellemzi.²⁸⁴ A CIC–1917 az ünnepélyes fogadalmat tevő rendek mellett az egyszerű fogadalmat tevő kongregációknak is megadta a *status religiosus* státust.²⁸⁵ Az érvényes általános egyházjogban már nem szerepel az e fogalmi meghatározás értelmében vett kongregáció, vagyis az olyan rendi intézmény, amelyben – akár időleges, akár örökre szóló – egyszerű fogadalmat tesznek. Helyét az *institutum religiosum* gyűjtőfogalom foglalta el,²⁸⁶ amely számol a nyilvános, egyházilag hivatalos fogadalom letételével, és ennek következtében nem alkalmaz megkülönböztetést.²⁸⁷

Az 1983-as CIC 620. kánonjában a törvényhozó a „nagyobb előljáró” meghatározása során a *congregatio monastica*²⁸⁸ kifejezést is használja. Mivel a fogalom magyarázatával az 1983-as CIC adós marad, az 1917-es CIC-hez kell fordulni, amelyben megtalálható a monasztikus kongregáció mint több önálló kolostor szövetségének leírása.²⁸⁹ A kongregáció tagjai tehát nem az egyes szerzetesek, hanem maguk a kolostori települések, amelyeknek önálló intézményi jellegét a tagság a legkevésbé sem korlátozza. A monasztikus kongregáció minőségét tekintve

jogi személy, és az említett 1917-es CIC 488. kán. 1 -a értelmében *religió*-nak számít.²⁹⁰ Az 1983-as CIC terminológiája szerint ezért *institutum religiosum*nak tekintendő, és jogilag egyenlő értékű egy renddel. Nem ez a helyzet a kongregációk konföderációjával, amelyet a hétköznapi nyelv rendszerint *rendnek* nevez.²⁹¹ Egy kongregáció tartományokra is lehet osztva, habár ez ritkábban fordul elő, és inkább a centralizált rendek szervezeti felépítésének felel meg.²⁹² A monasztikus kongregáció szervei a generális káptalan – a kongregációban ezt illeti meg a legfőbb hatalom²⁹³ – és a *Superior Congregationis monasticae*, aki mellett tanács áll.²⁹⁴ Ez a *Superior* lehet vagy *ipso iure*, mint *Praeses natus*, egy anyakolostor elöljárója, vagy választás útján jelölik ki.²⁹⁵ A *Superiort* sokféle megnevezéssel illetik, de alighanem a különben is leggyakoribb „prézes apátot” kell előnyben részesíteni, mert ezzel jobban kifejezésre jut ennek az elöljárónak a korlátozott teljhatalma.²⁹⁶ Ebben a funkcióban a prézes apát mint *Superior Congregationis* egy *Supremus Moderator* szerepét gyakorolja.²⁹⁷ A prézes apátot bizonyos tekintetben szubszidiárius funkció illeti meg azon feladatokra és hatáskörökre vonatkozóan, amelyeket a jogilag önálló kolostor szintjén nem lehet elintézni.²⁹⁸ Az 1983-as CIC szerint a prézes apát feladatai részleteiben a következők: jelentéstételi kötelezettség a Szentszék felé, valamint az Apostoli Szentszék hirdetményeinek közzététele a kongregációban,²⁹⁹ közreműködés egy kolostor megszüntetésére irányuló eljárásban,³⁰⁰ közreműködés más rendbe való átlépést célzó eljárásban,³⁰¹ az exklauztrációs engedély megadása,³⁰² a szekularizáció engedélyezése,³⁰³ illetve közreműködés az erre irányuló eljárásban,³⁰⁴ egy szerzetes elbocsátása,³⁰⁵ misekötelezettségek csökkentése³⁰⁶ és ítélkezés első és másodfokon.³⁰⁷ Míg az 1917-es CIC 223. kán. 1. § 4. pontja még jogot biztosított a prézes apátnak az egyetemes zsinaton szavazati joggal való részvételre, az új törvénykönyvből ez kimaradt. A hivatali idő tartama³⁰⁸ és a tisztség más tisztségekkel való összeférhetősége a saját joghoz igazodik.³⁰⁹ A prézes apát személyesen a Római Rota hatáskörébe tartozik.³¹⁰

Vannak, akik a „föderációt” is közös nevezőre hozzák a „kongregációval”.³¹¹ Mivel azonban ez a fogalom inkább a szerzetesnővérek monostoraival összefüggésben használatos,³¹² ajánlatos fenntartani a nyelvi megkülönböztetést,³¹³ annál is inkább, mivel ezek a föderációk néhány ponton különböznek a szerzetesi és kanonoki kongregációktól.³¹⁴

A „konföderáció” fogalma önmagában a polgári jogból, közelebb-ről a népjogból származik, és egy államtömörülést jelölnek vele. De még ez a hagyományos megnevezés is különböző jelenségeket takar: a pusztán államközi szerződéses viszonytól a közös intézményeken, nemzetközi intéstíciókon vagy szervezeteken át az államszövetségig vagy szövetségi államig.³¹⁵ A Bencés Konföderációval összefüggésben leginkább a paritásos államtömörülés formája – államjogi szempontból a szövetségi állam, nemzetközi jogi szempontból az államszövetség tartozik ide – látszik alkalmasnak az összehasonlításra.³¹⁶ A szövetségi államot az jellemzi, hogy megalapításával a tagállamoktól mint olyanoktól elvileg megvonják az alkotmányozó hatalom gyakorlását, és átviszik egy új, szövetségi hatalomra, amely az alkotmány következtében lép működésbe. Ez nem zárja ugyan ki, hogy ennek az alkotmánynak megfelelően a szövetségi hatalmat éppen a tagállamok révén gyakorolják. Cselekvésük alapja azonban ekkor már nem nemzetközi jogi értelemben vett cselekvőképességük, hanem a szövetségi állam őket felhatalmazó alkotmánya. Egy szövetségi állam elvileg kizárja a szabad kilépés jogát, éppígy azt a jogot is, hogy egyoldalú eljárással, például külön szövetség megkötésével, megváltoztassák a szövetség belső struktúráját.³¹⁷ Az államszövetséget viszont nehezebb elhatárolni a nemzetek feletti szervezettől. Az utóbbira érvényes kritériumok – a többségi határozatok kötelező volta, egy, a tagállamoktól viszonylag független törvényalkotó szerv és a tagállamokhoz tartozókra való áthatás – az államszövetség esetében se nem szükségszerűek, se nem elégségesek. Államszövetségről csak akkor beszélhetünk, ha a szuverenitásról való lemondás, azaz a lemondás a független cselekvésről, de nem feltétlenül a többségi döntések elfogadása, éppen a politikai cselekvés területére vonatkozik, az államokat tehát mint nemzetközi hatalmi tényezőket egyesítik szövetséggé. Ezért egy pusztán gazdasági közösség még nem államszövetség, sokkal inkább a kül- és a védelmi politika területén végrehajtott integráció a döntő.³¹⁸ Az egyházi szférába történő adaptálásra a paritásos államtömörülés mindkét típusa alkalmatlannak bizonyul. Egyik formában sem oldható meg a bencés kongregációk fennmaradó autonómiája. Részben azért, mert ezek nem adják át a külön alkotmányozó hatalmat, részben azért, mert a szuverenitásuk megmarad. Még ha a konföderációból való kilépés kérdése a *Lex Propriá*ban nincs is szabályozva, és ha a konföderáció

külső képvisellete, valamint a spirituális és tudományos örökség megőrzése és ápolása a primás apát feladata is,³¹⁹ a konföderáció államjogi fogalma csak módosított formában látszik alkalmasnak arra,³²⁰ hogy ezt a szerzetesjogi konstrukciót leírja.³²¹ A föderalisztikus forma csak az ebben az összetett közösségben érvényre jutó alkotmányjogi alapírányt fogja kifejezni.³²²

2. § Jogilag

Míg a *Summum semper bulla fraterna consociatio* formulája következtében az 1952-es *Lex Propria* előtt az egyesülés jogi természetét illetően még megoszlott a kommentátorok véleménye,³²³ az 1982-es kiadás is mindjárt az elején meghatározza, hogy a konföderáció típusát tekintve – személyek kollegiális összessége alkotta³²⁴ – jogi személy.³²⁵ Itt is újra megjelenik az a megállapítás, hogy a konföderációból nem jön létre új rendi intézmény, sem új monasztikus kongregáció.³²⁶ Egyes esetekben a konföderációt mégis egységes rend módjára kezelik. Ez érvényes mindenekelőtt az *1983-as CIC* 684. kán. 3. §-ában szereplő előírásra, amely szerint ha egy rendi intézmény tagja egy jogilag önálló kolostorból átlép ugyanannak az intézménynek, ill. ugyanannak a föderációnak vagy konföderációnak egy másik kolostorába, sem noviciátusát, sem fogadalmát nem kell megújítania.³²⁷ Tulajdonképpen csak az ugyanabban a kongregációban egyesült kolostorokat lenne szabad ugyanazon rend tagjainak tekinteni. Ennek ellenére a bencés kongregációk konstitúciói akkor sem kívánnak új noviciátust és új fogadalmat, ha a kolostor egyik szerzetese egy, a konföderációhoz tartozó másik kongregációba lép át, elég, ha az illető egy körülbelül egyéves próbaidőt tölt el az új kolostorban, és utána a két érdekelt apát, az *ad quem* konvent és néha az érintett prézes apát jóváhagyásával átteszi stabilitását.³²⁸

Hogy a Bencés Konföderációt milyen nehéz a kodifikált rendi jognak az általános és a részleges szövetségre vonatkozó szokásos sémájába besorolni, abban is megmutatkozik, hogy minden kongregációnak saját generális prokurátort kell kijelölnie a Szentszéknél,³²⁹ ez azonban a gyakorlat szerint a konföderáció egy másik kongregációjához is tartozhat,³³⁰ holott a Szerzetesi Kongregáció annak idején külön

kinyilvánította,³³¹ hogy a prokurátor csak annak a szerzetesi intézménynek a tagja lehet, amelynek az ügyeit intézi.³³² Anélkül hogy az egyes kongregációk prokurátorainak hatáskörét csorbítaná,³³³ a Pápai Évkönyv az egész konföderáció számára egy generális prokurátort említ.³³⁴ Ő jár el a Szentszéknél a konföderáció ügyeiben, és mindabban, amivel a prímás apát megbízta.³³⁵

Összehasonlításképpen vegyük szemügyre a Római Katolikus Egyház második konföderációját, az ágostonrendi kanonokokét is.³³⁶ Míg az ötvenes években a kanonokok még küzdöttek azért, hogy meglévő kongregációikat egy, a bencésekéhez hasonló *Confoederatio*-ban egyesítsék,³³⁷ 1959-ben ez XXIII. János parancsára létre is jött.³³⁸ De sem az apostoli alapító-okirat,³³⁹ sem a jelenlegi statútumok³⁴⁰ nem tartalmaznak többletinformációt a konföderáció jogi karakterét illetően.³⁴¹ Ez bizonyára abból is következik, hogy a kanonok-konföderáció struktúráját tekintve hasonló felépítésű, mint a bencéseké. Még az előjárójuk is az egyetlen további prímás apát a Római Katolikus Egyházban.³⁴²

Az 1983-as kodifikált jogban a konföderáció az 582. kánonban kap helyet. De csak annyiban említik, hogy létrehozása az Apostoli Szentszéknél van fenntartva.³⁴³ A törvény az egyesülések négy formáját tárgyalja, a fúziót, az uniót, a konföderációt és a föderációt.³⁴⁴ Az egyes fogalmak definiálásánál a vélemények részben megoszlanak.³⁴⁵ A fúziót vagy egyesülést általában még úgy értelmezik, hogy egy intézmény, jogi személyiséggel együtt, teljesen felolvad egy másikban.³⁴⁶ Az uniót ezzel szemben egyrészt úgy tekintik, mint két már létezőből egy új intézmény létesítését,³⁴⁷ másrészt mint olyan egyesülést, amelynél az intézmények mint olyanok mégis megmaradnak.³⁴⁸ Míg a konföderáció esetében újra egyetértés van, a föderáció vonatkozásában a meghatározások újra variálódnak. Szó szerinti interpretáció esetén³⁴⁹ a szerzetesi és kanonoki kongregációkat valószínűleg nem értették ide, értelem szerint azonban igen, aszerint, hogy a föderációt egyenlősítik-e a kongregációval,³⁵⁰ vagy csak a szerzetesnők kolostorainak föderációira alkalmazzák.³⁵¹ A női kolostorok föderációja nem képez olyan kolostori szövetséget, mint a kongregáció. Csak az közös bennük, hogy az egyes kolostor mindkét formában megtartja önállóságát.³⁵² Épp az apátság lényegének és sajátosságának megőrzése szól a föderatív alkotmányforma előnyben részesítése mellett,³⁵³ amely a szövetség erejének megsokszorozását és élettartama meghosszabbítását ígéri.³⁵⁴

3. § A konföderáció természetéről szóló további rendelkezések

A konföderáció jogi személyként, mégpedig személyek kollegiális összességeként történő jellemzéséről már szóltunk.³⁵⁵ Megvannak a jogi személy létezéséhez szükséges előfeltételek,³⁵⁶ nevezetesen az approbáció,³⁵⁷ a tagok,³⁵⁸ a cél³⁵⁹ és az ennek megvalósításához szükséges eszközök,³⁶⁰ és a döntéshozatal is a jogügyleti akarat kialakításával,³⁶¹ a tagok együttműködése révén, a *Lex Propria* szerint³⁶² valósul meg.³⁶³ A konföderáció jogalanyisága kihatással van vagyontképeségére. A *Lex Propria* úgy rendelkezik, hogy a konföderáció a jog normái értelmében³⁶⁴ jogokat és saját javakat birtokolhat és igényelhet.³⁶⁵

A konföderáció lényegéről szóló címben található az a kijelentés is, hogy a konföderációt az általános jog, a *Codex praecipuus*ból és a *Codex accessorius*ból álló *Lex Propria* és a *Lex Propria* értelmében kiadott szabályozások alapján kormányozzák.³⁶⁶ Ez a törvényi alapokról szóló kijelentést tartalmazó bekezdés, amelynek az 1952-es *Lex Propria*ban nincs megfelelője, alkotja az átmenetet az irányító szervek felsorolásához és a konföderáció terjedelméhez.³⁶⁷ Így a konföderáció a primás apát, az apátkongresszus és a prézes szinódus irányításával, a saját törvényben meghatározott keretek között gondoskodik mindarról, ami a konföderáció közös javát érinti.³⁶⁸ A törvény tehát tisztségviselőivel, törvényi kereteivel és a céllal határozza meg a konföderáció terjedelmét.³⁶⁹ Az 1952-es kiadás még más intézményeket is felsorolt a tisztségviselők között, amin a primás apát tanácsát értette.³⁷⁰ Bizonyára nem mindig könnyű meghatározni, hogy az egyedi esetben és konkrétan mi tartozik a konföderáció közérdekéhez. Általában majd azt lehet mondani, hogy a főhatóságoknak azt kell előírniuk a konföderáció számára, és arról kell gondoskodniuk, ami a kongregációkat érinti.³⁷¹ De azoknak a tevékenységeknek és jogosítványoknak a konkrét terjedelme, amelyek a konföderáció vezetésére tartoznak, nem vezethető le pusztán csak ebből a normából, hanem azokból a szakaszokból is, amelyek kifejezetten arról szólnak, hogy mik az egyes instanciák jogai és kötelességei. A jelenlegi pont elsődlegesen a konföderáció szerveinek felsorolását tartalmazza, és rögzíti, hogy ezek jogosultak előírni és vezetni a tagoknak a közös cél érdekében kifejtett cselekvéseit.³⁷² A *Lex Propria* által adott kereteken belül a felsorolt szerveknek valódi hatalmuk van, és erre a szabályozásra az 1983-as CIC 620. kánonjának általános kijelentése vonatkozik.

A konföderáció természetéről szóló utolsó előtti rendelkezés előadja, hogy a testvéri köteléken kívül fennáll egy jogi kötelék is.³⁷³ A testvéri köteléken túl a konföderációból keletkezett joghatásokat³⁷⁴ nemcsak az egyház általános törvényéből kell meríteni, hanem a konföderáció saját normáiból is.³⁷⁵ Az egyház általános törvényén a szöveg a zsinat utáni, kodifikálás előtti normákat, valamint a jövőbeli kodifikált jogot érti, a konföderáció saját normáin a két *Codexet* tartalmazó tulajdonképpeni *Lex proprián* kívül a két *Ordinest* is, tehát az egész *Ius propriumot*. A testvéri kötelék nemcsak a jogi személy formában tükröződik, hanem mindenekelőtt az egyes kongregációknak az egyesülés egészével szembeni kötelezettségeiben, érintse ez akár magát a konföderációt mint olyant, a saját törvényt vagy a Szent Anzelm kolégiumot.³⁷⁶ Ez a kötelék egyfelől a személyek vagy javak cseréjére vonatkozó kölcsönös segítségben és a kongregációk egymás közti közös tevékenységeiben létezik,³⁷⁷ másfelől a primás apát alakjában és képviselőjében.³⁷⁸ A kötelék, amely a monasztikus kongregációkat, rendeket és kolostorokat a kongregációhoz kapcsolja, tartama és hatálya tekintetében a Szentszéknek van fenntartva.³⁷⁹ Az 1952-es *Lex Propria a Summum semper* bullát jelölte meg e két feltétel, a kötelék tartama és jellege forrásaként. Ez hagyta jóvá és erősítette meg a „fekete” bencések családjainak határozatait, rendelkezéseit és döntéseit, és az apostoli tekintély révén ezek törvényerőt nyertek, amit a nevezett családoknak tiszteletben kell tartaniuk.³⁸⁰ A konföderáció köteléke ugyan a kongregációk szövetsége révén jött létre, de az a körülmény, hogy a pápai megerősítés következtében továbbélése már nincs a szövetségek tetszésére bízva, hanem kötelelővé, egyben kényszerűvé lett, megkülönbözteti egy általában vett szövetségtől.³⁸¹

2. szakasz. A konföderáció alkotmánya

Az első fejezet második címét a konföderáció tagjainak szentelték. A törvény rendes és rendkívüli tagokat különböztet meg, és mindkét fajtával külön cikkely foglalkozik. A konföderáció rendes tagjairól szóló első pontban az az alapvető megállapítás olvasható, hogy ezek a monasztikus kolostorok kongregációi.³⁸² Az 1952-es *Lex Propria* szövege még kizáró formában fejegette, hogy nem az egyes kolostorok vagy a szerzetesek mint olyanok a tagok.³⁸³ A mostani változat az egyes ko-

lostorokat inkább közvetett tagokként jellemzi.³⁸⁴ Ez mind az egyes kongregációkba már felvett, mind a jövőben felvételre kerülő kolostorokra érvényes. Továbbá nem csupán a létező, a bővítés révén csatlakozó kolostorokra áll, hanem a kongregációkon belüli új alapításokra is.³⁸⁵ Az egyes kolostor tehát a kongregációhoz tartozása révén tartozik a konföderációhoz, miközben a kolostoroknak a kongregációk útján keletkező tagsága semmit sem változtat a kongregációnak a kolostorokhoz való viszonyán vagy megfordítva.³⁸⁶ Eltekintve a kivételektől, amikor a kolostorok nem tartoznak kongregációhoz, és közvetlenül a prímás apátnak vannak alárendelve, a *Lex Propria* több rendelkezése vonatkozik az önjogú egyes kolostorokra. Ez a helyzet az apátkongresszusi képviselő esetében,³⁸⁷ egy rendkívüli vizitációt³⁸⁸ vagy a Szent Anzelm ellátását illetően.³⁸⁹ De vannak az egyes szerzetesre vonatkozó kihatások is. Egyrészt minden pap-szerzetes, aki már legalább öt éve letette az örök fogadalmat, megválasztható a prímás apát tisztségére.³⁹⁰ Másrészt a prímás apátnak felhatalmazása van arra, hogy gyóntathassa a konföderációhoz tartozó kolostorok minden tagját, valamint a társult intézmények tagjait is.³⁹¹

A már létező kongregációk tagstátusa mellett a *Lex Propria* az új monasztikus kongregációknak a konföderációhoz való viszonyát is szabályozza. Amennyiben ezeket a Szentszék hozza létre, minden további nélkül a konföderáció rendes, közvetlen tagjai lesznek. Mielőtt a Szentszék létrehozná ezeket, a prézes szinódusnak véleményt kell mondania arról, hogy az adott kongregáció megfelel-e a szent regulának és a bencés rend változatlan tradícióinak.³⁹² Egy monasztikus kongregáció jogi személyként történő létrejöttéhez az Apostoli Szentszék főhatósági aktusára van szükség.³⁹³ Csupán jogilag nem jöhetne létre.³⁹⁴ Ha azonban egyszer felállították, természeténél fogva örökre fennáll.³⁹⁵ Monasztikus kongregációt általában apostoli bulla segítségével létesítenek.³⁹⁶ A konföderációnak a véleményezés elkészítésével, ha nem is döntő, de tanácsadó szerepe van.³⁹⁷ A prézes szinódus azonban nem cselekedhet teljesen szabadon. Azokat az alapelveket, amelyek szerint kinyilvánítható, hogy egy kongregáció megfelel a szent regulának és a rend saját hagyományainak, az apátkongresszus állapítja meg.³⁹⁸ A felvétel kritériumaiként az 1953-as apátkongresszus a következő irányvonalakat rögzítette:³⁹⁹ Minden új kongregációnak több önálló és önjogú kolostort kell egyesítenie; az egyes önálló kolos-

torok élén saját előljárónak kell állnia, akit vagy jogszerűen kineveztek, vagy a káptalan tagjai választottak meg, és aki meghatározott ideig vagy élethossziglan vezeti a kolostort; a szövetség vezetését Szent Benedek regulája szellemében és a jogszerűen approbált konstitúciók és megfelelő deklarációk szerint kell szabályozni; a kolostorokban a szemlélődő életre való hajlandóság mellett ragaszkodni kell a közös élethez és a reguláris szerzetesi előírásokhoz.⁴⁰⁰ Nem követelmény, hogy minden önálló kolostornak saját noviciátusa, rendezett pénzügyi viszonyai és meghatározott számú szerzetese legyen.⁴⁰¹ A véleményezés tehát egy jogi és egy szerzetesi részre oszlik.⁴⁰² A jogi rész az arra vonatkozó megállapításokat öleli fel, hogy több kolostorról van szó, amelyek önjogúak és autonómak, és saját előljáró vezeti őket. Az az ítélet, hogy a létesítendő kongregációban folyó élet a jogszerűen approbált konstitúciók és deklarációk szerint van-e rendezve, már a szerzetesi részhez tartozik. Mert itt nem maguknak a konstitúcióknak a jogszerűségéről van szó, hanem arról, hogy a tényleges élet is ezekhez igazodik-e. További körülmények, amelyekre a szerzetesi részben tekintettel kell lenni, a cönobita életre⁴⁰³ és az Opus Deire,⁴⁰⁴ azaz az istentisztelet liturgikus rendjére irányuló kérdések.⁴⁰⁵ Ha az új kongregáció olyan kolostorokból tevődik össze, amelyek már más kongregációk tagjai voltak, vagy olyanokból keletkeznek, amelyek már a konföderáció vezetése alatt álltak, valószínűleg nem támadnak nehézségek.⁴⁰⁶ Ha a kongregációba kívánczó kolostorokban folyó életet megfelelőnek nyilvánították, és a kongregációt létrehozták, akkor – így szól a szűkszerű konzekvencia – következik a konföderációba történő felvétel.⁴⁰⁷

A konföderáció kezdetben a bencések kongregációira korlátozódott, akiket *nigri seu atratinak* neveztek.⁴⁰⁸ Ez a megnevezés volt az a kritérium, amelynek alapján a kongregáció tagjait megkülönböztették a többi bencéstől.⁴⁰⁹ Már az 1952-es *Lex Propriá*ból eltűnt ez a korlátozás, és a szövetséget úgy határozták meg, mint mindazok testvéri egyesülését, akik a regulát és a rend saját hagyományait követik.⁴¹⁰ A jelenlegi törvény határozottan kimondja, hogy a konföderációba más, Szent Benedek regulája szerint élő, külön rendeket is fel lehet venni rendes, közvetlen tagokként.⁴¹¹ Ezek csatlakozásához a Szentszék dekretuma szükséges, amelyhez előzetesen bekérik az apátkongresszus szakvéleményét. A megfelelő – a *Lex Propria* által már 1952-ben szó

szerint átvett⁴¹² – normában nem olyan külön kongregációk csatlakozásáról van szó, amelyek a tulajdonképpeni értelemben már rendek, azaz a megszentelt élet intézményei, hanem a központosított szervezetű szövetségekről.⁴¹³ Ezek az utóbbi évtizedekben vagy már csatlakoztak a konföderációhoz,⁴¹⁴ vagy az idők során más rendi elnevezés alatt maguk is ilyen módon kibővültek és önállósodtak, úgyhogy esetleges csatlakozásuk tisztán elméleti kérdés marad.⁴¹⁵ Maga a norma csak azt a rendelkezést tartalmazza, hogy a konföderációnak jogilag most olyan kiterjedése lehet, amely ténylegesen egybeesik a kollektíven használt „O. S. B.” megjelöléssel. Eljárástechnikai szempontból megjegyzendő, hogy a kongregációk bekebelezésétől eltérően itt már nemcsak a prézes színódus, hanem az apátkongresszus szakvéleményére is szükség van, valószínűleg azért is, mert a monasztikus életben és a szervezetben nagyobbak a különbségek, mint egy külön kongregáció esetében.⁴¹⁶ Az apátkongresszus szakvéleményét, formáját tekintve, hasonlóan alakítják ki,⁴¹⁷ mint egy felvételét kérő kongregáció esetében.⁴¹⁸ A konföderációhoz való csatlakozás engedélyezése, mint már említettük, tartama és hatálya vonatkozásában az Apostoli Szentszéknek van fenntartva.⁴¹⁹

A második cikkely a tagság rendkívüli formájával foglalkozik. Az egyetlen pontból álló cikkely⁴²⁰ az első mondatban azt az elvi kijelentést teszi, hogy minden monasztikus kolostort fel kell venni a bencés rend valamely kongregációjába,⁴²¹ majd a második mondatban megjelöli a kivételeket.⁴²² Ugyanis egy olyan kolostort, amely a Szentszéknek csak nyomós okokból kiadott engedélye következtében nem tartozik kongregációhoz, vagy el van szakítva attól, amelyhez tartozott, az apátkongresszus véleményezése alapján közvetlen tagként fel lehet venni a kongregációba. Egy ilyen kolostor előjárója és szerzetesei ugyanolyan kötelezettségekhez igazodnak és ugyanolyan jogokat élveznek, mint azoknak a kolostoroknak az előjárói és szerzetesei, amelyek a kongregációk útján a konföderáció rendes, közvetett tagjainak számítanak.⁴²³ Egy különálló kolostor tehát, amely egyetlen monasztikus kongregációhoz sem tartozik, csak rendkívüli esetben lehet a konföderáció tagja.⁴²⁴ Itt két eset lehetséges: lehet olyan létrehozott kolostor, amely kezdettől nem tartozott kongregációhoz, és olyan, amely eredetileg valamely kongregációhoz tartozott, de most el van tőle szakítva. Az ilyenfajta kivételeknek sokféle oka lehet.⁴²⁵ Egy kongregáció-

jától külső nehézségek miatt elszakított kolostornak még nagyobb szüksége is lehet arra, hogy betagozódjon egy nagyobb szervezetbe, amely gyakorlatilag átveszi a kongregáció szerepét.⁴²⁶ Ha a saját kongregációtól való elszakadás vagy a kongregációhoz nem tartozás magában a kolostorban rejlő olyan belső nehézségekből vagy hiányosságokból ered, amelyek fogyatékossgot jelentenek vagy tartósak, akkor a Szentszék a különböző eseteknek megfelelően fog eljárni, azaz nem ad, vagy csak korlátozottan ad jogokat.⁴²⁷ A konföderációba való felvételhez szükség van az apátkongresszus szakvéleményére. Az ugyan nincs határozottan kimondva, hogy a felvételhez pápai határozat is szükségeltetik, de az *ex voto* kifejezést bizonyára így kell értelmezni.⁴²⁸ Az indultum a szövegben elfoglalt helyzete alapján tulajdonképpen a kolostor kongregáción kívüli különleges helyzetére vonatkozik.

Egy így felvett kolostornak a konföderációhoz való viszonya kettős. Egyfelől az ilyen kolostor a konföderáció közvetlen tagja, másfelől úgy kezelik, mint közvetett tagot.⁴²⁹ A közvetlen viszonyból származnak az olyan jogok és köteleességek, mint az apátkongresszuson való képviselet és a szerzetesek passzív választójoga.⁴³⁰ De olyan jogok és köteleességek, amelyek a kongregációra korlátozódnak, mint a prézes színóduson való képviselet, nem jönnek létre.⁴³¹ A *Lex Propria* ezen a helyen nem fejtí ugyan ki a közvetett tagsági viszony kialakítását, de a primás apát köteleességeiből ez következik.⁴³²

Az 1952-es *Lex Propria* a kongregáción kívül álló kolostorokkal összefüggésben még külön megemlítette a római Szent Jeromos apátságot.⁴³³ A XI. Pius 1933. június 15-én kelt *Inter praecipuas* apostoli konstitúciójával létrehozott és közvetlenül a Szentszéknek alárendelt apátság,⁴³⁴ amely valójában csak a luxemburgi Clerf (Clervaux) apátság filiáléja volt, és az apáton kívül nem volt saját professzora,⁴³⁵ a pápa 1934. január 25-én kelt *Monasterium Sancti Hieronymi* motu propriójával megkapta a konföderációs tagságot,⁴³⁶ ennél fogva élvezte a többi apátság jogait és köteleességeit,⁴³⁷ úgyhogy az apátnak, a többi kormányzó apáthoz hasonlóan, joga volt részt venni az apátkongresszuson és a primásválasztáson.⁴³⁸ Itt egy olyan kolostor érdekében hozott intézkedésről volt szó, amely a Vulgata kiadása miatt a Szentszék különös kegyét élvezte.⁴³⁹

A második fejezet az egyes intézményeknek a kongregációhoz való csatolását tárgyalja. A régi *Lex Propria* ezen a helyen részletesen foglalkozott a szerzetesnőkkel, a nővérekkel és a reguláris oblatákkal.⁴⁴⁰ Az érvényes *Lex Propria*ban csak a *Codex praecipuus* általános kijelentései kapnak helyet,⁴⁴¹ ezeket a tulajdonképpeni *Lex Propria*n kívül található eljárási szabályok egészítik ki.⁴⁴² A konföderációval való egyesülés jellegét tekintve a törvény két formát különböztet meg, aszerint, hogy az intézmény kapcsolódik-e már egy bencés intézményhez, vagy sem.⁴⁴³ Itt vetődik fel a szerzetesnői monostorok tagsági státusát érintő kérdés.⁴⁴⁴ A konföderáció rendes tagjairól szóló megfogalmazás egyértelműen a szerzetesek kolostorainak kongregációiról beszél.⁴⁴⁵ De ezekhez a monasztikus kongregációkhoz vagy akár egyes monasztikus kolostorokhoz szerzetesnői monostorok is hozzá lehetnek csatolva.⁴⁴⁶ Egy ilyen csatoltság esetén a női kolostorok a mindenkori prézes apátnak⁴⁴⁷ vannak alárendelve,⁴⁴⁸ és a generális káptalanban – ha nem is minden szamai kérdésben egyenrangú – képvisellel rendelkező tagjai a kongregációnak.⁴⁴⁹ Jóllehet egy ilyen betagozódás eredményeként a kongregáció nem válik vegyes intézménnyé, ezek a női kolostorok⁴⁵⁰ a kongregáció⁴⁵¹ vagy éppen az egyedi kolostor közvetítésével mégis a konföderációhoz vannak csatolva.⁴⁵²

Másrészt egy más kolostor, föderáció vagy a megszentelt élet olyan – akár férfi, akár női – intézménye, amelynek tagjai arra adták magukat, hogy a bencés-monasztikus szellemet ápolják, a helyi ordinárius jogainak csorbítása nélkül, a primás apát határozata révén egyesíthető a konföderációval.⁴⁵³ Itt mindenekelőtt azokat a szerzetesnői monostorokat említi a törvény, amelyek anélkül vannak egy férfi intézményhez csatolva, hogy ez cserébe valamilyen vezető funkciót venne át.⁴⁵⁴ Ezek a szerzetesnői monostorok továbbra is az egyházmegyei püspök külön felügyeletére vannak bízva.⁴⁵⁵ Ugyanakkor e norma alapján a nem föderált önálló rendek, mint a ciszterciek vagy a trappisták, vagy éppen női kolostorok föderációi is⁴⁵⁶ egyesülhetnek a konföderációval. Habár mindkét rendelkezésben a *consociari* szó szerepel,⁴⁵⁷ az utóbbi esetben mégis egy lefokozott tagságról van szó. Ez a lefokozás a felvétel formájából ered. A kongregációkat, a különálló kolostorokat és velük együtt a hozzájuk csatolt női kolostorokat az apátkongresszus véleményének kikérése alapján a Szentszék veszi fel a konföderációba. A második esetben ezzel szemben elegendő a prí-

más apát határozata.⁴⁵⁸ A megengedhető egyesülés alapjait és feltételeit az apátkongresszus állapítja meg.⁴⁵⁹ Ezek alkotják a *Normae de Con-sociatione cum Confoederatione* tartalmát.

Az új szabályozás kiküszöbölte az 1952-es *Lex Propria* egy tévedését. A korábbi törvény szerint azok a szerzetesnők, akik egy helyi ordináriusnak voltak alárendelve, de a bencés-monasztikus szellemet egy apát vagy kolostor védelme alatt igyekeztek ápolni, a primás apáthoz benyújtott folyamodványban kérhették volna, hogy a konföderációhoz csatlakozhassanak.⁴⁶⁰ Ebben az összefüggésben a törvény az 1917-es *CIC* 492. kán. 1. §-át idézte. De a primás apáthoz intézett kérelem önmagában nem volt elegendő. Ahhoz, hogy egy kolostort egy rendi előjárónak rendeljenek alá, a Szentszék engedélyére is minden körülmények között szükség lett volna, mert ez az alárendelés szűkítette volna a püspöki jurisdikciót.⁴⁶¹

A fejezet ez egyesületek eredetének és kiterjedésének a meghatározásával zárul. Alapként a kölcsönös segítséget jelöli meg, különösen spirituális tekintetben.⁴⁶² A konföderációval összekapcsolt kolostorok és intézmények részesülnek a konföderáció minden szellemi javából és kiváltságából, és amíg a kolostor vagy intézmény jellege összhangban áll a renddel, az egész kongregációra vonatkozóan kibocsátott leiratokat és engedélyeket is élvezhetik.⁴⁶³ Elhatárolás annyiban történik, hogy a konföderációval való kapcsolat nem érinti sem az egyes kolostor vagy intézmény autonómiáját, sem a saját ordináriusuk jogait.⁴⁶⁴

Nem tisztázott a konföderációból való kiválás kérdése. Ha a szövetség pápai megerősítése – az egyesüléshez mint olyanhoz hasonlóan – ezt a kérdést is kivonja az egyes tagok illetékessége alól, akkor a probléma legfeljebb elméleti szempontból érdemel említést. A konföderációból való kizárás oka önmagában véve csak a regulával és a rendi tradíciókkal való összhang hiánya lenne. Következésképpen generális káptalana révén egy egész kongregációnak úgy kellene határoznia, hogy elutasítja a Benedek-regulát mint alapot. Mivel egy ilyen jellegű alapvető döntést csak a magasabb rangú konstitúciók megváltoztatásával lehetne elérni, az ilyen alapszabály-módosítás pápai megerősítése minden valószínűség szerint elmaradna,⁴⁶⁵ mert ezt nem lehet az örökség hűségese megőrzéseként értelmezni.⁴⁶⁶ Ezért – akár az apátkongresszus vagy a prézes szinódus közreműködésével, akár a Szentszék közvetlen kezdeményezésére történik – a kizárási eljárással

kapcsolatos minden további töprengés értelmetlen, annál is inkább, mert a konföderációnak nincs bírói hatalommal felruházott grémiuma.

Az első szakasz harmadik és egyben utolsó címe előtt az 1952-es *Lex Propriá*ban még volt egy külön fejezet, amelyet a konföderációban érvényesülő rangsornak szenteltek.⁴⁶⁷ Ezt törölték, anélkül hogy más-sal helyettesítették volna. Itt azonban – legalább nagy vonalakban – mégis érinteni kell a témát, mert a gyakorlatban továbbra is szerepet játszanak ezek a protokolláris kérdések. Az említett fejezet három bekezdést ölelt fel, és a primás apát és a kongregáció egymáshoz viszonyított rangsorának két témakörét szabályozta.⁴⁶⁸ Mint a konföderáció fejének, természetesen a primás apátnak volt mindenütt elsőbbsége,⁴⁶⁹ és ő foglalta el az első helyet.⁴⁷⁰ Nem érvényesült ez a norma azokban a kolostorokban, amelyekben a szerzetesek alkották egyben a székes-egyházi káptalant is,⁴⁷¹ azaz az *Abbatiae nullius*okban (*diocesis*), amelyekben a területi apát mint *Ordinarius loci* élvez elsőbbséget, és *pileolus violaceusszal*⁴⁷² van kitüntetve.⁴⁷³ Míg 1952-ben az egész konföderációban még tizenhét ilyen apátság volt,⁴⁷⁴ ma már csak tíz van.⁴⁷⁵ A konföderáció előljáróinak összejövetelein a primás apát Montecassino apátja⁴⁷⁶ mint Szent Benedek pátriárka utóda⁴⁷⁷ után következett. Ez a Szent Benedek előtti tisztelgés még a jelenlegi *Lex Propriá*ban is kifejezésre jut, amennyiben a primásválasztáskor Montecassino apátját illeti az elnöklés joga.⁴⁷⁸ Ezután jöttek a püspöki jellegű apátok,⁴⁷⁹ akiknek egymáshoz viszonyított rangját püspöki kinevezésük régisége határozta meg.⁴⁸⁰ Őket a korábbi primás apátok követték. Utánuk jöttek a kongregációk prézes apátjai,⁴⁸¹ de az ő egymáshoz viszonyított rangsoruk nem a saját tisztségükre való megválasztásuk vagy kinevezésük időpontjához, hanem kongregációjuk megalapításának, elismerésének vagy engedélyezésének dátumához igazodott.⁴⁸² A kongregációk prézeseit a privilegizált apátok és az egyes önálló kolostorok kormányzó apátjai követték, a hivatalba való beiktatás, ill. a megerősítés sorrendjében.⁴⁸³ A kolostor alapításának éve itt már nem számított.⁴⁸⁴ A főapáti címet viselő apátoknak nem volt kivételezett helyzetük. Azon apát-koadjutorok, akikre nem volt átruházva a teljes hivatali hatalom, a konventuális perjelek és az elárvult kolostorok prokurátorai rangsoráról a hajdani *Lex Propria* nem rendelkezett.⁴⁸⁵ De az apátok esetleges olyan koadjutorai, akikre a teljes hivatali hatalmat átruházták, és akiknek utódlási joguk volt, a kormányzó apátok között foglal-

tak helyet.⁴⁸⁶ Azok az apát-koadjutorok, akiket segítőtársként osztottak a kormányzó apát mellé, a kormányzó apátokat követték.⁴⁸⁷ A konventuális perjelekre ugyanaz a szabály volt érvényes, mint a kormányzó apátokra.⁴⁸⁸ Az elárvult kolostorok prokurátorainál is ugyanezt a szabályt vették figyelembe.⁴⁸⁹ A kongregációk közti eddigi rangsort az alapítás vagy az elismerés időpontja határozta meg.⁴⁹⁰ A jövőre nézve a kongregációnak a konföderációba való felvétele lesz a rangsor meghatározója.⁴⁹¹

3. szakasz. A konföderáció célja

A harmadik cím a konföderáció célját fejt ki, és lezárja a konföderáció természetével foglalkozó első szakaszt. Az egyesülés irányultságáról szóló legfontosabb rendelkezéseket, a fejezetekre tagolást mellőzve, vázlatosan három pontban foglalják össze.⁴⁹² Mivel a konföderáció nem olyan új rend,⁴⁹³ amelyre általános kritériumokat lehetne alkalmazni,⁴⁹⁴ sajátos célja kell, hogy legyen.⁴⁹⁵ Az 1952-es *Lex Propria* kibocsátása előtt⁴⁹⁶ a konföderáció célja kissé homályos volt.⁴⁹⁷ A *Summum semper* bulla csak azt szabta meg, hogy az egész rendet érintő ügyekről a prímás apát gondoskodjon.⁴⁹⁸ Az *Inaestimabilis* dekrétum szintén csak általánosságban rendelte el, hogy a prímás apát gondoskodjon a kongregációkban a fegyelem megtartásáról.⁴⁹⁹ Az érvényes szöveg most pontosabban körülhatárolja a célt. A Bencés Konföderációt abból a célból hozták létre, és azért létezik, hogy tagjai – a Szentlélek ösztönzésére és az egyház vezetése alatt – az Evangélium irányításával,⁵⁰⁰ Szent Benedek regulájának és minden egyes kongregáció és minden egyes kolostor egészséges hagyományának megfelelően, a korhoz és a helyhez igazított feltételek között monasztikus életet folytassanak.⁵⁰¹ Valamint azért is, hogy a kongregációk közti testvéri segítség – akár személyek vagy javak vagy közös tevékenységek cseréje formájában – minden módon megvalósuljon.⁵⁰² A konföderáció célja tehát kettős. Egyfelől a bencés irányultságú és az adott viszonyokhoz igazított monasztikus élet gyakorlása, másfelől a konföderáció tagjai közt megvalósuló kölcsönös segítség és támogatás. A továbbiakban a törvény szövege megjelöli az e cél követéséhez szükséges együttműködés megfelelő eszközeit.⁵⁰³ Négy pontban programszerűen előrebocsátja,

amit a saját törvény az egyes szakaszokban és címekben továbbfejleszt.

Az együttműködés és a konföderáció célja elérésének első két eszközeként a szöveg a konföderáció két tanácskozó és döntéshozó grémiumát, az apátkongresszust és a prézes szinódust nevezi meg.⁵⁰⁴ Ez új elem az 1952-es *Lex Propriá*hoz képest. Az a primás apát képviselővel kezdte a felsorolást, és azt is csak a Szentszékkal szemben. Ezt a pontot a jelenlegi kiadás csak a harmadik helyen említi. A primás apát feladata ugyanis az, hogy reprezentálja a konföderációt, és minden erejével ápolja a konföderált kolostorok közti együttműködést.⁵⁰⁵ Negyedik és utolsó eszközként a törvény a Szent Anzelm kollégiumot és egyetemet nevezi meg.⁵⁰⁶ Ezt monasztikus-bencés kulturális centrumként definiálja.⁵⁰⁷ Egyenlően fontosnak tekinti a felsőfokú tanulmányokat és a közös életet.⁵⁰⁸ Mivel az anzelmiánus kollégium újjáélesztése és a konföderáció megalapítása nem vizsgálható egymástól elszakítva, hiszen éppen a reformhatás növelése érdekében törekedtek egységes képzésre, az 1952-es törvénynek a szerzetesi nevelésről és az akadémiai oktatásról szóló megfogalmazása⁵⁰⁹ itt csak nagyon általános szinten kerül elő újra. Hogy a konföderáció monasztikus kolostorai minél hatékonyabban nyújthassanak egymásnak testvéri segítséget, a noviciátust – a jelölt prézes apátja engedélyével – egy másik kongregáció kolostorában is érvényesen le lehet tölteni.⁵¹⁰ Ez a sajátos norma újra megmutatja, hogy egyes esetekben mennyire egyetlen rendként szemlélik a konföderációt. Meglepőnek tűnik, hogy ezt a szabályozást még csak kivételnek sem tekintik, holott az általános egyházjog a noviciátusnak a szabályszerűen erre rendelt házon kívül történő teljesítése kérdésében inkább tartózkodó.⁵¹¹

III. FEJEZET

A konföderáció vezetése

A második szakasz, egyúttal a saját törvény fő része, a konföderáció vezetése egészével és az erre létrehozott intézményekkel foglalkozik. Különös figyelmet fordít a primás apát szerteágazó feladataira. A konföderáció irányítását, különbséget téve a közreműködés foka szerint, összesen négy cím tárgyalja.⁵¹² A szöveg egymásutánjában így a következő sorrend adódik: apátkongresszus, prézes színódus, primás apát és a primás apát hivatala. Az ismertetés a törvény szövegét követi, de a primás apátra vonatkozó résznél kitérünk az *Ordo celebrandi Congressum Abbatum* szabályozásainak megfelelő helyeire is. Ebben a fejezetben végezzük el az összehasonlítást a másik primás apáttal, az ágostonrendi kanonokokéval és a ciszterci, ill. a trappista rend két generális apátjával.

1. szakasz. Az apátkongresszus

A *congressus* kifejezés az egyházjogi nyelvben inkább idegenszerű, és többnyire csak olyan gyűlésekre alkalmazzák, amelyekben tanácskoznak ugyan, de határozatokat nem hoznak.⁵¹³ Ezért a részletkérdések szabályozása előtt a *Lex Propria* néhány alapvető kijelentést tesz az apátkongresszus feladatairól. Eszerint a jogszerűen összehívott apátkongresszus csak akkor reprezentálja az egész konföderációt, ha a szavazati joggal rendelkezők nagyobb része, vagy személyesen, vagy meghatalmazott által képviselve, jelen van.⁵¹⁴ A rendelkezés három tényről foglalkozik: az apátkongresszus összehívásának jogszerűnek kell lennie, a grémium mint olyan döntési hatalommal rendelkezik, de csak akkor, ha a jelenlévők létszáma – figyelembe véve a szavazati jog átruházását – meghaladja a kötelezően meghívandók felét. Habár a törvény megállapítja, hogy az apátkongresszus nem pusztán tanácskozó testület, mégsem feladata, hogy generális káptalant alkosson, vagy olyan hatalmi jogosítványokat igényeljen magának, amelyek el-

lentmondanak a kongregációk és kolostorok autonómiájának.⁵¹⁵ Ez a bevezető norma egyértelműen rögzíti a centralizált rendekkel szembeni különbséget. Mint a konföderáció természetének tárgyalásakor már megmutattuk, magából a *Lex Propriá*ból következik, hogy a kongresszus nem lehet generális káptalan. Ez ugyanis mindjárt az elején meghatározta, hogy a konföderációból nem keletkezik sem új szerzetesi intézmény, sem új monasztikus kongregáció.⁵¹⁶ A megszentelt élet intézményeiben a generális káptalanok jelentik a legfőbb tekintélyt, és ezek reprezentálják az intézményeket.⁵¹⁷ Az apátkongresszusnak ezzel szemben az a feladata, hogy a megszabott határokon belül gondoskodjék a konföderáció javáról.⁵¹⁸ Az ezzel kapcsolatos közelebbi részletek a kongresszus ügyeiről szóló szabályozásokban jelennek meg.

Az 1952-es *Lex Propria* nyelvileg és a feladatmegnevezés vonatkozásában még különbséget tett a primásválasztással összekapcsolt és a puszta ügyviteli apátkongresszus között.⁵¹⁹ Tényszerűen a jelenlegi törvényben is megtalálható ez a két forma. De mivel a választási kongresszuson ugyanúgy megtárgyalják az egyéb tennivalókat is, és nemcsak a választást hajtják végre, az új törvényben lemondtak a szigorú megkülönböztetésről.

1. § Az apátkongresszus tagjai

Az apátkongresszusról szóló cím első fejezete a tagsági státust rögzíti. Itt taxatíván fel vannak sorolva a szavazati joggal rendelkező résztvevők. Ezek a primás apát, a kongregációk prézes apátjai, az önjogú kolostorok apátjai és perjelei, az önjogú kolostorok megfelelően kinevezett adminisztrátorai és – amennyiben az előjáró hivatala megüresedett – a saját jogú kolostorok jogszerűen kijelölt küldöttei.⁵²⁰ Az 1952-es *Lex Propriá*hoz képest két lényegi változtatást találunk, habár az azzal kapcsolatos újítások, hogy kinek milyen helye és szava van az apátgyűlésben, már bevezették ezeket.⁵²¹ A grémiumot akkor a konventuális perjelekkel bővítették ki, akik a Szerzetesi Kongregáció rendelkezései szerint – Belmont infula viselésére jogosult székesegyházi perjele kivételével⁵²² – addig még ki voltak zárva.⁵²³ Az 1947-es apátkongresszuson megtárgyalták ugyan a felvételüket,⁵²⁴ de két ellenszavazattal elutasították.⁵²⁵ Az 1952-es *Lex Propriá*ban nem említették név sze-

rint az apátságok és konventuális perjelségek adminisztrátorait, de magától értetődő volt, hogy – akár a konvent választotta, akár a Szentszék nevezte ki őket – nekik is teljes szavazati joguk van a kongresszuson.⁵²⁶ A megfelelő pont utolsó szava megemlítette még az úgynevezett elárvult kolostoroknak a káptalanok által választott képviselőit is.⁵²⁷ 1952-ig ők is ki voltak zárva. Ezeket a küldötteket külön kellett megválasztani, mert az apáti tisztség megüresedése esetén a kormányzati hatalom a perjelre száll át. Az ilyen perjel, mivel nem a konvent választotta meg, hanem az apát nevezte ki – még ha előzetesen meg is kérdezte a testvéreket –, az apátkongresszuson nem lehetett a kolostor képviselője.⁵²⁸ Természetesen külön választás révén az ilyen perjel is ki lehetett oda rendelni, de ugyanígy egy másik szerzetest is megválaszthattak volna.⁵²⁹ A részvételre való jogosultság szabályozásában tehát változás történt. Míg a konföderáció kezdeti szakaszában még az apáti tisztség számított a kongresszusban való részvétel kritériumának, most a saját jogú kolostori rang az, ami legitim képviselő kiküldésére jogosít. A kongresszuson való részvételben akadályozott tagra vonatkozóan az a szabály érvényes, hogy írásban közölnie kell a kongresszussal távolléte okát. A jogszerűen akadályozott résztvevőnek joga van rá, hogy a kongresszus résztvevői, konkrétan az előjárók közül, általános mandátummal bízson meg egy küldöttet, de úgy, hogy két távollévőnél többet senki sem képviselhet.⁵³⁰ Ez a rendelkezés a könnyebben módosítható *Codex accessorius* első normája,⁵³¹ amely – átvéve a Szerzetesi Kongregáció egykori előírását – már az egykori saját törvényben is megvolt.⁵³² Már akkoriban felűnő volt, hogy a törvény csak közlést kívánt, de azt nem, hogy a primás apát vagy az egész kongresszus megvizsgálja a távollét okát.⁵³³ A szöveg nem rendel el határozottan, hogy a két vagy három szavazatnak – attól függően, hogy egy résztvevő hány mandátumot vállal el – egy irányba kell mutatnia, de ezt, mindenekelőtt választásokon, magától értetődőnek tekintik.⁵³⁴ Az a régi *Lex Propriá*ban még megemlített, eljárástechnikai szempontból magától értetődőnek tekintett előírás, hogy a kongresszus kezdetén a megbízást letétbe kell helyezni az elnöknel, az *Ordo celebrandí*ba került át.⁵³⁵

A kollégium perjele és a tudományos intézet rektora nem általános, hanem csupán a kollégium vagy az egyetem ügyeit érintő, korlátozott választójogot élvez, beleértve a primás apát megválasztását is.⁵³⁶

Akadályoztatásuk esetén minden joggal együtt a mindenkori helyettes, tehát a kollégium alperjele vagy az egyetem rektorhelyettese veszi át feladatukat.⁵³⁷ Ha a rektorhelyettes nem a konföderáció szerzetese, akkor azokat a tárgyalási témákat kivéve, amelyek az egyetemet érintik, nem vesz részt a kongresszuson. Ebben az esetben csak tanácskozási jog illeti meg, döntési joga azonban nincs.⁵³⁸ Ezenkívül a kongresszuson általában a Szent Anzelm kollégiumnak és egyetemnek még három képviselője vesz részt – szavazati jog nélkül –, akiket a kollégium saját statútumai alapján jelölnek ki.⁵³⁹ A kollégium jelenlegi statútumai úgy rendelkeznek, hogy a Liturgikus Intézet prézesét, a Teológiai Kar dékánját és a lakóközösségnek egy, a professzorok és az официálisok közül választott képviselőjét küldjék ki.⁵⁴⁰ Ugyancsak szavazati jog nélkül vesznek részt a kongresszuson a konföderációval összekapcsolt kolostorok és intézmények képviselői.⁵⁴¹ Ezeket a képviselőket az választja ki, aki a kongresszust összehívja. Ezenkívül minden ülésre vagy egyes ülésekre meg lehet hívni szakértőket, tanácsadókat és megfigyelőket.⁵⁴² Az utóbbi rendelkezés tekintetében az új *Lex Propria* ugyancsak túllép elődjén. Az ugyanis csak a prézes színódusra vonatkozóan vette tervbe, hogy asszesszorként szakértőket lehet meghívni, az apátkongresszus vonatkozásában nem.⁵⁴³ Itt vagy apátokról vagy szerzetesekről volt szó. Megjelenésük engedélyezése előtt a primás apátnak meg kellett hallgatnia az illető prézes apátokat.⁵⁴⁴ A jelenlegi *Ordo celebrandi Congressus Abbatum* nómenklatúrát állít fel a különböző jellegű kongresszusi tagokról. Az aktív szavazati joggal felruházott résztvevőket a *vocalium*, mindenki mást viszont a *participantium* kategóriába sorol.⁵⁴⁵

A *Lex Propria* nem tesz említést konventi tagok választott képviselőinek gondolatáról. P. Hofmeister⁵⁴⁶ elutasította E. Gambari felfogását, miszerint Szent Benedek regulája szellemében történt, hogy az apátkongresszus nem tárgyalhatott az egyes kolostorok delegáltjai felvételének kérdéséről.⁵⁴⁷ Szerinte ez a felfogás tévedésen és a *Regula Benedicti* hiányos ismeretén alapult.⁵⁴⁸ A kolostori család egyes tagjai mindig is bizonyos befolyással voltak a közösségre, anélkül hogy ez a részvételi jog pontosabban részletezve lett volna.⁵⁴⁹ A Benedek-regula megköveteli az alárendelteknek a *praecipua agendá*ban és az előljáró megválasztásában való részvételt.⁵⁵⁰ Ha most az apátkongresszus véleményezése egy újonnan felveendő monasztikus kongregáció eseté-

ben a szent regulának és a rend hagyományainak való megfelelést tekinteti alapvető követelménynek,⁵⁵¹ akkor azt, amit Szent Benedek a kolostor számára előír, és ami a kongregációba is átültetődött,⁵⁵² a konföderációra is alkalmazni kell.⁵⁵³ A választott szerzetesek részvétele ezért bizonyosan megfelel a Regula harmadik fejezete szellemének. Elöljárók és alárendeltek abszolút azonos jogállása azonban ellentmondana mind az említett fejezet szövegének, mind a bencés alkotmányrendszerben az elöljárók számára kijelölt különleges pozíciónak.⁵⁵⁴ Ráadásul ha az érintett kolostor apátja mellett egy-egy konventi delegáltat is kiküldenék, az túlságosan megnövelné a kongresszus létszámát, és alkalmatlanná tenné a gyümölcsöző munkára. Hofmeister olyan megoldási lehetőséget javasol, amely megfelelhette a Benedek-regula követelményének. Minden kongregációból három elöljárót és három alárendelt szerzetest küldenének képviselőként, tehát a prézes apátot és öt további személyt, akiket a generális káptalan választott. Ezek a delegációk az apátokból és konventuális perjelekből, valamint választott konventtagokból állnának. Ez az „általános kongresszus” aztán idővel 130 tagot ölelné fel, ami határozottan elegendő lenne, és jelentősen megkönnyítené a választásokat és a munkát.⁵⁵⁵ Arra az ellenvetésre, hogy ez az apátok korlátozását jelentené, Hofmeister megfontolásra ajánlja, hogy a *Summum semper* bulla elsődlegesen a prézes apátok meghívásáról rendelkezett, és a többi apátéról csak amennyiben lehetséges.⁵⁵⁶ Felvetődik a kérdés, melyik konstelláció biztosíthatja jobban az egész rend érdekeit, egy tisztán rendfőnökökből álló kongresszus vagy egy vegyes összetételű. Az általános jogi fejlődésnek nemcsak az iránya rajzolódik ki, hanem már le is zárult, mivel a *CIC – 1983. 631. kán. 1. §-a* a szerzetesi intézmények generális káptalanjaira vonatkozóan úgy rendelkezik, hogy összetételüknek az egész intézményt kell reprezentálnia. Az apátkongresszus, mint már mondtuk, nem generális káptalan, de feladata – gondoskodni a konföderáció javáról⁵⁵⁷ – és a konföderáción belül csupán a szövetség célja elérésének egyik eszközeként elfoglalt helyzete,⁵⁵⁸ valamint bizonyos reprezentációs funkciója⁵⁵⁹ azt sugallja, hogy a kongresszus összetételének széles körű és ezért vegyes formája mellett foglaljunk állást. A szavazati jog jellegének kérdése, hogy tudniillik tanácskozási vagy döntési-e, nem olyan nagy jelentőségű, mert ami az egyes szerzeteseknek a fogadalomból eredő jogait és kötelességeit és ezek módosításait illeti, abban a kong-

resszusnak amúgy sincs döntési kompetenciája. Az igazságosabb megoldás valószínűleg az lenne, ha minden küldött döntésre jogosító szavazati jogot kapna, már csak azért is, mert mind a prézes apátot, mind a kongregáció képviselőit a kongregáció mindenkori káptalanja választotta meg. A találkozóknak és a – két apátkongresszus közé eső időszaknál rendszerint hosszabb ideig kormányzó – apátok eszmecserejének a jellege azonban ennek a formának a révén háttérbe fog szorulni.

2. § Az apátkongresszus összehívása

A *Lex Propria* apátkongresszusról szóló szakaszának második fejezete a kongresszus összehívásával foglalkozik. Az apátkongresszus összehívásának joga a primás apátot illeti. A tisztség megüresedése vagy a primás apát akadályoztatása esetén ez a jog vikáriusára,⁵⁶⁰ azaz a primás apát szűkebb tanácsának a prézes szinódus által megválasztott tagjára megy át.⁵⁶¹ Az *Ordo celebrandi*, az apátkongresszusnak a *Ius Proprium*ban jogilag alacsonyabb rangú ügyviteli szabályzata közelebbről úgy rendelkezik, hogy annak, aki a kongresszust összehívja, az ülés helyét és idejét illetően előzetesen meg kell hallgatnia a prézes apátokat.⁵⁶² Itt figyelembe kell venni a *Lex Propria* által kijelölt határokat.⁵⁶³ Ezek leszögezik, hogy a kongresszust négyévenként kell megrendezni, de ezt a periódust tágan kell értelmezni. A kongresszust ésszerű okból az adott idő lejártá előtt vagy után is össze lehet hívni, feltéve, hogy az ülést nem több, mint hat hónappal hozzák előrébb vagy halasztják el.⁵⁶⁴ Ez a norma az idők során változott. A Szerzetesi Kongregáció már 1927-ben úgy rendelkezett, hogy az apátkongresszusok közé eső időt rugalmasan kell kezelni.⁵⁶⁵ Annak idején ezt azzal indokolták, hogy olyan tisztségek esetében, amelyek csak meghatározott időre szólnak, mint a primás apáté is, könnyen előfordulhat, hogy a kongresszust nem lehet azon a napon megtartani, amikor a tisztség lejár.⁵⁶⁶ A primás apát hivatala eredetileg tizenkét évig tartott.⁵⁶⁷ Az 1952-es *Lex Propria* különbséget tett a választást célzó és a tisztán ügyintézésre szolgáló kongresszus között, amikor is az utóbbira a primás apát kormányzati idejének félidejében került sor. Ez összességében hatéves szakaszt jelentett.⁵⁶⁸ A *Lex Propria* 1970-es *ad ex* -

perimentum-kiadása úgy rendelkezik, hogy a prímás apátot hat évre választják meg.⁵⁶⁹ Az 1973-as apátkongresszuson a nyolcéves hivatali idő mellett döntöttek,⁵⁷⁰ és máig ez érvényes.⁵⁷¹ Ebből következik a jelenlegi négyéves ciklus. Ami az apátkongresszus időpontjának kijelölését illeti, ez nincs meghatározott egyházi ünnephez kötve. Szervezési okokból többnyire szeptember második felét választják, mert akkor a Szent Anzelm kollégiumba még nem tértek vissza a diákok. Az ülés színhelyéül, legalábbis a választó kongresszusok esetében, a régi *Lex Propria* kifejezetten a prímásapátság épületét irányozta elő, mivel a szöveg egy másik helyén úgy rendelkezett, hogy választáskor a Szent Anzelm kollégiumban betegen fekvő választókhöz oda kell vinni az urnát.⁵⁷² A jelenlegi törvényszövegben nincs ugyan megfelelő hivatkozás az ülések színhelyére, de már pusztán tradícióból is elsősorban a prímás apát hivatali székhelye jön számításba.

Hogy a tárgyalási témák jegyzékét összeállíthassák, ami a kongresszus összehívójának egyik feladata, a törvény úgy rendelkezik, hogy mind a prézes apátok, mind a többi szavazásra jogosult résztvevő küldje meg azon szakmai kérdésekre vonatkozó kívánságait, amelyek szerinte alkalmasak a megtárgyalásra.⁵⁷³ Az összehívás legalább három hónappal a kongresszus megtartása előtt körlevél segítségével történik, amelyben egyúttal a kongresszuson megtárgyalandó kérdéseket is röviden jelzik.⁵⁷⁴ A szükséges előkészítés feladata, hogy termékeny vitát tegyen lehetővé.⁵⁷⁵ De sem az egybehívónak nem kötelessége, hogy az előzetesen beérkezett javaslatokat is felvegye a jegyzékbe, sem a küldötteknek nincs ennek megfelelő joguk, hogy ezeket a kérdéseket megtárgyalják.⁵⁷⁶ Az 1952-es *Lex Propria* a prímás apát tanácsát bízta meg a témajegyzék összeállításának feladatával.⁵⁷⁷ Az új szabályozás nem szab határt az összehívó személyes akaratának azzal, hogy ezt valamely testület, ill. egyes személy együttműködéséhez vagy ellenőrzéséhez köti. Ezt a jogot olyan esetleges bizottságok sem csorbítják, amelyeket a prímás apát vagy vikáriusa hozhat létre a kongresszus előkészítésére,⁵⁷⁸ mert a megfelelő pontból nem származik kötelezettség. A rendelkezésből csak az következik, hogy ezek, mint nem állandó bizottságok, ideiglenes jellegűek. Nagyságukról, összetételükről és az ülésezés gyakoriságáról a szöveg semmit sem mond. Az összehívó e kizárólagos cselekvését a *Lex Propria* más he-

lyen azzal ellensúlyozza, hogy a kongresszus elején tiltakozni lehet a tulajdonképpeni napirend ellen.⁵⁷⁹

Az *Ordo celebrandi* külön fejezetben írja le a kongresszus megnyitását. A tulajdonképpeni ülés kezdete előtt a kongresszust mindig szentmisével nyitják meg, amelyen mindenki részt vesz.⁵⁸⁰ A választással ellentétben a tanácskozásokon a hivatalban lévő prímást illeti az elnöklés joga.⁵⁸¹ A hivatal megüresedése vagy a prímás apát akadályoztatása esetén ez a jog vikáriusára száll át.⁵⁸² A prímás apát hivatalának megüresedése esetén ezért a kongresszus – a vikárius elnöklete alatt megtartott – első ülésén eldönti, mi történjék előbb, a prímás apát megválasztása vagy a többi tárgyalási téma megbeszélése.⁵⁸³ A régi saját törvény szerint, amennyiben nem volt prímás apát, egy formális ülésen, amelyen Montecassino apátja vagy az ő akadályoztatása esetén Subiaco apátja elnökölt, először külön elnököt választottak a hivatalos ügyek megtárgyalására, ha ezekre az új prímás apát megválasztása előtt került sor. Ha a tárgyalások lezárása előtt megválasztották az új prímás apátot, megválasztása pillanatától ő vette át az elnökséget.⁵⁸⁴ Választási kongresszusokon a tanácskozások rendszerint még a hivatalban lévő prímás apát elnöksége alatt zajlottak le, és csak ezek befejezése után tértek rá az új választásra. A hivatal megüresedése esetén a kongresszus döntött, hogy a tanácskozás vagy a választás történjék-e meg először.⁵⁸⁵ Az új jogban elmaradt a hivatalos ügyekre szolgáló rész elnökének megválasztása. Az ő feladatát most automatikusan a prímás apát vikáriusa veszi át. Az érvényes jog azt is előírja, hogy hivatali ideje letelte után a prímás apát, a prézes apátok jóváhagyásával, alkalmas időpontban saját maga nyilvánítsa megüresedettnek hivatalát.⁵⁸⁶ Hogy erre a nyilatkozatra a kongresszus előtt, alatt vagy a végén kerül sor, a helyzettől és a prézes apátok döntésétől függ.

A tárgyalások megkezdése előtt két további eljárási lépést kell megtenni. Egyrészt a megbízottaknak a kongresszus kezdetén letétbe kell helyezniük megbízásukat az elnöknél, ezeket azután meg kell őrizni a levéltárban.⁵⁸⁷ Másrészt a kongresszus elnöke kijelöl három titkárt, őket az első ülésen bemutatja. A titkárokat nem szükségszerűen a szavazati joggal rendelkező résztvevők közül kell kiválasztani.⁵⁸⁸ Az előző *Lex Propriá*ban ez a szabályozás módosított formában a rendes választás variánsaként szerepelt. A régi saját törvény szerint a három titkárt maga a kongresszus választotta meg, a választásnál pedig

a legrégebben és a legrövidebb idő óta hivatalban lévő apát működött közre segítőként. Kivéve, ha a titkárokat az elnök javasolta, és a kongresszus közfelkiáltással elfogadta őket.⁵⁸⁹

3. § A kongresszus tárgyalási témái

Az apátkongresszusról szóló cím harmadik fejezete azt szabályozza, milyen jogosítványai vannak a kongresszusnak az őt megillető feladatok vonatkozásában. Ebből következően a fejezet élén egy hatáskört tisztázó, egyben önkorlátozó jellegű magyarázat áll. Az apátkongresszus ugyanis azon ügyek megtárgyalására és eldöntésére jogosult, amelyek az egész konföderációra, vagy a kollégiumra, vagy a Szent Anzelm egyetemre vonatkoznak.⁵⁹⁰ A *Codex praecipuus* tudatosan homályosan fogalmaz, és az intézmények megnevezésére szorítkozik. A *Codex accessorius* megfelelő függelékei azzal számolnak, hogy a prézes színódussal való tanácskozás után⁵⁹¹ a kongresszus elnöke készíti el a megtárgyalandó témák jegyzékét. Ezt azonban a kongresszus vagy a kongresszus jóváhagyásával maga az elnök módosíthatja vagy kiegészítheti.⁵⁹² A tartalmat illetően a *Codex accessorius* rámutat, miszerint a kongresszusnak kötelessége, hogy felügyelje a konföderáció, valamint a kollégium és az egyetem anyagi ügyeinek kezelését. Ezért megilleti az a jog, hogy a következő kongresszuson számadást kapjon az anyagi ügyek kezeléséről.⁵⁹³ A továbbiakban a kongresszusnak jelentéseket kell kapnia azokról a fontosabb hivatalos ügyekről, amelyek a konföderációval kapcsolatosak,⁵⁹⁴ továbbá a kollégium és az egyetem tanulmányi munkájáról, fegyelmeről és igazgatásáról⁵⁹⁵ és a bizottságok által megtárgyalt ügyekről.⁵⁹⁶ Ennek folytán a primás apát mellett a konföderáció gondnoka, a Szent Anzelm gondnoka, a kollégium állapotát illetően a Szent Anzelm perjele és a vizitátorok, a rendi egyetemet illetően a rektor is beszámolási kötelezettséggel tartoznak. A bizottságokat illetően nem csupán az apátkongresszus előkészítéséért felelős grémiumokra gondol a törvény, hanem az egyes programok érdekében létrehozott állandó bizottságokra is. Ezek után a kötelezően megtartandó beszámolók után következnek a kongresszuson megbeszélendő ügyek, amelyeket vagy maga az elnök, vagy a mindenkor esetnek megfelelően az anyagot előkészítő bizottság előadója ter-

jeszt elő.⁵⁹⁷ Miután az előadó kifejtette a kérdést, megkezdődik a vita. Aki szólásra kíván jelentkezni, keze felemelésével vagy az elnök által meghatározott más módon kér erre lehetőséget. A kongresszus elnöke, ha nem inkább egy általa kinevezett vezetőt bízott meg ezzel a feladattal, szép sorjában megadja a szót a szónokoknak, akik lehetőséget kértek az állásfoglalásra. Magának az elnöknek és az előadónak azonban, ha kívánják, a szónokok jegyzékén kívül is meg kell adni a szót.⁵⁹⁸ Ha a szónokok listája végére értek, a vitát lezárják. De ez korábban is megtörténhet, ha egy szavazati joggal rendelkező résztvevő ezt indítványozza, és a többség hozzájárul.⁵⁹⁹ Ugyanígy a szavazásra jogosultak többségének hozzájárulásával egy kérdést el is lehet napolni, vagy további vizsgálat céljából átadni egy bizottságnak.⁶⁰⁰ A szavazásra jogosult résztvevők minden indítványozott szavazásban szabadok, és nincsenek utasításokhoz kötve.⁶⁰¹ Ha az elnök vagy a kongresszus szükségesnek látja, tarthatnak egy pusztán jelzés értékű szavazást is, amelynek nem az a feladata, hogy a szakmai kérdést eldöntse, hanem inkább az, hogy láthatóvá tegye, milyen módon kellene a szavazásra jogosult résztvevők szerint a munkamenetet folytatni. Ennél a tájékoztató jellegű szavazásnál megengedett a *Placet iuxta modum* szavazási mód. Ebben az esetben azonnal, vagy az elnök által meghatározott időpontban, írásban át kell adni a kívánt verziót.⁶⁰² Végül, miután a kongresszus kielégítően megvitatta az ügyet, elkülönített formában fel kell jegyezni a kérdésfeltevést, amelyről szavaznak, és szavazásra kell bocsátani. Ennél a végleges szavazásnál már nincs megengedve a *Placet iuxta modum* szavazat leadása, és nem is veszik számításba.⁶⁰³ Ha az ügyek fontosak, és ha az elnök vagy a szavazatra jogosult tagok közül valaki kívánja, a szavazást titkosan kell lefolytatni.⁶⁰⁴ További tárgyalást igénylő kérdések érdekében a kongresszus bizottságokat hozhat létre. A prímás apát dolga, hogy e bizottságok tagjainak a nevét, a prézes apátok meghallgatása után, a kongresszus elé terjessze.⁶⁰⁵

Az apátkongresszus jelenlegi ügyrendjében és vitarendjében van néhány eltérés az 1952-es *Lex Propriá*hoz képest. Újonnan bevezetett elem a szólásra jelentkezés módjának, a vita befejezésére és az elnapolásra irányuló indítvány lehetőségének a szabályozása. Az a kitétel, hogy a szavazás szabad és nincs utasításhoz kötve, kifejezetten ebben a formában nem szerepelt a korábbi törvényben. Ami a csupán a vélemények irányultságának kipuhatolására irányuló szavazás módozata-

it illeti, a *Placet iuxta modum* verziót újonnan vezették be. Szakmai kérdések további kidolgozására szolgáló bizottságokat viszont már a régi törvény alapján is létrehozhatott a kongresszus. További újdonság az olyan bizottságok létrehozása, amelyeknek a fennállása időben meghaladja az apátkongresszus tartamát. A bizottsági tagokra vonatkozó javaslattétel jogát a törvény itt kifejezetten a prímás apátnak tartja fenn, hiszen nem a kongresszus mindenképpen változó elnökeinek, hanem neki kell majd a bizottságokkal dolgoznia. Azzal, hogy a régi *Lex Propria* megemlíttette a golyóval történő szavazást, még pontosabban leírta a titkos szavazás formáját.⁶⁰⁶ Az új *Lex*-ből kimaradt az a rendelkezés, hogy lehetőség szerint minden ülés elején fel kell olvasni az előző ülés aktáit.⁶⁰⁷

4. § A kongresszus határozatai

Az apátkongresszuson történő szavazás és határozathozatal szabályozása ismét a tulajdonképpeni *Lex Propria*, és már nem az *Ordo celebrandi* része. A kongresszus határozatai csak akkor kötelezik a kolostorokat, ha az ügyek az egész konföderációt, a kollégiumot vagy a Szent Anzelm egyetemet érintik,⁶⁰⁸ és ha a határozatot a szavazatok kétharmadával hozták meg.⁶⁰⁹ A két feltétel ugyan elkülönített formában van megfogalmazva, de egyidejűleg kell teljesülniük. Egyrészt a csatoló értelmű *et* kötőszóval vannak összekapcsolva, másrészt az 1952-es *Lex Propriában* egyetlen norma alkotórészei voltak.⁶¹⁰ A CIC – 1983, 6. kán. 2. §-ára hivatkozva tehát indokoltnak tűnik a beleértő jellegű értelmezés. A régi *Lex Propriában* a norma forrása még része volt a szövegnek, amennyiben ez kifejezetten a *Summum semper* bullára utalt.⁶¹¹ A függékben megadott forrásjegyzék a Püspökök és Szerzetesek Kongregációja rendeletét is tartalmazta.⁶¹² De mindkét forrás más összefüggésre vonatkozik. A bulla a prímás apát megválasztásához írta elő a kétharmados többséget,⁶¹³ de más megtárgyalandó anyagokra nézve nem nyilatkozott a minimális kvórumról. A konföderált tagokra vonatkozó kötelezettség-klauzula sem szerepel a szövegben.⁶¹⁴ A kuriális rendelet ezzel szemben azt írta elő a prézes apátok gyűlésének, hogy véleménycseré útján határozzák meg és döntsék el mindazt, ami a rend és a Szent Anzelm kollégium javát szolgálhatja.⁶¹⁵ Vagyis az 1952-es törvényhozó összevonta a kétharmados többségről és a tárgyalási témák-

ról szóló két rendelkezést, a hatáskört átruházta az apátkongresszusra, és általánosan kötelezővé tette. Ezzel annak idején új jog keletkezett a konföderáció számára. A szabályozás összefüggésben állt a konföderáció korábban vitatott jogalanyiségával. Az érintett pont ezért definiálta azokat a módozatokat és formalitásokat, amelyek szerint az egész konföderációra nézve kötelező döntéseket meg kell hozni.⁶¹⁶ Ami itt feltűnő, az a viszonylag nagy többség. Ilyen jellegű többség-követelményt általában csak akkor szoktak szabni, ha nagyon fontos dolgokról, például a konstitúciók megváltoztatásáról van szó.⁶¹⁷ A konföderációban azonban tartalmi határozatok esetén indokoltnak tűnik egy ilyen kötelezettség, mivel nincs eszköz a kényszer útján történő érvényesítésre, és szankciók sincsenek előírva. Sem a konföderációból nem lehet kizárni valakit, mert nem teljesítette köteleseit, sem a kongresszus egyes résztvevőitől nem lehet megvonni a szavazati vagy a részvételi jogot. A konszenzus-kvórum magassága ezért már pusztán azáltal tisztán morális jellegű kötelezettséget eredményez, hogy kvalifikált többség egyezett meg valamiben. Ez az előírás egyúttal a realitásra is figyelmezteti a felelősöket. A kongresszus résztvevőit csak a helyzet valódi követelménye vagy kényszerűsége fogja arra indítani, hogy ilyen jellegű kötelezettséget vegyenek magukra. De a rendelkezés azért is megkívánható, mert a kongresszuson minden kolostor képviselve van, és így nem távollévókról hoznak határozatot.

A primás apát megválasztása és az egész konföderációt vagy a kollégiumot, ill. az egyetemet érintő ügyek mellett harmadikként magának a *Lex Propriának* a módosítása kíván kétharmados többséget. Ha az elhatározott változtatások ráadásul a *Codex praecipuus* is érintenék, még a Szentszék megerősítésére is szükség van.⁶¹⁸ A kongresszus többi határozatát, így az *Ordo celebrandi* és hasonlókat, amelyek nem érintik a *Lex Propria* előírásait, a szavazásra jogosult résztvevők abszolút többségével fogadják el.⁶¹⁹ Ha a kongresszus nem állapít meg valami mást, a határozatok azonnal hatályba lépnek.⁶²⁰ A kongresszusi határozatokról szóló eme utolsó rendelkezésnek, érthető módon, nincs megfelelője a korábbi *Lex propria*-ban. Azt egészként bocsátották ki, anélkül hogy a normákon belül a törvény rendszerét illető bármiféle különbséget tettek volna, és csak pápai cselekvéssel lehetett volna megváltoztatni.

5. § A primás apát megválasztása

Az apátkongresszust megillető egyik legfontosabb feladat a primás apát megválasztása. Míg a törvény régi kiadásában ez a hatáskör még a kongresszus feladatai általános felsorolásában, külön szerepelt,⁶²¹ a többi tennivalóval egyenrangúként, az 1982-es *Lex Propriában* ez a témakör a cím utolsó előtti, habár legrészletesebb fejezetében kap helyet.⁶²² A választásra hivatott kongresszust a saját jog által erre kijelölt időpontban rendezik meg.⁶²³ Mivel a primás apát hivatalának időtartama többször módosult, a *Codex praecipuus* megelégszik egy általános szabályozással, és csak a hozzá kapcsolódó *Codex accessoriusban* található a pontos, nyolcéves időmegjelölés. Van lehetőség az újraválasztásra, de csak egy négyéves periódusra.⁶²⁴ Az a rendelkezés, amely rögzíti, mikor kell a primás apátot megválasztani, egyúttal azt is kimondja, hogy a tisztségnek más formában történő adományozása ki van zárva. Senkinek nincs joga személyi javaslattételre, a primás apátot nem nevezik ki, és senki nem erősíti meg.⁶²⁵ Továbbá a primás apátot meghatározott időre választják. A kodifikált jog szerint egy meghatározott időre szóló hivatal esetében a hivatalvesztés csak az illetékes főhatóság írásbeli közlése révén lépne hatályba.⁶²⁶ Kinevezésre vagy megerősítésre jogosult fórum hiányában⁶²⁷ ezért a *Lex Propria Codex accessoriusa* úgy rendelkezik, hogy a megállapított idő letelte után, egy, a prézes színódussal megbeszélte időpontban, maga a primás apát hirdeti ki hivatalvesztését.⁶²⁸

Ha elérkezik a primás apát-választás ideje, a választásra való összehívás a kongresszus általános összehívásával együtt történik.⁶²⁹ A választás a napirendi pontok egyike, időpontja a kongresszuson belül elnapolható. A már említett jogszabály ebben az értelemben rendelkezik úgy, hogy a primás apáti hivatal megüresedése esetén – a vikárius vagy a primáshelyettes elnöklete alatt üléselő – kongresszus döntheti el, hogy előbb a primás apát megválasztása történjék-e meg, vagy a többi anyag megtárgyalása.⁶³⁰ A választás időpontja kitűzését illetően azonban nincs semmiféle szabályozás. Egyesek véleménye szerint a választási jog megalapozza a részvétel köteleességét.⁶³¹ Noha a primás apát megválasztása napirendi pont a kongresszuson, amelyre minden részvételre jogosultat összehívtak, magának a választásnak a dátumát és idejét még egyszer egyértelműen közölni kell. Ennek az

értésítésnek az esetleges elmaradása miatt azonban nem lehet eljárást indítani a választás utólagos megóvására, mert a törvényi szabályozás elvileg a *convocatio*ra vonatkozik,⁶³² amit a kongresszus összehívásával adtak ki. A kongresszus egész tartamára vonatkozó általános vagy különleges jelenléti kötelezettség nem található a *Lex Propriában*.

Mint más helyütt már kifejtettük, a Szent Benedek iránti tisztelet folytán, a választáson Montecassino hivatalban lévő apátja, akadályoztatása esetén Subiaco hivatalban lévő apátja elnököl.⁶³³ Mindkét apát távolléte esetén az elnöklés a legrégebben hivatalban lévő prézes apátra megy át.⁶³⁴ Ha a szavazásra jogosult résztvevők többsége kívánja, a választás elnöke a választást megelőző napon egy, a választást megelőző szavazást engedélyezhet. Egy ilyen előválasztás a jelöltek megtalálására, vagy annak a kiderítésére szolgál, hogy a jelöltek közül ki jön szóba.⁶³⁵ De ebből sem jogok, sem köteleességek nem keletkeznek, kötelező erejű csak a tulajdonképpeni választás lesz. Az előválasztás során minden egyes választó beteszi egy jelölt nevét a választási urnába; az elnök – két, a választók közül általa kinevezett szavazatszámllálóval – elvégzi az egyeztetést, a neveket az elért szavazatszámmal katalógusba veszi, és kihirdeti a választóknak.⁶³⁶ Közvetlenül a primás apát megválasztását célzó ülés előtt a kongregációk prézes apátjai – a választás elnökének vezetésével – három szavazatszámllálót választanak a szavazásra jogosult résztvevők grémiumából. Ezen a választáson azok számítanak megválasztottnak, akik megkapták a szavazatok relatív többségét. Megválasztásukat az elnök ismereti.⁶³⁷ A régi *Lex Propriához* viszonyítva ez a szabályozás bizonyos javításokat eszközölt.⁶³⁸ Egyrészt lerövidült az eljárás, mert a régi saját törvény szerint a három szavazatszámllálót a kongresszus valamennyi résztvevője írásban választotta meg. Az elnöklés kérdése viszont tisztázatlan volt. A szövegből nem derült ki, hogy a szavazatszámllálók megválasztása még a primás apát vagy a kongresszus egy másik elnöke, vagy már a montecassinói vagy a subiacói apát elnöksége alatt megy végbe. Az értelmezések itt eltértek egymástól.⁶³⁹ Másrészt erre a szavazatszámlláló-választásra a jogszabály a legrégebben és a legrövidebb ideje hivatalban lévő apátot jelölte ki szavazatszámllálónak. Ezért kissé következetlen volt, hogy a tulajdonképpeni primásválasztásra a kongresszus bármely tagját meg lehet tenni szavazatszámllálónak, de a szavazatszámllálók megválasztásakor csak apátok lehettek

szavazatszámológok.⁶⁴⁰ A mostani forma sem az írásbeliséget, sem a szavazatszámológok tevékenységét nem írja elő. Mivel a grémium áttekinthető, jelenleg húsz főből áll, a módszertani kérdések eldöntését valószínűleg az elnökre bízják. Mindenesetre választásnak kell lennie. Egyszerű körkérdés vagy formához nem kötött megegyezés nem lenne elegendő. Az ülés kezdetén az első titkár a választás elnökének utasítására sorban felolvassa minden választó vezeték- és keresztnévét. A megnevezett választók felállnak, és azt mondják: *Adsum* ('jelen') vagy *Adsum Procurator* ('delegáltként jelen'). Ezután mindenki mást, kivéve azokat, akiknek a szolgálatára az elnök megítélése szerint a kongresszus termében szükség van, távozásra kérnek.⁶⁴¹ Ez az *extra omnes*-rendelkezés új. Abból származik, hogy az új *Lex Propria* szerint a kongresszus résztvevőinek grémiuma már nem azonos a primás apát-választáson szavazásra jogosultak testületével, hiszen a kongresszuson most már az egyes kolostorok képviselőin kívül a konföderációval összekapcsolt kolostorok és intézmények képviselői és más szakértők, tanácsadók és hallgatók is részt vehetnek.⁶⁴² A szavazásra jogosultság megállapítása után – a delegáltak több mint a felének jelen kell lennie⁶⁴³ – a szavazatszámológok kiosztják a választóknak a szavazócédulákat, amelyeken a következő szöveg áll: „*Eligo vel postulo in Abbatem Primatem Confoederationis nostrae Rev.um Dominum.*”⁶⁴⁴ Ezzel a részrendelkezéssel egyúttal az is kimondatik, hogy a választás minden más fajtája,⁶⁴⁵ mind a *per quasi inspirationem*, mind a *per compromissum*, ki van zárva, és csak a *per scrutinium* lehetséges. A Szent Benedek regulájában szereplő *pars sanior consilii* révén történő választás sem jön szóba.⁶⁴⁶ A választási formula szövege a Szerzetesi Kongregáció annak idején kibocsátott utasítására megy vissza,⁶⁴⁷ és megvan az az előnye, hogy mindig érvényes.⁶⁴⁸ Lehetséges jelölésen egy választó grémiumnak az illetékes előljáróhoz intézett azon kérését értik, hogy fölmentéssel engedélyezzen egyházi hivatalt egy kánoni akadállyal terhelt jelelőtnak.⁶⁴⁹ Itt csak olyan akadályról lehet szó, amely alól valakit fel lehet és fel is szoktak menteni, mint például az előírt életkor, itt a fogadalomtétel óta eltelt évek hiánya.⁶⁵⁰ A fölmentésért ennek megfelelően A Megszentelt Élet Intézményei és az Apostoli Élet Társaságai Kongregációjához kellene fordulni. A primás apát-választásra vonatkozó passzív választójog elég széles kört ölel fel, nevezetesen a konföderáció kolostoraihoz tartozó minden olyan – törvé-

nyileg nem akadályozott – szerzetesapát, aki legalább öt éve tett örök fogadalmat.⁶⁵¹ A régi primás apát is, aki éppen befejezettnek nyilvánította hivatali tevékenységét, élvezti a passzív választójogot.⁶⁵² Az eredetileg 1893-ban rögzített feltételek nemcsak jogi szempontokat vesznek figyelembe, hanem érényeket, alkalmasságot és érdemeket is.⁶⁵³ Az új törvénykönyv kibocsátása előtt a nagyobb előjárói tisztségre történő megválasztás előfeltételeként a törvény megkövetelte⁶⁵⁴ a legalább 35 éves életkort, a törvényes születést és az örök fogadalmat,⁶⁵⁵ de a *CIC – 1917*-tel ellentétben a fogadalomtétel óta eltelt időtartama már nem volt előírva.⁶⁵⁶ A klerikus rendekben az előjáróknak klerikusoknak kellett lenniük.⁶⁵⁷ Az érvényes általános jog ezzel szemben az egyházzal való közösség követelményére és a megfelelő rátermettséget illető általános utalásra szorítkozik.⁶⁵⁸ Az *eligo vel postulo* választási formula eredete és megalapozása tehát szükségszerűen más-honnan származik. R. Molitor nézete szerint kormányzó apátot csak jelölni lehetett a primás apát tisztségére, megválasztani nem.⁶⁵⁹ Ennek oka az apát és kolostora viszonyának a természetében, az apáti tisztség élethosszig tartó jellegében rejlik. Pápai felmentés nélkül az apát nem változtathatta meg állandó tartózkodási helyét.⁶⁶⁰ A *Lex Propriában* nem szerepel kifejezetten olyan jogszabály, miszerint egy kormányzó apát megválasztásakor apátsága *ipso iure* megüresedik, de a konföderáció érvényes saját joga a primás apát monasztikus helyzetéről szóló fejezetben úgy rendelkezik, hogy a választás után a primás megtartja ugyan stabilitását fogadalmas kolostorában, de ez abban a vonatkozásban, ami nem egyeztethető össze az új tisztséggel, hivatala időtartamára felfüggesztődik.⁶⁶¹ Ez érvényes az apát tisztségére is, annál is inkább, mivel az újonnan megválasztott primás apát egyben a Szent Anzelm apátság apátja is.⁶⁶² Hogy a primás apát tisztsége összeférhetetlen egy hivatalban lévő apátéval, kezdetben legalábbis, nem jelentett problémát. Az első primás apát, Hildebrand de Hemptinne egyben korábbi apátsága, Maredsous apátja is maradt. Tisztán nyelvileg az érvényes *Lex Propria* mindig csak *electus*, nem *postulatust* emleget.⁶⁶³

A választási eljárás során a választóknak fel kell írniuk a szavazócédulára a megválasztandó vagy jelölendő nevét, utána ezt megfelelően összehajtani és bedobni az urnába.⁶⁶⁴ A szavazatok leadásának nem kell meghatározott sorrendben történnie, mint még az 1952-es *Lex*

Propria előírta.⁶⁶⁵ Éppígy elmaradt az az eskü is, amit a választóknak le kellett tenniük.⁶⁶⁶ Ez a *CIC – 1917* 506. kán. 1. §-a szerint azt tartalmazta, hogy az egyes választók csak azt választják primás apátnak, akit – Isten színe előtt hiszik – meg kell választaniuk.⁶⁶⁷ Szent Benedek regulája az istenfélelmet jelöli meg vezérmotívumként az apátválasztásnál,⁶⁶⁸ ahogy más helyen sem tartja elegendőnek a természetes okosságot, hanem azt hangsúlyozza, hogy végül is Isten az, aki a tanácsot adja.⁶⁶⁹ Meglepőnek tűnik, hogy a mai törvény még egy imát vagy valamilyen más liturgikus rítust sem ír elő kötelezően, mégcsak nem is ajánl. Végül is az apátválasztások rendszeresen olyan keretbe illeszkednek, amely a Szentlélek votivmiséjeként a konventmisével, a *Veni Creator Spiritus* himnusszal kezdődik, és a *Te Deum*mal ér véget.⁶⁷⁰ De semmi akadály, hogy az esküt a gyakorlatban alkalmazzák.

Hogy egy szavazat érvényes legyen, az egyetemes jog előírásai szerint szabadnak, titkosnak, biztosnak, feltétlennek és egyértelműnek kell lennie.⁶⁷¹ Ezért annak a szavazata, aki nyomasztó félelem vagy álnok megtévesztés eredményeként – mindegy, hogy közvetlenül vagy közvetetten keltették benne – egy meghatározott jelölt javára adta le szavazatát, érvénytelen lenne.⁶⁷² A titkosságot a szavazócédula lezárása biztosítja. A cédulákat nem kell megjelölni, és a választó nevének sem kell rajta szerepelnie. A szavazócédulán szereplő aláírás nem mondana ellent a választás titkosságának. Ez ugyanis a többi választóval és nem a szavazatszámolókkal szemben érvényesül. Az általános jog nem írja elő, és nem is zárja ki az aláírást. A szavazatnak továbbá biztosnak (*certum*) kell lennie. Ez a követelmény a választó szándékára vonatkozik, aminek a leadott szavazatból biztonsággal ki kell derülnie. Világosnak kell lennie, hogy a szavazó választ, és nem másként akarja. Ezenkívül a szavazatnak egyértelműnek (*determinatum*) kell lennie, azaz nem lehet kétséges, hogy ki a választott.⁶⁷³ Végül a szavazatnak feltétlennek (*absolutum*) kell lennie.⁶⁷⁴ Amikor a szavazatszámolók megszámlálják a szavazatokat,⁶⁷⁵ a választás elnöke előtt meg kell vizsgálni, hogy a leadott szavazatok száma megegyezik-e a választók számával.⁶⁷⁶ Ha szavazatok száma meghaladja a választók számát, akkor a választás érvénytelen. Ha a szám azonos vagy kisebb, akkor az elnöknek ki kell hirdetnie az egyezést vagy a kisebb számot. Ezután a legidősebb szavazatszámoló kinyit minden egyes szavazócédulát, elolvastatja a két másik szavazatszámolóval, és fennhangon

kihirdeti a nevet.⁶⁷⁷ A titkárok az elhangzott nevet azonnal felírják. Az van megválasztva, aki a választás első három fordulóján megkapja a szavazatok kétharmadát, a negyediken az egyszerű többséget. A negyedik fordulóban csak annak a két jelöltnek van passzív választójoga, akik a harmadikban elérték a relatív többséget, az aktív választójogra azonban ez nem vonatkozik.⁶⁷⁸ Ha a harmadik választási fordulóban szavazategyenlőség alakul ki, a rangidősség elve alapján annak a jelöltnek van előjoga a passzív választójogra, aki az első fogadalomtétel vagy életkora alapján idősebb. A negyedik fordulóban kialakuló szavazategyenlőség esetén ugyanez a szabály érvényes.⁶⁷⁹ Azzal a rendelkezéssel, hogy a kétharmad elegendő, az 1952-es *Lex Propria* után visszatértek a Szerzetesi Kongregációnak a primás apát-választás megtartására vonatkozó eredeti utasításához.⁶⁸⁰ Az LP – 1952-ben előírt egy pótlólagos szavazat⁶⁸¹ – a pápaválasztás akkori rendjéhez hasonlóan⁶⁸² – azt a célt volt hivatott szolgálni, hogy annak, aki a törvény ellenére önmagára szavazott, mégis meglegyen az összes szavazat kétharmada.⁶⁸³ A konföderáció érdekében jogos a magas többségi követelmény. Egyrészt olyan választásról van szó, amely nem megerősítés-köteles, másrészt a centralizmussal szembeni tartózkodás miatt, legalább itt, szükség van egy minimális mértékű egységre.

Ha a szavazatok elérték a *Lex Propria* által megkívánt mennyiséget, a választási fordulónak megfelelően a kétharmadot vagy az abszolút többséget, az első titkár tudatja a kongresszussal, hogy a választás eredményes volt. Ezt követően a választás elnöke jogszerűnek nyilvánítja a választást, és kihirdeti a megválasztott nevét.⁶⁸⁴ Ha a megválasztott nincs jelen, haladéktalanul tudatni kell vele megválasztását, beleértve a rá leadott szavazatok számát is. Ha azonban senki sem érte el a megkövetelt szavazatmennyiséget, az elnök kijelenti, hogy a választás nem volt eredményes, és elrendeli a választási eljárás közvetlenül ezután vagy egy meghatározott időpontban történő megismétlését.⁶⁸⁵ A jegyzők erről választási okiratot készítenek, amelyet az elnök, a titkárok és a szavazatszámológók aláírnak, és megőriznek a konföderáció levéltárában.⁶⁸⁶ A szavazócédulák megsemmisítése a szavazatszámológók kötelessége.⁶⁸⁷

A megválasztottnak a lehető leghamarabb, legkésőbb az azt követő nap során, hogy hírül vette a megválasztását közlő üzenetet, nyilatkoznia kell, hogy elfogadja-e a választást. Míg mind a régi, mind az új

általános egyházjog nyolcnapos határidőt irányoz elő a közlés átvételét követően,⁶⁸⁸ itt ez jelentősen lerövidült.⁶⁸⁹ Ha a megválasztott nem fogadja el a döntést, a választásból eredő minden jogát elveszíti, és utólagos elfogadással sem nyeri vissza. De újra meg lehet választani. A kongresszus – a választás első mozzanatától kezdve – új választással folytatódik.⁶⁹⁰ Miután a megválasztott elfogadta a döntést, le kell tennie a hitvallást a kongresszus – vagy ha távol van, a kongresszus küldötte – előtt.⁶⁹¹ A jelenlegi forma a Hittani Kongregáció által 1989-ben kibocsátott *Professio fidei*, kiegészítve a *Iusiurandum fidelitatis in suscipiendo officio nomine Ecclesiae exercendóval*, a megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai nagyobb előjárói számára⁶⁹² előírt változattal.⁶⁹³ Megerősítésre, mint már említettük, nincs szükség. A primás apát a választás elfogadásával azonnal elnyeri a teljes hivatali hatalmat, ehhez átruházásra vagy beiktatásra sincs szükség.⁶⁹⁴ Ha a megválasztott egyszerű szerzetes, és még nem apát, a lehető leghamarabb⁶⁹⁵ meg kell kapnia az apátá benedikálást.⁶⁹⁶ A kongresszus titkárainak rövid jelentést kell írniuk a választásról, annak elfogadásáról és kihirdetéséről, és ezt a választás elnökének és a titkároknak az aláírásával el kell küldeni a Szentszéknek.⁶⁹⁷ Ennek a jogszabálynak a forrása a Szerzetesi Kongregációnak a primás apát megválasztása során követendő eljárásra vonatkozó egykori előírása.⁶⁹⁸

Az *Ordo celebrandi* a kongresszus befejezésére vonatkozó néhány szükséges rendellezéssel zárul. Miután a kongresszus jogszerűen megtárgyalta és eldöntötte az ügyeket, a primás apát, a szavazásra jogosultak jóváhagyásával, nyilvánítsa a kongresszust befejezettnek.⁶⁹⁹ Kinyomtatás előtt az erre időben kijelölt résztvevőknek át kell vizsgálniuk a kongresszusi aktákat.⁷⁰⁰ Az iratokat a primás apát, esetenként a prézes apátok és a titkárok írják alá.⁷⁰¹ Az akták megjelentetésének, ha szükségesnek látszik, a kongresszus által előírt módon kell történnie. De annak a kihirdetése, hogy mit célszerű közölni, a primás apátra van bízva.⁷⁰² Az is a primás apát feladata, hogy a kongresszust imával vagy más liturgikus aktussal bezárja.⁷⁰³

Végül szóljunk még arról a kérdésről, hogy mi a helyzet a primás apát kongresszusi szavazati jogával. A *Lex Propria* csak egyetlen esetben írja elő kifejezetten, hogy a primás apátot a kongresszuson szavazati jog illeti meg. De már ez sem funkciójánál fogva, mert itt az aktív és

passzív választójogról van szó, amikor a tisztsége lejártát bejelentő nyilatkozatát követően sor kerül utóda megválasztására.⁷⁰⁴ Ennek a választójognak a jóváhagyását azonban azért kell külön engedélyezni, mert mint nem kormányzó, volt elöljárónak önmagában nem lenne jogosultsága a kongresszuson való részvételre.⁷⁰⁵ Ami a kongresszus döntéseinek elvi jellegét illeti, a *Lex Propria* itt nagy tartózkodást tanúsít. A *Lex Propria* két *Codexének* főszövege *resolutiones*ról beszél,⁷⁰⁶ és a *decisio* kifejezés csak egyetlen egyszer fordul elő az *Ordo celebrandi*-ban.⁷⁰⁷ De az előírt többség megszerzése esetén olyan valóságos határozatokról van szó, amelyek – ha figyelmen kívül hagyásuk nem is jár büntető szankciókkal – kötelezőek.⁷⁰⁸ Így vetődik fel az a kérdés, hogy a választáson kívül megtárgyalandó témák esetében van-e szavazati joga a primás apátnak. Az apát és a káptalan viszonya szolgálhat összehasonlításképpen.⁷⁰⁹ Az utóbbiak nem egymástól elkülönített főtársaságok, amelyek a maguk területén külön-külön döntési hatalommal rendelkeznek, hanem hozzá vannak rendelve egymáshoz. Az apát a káptalan elnöke, neki kellene teljhatalommal felruházni az esetleges helyettesét. Az apát az egyetlen, aki a káptalant összehívhatja. Az apát távolról sem köteles ülést összehívni, ha a szerzetesek bizonyos hányada ezt kívánja. Továbbá a káptalan csak azokat a napi-rendi pontokat tárgyalhatja, amelyeket az apát előterjeszt, de ez nem zárja ki a lehetőséget, hogy a szerzetesek is tehetnek javaslatokat. Alapvetően abból lehet kiindulni, hogy a jóváhagyást igénylő kérdéseknél az apátnak van szavazati joga a káptalan ülésén. Ám hogy ezt gyakorolni is akarja-e, azt a körülményektől teheti függővé.⁷¹⁰ Ha nem szavazhatna, a pusztá előadó szerepébe lenne beszorítva. Az ösztönzésen kívül semmi befolyása nem lenne a történésekre, mégpedig éppen a legfontosabbakra, mivel a káptalan véleményét csak ezekben az ügyekben kell kikérni.⁷¹¹ Úgy tűnik, nem ellentmondás, hogy az apát vezeti az üléseket, és még szavazata leadásával is hozzájárul a döntéshozatalhoz.⁷¹² Ha ennek akadálya lenne, azt kifejezetten szabályozni kellene, vagy a körülményekből kellene következnie, mint például a generális káptalan esetében a szeniorok tanácsa vagy a konventképviselők megválasztásakor.⁷¹³ Az apát és a káptalan, illetve a primás apát és az apátkongresszus viszonyának vitathatatlan hasonlóságából az a következtetés vonható le, hogy a primás apát elvileg minden ügyben szavazati jogot élvez. Legalábbis nincs előírva az ellenkezője. Hogy

minden esetben fel is használja-e ezt a jogát, azt a prímás apát döntésére kell bízni.

2. szakasz. A prézes szinódus

A konföderáció vezetéséről szóló szakasz második címe a prézes szinódusra, a prímás apát tanácsára és vikáriusára vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. A prézes szinódus intézményének forrása az a X. Pius által az akkori prímás apátnak adott felhatalmazás, hogy hatévenként hívja össze a kongregációk prézes apátjait Rómába.⁷¹⁴ Ez a rendelet nemcsak az eszmecserere való összehívás engedélyezését tartalmazta, hanem – a rend és a kollégium ügyeit illetően – valódi döntésekre is felhatalmazást adott.⁷¹⁵ A kongresszus felértékelődése következtében – könnyebbé vált az összehívása, és ezért gyakrabban rendezik meg – a későbbi törvények csökkentették a prézes szinódusnak ezt a konföderáció alapítása idején még élvezett döntési hatalmát.⁷¹⁶ A fejezet első három pontja ezért meghatározza a szinódusnak az apátkongresszushoz való viszonyát, feladatát és célját. A szinódust a prímás apát hívja össze, és az elnöki tisztelet is ő tölti be.⁷¹⁷ A szinódus célja, hogy a konföderáció prézesi értekezzenek egymással, megtárgyalják az egész konföderációt illető ügyeket, és hatáskörük keretei között vagy maguk hozzanak döntéseket, vagy határozzanak arról, hogy ezeket az apátkongresszus elé kell terjeszteni.⁷¹⁸ A szinódus maga nem döntheti el az apátkongresszusra tartozó kérdéseket, kivéve olyan esetekben, amikor égetően szükséges, és a döntést nem lehet a következő kongresszusig elhalasztani. A prézes szinódus ilyen döntéseit aztán a következő kongresszuson el kell ismerni.⁷¹⁹ A szinódusnak ezenkívül az a feladata, hogy gondoskodjék azoknak a rendelkezéseknek a megvalósításáról, amelyeket a Szentszék vagy az apátkongresszus írt elő. Mind az egyetemes vagy saját jognak, mind magának a kongresszusnak a megbízásából más feladatok teljesítéséről is gondoskodnia kell.⁷²⁰

A saját jogban különös jelentőséget kap a prímás apátnak a szinódus tagjaiból alakult tanácsa. Ez mindenekelőtt az olyan sürgős ügyek elintézéséért felelős, amelyek nem halaszthatók a következő prézes szinódusig.⁷²¹ Ez a tanács három prézes apátból áll, akiket a szinódus választott meg.⁷²² Tisztségük az egyik prézes szinódustól a másikig

tart.⁷²³ Ha e tanács egyik tagjának prézes apáti tisztsége lejár, az érintett jog szerint a tanácsból is kiválik.⁷²⁴ A prímás apát a többi tanácsos jóváhagyásával egy másik prézes apátot nevez ki meghatalmazottként.⁷²⁵ Következésképpen a prímás apátnak csak póttagokra nézve van kinevezési joga. Az eredeti tanács összeállítása alkalmával ilyen jog nem illeti meg.

A szinódus e tanácstagok egyikét a prímás apát vikáriusává választja, aki a prímás apát akadályoztatása esetén helyetteseként átveszi a konföderáció vezetését.⁷²⁶ A prímás apáti tisztség megüresedésekor jog szerint ő veszi át a konföderáció vezetését.⁷²⁷ Ha tisztsége megüresedik, a prímás apát – a prézes apátokkal való megbeszélést követően – a tanács egy másik tagját jelöli ki.⁷²⁸ E két pont, a tanács összeállításának módja és a prímás apát helyettesének megbízása tekintetében van néhány eltérés a korábban érvényes *Lex Propriá*hoz képest. Egyrészt korábban az apátkongresszus választotta meg a tanácstagokat. Ez úgy történt, hogy négy apátot választhattak ki egy, a prímás apát által összeállított jegyzékből, amely nyolc apát nevét tartalmazta, akiknek nem kellett feltétlenül prézeseknek lenniük. A prímás apát listáján nem szereplő többi apát passzív választójoga csorbítatlanul megmaradt. A szöveg egyetlen korlátozást tartalmazott, amennyiben azt javasolta, hogy a tanácstagok közül ketten lakjanak Rómában, vagy olyan helyen, ahonnan nagyon könnyen el lehet jutni Rómába.⁷²⁹ A továbbiakban a törvény részletes utasításokat tartalmazott a találkozás gyakoriságára és a szavazás módozataira nézve. Másrészt a vikáriust maga a prímás apát jelölte ki a négy tanácstag közül.⁷³⁰ De arról nem volt szó, hogy valamely testületnek vagy egyes személyeknek hozzászólási joguk lenne. Az sem volt előírva, hogy automatikusan a prímási tanács elsőként megválasztott tagját kell kinevezni. A hivatali ideje vagy életkora alapján legidősebb apát is számba jött volna. A régi törvény a megüresedett hely utólagos betöltéséről sem nyilatkozott.⁷³¹ A tanácsi póttag kirendelését viszont egyik törvény sem szabályozza. Az egykori *Lex Propria* még kifejezetten előírta az írásban történő szavazás lehetőségét.⁷³²

A *Lex Propria* által a prézes szinódus számára kijelölt többi tennivaló az egész törvénytörvényben szétszórva jelenik meg. A törvény a szinódus tevékenységének határait is kijelöli.⁷³³ Összefoglalóan – az ide vonatkozó részletes leírásokat már ismertettük, vagy még fogjuk –

a szinódus különböző fokú közreműködését igénylő egyéb feladatok a következők: Ha a Szentszék új monasztikus kongregációt alapít, ki kell kérni a szinódus véleményét, hogy az új kolostorszövetség megfelel-e a regulának és a hagyománynak.⁷³⁴ Az apátkongresszus elnökének a kongresszuson tárgyalandó témák listája összeállításakor meg kell hallgatnia a prézes szinódus tanácsát.⁷³⁵ Egy egész kongregáció vizitációjához a prímás apátnak meg kell kapnia a szinódus jóváhagyását.⁷³⁶ A hivatala lejártáról tett nyilatkozat időpontját illetően a prímás apátnak szüksége van a prézes apátok jóváhagyására.⁷³⁷ A szöveg itt kifejezetten a prézes apátokat nevezi meg, mert a kongresszus ideje alatt a szinódus nem ülésezik, a grémium azonban ugyanaz. A prímási hivatal megüresedése esetén, ha egy éven belül nem tartanak apátkongresszust, a prímás apát vikáriusának össze kell hívnia a prézes szinódust. Ez a következő kongresszusig terjedő időre prímáshelyettest választ.⁷³⁸ Ha egy leköszönt prímás apát eltartása tartósan kérdéses, a prézes szinódust döntési jogosítvány illeti meg.⁷³⁹ Hatáskörök illetik meg a kollégium és az egyetem legfelső vezetése vonatkozásában is.⁷⁴⁰ A prézes szinódus engedélyezi annak a támogatásnak az összegét, amellyel minden kongregációnak és különálló kolostornak hozzá kell járulnia a kollégium és az egyetem fenntartásához.⁷⁴¹ A gondnok köteles írásban beszámolni a szinódusnak az anyagi ügyek általános kezeléséről.⁷⁴² A pénzügyek ellenőrzését illetően a prímás apátnak, mielőtt szakértőket nevez ki a gazdasági viszonyok felülvizsgálatára, konzultálnia kell a szinódussal.⁷⁴³ A Szent Anzelm-bizottságnak a prímás apát által négy évre kinevezett két tagját is a szinódusnak kell megerősítenie.⁷⁴⁴ A kollégium kánoni vizitációit többek között a prézes szinódus kívánságára hajtják végre. A vizitátorokat is a szinódus jelöli ki. Végezetül a prézes szinódusnak kell a kollégium statútumait approbálnia.⁷⁴⁵ A *Lex Propriá*nak a prézes szinódusról szóló rendelkezései közül meg kell még említeni a szinódus összetételére, valamint a megtartása helyére és idejére vonatkozó szabályozásokat. A szinódus tulajdonképpeni tagjai a prímás apát – őt illeti meg az elnöklés – és a kongregációk prézes apátjai.⁷⁴⁶ Az üléseken rajtuk kívül meghatalmazottként a jogszerűen akadályozott prézes apátok helyettesei vesznek részt. Ezeket a vikáriusokat vagy prézes apát-helyetteseket a mindenkori kongregáció konstitúciói alapján nevezik ki. De az akadályozott prézes apát azt is megteheti, hogy kongregációja egy másik nagyobb

előjáróját delegálja.⁷⁴⁷ Ezen túlmenően a primás apát meghívhat olyan apátokat vagy szerzeteseket, akiknek a tudása vagy tapasztalata nagy szolgálatot tehet.⁷⁴⁸ A titkár megnevezésében a primás apát teljes szabadságot élvez.⁷⁴⁹ A titkárt – ahogy már a régi *Lex Propria* is előírta⁷⁵⁰ – nem kell a szinódus tagjai közül választani. Új elem az a prézes apátnak adott engedély, hogy magával viheti kongregációja titkárát vagy egy másik tapasztalt szerzetesét, ennek azonban nincs aktív szavazati joga. Ami a szinódusok gyakoriságát illeti, a szabályzat ragaszkodik hozzá, hogy legalább két évente össze kell hívni.⁷⁵¹ A megfogalmazás tudatosan rugalmas, hogy amennyiben szükségesnek mutatkozik, lehetővé tegye a gyakoribb összejövetelt. Az új törvényben már nem szerepel az az előírás, hogy szükséghelyzetben össze lehet hívni a prézes apátokat.⁷⁵² Sürgős ügyek elintézésére külön létrehozták a *de re urgentiori* tanácsot. Az új törvényben már az a rendelkezés sem szerepel, hogy az ülés közelebbi körülményeit illetően a primás apát meghallgathatja a prézes apátokat.⁷⁵³ Az ülés helyéről az új saját törvény semmit sem mond. Az a megfogalmazás azonban, hogy mindig annak megfelelően, ahogy előnyösebbnek látszik, de elsősorban Róma, megengedi, hogy a szinódusokat másutt rendezhessék meg.⁷⁵⁴

A konföderáció ugyan nem külön szerzetesi intézmény, de a primás apát a nagyobb előjárók közé számítja, ezért a *CIC* – 1983, 627. kán. 1. §-ának a kötelező jellegű tanácsról szóló jogszabályát rá is alkalmazni kell. A tanács vonatkozásában a *Lex Propria* kizárólag a fent felsorolt eseteket szabályozza. A konföderációval kapcsolatos teendőit illetően a prézes szinódust kell a primás apát tanácsadó testületének tekinteni. A primás apátnak az *LP* – 1982. 36. pontjában szereplő tanácsa a prézes szinódus választmánya, és ezenkívül csak *de re urgentiori* [sürgős ügyekről] kell döntenie. Határozatai joghatályáról nincs világos magyarázat a törvény szövegében, mint a szinódus egyik-másik határozata esetében, amelyeket utólag az apátkongresszusnak legitimálnia kell.⁷⁵⁵ A *leges latae in similibus* értelmezési elv alapján⁷⁵⁶ abból lehet kiindulni, hogy ugyanez érvényes a primás apát tanácsára és ennek a prézes szinódushoz való viszonyára is. De a rábízott egyéb feladatok tekintetében a primás apátnak nincs saját tanácsa.⁷⁵⁷ Erre a hiányra és a Szent Anzelmel közös más tanácsokra később még visszatérünk.

3. szakasz. A primás apát

A konföderáció vezetésének harmadik jogi intézménye magának a primás apátnak a tisztsége. Míg az egykori *Lex Propria* nemcsak tartalmilag, hanem a törvényszöveg elrendezésében is testületi és primási irányítást különböztetett meg,⁷⁵⁸ addig az új saját törvény mindhárom intézményt, a kongresszust, a szinódust és a primás apátot, egyenrangúként, egy szakaszban, mindegyiket külön cím alatt szabályozza.⁷⁵⁹

1. § A primás apát monasztikus pozíciója

Az egyes feladatok felsorolása előtt a *Lex Propria* külön fejezetben határozza meg a primás apát szerzetesi helyzetét. Az egyetlen kijelentés, amelyet a *Codex praecipuus* tesz, a primás stabilitás-fogadalmát érinti. Két alapvető tényről rögzít. Egyrészt azt, hogy a primás apát maradéktalanul megtartja a választáskor meglévő monasztikus stabilitását. Másrészt azt, hogy arra vonatkozólag, ami nem egyeztethető össze hivatalával, ez a stabilitás átmenetileg felfüggesztődik.⁷⁶⁰ A hivatali periódus lejártá után ez újra feléled, és a volt primásnak – amennyiben az érintett előjáró és saját káptalanja jóváhagyásával nem megy inkább egy másik kolostorba – vissza kell térnie eredeti fogadalmas kolostorába.⁷⁶¹ A megszorító megfogalmazás tompítja ugyan a stabilitás felfüggesztését, de a szöveg rendelkezésében nem megy olyan messzire, mint a kodifikált jogban szereplő hasonló esetenél, amikor püspöki tisztséggel bíznak meg egy rendtagot.⁷⁶² Mivel a primás apát stabilitás-fogadalmára felfüggesztése idején is egy másik kolostorban – a Szent Anzelmben – él, ott elvégezheti a közös zsolozsmát, megtarthatja a kolostori életet és a reguláris előírásokat.⁷⁶³ Az, hogy stabilitása fogadalmas kolostorában marad meg, abban is megmutatkozik, hogy hivatali ideje alatt a primás apát a kongregációjában szokásos formában viseli szerzetesi öltözékét.⁷⁶⁴

A stabilitást illetően általánosságban tartott megfogalmazásokkal ellentétben a szegénységi fogadalom kihatásait külön szabályozzák. A megfelelő kérdéseket a *Codex accessorius*nak a primás apát hivatali megbízatása lejártáról szóló fejezete tisztázza.⁷⁶⁵ Eszerint minden, amit a primás apát hivatali ideje alatt a konföderáció vagy a kollégium

költségén vásárol, ezek számára megszerzettnek számít. Más javakat fogadalmas kolostora számára szerez meg.⁷⁶⁶ A prímás apát használatára szolgáló tárgyakat illetően a vélelem a kollégium javára áll fenn, ha nem bizonyítják be az ellenkezőjét. A prímás apátnak a felszerelések személyes használatához való joga megbízatása befejezése után is megmarad.⁷⁶⁷ Ehhez a személyes joghoz tartozik a főpapi jelvények használata, a jog normáinak megfelelően.⁷⁶⁸ A prímás apát számára a jogszabályok gyűrűt, botot és mitrát írnak elő,⁷⁶⁹ és ezek használatát a rend minden kolostorában engedélyezik számára.⁷⁷⁰ A rend minden kolostorában megilleti az elsőbbség is. Mindenütt elsőbbséget élvez a konföderáció minden elöljárója, még a kongregációk prézes apátjai között is, és az egyes kolostorokban a monasztikus élet feladatai során a kolostor saját elöljáróit is megelőzi.⁷⁷¹ A prímás apát bizonyos előjogai a *Lex Proprián* kívül is megjelennek. Egyrészt a bírói illetékességről szóló kodifikált jogszabályok foglalkoznak a prímás apát különleges helyzetével, amennyiben úgy rendelkeznek, hogy ő maga a Római Rota hatáskörébe tartozik.⁷⁷² A régi *Lex Propria* ugyan e vonatkozásban nem említette az egyházon belüli joghatóságot, de úgy rendelkezett, hogy a prímás apátot a Szentszék engedélye nélkül nem lehet világi bíróság előtt perbe fogni.⁷⁷³ Egy ezzel ellenkező eljárás automatikusan az Apostoli Szentszéknek fenntartott exkommunikációt vonta maga után.⁷⁷⁴ Másrészt a *Pontificalis Domus motu proprio* nem kodifikált szabályánál fogva⁷⁷⁵ a prímás apát a *Capella Pontificia* tagjai közé számít.⁷⁷⁶

Néhány más privilégium, amely az 1952-es *Lex Propriában* még szerepelt, közben megszűnt. Korábban a prímás apátnak szavazati joga volt a megyés püspökök szinódusán,⁷⁷⁷ nem kötötte az indexen lévő könyvek tilalma,⁷⁷⁸ az egyetemes zsinaton szavazójoggal,⁷⁷⁹ a tartományi zsinaton tanácskozási joggal vehetett részt,⁷⁸⁰ a bencés rend épületein belül használhatta a *Cappa Magnát*,⁷⁸¹ a bencés rend világi oblatúsai noviciátusa és fogadalma vonatkozásában orvosolhatta a hiányokat,⁷⁸² és a világi és a szerzetesi klérus tagjait a Maurus-áldás osztására való felhatalmazással⁷⁸³ ruházhatta fel.⁷⁸⁴

2. § A primás apát feladatai

Az 1982-es *Lex Propriá*nak a primás apátról szóló második fejezete a primás kötelességeit tartalmazza. Két cikkely foglalkozik a konföderációval mint egészszel, tovább részletezve rendes és rendkívüli, és a kongregációhoz nem tartozó kolostorokkal kapcsolatos feladataival.⁷⁸⁵

a) A primás apátnak a konföderációval kapcsolatos feladatai

A primás apát rendes feladatairól szóló pont első bekezdése megállapítja egyházi jogi helyzetét és hatalma tartamát. Eszerint a primás apát a konföderáció jogánál fogva a legfelső vezetők, a *Supremi Moderatores* közé számít.⁷⁸⁶ Ez az egy évvel később kibocsátott *CIC – 1983*-hoz képest speciálisabb kifejezés. A *CIC – 1983*. 620. kánonja egy törvényi definíció keretében a primás apátot a nagyobb előjárók közé sorolja. Ugyanez érvényes egy monasztikus kongregáció rendfőnökére is. Megszorítóan hozzáteszi, hogy nevezetteknek nincs olyan maradéktalan teljhatalmuk, mint amit az általános jog a nagyobb előjáróknak megítél. A *CIC – 1917*. 501. kán. 3. § rendelkezése még utalt a szövegben azokra a Szentszék által kiadott konstitúciókra és dekrétumokra, amelyekből teljhatalmuk levezethető. Ennek megfelelően a jelenlegi *Lex Propria* megállapítja, hogy a primás apát hatalma éppen magából a *Lex Propriá*ból és a Szentszék rendelkezéseiből vezethető le. Jelenleg a *Lex Propria* rendelkezésein kívül a Szentszéknek nincsenek olyan rendelkezései, amelyek a primás apát hatalmára vonatkoznak.

Az első ponttal ellentétben, amely a befelé irányuló illetékességet rögzíti, a második pont azokat a fórumokat sorolja fel, amelyekkel szemben a primás apát kifelé képviseli a konföderációt. Leszögezi, hogy az egész konföderáció vonatkozásában a primás apát elsőrendű feladata a konföderáció törvényes képviselése az Apostoli Szentszék-nél.⁷⁸⁷ Továbbá, ha az ügy megkívánja, más egyházi és világi közösségeknél és egyes személyeknél is. Ez nem érinti a mindenkori generális prokurátorok jogait.⁷⁸⁸ Vannak, akik első hivatali kötelessége alapján a primás apát helyzetét egy, az Apostoli Szentszék-nél akkreditált nagykövetéhez hasonlították.⁷⁸⁹ Ez a képzet azonban nem kielégítő, mivel minden rend alá van rendelve a pápának, és ezért egyik sem lenne abban a helyzetben, hogy nagykövetet küldjön.⁷⁹⁰ Ráadásul a primás

apáti hivatal jogi kialakulása nem a bencés rendnek, hanem a pápának köszönheti létét.⁷⁹¹ Az egyes monasztikus kongregációkat továbbra is a generális prokurátorok képviselik. Ezért találóbbnak tűnik az a megfogalmazás, hogy a primás apát a bencés rend legelső személyi vezetője.⁷⁹²

Ami az egész konföderáció ügyeit illeti, ezeknek maga a primás apát az ügyvivője, gondnoka és végrehajtója.⁷⁹³ Ügyelnie kell arra, hogy mindaz, ami a hiteles bencés hagyományhoz tartozik, és a rend – mindenekelőtt spirituális és tudományos – örökségét alkotja, támogatásra leljen és megőrződjön.⁷⁹⁴ Már szóltunk arról, milyen nehézséget jelent azoknak a témaköröknek az elhatárolása, amelyek az egész konföderációra vonatkoznak.⁷⁹⁵ A *Ius proprium* keretében a primás apát csak három esetben lehet közvetlen befolyással a bencés tradíció megőrzésére: a prézes színódusnak egy új monasztikus kongregáció felállítására vonatkozó véleménye elkészítésekor,⁷⁹⁶ a vizitációk során adott útmutatásaival⁷⁹⁷ és az apátkongresszuson megtárgyalandó témák jegyzékének összeállítása révén.⁷⁹⁸ Nagymértékben a mindenkori primás apát hivatali érzékétől függ, mennyire hat alakítóan a bencés rendre. A bencés rend tudományos örökségének megőrzéséhez és gyarapításához hozzájárul a konföderáció egyetemi intézménye, a Szent Anzelm egyetem, amelynek a primás apát a nagykancellárja.⁷⁹⁹

Az egész konföderációt érintő feladatok után a törvényszöveg a primás apátnak az egyes kongregációkhoz való viszonyát taglalja. Ezzel kapcsolatban a *Lex Propria* meghatározza a kongregációk generális prokurátorainak a feladatait és jogi viszonyukat a primás apáthoz. Legalább a legfontosabb ügyeket tudatniuk kell a primás apáttal, részben azért, hogy informálják, részben – az esettől függően – hogy tanácsát és támogatását kérik. De azért is, hogy a Szentszék esetleges kérdéseit kielégítően meg tudja válaszolni. E fontosabb ügyek aktáinak egy példányát – a konföderáció levéltárában való megőrzés céljából – át kell adniuk a primás apátnak. A generális káptalanok határozatait és minden kongregáció konstitúcióinak egy példányát is el kell neki küldeni.⁸⁰⁰ Továbbá az egyes kongregációk a primás apáthoz is juttassák el a Szentszék elé terjesztett jelentéseiket.⁸⁰¹ Ezek a jelentések a legfelső vezetők által az Apostoli Szentszékhez eljuttatott áttekintések intézményük helyzetéről és életéről.⁸⁰² Már a Szerzetesi Kongregáció 1893-ban kiadott *Inaestimabilis* dekrétuma jogot adott a primás

apátnak, hogy jelentéseket kapjon az egyes kongregációk erkölcsi és anyagi állapotáról.⁸⁰³ Ezeket a jelentéseket a prézes apátoknak kellett ötévente elkészíteniük. Mind a *CIC – 1917*,⁸⁰⁴ mind az *LP – 1952*⁸⁰⁵ megkövetelte a mindenkori prímás apáttól és prézes apátoktól, hogy az ötévenkénti jelentéseket küldjék meg az Apostoli Szentszéknek. Az érvényes – általános és speciális – jog szerint a prímás apátot már nem terheli ez a kötelezettség, kivéve a közvetlenül neki alárendelt kolostorok esetét.⁸⁰⁶ A prímás apátnak arról a lehetőségéről sem történik már említés, hogy átvegye azokat a boldoggá és szentté avatási pereket, amelyeket egyes kongregációkban nem tudnak vagy nem akarnak lefolytatni.⁸⁰⁷

A prímás apát vizitációs joga már a konföderációt mint olyant érintő rendkívüli feladatokhoz tartozik.⁸⁰⁸ Ez a jog súlyos esetekben és a *Lex Propria* által megszabott feltételek mellett a konföderáció minden kongregációjával és kolostorával kapcsolatban megilleti.⁸⁰⁹ Eredetét tekintve ez a jog újra az említett *Inaestimabilis* dekrétumra vezethető vissza, amely azonban nem ment túl általános engedélyeken.⁸¹⁰ Lényeges, hogy a prímás apát nem dönthet szabadon, hogy vizitál-e, és mikor vizitál. Egy egész kongregáció vizitációjához szüksége van a prézes szinódus jóváhagyására. Azonkívül előzőleg ki kell kérnie a vizitálandó kongregáció prézes apátjának tanácsát. Ezenfelül szükséghelyzetben, vagy ha még vannak kétségek, a Szentszékhez kell fordulnia.⁸¹¹ De a prímás apátnak nemcsak egy egész kongregáció vizitációjára van jogosultsága, hanem az egyes kolostorokéra is. Itt rendkívüli vizitációkról van szó, mert a rendeseket a prímás apát a neki alárendelt, kongregációhoz nem tartozó kolostorokkal szemben gyakorolja.⁸¹² Egy egyedi kolostor vizitációját a prímás apát a kongregáció prézes apátjának felkérésére vagy – az illetékes prézes apát meghallgatása után – a kolostor kérésére fogatosíthatja. Ugyanezt megteheti a prézes apát kolostora esetében is, vagy azok felkérésére, akiket a vizitálás kötelességével megbíztak, vagy magának a kolostornak a megkeresésére, miután erről meghallgatta a vizitátorokat.⁸¹³ Míg az eddigiek felkérésre végrehajtott vizitációk, a fordított esetre is van jogszabály. Egy vagy több kolostor nagyon szorult helyzete vagy bonyolult viszonyai esetén a prímás apátnak joga van – a *de re urgentiori* tanács jóváhagyásával – végrehajtani a vizitációjukat. De mielőtt erre sor kerül,

meg kell hallgatnia annak a kongregációnak a prézes apátját, amelyhez az érintett kolostorok tartoznak, vagy – ha a prézes apát kolostorról van szó – azokat, akiket a vizitációs kötelességgel megbíztak.⁸¹⁴ Egyes kolostorokra vonatkozólag pótlólagos vizitációs jog illeti meg a primás apátot, ha azok, akik erre illetékesek, az érintett konstitúciók által előírt két perióduson keresztül nem végezték el kánoni vizitációjukat.⁸¹⁵ Magának a vizitációnak a végrehajtását is törvény szabályozza. Egy egész kongregáció vizitációja esetében ezt magának a primás apátnak kell végeznie. Egyébként az ellenőrzést végrehajthatja vagy személyesen, vagy egy külön ezzel megbízott másik apát vagy alkalmas szerzetes révén. Ha ő maga vagy a kiküldött jónak látják, válasszanak a vizitációra kísérot, aki ugyanabból a kongregációból való, amelyhez a vizitálandó kolostorok tartoznak.⁸¹⁶ Kísérot nem kötelező magukkal vinni, ez csupán tanács. Az, hogy ez a kísérot nem második vizitátor, ahogy ez a bencés rendben évszázadok óta elő van írva és szokásos,⁸¹⁷ hanem csak tanácskozási joggal rendelkezik, a kísérotnek az ellenőrzendő kongregációhoz való tartozásából következik.⁸¹⁸ Mind a delegálásnak, mind a kísérot felkérésének a lehetősége a vizitáció minden formájára érvényes, a rendkívüli és a rendesre, a kötelezőre és a felkérés alapján végzettre egyaránt. A vizitációt az érintett kongregáció konstitúcióiban előírt módon kell végrehajtani.⁸¹⁹ Ez az előírás a jogszabályok ütközését eredményezheti – tudniillik akkor, ha a kongregáció konstitúcióinak saját joga kötelezően több vizitátort ír elő. Mivel a történeti dokumentumok és az érvényes *Lex Propria* első rendelkezése szerint a kongregációk saját joga érvényben marad, és az általános *Lex Propriához* képest itt ez a speciálisabb szabály, a primás apátnak meg kell hajolnia a kongregáció konstitúciói előtt. Társvizitátorként kirendelheti a *de re urgentiori* tanácsának két tagját vagy a prézes szinódus bármely más tagját, de meghatalmazásaiban, mint fent említettük, a primás apát a legmesszebbmenő szabadságot élvez.

A *Lex Propria* szövegének felépítéséből következően nem ezen a helyen szerepel, de értelemszerűen a primás apát vizitációs jogával hozható összefüggésbe az a számára biztosított lehetőség, hogy beléphet a konföderációval összekapcsolt szerzetesnői monostorok klauzúrájába. De ezt csak jogos indokból és a rendi eljárók módján teheti meg.⁸²⁰ Ez a rendelkezés azokra a szerzetesnői monostorokra terjed ki, amelyek egy monasztikus szerzetes-kongregációhoz vagy férfikolos-

torhoz vannak hozzárendelve vagy csatolva, továbbá a föderációkba vagy kongregációkba egyesített kolostorokra, amennyiben a prímás apát határozata alapján együtt vagy egyenként a konföderációhoz kapcsolták őket. Azokra a szerzetesnői monostorokra, amelyek ugyan a bencés regula szerint élnek, de semmilyen módon nem kapcsolódnak a konföderációhoz, a törvény nem terjed ki. A prímás apát *ad ins-tar Superioris regularis* belépési lehetőségei az új általános jog szerint nehézségeket okoznak. Egyrészt a CIC – 1983-ban már nem szerepel a rendi előjáró fogalma.⁸²¹ A megfelelő jogosultságok az egyházmegye püspökére vagy a – részegyházi előjáró értelmében vett – helyi ordináriusra vagy a CIC – 1983, 615. kánonban említett nagyobb előjáróra mentek át.⁸²² Az általános egyházjog szerint már csak a megyés püspököt illeti meg az a jog, hogy belépjen egy szerzetesnői monostor klauzúrájába. Őt is csak jogos indokból, és csak a saját egyházmegyéjéhez tartozó kolostorba. A megyés püspök nyomós okokból és a főnökasszony jóváhagyásával engedélyezheti, hogy másokat is bebocsássanak a klauzúrába.⁸²³ A *Lex propria* szerint a prímás apátnak csak jogos indokra lenne szüksége. A prímás apát e jogos indoka egyúttal a megyés püspök szemében is nyomós okot kell, hogy jelentsen, különben csorbulnának a helyi ordinárius jogai, ami egyértelműen túllépné az egyes kolostorokat a konföderációhoz fűző kapcsolat kereteit.⁸²⁴ A korábbi saját törvény az illető kolostor vizitációját jelölte meg a klauzúrába való belépés indokaként.⁸²⁵ Itt azonban csak rendkívüli vizitációról lehetett szó,⁸²⁶ különösen azért, mivel a prímás apát az akkori jog szerint sem volt a szerzetesnői monostorok előjárója.⁸²⁷ A gyakoriság tekintetében a belépési lehetőség évi egyszeri alkalomra korlátozódott, fontos okból azonban többször is sor kerülhetett rá.⁸²⁸

A prímás apátnak a konföderációval kapcsolatos jogosítványai azonban nem csupán a *Lex Propriá*ban kereshetők. Különböző terjedelemben az egyes kongregációk konstitúciói is említést tesznek a prímás apátról. Ha figyelembe vesszük a kongregációk konstitúcióiban róla szóló helyeket, a következő szabályozásokkal találkozhatunk: a renden belül betöltött tisztsége és elsőbbsége minden kolostorban és minden előjáróval szemben;⁸²⁹ a prímás apát értesítése az apáti tisztség megüresedéséről,⁸³⁰ új apát megválasztása alkalmából,⁸³¹ egy másik kongregáció szerzetesének az apáti tisztségre való megválasztásakor;⁸³² a generális káptalan ülése alkalmából,⁸³³ a prímás tájékoztatása

ennek legfontosabb határozatairól,⁸³⁴ az Apostoli Szentszékkal megtárgyalt fontosabb ügyekről,⁸³⁵ föllebbezés esetén,⁸³⁶ vizitátorként,⁸³⁷ a primás apáttal való szabad, zárt levelezés joga,⁸³⁸ tájékoztatása egy szerzetes átlépésekor⁸³⁹ és az érte [ti. a primás apátért – A szerk. megj.] teljesített közbenjáró imákról.⁸⁴⁰ Az előírások íve a *Lex Propria* normáinak befogadásától,⁸⁴¹ a saját jog alkotásán át a primás apáti tisztségről való hallgatásig terjed.⁸⁴²

Mind a rendes, mind a rendkívüli hivatali feladatok között vannak olyan felhatalmazások, amelyek már nem az egész konföderációt vagy egész kongregációkat, hanem egyes személyeket érintenek. A primás apát rendes hivatali teendői közé tartozik az a felhatalmazás, hogy a Szent Anzelm kollégium bentlakóit megbízza az akolitusi és a lektori szolgálatok ellátásával, feltéve, hogy megkapták az írásbeli engedélyt saját előljárójuktól.⁸⁴³ Ennek a jogszabálynak a megalapozása az apátok ama egykori jogára megy vissza, hogy fogadalmasaiknak feladhatták a kisebb rendeket. A Szent Anzelm apátság esetében ez szintén csak az odatartozó szerzetesekre vonatkozott volna. Azonban mivel a kollégiumban elhelyezett diákok gyakran megfeleltek az alacsonyabb rendek felvételéhez szükséges követelményeknek, de nem tudtak könnyen elmenni apátságukba, az első primás apát kérésére őt és utódait, időbeli megszorítás nélkül, feljogosították arra,⁸⁴⁴ hogy ezeket a rendeket a konföderáció minden fogadalmasának⁸⁴⁵ kiszolgáltassák.⁸⁴⁶ A CIC – 1917 azonban ezt a szentelési jogot visszavonta.⁸⁴⁷ A primás apát kérésére ezt az engedélyt, de csak a Szent Anzelm tulajdonképpeni bentlakóira vonatkozólag és saját hivatali ideje tartamára, megújították.⁸⁴⁸ Az 1972-es *Ministeria quaedam motu proprio*val felfrissítették az első tonzúrára, a kisebb rendekre és a szubdiakónusságra vonatkozó szabályozást.⁸⁴⁹ A kisebb rendeket szolgálatokká keresztelték át,⁸⁵⁰ és az eredeti négyből kettő maradt, a lektor és az akolitus szolgálata.⁸⁵¹ Ezekre a papi szerzetesi intézményekben a korábbiakhoz hasonlóan továbbra is a nagyobb előljárók adhatnak feljogosítást.⁸⁵² A *Lex Propria* a Szent Anzelm apátságot és az ott tartózkodásuk idején neki alárendelt fogadalmasokat illetően kifejezetten a primás apátnak adta meg a mindenkori ordináriusoknak biztosított felhatalmazást. A már nem egészen találó *litterae dimissoriae* fogalom⁸⁵³ az érvényes jog szerint csak az aspiráns írásbeli kérvényének az ordinárius által történő elfogadásaként érthető.⁸⁵⁴ Ezt aztán a jelölt, saját apátjának a megbízás

megadására vonatkozó megfelelő kérésével együtt, el kell, hogy küldje a primás apátnak.

A primás apát egy másik, egyes személyekre vonatkozó kiváltsága az a jogosítvány, hogy fogadhatja minden konföderált kolostor, valamint a konföderációval társult minden kolostor és intézmény tagjainak gyónását.⁸⁵⁵ Ez a széles hatókörű felhatalmazás személyes terjedelmű, azaz nem átruházható jog.⁸⁵⁶ A már az 1952-es *Lex Propriá*ban is megtalálható rendelkezés⁸⁵⁷ mintaképei valószínűleg egyes kongregációk ama normái voltak, amelyek a prézes apátokat ruházták fel ezzel a joggal.⁸⁵⁸ E kitüntetés révén kézenfekvő a primás apátnak általános rendfőnökként való értelmezése, mert az általános jog szerint a primás apátnak csak a Szent Anzelmben lakók számára lenne joga kiszolgáltatni a bűnbánat szentségét.⁸⁵⁹ De a törvény a konföderáció minden tagjára kiterjeszti az alárendeltek körét, mintha az egyetlen szerzetesi intézmény lenne.⁸⁶⁰ Ami a gyóntatásra való jogosultság más papok javára történő engedélyezését illeti, az a Szent Anzelm lakóira korlátozódik.⁸⁶¹

Új formát kapott, de továbbra is a rendes hivatali feladatok közé van besorolva az a jogosítvány, miszerint olyan előljáróválasztás alkalmával, amikor a saját jog normái szerint csak ugyanazon kongregáció szerzeteseinek van passzív választójoguk, de egy másik kongregáció egyébként rátermett szerzetesét posztulálják, a primás apát, a többi jogi előírás betartása mellett, felmentést adhat neki ez alól az akadály alól.⁸⁶² A felmentési jogosítvány forrása egy szerzetesek átlépésének engedélyezésére vonatkozó, egykor átfogó – bár átruházott – felhatalmazás. A Benedek-regula tulajdonképpen úgy tekinti, hogy a szerzetes élethossziglan kolostorához van kötve.⁸⁶³ De azt az esetet is ismeri, hogy a szerzetes átlép egy másik kolostorba, ehhez azonban szükség van az *a quo* apát és az *ad quem* apát engedélyére.⁸⁶⁴ A kongregációk egyesülése felvetette a kérdést, ki jogosult az egyik kongregációból a másikba való átlépést engedélyezni.⁸⁶⁵ A Püspökök és Szerzetesek Kongregációja ezért ezt a jogosítványt a primás apátra ruházta.⁸⁶⁶ De aztán a *CIC – 1917* előírta, hogy egy önálló kolostorból egy másik önálló kolostorba való átlépéshez, egyazon kongregáción belül is, a Szentszék engedélye szükséges.⁸⁶⁷ Erre a Szerzetesi Kongregáció a primás apátnak adta meg a felhatalmazást, hogy – mindkét kongregáció prézes apátjának jóváhagyásával – engedélyezze az ilyen átlépése-

ket.⁸⁶⁸ Az 1952-es *Lex Propria* törvényileg is rögzítette a régóta folytatott gyakorlatot.⁸⁶⁹ Az a kör, amelyet a törvény e kedvezményben részesített, minden ünnepélyes fogalmat tett szerzetest és egyszerű fogadalmat tett laikus testvért felölelt. Mindig azzal a feltétellel, hogy bencésekről van szó, a stabilitás áthelyezésére való felhatalmazás mind az egy kongregáción belüli kolostorok vonatkozásában, mind az eredeti kolostorszövetségen túl érvényes volt.⁸⁷⁰ Amennyiben a konföderációhoz csatolt kolostorokról volt szó, az átruházott felhatalmazás szerzetesnők és nővérek esetében is megillette a primás apátot.⁸⁷¹ Az érvényes kodifikált jog szerint egy önálló kolostorból egy másikba való átlépéshez, akár ugyanahhoz, akár egy másik, de a konföderáción belüli kongregációhoz tartozik, már csak a két kolostor nagyobb előjáróinak és a befogadó kolostor káptalanjának jóváhagyása szükséges és elégséges.⁸⁷²

Abban az esetben, ha egy másik kongregációból való jelöltet posztulálnak előjárónak, a tisztség bizonyára már vagy megüresedett, vagy – előrehozott választás esetén⁸⁷³ – a még kormányzó apát nem vétőzza meg a posztulációt jóváhagyása megtagadásával, különösen mivel itt nem szokásos értelemben vett átlépésről van szó, amelyet esetleges próbaidőnek kellene megelőznie. A felvétellel a posztulált a tisztséghez való minden jogot elnyer.⁸⁷⁴ Hogy az egyes kongregációk eltérő szabályozásai miatt ne támadhassanak félreértések az akadályok és felmentési felhatalmazások létét és jellegét illetően, és mivel a kongregációk mint pápai jogú papi szerzetesi intézmények egyenjogúak, úgyhogy a prézes apát nem olyan hierarchikusan fölérendelt hatóság, amelyhez a felmentés végett fordulni kellene,⁸⁷⁵ az említett jogkör – a kongregáció saját jogában rögzített egyéb követelményeket nem csorbítva – a primás apátot illeti meg. A időbelileg a *Lex Propria* után megalkotott konstitúciókban, tehát mások betartandó jogában eltérő módon történt ezeknek a normáknak a befogadása. Az ív a kérdés negligálásától a másik kongregáció prézes apátjával való kapcsolatfelvételen⁸⁷⁶ vagy a közvetlenül a Szentszékhez forduláson át⁸⁷⁷ a *Lex Propriára* való egyértelmű utalásig terjed.⁸⁷⁸ Következésképpen itt olyan felhatalmazásról van szó, amellyel a primás apát is rendelkezik. A felmentésre irányuló kérelmet lehetne egyenesen a Szentszékhez is intézni, de ez nem szükséges. Mivel a kérdés egyrészt túllép a kongregációk saját jogán, másrészt az általános jog nem szabályozza, a prí-

más apát itt egy közbeeső fórum. Itt megmutatkozik a konföderáció egyik előnye, mert szigorúan jogi értelemben arról van szó, hogy egy bizonyos intézmény szerzetesét teszik meg az előljáró tisztjére egy másik intézményben.

A konföderáció egyes személyeit érintő utolsó feladat újra a rendkívüli szolgálatok között van felsorolva. Olyan kérdésekről és visszakeresetekről van szó, amelyeket a prímás apát elé kell terjeszteni. Eszerint amikor különböző kongregációk prézes apátjai vagy nagyobb előljárói között kétségek vagy véleménykülönbségek merülnek fel, amelyeket nem lehet békésen elintézni, a vitázó felek törvényes per megindítása előtt forduljanak a prímás apáthoz. Utóbbinak mindent meg kell próbálnia, hogy a vitás kérdés legalább jogszerűségi és méltányossági alapon intéződjék el.⁸⁷⁹

Az ugyanazon kongregáción belüli előljárók nézeteltéréseit általában az illetékes prézes apát szünteti meg.⁸⁸⁰ Ha egy egész kongregációról mint olyanról van szó, a Római Rota illetékes.⁸⁸¹ Különböző kongregációk előljárói esetében ezért csak akkor kérik a prímás apát békítő tevékenységét, ha apátokról vagy prézes apátokról van szó. De a prímás apáthoz itt nem mint első fokú bírósághoz fordulnak, hanem a bírósági eljárás megindítása előtt közvetítői segítséget kell kérni tőle. Maga a prímás apát csak valóban sürgős esetekben és a kényszerhelyzetre való tekintettel hozhat olyan döntést, amit az Úrban helyesebbnek talál, ha békés megegyezésre nincs lehetőség, de az ügy nem tűr halasztást. Erről ezt követően tájékoztatnia kell az Apostoli Szentszékét.⁸⁸² A prímás apát tehát rendelkezik bírói hatalommal.⁸⁸³ De a törvényszövegben alkalmazott megszorító megfogalmazások ezzel kapcsolatban inkább tartózkodást fejeznek ki. Bár a bírói hatalom már az *Inaestimabilis* dekrétumból származik, ott egy egész kongregáció vizitációjával összefüggésben szerepelt.⁸⁸⁴ A Szentszékét, ez esetben a Megszentelt Élet Intézményei és az Apostoli Élet Társaságai Kongregációját csak értesíteni kell a meghozott döntésről. Ennek nincs ítéletet megerősítő vagy megszüntető funkciója. Összességében ez a jogszabály csak nehezen illeszthető be a fennálló jogrendszerbe. Ha a kérdéses eset egy prézes apát személyét érinti, ebben kizárólag a Római Rota illetékes.⁸⁸⁵ Ha különböző kongregációk apátjairól van szó, akkor első fokon az egyházmegyei bíróság dönt,⁸⁸⁶ pontosabban a vádlotté.⁸⁸⁷ De a prímás apáthoz fordulás nincs kötelezően előírva, ez inkább a fe-

leknek felkínált lehetőség, hogy „renden belül” rendezzék differenciáikat. Itt sem hierarchikus hivatkozás nincs előírva, sem magasabb fokú bíróság nincs beállítva, amelyhez másodfokon fellebbezni kellene.⁸⁸⁸ Ezért olyan eljárásjogi kérdések, mint például a primás apát elfogultság miatti elutasítása, megválaszolatlanok maradnak.⁸⁸⁹ A primás apát mégis négy kongregációs konstitúcióban szerepel a hierarchikus fellebbezés illetékes fórumaként. Mindig harmadik helyen, a prézes apát után és a Szentszék előtt, lehetőséget teremt a szerzetesek számára, hogy panaszt tegyenek.⁸⁹⁰ Mindazonáltal az intézményi saját jog által a primás apátnak adott ilyen jellegű engedély két okból problematikusnak tűnik. Egyrészt a kongregációk pápai jogú papi szerzetesi intézmények, ami azt jelenti, hogy a hierarchikus szervezetben a prézes apát mint *Supremus Moderator* után, bármiféle közbenső fok nélkül, az Apostoli Szentszék a következő fölérendelt hatóság. Mivel a kongregációk csak szövetségben állnak egymással, a primás apát a prézes apátok viszonylatában nem rendelkezik olyan hatalommal, mint egy generális a tartományi előljárók felett. Másrészt a konföderáció jogi hagyományában a fellebbezési lehetőség sohasem egyes szerzetesek számára állt fenn, hanem mindig csak az előljárókra vonatkozott. Mind az *Inaestimabilis* dekrétumban, mind az 1952-es *Lex Propria*ban mindig csak prézesekről vagy apátokról esik szó.⁸⁹¹

b) A primás apát feladatai
a neki alárendelt kolostorok vonatkozásában

A primás apát második nagy feladatköre a kongregációkhoz nem tartozó kolostorokat érinti. Az alkotmányos rendelkezések keretében már szóltunk ezeknek a kongregáción belüli helyzetéről.⁸⁹² A primás apát hivatala körülhatárolásával összefüggésben a *Lex Propria* csak néhány utalásra szorítkozik. Ezek szerint egy kongregációkhoz nem tartozó kolostor vonatkozásában a primás apátot azok a jogosítványok, jogok és köteleességek illetik meg, amelyek – legalábbis az általános jog szerint – egy kongregáció prézes apátjának járnak, ha a kolostor saját joga nem rendelkezik másképp.⁸⁹³ Azok közül a jogok közül, amelyek a *CIC* – 1983 szerint minden legfelső vezetőt kifejezetten megilletnek,⁸⁹⁴ prézes apáti szerepében a következők alkalmazhatók a primás apátra:⁸⁹⁵ engedélyt adhat egy novíciusnak, hogy egy másik

házban végezze a noviciátust;⁸⁹⁶ engedélyt adhat egy másik szerzetesi intézménybe való átlépésre;⁸⁹⁷ exklauztrációs engedélyt adhat legfeljebb három évre;⁸⁹⁸ kirótt exklauztrációért folyamodhat a Szentszékhez;⁸⁹⁹ állást foglalhat kilépési engedély ügyében;⁹⁰⁰ elbocsátó határozatot állíthat ki;⁹⁰¹ mérsékelheti a misekötelezettségeket,⁹⁰² és a helyi apát első fokú ítélete elleni fellebbezés esetén gyakorolhatja a bírói jogot.⁹⁰³ A primás apát kötelességei az apátválasztáson való elnöklés és a választás megerősítése⁹⁰⁴ és az esetleges elbocsátási eljárás lefolytatása.⁹⁰⁵ Jogai gyakorlásakor csaknem minden döntése valamely tanács hozzászólási jogaihoz van kötve. Sőt, egy ügyben, az elbocsátási eljárásban, a tanács *collegialiter* jár el. Azaz itt nem az előljáró eljárásáról van szó, amelynek során köteles kikérni a tanács véleményét, hanem testületi tevékenységről, amelyben az előljáró csak *primus inter pares*. A cselekvés alanya a kollégium.⁹⁰⁶ A továbbiakban a *Lex Propria* úgy rendelkezik, hogy az illető előljárók meghallgatása után a primás apát hozzon létre egy tanácsot. A tanács két szerzetesből áll, akik a Szent Anzelm kollégiumban, de legalábbis Rómában laknak. A primás apátnak a jogi előírások szerint a kolostorban őt megillető jogosítványok, jogok és kötelességek gyakorlásakor ki kell kérnie e két szerzetes tanácsát.⁹⁰⁷ Egy elbocsátás foganatosítása így nehézségekbe ütközne. A *CIC – 1983*, 699. kánon 1. §-a előírja, hogy a legfelső vezető tanácsának, hogy eljárása érvényes legyen, legalább négy tagból kell állnia. Amellett, hogy a tanács nem elég nagy, összetétele is önkényes, és kizárólag a primás apát megítélésére van bízva. A két szerzetesnek sem különös tulajdonságokkal vagy tapasztalatokkal nem kell rendelkeznie, sem a kolostorral nem kell kapcsolatban állnia.

A további feladatoknál a *Lex Propria* leszögezi, hogy a primás apát – vagy személyesen, vagy egy másik alkalmas apát vagy szerzetes révén, akit ezzel külön meg kell bízni – ellenőrzés céljából köteles ezeket a kolostorokat háromévente felkeresni, úgyhogy e kolostorok tekintetében ő tölti be a rendes vizitátor tisztét.⁹⁰⁸ Mivel ezeknek a kolostoroknak nincs generális prokurátoruk, ennek a tevékenységeit ugyancsak a primás apát gyakorolja. Ezzel kapcsolatban a *Lex Propria* úgy rendelkezik, hogy az egy kongregációhoz sem tartozó kolostorok az Apostoli Szentszék számára készített írásos jelentést a primás apát útján tartoznak megküldeni.⁹⁰⁹ Ezt és a többi olyan teendőt, amely megköveteli az Apostoli Szentszékhez fordulást – például az ekla-

usztrációs engedély meghosszabbítása vagy kitágítása, a kilépési kérelem átadása és az elbocsátó határozat megerősítése – a primás apát a konföderáció általános prokurátorára bízhatja.⁹¹⁰

3. § A hivatal letétele

A *Lex Propriá*nak a primás apátról szóló utolsó fejezete a primás hivatalból való kilépésével foglalkozik. A primás apátot meghatározott időre választják meg, ezért ennek lejártával hivatala megszűnik.⁹¹¹ Mint az apátkongresszusról szóló szakasznál említettük, jelenleg egy nyolcéves periódus van érvényben. Lehetőség van egy négy évre történő újraválasztásra.⁹¹² Ha a primás apát úgy ítélte meg az Úrban, hogy hivatali ideje alatt jogos indokból le kell mondania hivataláról, lemondási nyilatkozatát az Apostoli Szentszékhez kell benyújtania; a nyilatkozat elfogadása ennek van fenntartva.⁹¹³ E két forma mellett az általános jog még az áthelyezést, a hivatalból való felmentést és a leváltást ismeri.⁹¹⁴ Míg a két utóbbi forma eddig még nem fordult elő a konföderáció történetében, és ha sor kerülne rá, akkor csak a Szentszék foganatosíthatná, arra már volt példa, hogy a hivatal egy olyan tisztségre való előléptetés miatt üresedett meg, amely összeférhetetlen volt a primás apát hivatalával.⁹¹⁵ Ha a primás apát tisztsége megüresedett, a konföderáció vezetése a prézes szinódus által a *de re urgentiori* tanács tagjai közül választott vikáriusra megy át.⁹¹⁶ Ha a következő apátkongresszus megtartása egy éven belül esedékes, az új primás apát megválasztásáig a vikárius kezében marad a kongregáció vezetése.⁹¹⁷ Ha a következő apátkongresszusig több mint egy év van hátra, a vikáriusnak a lehető leghamarabb össze kell hívnia a prézes szinódust. Ez primáshelyettesé választ egy olyan szerzetest, aki megfelel a *Lex Propria* által megfogalmazott követelményeknek.⁹¹⁸ A következő kongresszusig ez a primáshelyettes veszi át a konföderáció vezetését.⁹¹⁹ Ez idő alatt megilleti a primás apát minden joga, jogköre és kötelessége, kettő kivételével. Egyrészt megtarthatja azokat a tisztségeket, amelyekkel fogadalmas kolostorában megbízták,⁹²⁰ másrészt abban az esetben, ha nem apát,⁹²¹ nem benedikálják apáttá, és nincs joga a főpapi jelvények használatára.⁹²² A primáshelyettes alakjának bevezetése új jog a konföderáció számára. A korábbi, az 1952-es *Lex Propria*

úgy rendelkezett, hogy a vezetés – függetlenül attól, mikor kerül sor a következő kongresszusra – a hivatal lejártának vagy a prímás apát – Szentszék által elismert – teljes akadályoztatásának pillanatától jogszerűen az első tanácstagra „mint vikáriusra” ruházódik át.⁹²³ Ennek a helyettesnek nem kellett magától értetődően azonosnak lennie a prímás apát állandó vikáriusával. Sokkal inkább a legtöbb szavazattal megválasztott tanácstagra vonatkozott.⁹²⁴ Állandó vikáriusa kinevezésekor a prímás apát a tanács valamennyi tagja közül szabadon választhatott.⁹²⁵

A hivaltól megvált prímás apátról szóló rendelkezéseket más összefüggésben már bemutattuk. Ismételten szögezzük le: a leköszönést közvetlenül követő választáson a kongresszuson aktív és passzív választójogot élvez.⁹²⁶ Amennyiben nem választják újra, vissza kell térnie fogadalmas kolostorába, vagy – az ottani előjáró és saját káptalana jóváhagyásával – egy maga választotta másik kolostorba mehetne.⁹²⁷ Az egykori prímás apát illő eltartásáról, fogadalmas kolostorával együtt, a konföderációnak kell gondoskodnia.⁹²⁸ Amit hivatali ideje alatt a konföderáció vagy a kollégium költségén vásárolt, ezek számára szerzettnek számít. Más javakat a fogadalmas kolostora számára szerzettnek kell tekinteni.⁹²⁹ Azon tárgyak vonatkozásában, amelyek a prímás apát használatára szolgáltak, ha az ellenkezőjét nem bizonyítják be, a kollégium javára áll fenn a vélelem. A személyes háztartási eszközök – akkor is, ha hivatalát letette – követik a prímás apátot.⁹³⁰

Van még két szabályozás a prímás apát halála esetére. A törvény utódja döntésére bízta, hogy a prímás apát halála után levelei és személyes iratai a prímási levéltárba kerüljenek, vagy más módon rendelkeznek felőlük. Azok a dokumentumok azonban, amelyek a prímás apát hivatali ügyeivel kapcsolatosak, a konföderáció tulajdonai.⁹³¹ Ha egy – akár kormányzó, akár egykori – prímás apát meghal, a közbenjáró imákon kívül, amelyeket a Szent Anzelm apátságban kell tartani, a konföderáció egyes kolostoraiban és a vele összekapcsolt kolostorokban és intézményekben is szentmisét kell érte mondani.⁹³²

4. § A primás apát hivatala

A konföderáció vezetéséről szóló szakaszban az utolsó címet a primás apát hivatalának szentelték. Ebben a témakörben nincsenek az összehasonlítás alapjául szolgáló kodifikált jogszabályok, de analógiát alkalmazva segítségül hívhatók az egyházmegyei hivatalról szóló szabályozások.⁹³³ Ugyanígy csak analógiásan lehet érvényes egy generális rendfőnök hivatalának felépítése, hiszen a konföderáció végül is nem centralizált rendi intézmény.⁹³⁴ A *Lex Propria Codex praecipuus*a hivatal tagjainak megnevezésekor az előjáró két nélkülözhetetlen munkatársának megnevezésére szorítkozik, de megenged minden szükséges bővítést.⁹³⁵ Ez a két tisztviselő a gondnok és a titkár. A gondnok megbízása a *CIC – 1983* 636. kánonjának alkalmazásából következik, amely szerint a nagyobb előjáró és a gondnok tisztsége között összeférhetetlenség áll fent. Az említett kánon előfeltételei – egy intézmény vagy tartomány fennállása – nem illenek ugyan rá a konföderációra, de az a jogi rendelkezés, miszerint helyi szinten is ki lehet nevezni gondnokot, mutatja, hogy a *Codex* elvileg a két tisztség különválasztottként történő szemléletét preferálja. A primás apát szabadon nevezi ki a konföderáció gondnokát. Továbbá a konföderáció gondnokának tisztsége összevonható a kollégium és az egyetem gondnokáéval. A gondnok kötelessége, hogy a saját jog által rögzített jogszabályoknak megfelelően kezelje a konföderáció birtokában lévő javakat.⁹³⁶ Ezzel kapcsolatban a harmadik szakaszban egy fejezet a Szent Anzelm apátsággal foglalkozik.⁹³⁷ A *Lex Propriá*ban nincsenek a konföderáció anyagi javai kezeléséről szóló olyan rendelkezések, amelyek nem a kollégiumot vagy az egyetemet érintik. Ennélfogva a *Codex*nek a vagyonról és a vagyonkezelésről szóló általános normáit kellene alkalmazni.⁹³⁸ Ehhez képest a *Lex Propriá*ból hiányzik az anyagi javak rendes és rendkívüli kezelése közti különbség saját jogi meghatározása.⁹³⁹ Olyan ügyleteknél, amelyek ronthatják a vagyoni helyzetet, az érvényességhez az előjáró tanácsának jóváhagyása szükséges,⁹⁴⁰ ebben a vonatkozásban a *Lex Propria* csak azt az általános megállapítást teszi, hogy a kollégium gondnoka a *de re urgentiori* tanács felügyelete alatt teljesíti feladatát.⁹⁴¹ Ennek és más pontosabb utasításoknak a hiányában a prézes szinódus 2001. szeptember 14-én statútumokat bocsátott ki a római Szent Anzelm primás apátság javainak intézéséről.⁹⁴² Ezek

egyres rendelkezéseit a kollégium vagyronkezelése keretében fogjuk tárgyalni.

A primás apát második név szerint megnevezett munkatársában, a titkárban az egyházmegyei hivatal számára előirányzott kancellár és jegyző⁹⁴³ tisztei egyesülnek.⁹⁴⁴ A primás apát, a gondnokhoz hasonlóan, a titkárt is szabadon nevezi ki. A *Lex Propria* szerint a titkár feladata mindaz, amivel a primás apát megbízza. Ide tartozik a jegyző munkakörének ellátása is minden olyan vonatkozásban, ami a konföderációt érinti.⁹⁴⁵ A jegyzőnek a CIC – 1983 484. kánonjában részletezett feladatai így a primás apát titkárára is ráillenek, és ennek megfelelően kell őket alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy megkövetelt közreműködése elmaradása esetén a primás apát okiratai nem érvényesek.⁹⁴⁶ További, jóllehet a *Codex accessorius*ban szereplő előírás, hogy egy szerzetest ki kell nevezni levéltárosnak.⁹⁴⁷ Az 1982-es *Lex Propria* újdonsága a generális prokurátor kinevezésének tervbe vett lehetősége.⁹⁴⁸ Feladatait már felsoroltuk. A régi *Lex Propria*ban még szerepelt az évkönyvíró tisztsége.⁹⁴⁹ Neki az volt a feladata, hogy évente kiadják azokat a dokumentumokat, amelyek az egész konföderációt, az egyes kongregációkat vagy kolostorokat érintik, és a bencés rend *Annalesében* közzétegyék az egyes kolostorok életét és tevékenységét érintő legfontosabb ügyeket és eseményeket.⁹⁵⁰ Teljesen hiányzik az esetleges boldogga vagy szentté avatási perek posztulátorára vonatkozó szabály.⁹⁵¹ Ennek az az oka, hogy ezeket a pereket az egyes kongregációk viszik, ezek pedig minden per esetében mindig saját posztulátort jelölnek ki. Azokra a szerzetesekre, akiket a primás apáti hivatal tisztségeire kérnek fel, ugyanaz az előírás vonatkozik, mint a kollégiumban és az egyetemen tevékenykedő szerzetesekre.⁹⁵² Ennek a szabálynak a tartalmát a megfelelő helyen fogjuk tárgyalni.

III. FEJEZET

A római Szent Anzelm apátság

A *Lex Propria* harmadik és utolsó szakaszát a Szent Anzelm prímás apátságról szóló szabályozásoknak szentelték. A prímás apát hivatali székhelye mellett az apátságban kap helyet a nemzetközi kollégium és a pápai egyetem is. Mindkét intézmény alapvető rendelkezéseit a *Lex Propriának* ez a szakasza tartalmazza. A tulajdonképpeni *Lex Proprián* túl mindkét intézménynek mindig saját statútumaik is vannak, amelyeket az illetékes főhatóságok approbáltak. A kollégium esetében ez a prézes szinódus,⁹⁵³ az egyetem esetében a Katolikus Nevelésügyi Kongregáció.⁹⁵⁴ Amennyiben a konföderáció saját törvénye a statútumokra utal, a teljesség kedvéért ezeket is bevonjuk a fejtegetésbe, még ha nem is részei a tulajdonképpeni *Ius propriumnak*.

1. § A római Szent Anzelm prímás apátság

Az 1967-es apátkongresszus úgy határozott, hogy a házon belül világos különbséget kell tenni az egyetem, a tulajdonképpeni kollégium és a prímás apát hivatala között.⁹⁵⁵ Az 1971. február 16-án kelt dekrétum alapján az olasz állam a három intézményt – „Badia Primaziale di Sant’Anselmo” néven – együtt tekinti jogi személynek.⁹⁵⁶ Ez a két tény – belső elkülönülés, de egységes fellépés kifelé – találóan jellemzi a Szent Anzelm bonyolult felépítését.

Ennek a helyzetnek a forrása a Szent Anzelm történetében rejlik. A mai római Szent Anzelm kollégium a XI. Ince által a falakon kívüli Szent Pál apátságban létrehozott kollégiumból ered. XIII. Leó pápa 1887. január 4-én kiadott *Quae diligenter* kezdetű levelével elrendelte a kollégium helyreállítását.⁹⁵⁷ Az újjáélesztéskor a vezetés Dusmet bíboros kezébe ment át, aki Gaetano Bernardi személyében állandó helyettest kapott.⁹⁵⁸ 1887. december 26-án Dusmet javaslatára Bernardinak a Szent Anzelm apátja és a kollégium rektora címet adományozták.⁹⁵⁹

A kollégium elöljárójára vonatkozóan ebben az összefüggésben fordul elő először az apáti cím.⁹⁶⁰ A kollégium tulajdonképpen csak azáltal emelkedett apátsági rangra, hogy a *Summum semper* bulla a primás apátot kinevezte a Szent Anzelm apátjává. A primás apátot a Szent Anzelm apátjaként a korábbiakhoz hasonlóan továbbra is megilletik mindazok a jogok és köteleességek, amelyeket az általános jog kifejezetten az önjogú kolostorok elöljáróira ruházott át.⁹⁶¹ Ezenkívül vannak még olyan jogai és köteleességei is, amelyeket a pápák dekrétumai és a saját jog, azaz a *Lex Propria* és a kollégiumi statútumok tartalmaznak.⁹⁶² A primás apátnak a Szent Anzelm vonatkozásában fennálló apáti jurisdictióját már mind a *Summum semper* bulla rögzítette,⁹⁶³ mind az *Inaestimabilis* dekrétum egyenlőként említi általában a rend más apátjainak hatalmával.⁹⁶⁴ De ennek az apátságnak nincsenek saját fogadalmasai, akik *vi stabilitatis* kapcsolódnának hozzá. Monasztikus családját azok a szerzetesek alkotják, akik – a fogadalmas kolostorukhoz tartozásukból adódó stabilitást, jogokat és köteleességeket nem csorbítva – hosszabb időt töltenek a kollégiumban.⁹⁶⁵ Ennek megfelelően előírás, hogy azok, akik a kollégiumban laknak, szolgálati idejük letelte után kötelesek visszatérni otthoni kolostoraikba,⁹⁶⁶ ahogy diákként is csak akkor vesznek fel szerzeteseket a kollégiumba, ha már legalább ideiglenes fogadalom köti őket valamely kolostorhoz.⁹⁶⁷ Következésképpen a primás apátnak a fogadalmasok fölött gyakorolt, a törvény által biztosított jurisdictióját korlátozza, hogy azok *in radice* valamennyien egy másik kolostor tagjai.⁹⁶⁸

A kollégiumról szóló rendelkezések még pontosabban körülhatárolják a primás apát kormányzati hatalmát. A megfelelő pont először itt is megállapítja, hogy a primás apátot a *Lex Propria* normáinak megfelelően rendes kormányzati hatalom illeti meg a kollégiumban.⁹⁶⁹ De ezt három feltétel felsorolása tovább szűkíti. A Szent Anzelm apátját csak addig illeti meg a kormányzati hatalom az ott lévő szerzetesek felett, amíg a kollégiumban laknak, továbbá csak saját elöljárójuk jogainak megőrzése mellett, harmadszor csak a monasztikus fegyelmet érintő szabályozások tekintetében.⁹⁷⁰ Ezenkívül a kollégiumban a primás apátnak úgy kell megosztania a vezetést, hogy a közösségi élet irányítását általában a perjelre ruházza át.⁹⁷¹ Az érvényes *Codex* terminológiája nem elegendő, hogy ezeket a viszonyokat pontosabban meghatározza. A *CIC* – 1983, 596. kánon 1 §-a olyan teljhatalomról be-

szél, amely az általános jog és a konstitúciók szerint minden intézmény elöljáróit és káptalanjait megilleti tagjai fölött. A CIC – 1917-től eltérően, amely ezt a hatalmat *potestas dominatívának* nevezte,⁹⁷² a CIC – 1983 mellőzi ezt a kifejezést.⁹⁷³ E hatalom esetében önkéntes vállaláson⁹⁷⁴ nyugvó teljhatalomról van szó az alárendeltek akarati tevékenysége felett.⁹⁷⁵ Ezt a *potestas dominatívát* meg kell különböztetni mind az egyházi kormányzati hatalomtól, mind az egyszerű házi hatalomtól, a *potestas domesticától*, mint egy házközösség külső rendje szabályozására vonatkozó jogosítványtól. A kolostori szférában mindhárom forma előfordul.⁹⁷⁶ A pápai jogú papi szerzetesi intézmények elöljárói és káptalanjai a *potestas dominatíván* túl kormányzati hatalommal is rendelkeznek.⁹⁷⁷

Már most a primás apátság nem tartozik egyetlen – pápai jogú papi szerzetesi intézmény értelmében vett – kongregációhoz sem,⁹⁷⁸ de minden bencés kongregáció ez alá van besorolva,⁹⁷⁹ ezért a konföderáció közös házának elöljárója egyházi kormányzati hatalommal kell, hogy rendelkezzen.⁹⁸⁰ A Szent Anzelm apátság ugyan, de mégsem önjogú kolostor. Ugyanis nincs saját noviciátusa, saját káptalanja, és mindenekelőtt nincs joga arra, hogy maga bízza meg a vezetőjét.⁹⁸¹ Mert ami az elöljáró választását illeti, az apátság az apátkongresszustól függ. A napi együttélést azok a statútumok szabályozzák, amelyeket a prézes szinódus hagy jóvá.⁹⁸² A ház korlátozott célját, az évente ismétlődő szünidőket, a személyek folytonos változását, a nem teljes kórusimát és a ház mások segítségére való teljes ráutaltságát is nehéz összhangba hozni egy önjogú kolostor fogalmával és feladataival.⁹⁸³ Arra a kérdésre azonban, hogy lehet-e a Szent Anzelmre fogadalmat tenni, nem adhatunk nemleges választ. A Szent Anzelm történetében ez legalább egyszer előfordult.⁹⁸⁴ Mindezek a körülmények amellettszólnak, hogy a Szent Anzelmet ne *monasterium sui iurisként*, hanem inkább *Abbatia sui generisként* jellemezzük.⁹⁸⁵

Ha a hatalom fent leírt formáit átfordítjuk a Szent Anzelm apátság viszonyaira, az a primás apát számára azt jelentené, hogy ő rendelkezik a kolostori hatalom mindhárom fajtájával. De kettőt közülük, az egyházi kormányzati és a dominatív hatalmat éppen az anzelmiánus szerzetesek saját elöljáróinak ugyanezen illetékessége korlátok közé szorít. Ebből a már erősen korlátozott hatalomból rendes körülmények között még a kollégium perjelére is át kell ruháznia azokat a kér-

déseket, amelyeket az egyszerű házi kormányzat révén szabályoznak. A primás apátnak mint a Szent Anzelm apátjának a tényleges hatalma tehát jelentősen meg van nyirbálva. Egy átlagos kolostor mindennapi helyzetével összevetve, a primás apátnak az egyes szerzeteseket illető jogosítványai nagyjából nulla körül vannak. Bármennyire igyekszik is a *Lex Propria* szavatolni, a CIC – 1983-ban a nagyobb előjárókra tervbe vett sok előírás a primás apátra mint apátra nem, vagy csak módosítva alkalmazható. Egyes jogok teljesen illuzórikusak, és maguktól elesnek,⁹⁸⁶ mert hiányoznak a feltételek és a cél.⁹⁸⁷

Ezek mellett a Szent Anzelm közvetlen vezetését illető alaki jogi előírások mellett az apátkongresszusnak és a prézes színódusnak is vannak jogai a kollégium és az egyetem irányításában, amelyekről a megfelelő helyen már szoltunk.⁹⁸⁸ A kollégiummal és az egyetemmel kapcsolatos felügyeleti jog tekintetében a Szent Anzelm-bizottság bocsátja rendelkezésre segítségét, mindenekelőtt az egész konföderáció érdeklő kérdésekben.⁹⁸⁹ E bizottságot a primás apáton kívül a *de re urgentiori* tanács három prézes apátja és két másik testvér alkotja, akiket a primás apát nevez ki, és a prézes színódus erősít meg. Tanácskozási joggal a kollégium perjele és az egyetem rektora is tagja a bizottságnak.⁹⁹⁰ Gazdasági feladataitól eltekintve a bizottság, a tisztségviselőkkel együtt, és ha szükséges, a professzorok és a diákok meghallgatásával, megvizsgálja a fontosabb ügyeket, amelyekről a kollégiumban és az egyetemen már döntöttek, vagy még eldöntésre várnak. Speciális kérdéseket a prézes színódus elé terjeszthet, és beszámolót dolgozhat ki az apátkongresszus számára.⁹⁹¹ Ha a Szent Anzelm-bizottság nem is valódi értelemben vett tanács, mégis egy újabb testület az eddigiek mellett.

A Szent Anzelm vezetésének van két olyan területe, amely alighanem az apátságért viselt primás apáti felelősség egyik legfontosabb összetevője: az anzelmiánus család összetételéről való gondoskodás és az anyagi javak kezelése felett gyakorolt felügyelet. A kollégiumról és az egyetemről szóló általános cím első fejezete azokkal a szerzetesekkel foglalkozik, akiket szolgálatra kikérnek. Valamennyi és minden egyes kolostor tekintse kötelességének, hogy rendelkezésre bocsátja azokat a szerzeteseket, akik feladatokat vállalnak a kollégiumban vagy az egyetemen.⁹⁹² Ezért a primás apát joga, hogy ezekre szerzeteseket válasszon ki, de úgy, hogy minden egyes kolostorból csak egy

szerzetest igényelhet.⁹⁹³ A primás apát jóváhagyása nélkül senkit nem hívhatnak vissza saját kolostorába, akit a kollégiumban vagy az egyetemen tisztséggel bíztak meg, kivéve azt az esetet, ha valakit apáttá vagy konventuális perjellé választanak. Nyomós okból azonban vissza lehet hívni egy szerzetest, amennyiben előljárója tizenöt hónappal korábban bejelentette, vagy tisztsége időtartamában előre megegyeztek.⁹⁹⁴ A kollégium vagy az egyetem statútumainak szabályai szerint azonban jogos indokból a szerzetes felmenthető.⁹⁹⁵ Ha a követelés vagy egy szerzetes visszahívása kapcsán az előljáró és a primás apát megítélése ellentmond egymásnak, a kérdést a *de re urgentiori* tanács elé kell terjeszteni, hogy az döntsön jogi és méltányossági alapon.⁹⁹⁶ Az új *Lex Propria* jelentősen korlátozta a primás apátnak ezt a jogát. Az előző *Lex Propria* szabályozása szerint a primás apát véleményének, amennyiben a rektorral és a tanácsával folytatott megbeszélés után ragaszkodott követeléséhez, elsőbbsége volt. A primás apát kiválasztási lehetősége ugyanakkor korlátozva volt, mivel figyelembe kellett vennie az egyes kongregációk szerzetesi létszámát.⁹⁹⁷ Az itt az egyetem professzoraira és a kollégium officialisaira előírt szabályok a primás apát hivatalának munkatársaira is alkalmazhatók.⁹⁹⁸

A minden kongregáció és az egyes kolostorok részéről a Szent Anzelmnek nyújtandó személyi támogatást a pénzügyi egészíti ki. A módot és az arányt, ahogy a kongregációk és az egyes kolostorok a kollégium, az egyetem és egyben a primás apát és hivatala támogatásához szükséges eszközöket rendelkezésre bocsátják, az apátkongresszus határozza meg.⁹⁹⁹ A Szent Anzelm-bizottság korábban említett gazdasági feladatai közé tartozik, hogy kiszámítsa ezt a *subsidiomot*, azaz a kongregációk és az egyes kolostorok által nyújtandó támogatási összeget, és jóváhagyásra a prézes színódus elé terjessze.¹⁰⁰⁰ A Szent Anzelm támogatásának harmadik formája, amelyre minden bencés köteles, a tudományos. A Szent Anzelm kollégium könyvtára felszereltségének javítása érdekében a konföderáció minden publikációjából meg kell neki küldeni egy példányt.¹⁰⁰¹ A tisztán tudományos célok mellett talán az is joggal elvárható, hogy a konföderáció fejének székhelyén minden bencések által írt művet meg lehessen találni.¹⁰⁰²

Azokat az előírásokat követően, hogy miképp jönnek létre a Szent Anzelm támogatására szolgáló eszközök, a törvénynek egy külön cikke foglalkozik az anyagi javak kezelésével. Ezt a primás apátság

anyagi javaira vonatkozó, a prézes szinódus által 2001 szeptemberében kibocsátott, már említett statútumok egészítik ki. A *Lex Propria Codex praecipuus* úgy rendelkezik, hogy a kollégium és az egyetem gondnokát a prímás apát nevezi ki. Mint a prímás apát hivataláról szóló előírásoknál említettük, ez a tisztség egyesíthető a konföderáció gondnoki tisztségével. Az anyagi javak szabályszerű kezelését – a prímás apát irányítása és a *de re urgentiori* tanács felügyelete mellett – a törvény a gondnokra ruházza át. De a gondnok a prímás apát előzetes engedélye nélkül nem tehet olyan lépéseket, amelyek túllépik a szabályszerű vagyonkezelés határait és módját.¹⁰⁰³ Ha az összeg meghaladja az előrelátható éves kiadások kétszázadrészét, akkor – a prímás apátság anyagi javaival foglalkozó statútumok szabályozása szerint – a prímás apát csak a *de re urgentiori* tanács meghallgatása után adhatja ki ezt az engedélyt. Ha az összeg meghaladja az előrelátható éves kiadások egy ötvened részét, a prímás apátnak a tanács jóváhagyására van szüksége az engedélyhez. Ha a kiadás meghaladná az előrelátható éves kiadások egy huszadát, a prímás apátnak a prézes szinódus jóváhagyására van szüksége ennek az engedélynek a megadásához.¹⁰⁰⁴ A gondnoknak a pénz befektetéséhez vagy pénzbefektetések megváltoztatásához is meg kell kapnia a prímás apát engedélyét. Amennyiben a pénzösszeg meghaladja az előrelátható éves kiadások negyvened részét, a *de re urgentiori* tanács jóváhagyására van szükség.¹⁰⁰⁵

Miután meghallgatta a kollégium szenior-tanácsának, az egyetem szenátusának és a prímás apát titkárának kívánságait, a gondnoknak évente költségvetést kell készítenie, amelyben megtervezi a bevételek és kiadások illő elosztását a kollégium, az egyetem és a prímás apát hivatala között. Ezt az összeállítást a Szent Anzelm-bizottság elé terjeszti. A kollégium és az egyetem teljes pénzügyi helyzetét is be kell mutatnia a bizottságnak, és előterjeszteni a minden beérkezést és kiadást tartalmazó kimutatást. Miután a bizottság tüzetesen megvizsgálta, a gondnok, a prímás apát hivatáról szóló elszámolással együtt, jóváhagyás céljából a prézes apátok elé terjeszti a bevételekről és kiadásokról szóló kimutatást.¹⁰⁰⁶ A gondnok mindhárom intézményről, a kollégiumról, az egyetemről és a hivatalról írásbeli jelentést ad mind a prézes szinódusnak, mind az apátkongresszusnak.¹⁰⁰⁷ A Szent Anzelm házközösségének ezzel szemben évente egyszer általános áttekintést kell adnia a gazdasági helyzetről, amelyben tájékoztatja a kö-

zösséget az elmúlt év bevételeiről és kiadásairól, a következő évre vonatkozó javaslatokról és az épülettel kapcsolatos fenntartási és felújítási munkálatokról.¹⁰⁰⁸ A *Lex Propria* előírja a külső szakemberek által végzett felülvizsgálatot. Erre az apátkongresszusok előtt és a primás apát által a prézes szinódustól megszerzett jóváhagyással kerülhet sor.¹⁰⁰⁹

Az 1952-es előző törvény azokat a teendőket, amelyek ma a Szent Anzelm-bizottság és a *de re urgentiori* tanács hatáskörébe tartoznak, mindig két tanácshoz, egy, az anyagi ügyeket kezelő rendes és egy rendkívüli tanácshoz rendelte hozzá. Az anyagi ügyeket kezelő rendes tanács a kollégium rektorából, a pro-rektorból, magából a gondnokból és a primás apát első titkárából állt. A rendkívüli tanács a primási tanács két tagjából állt.¹⁰¹⁰ A gondnok a rendes tanácsnak évente kétszer, a rendkívülinek évente egyszer volt köteles beszámolni.¹⁰¹¹

2. § A kollégium vezetése

A kollégium célja, hogy a Szent Anzelm közössége, amely a konföderáció valamennyi kolostorából egyesül, egy tanulmányi ház természetéhez igazítva, a monasztikus élet megvalósításán fáradozzon, és erősítse a *caritas* kötelékét a különböző kolostorok között.¹⁰¹² Mint a konföderáció céljáról szóló címnél már kifejtettük, a kollégiumban való együttélésnek, a pusztán tanulás mellett, megvan a saját értéke is.¹⁰¹³ A kollégiumot az általános jog, a *Lex Propria* előírásai és saját statútumai szerint vezetik.¹⁰¹⁴ A kodifikált jog azon vonatkozási normáinak,¹⁰¹⁵ amelyeket Di Vincenzo az 1952-es *Lex Propriához* készült kommentárjában megjelöl,¹⁰¹⁶ a CIC – 1983-ban már nincsenek meg a megfelelői.¹⁰¹⁷ A legújabb érvényes kollégiumi statútumok hat részben szabályozzák a közösségi élet legfontosabb pontjait.¹⁰¹⁸ A mindennapi kérdésekre vonatkozóan van még egy házirend is, amelyet – a primás apáttal folytatott tanácskozás után, a szeniorok tanácsának jóváhagyásával és szükség esetén munkatársai tanácsával ellátva – a perjel adhat ki és módosíthat. Az érvényes változat 2001 decemberében készült el.

A *Lex Propria* szerint a kollégium perjelét, a Szent Anzelm-bizottsággal való egyeztetés után, a primás apát nevezi ki.¹⁰¹⁹ A kollégium

statútumai ezt azzal egészítik ki, hogy ha célszerűnek látszik, a primás apát a szeniorok tanácsával is megbeszélést folytathat. A hivatal átruházásának időtartamát a primás apát határozza meg.¹⁰²⁰ Az alperjel kinevezését illetően az utolsó prézes szinódus olyan módosítást hajtott végre, amely a *Lex Propriára* is kihat. Az alperjelt – a primás apáttal és a szeniorok tanácsával folytatott megbeszélés után – a perjel nevezi ki, ha nem inkább maga a primás apát akarja – a perjelt és a szeniorok tanácsát meghallgatva – az alperjelt kijelölni. A *Lex Propria* csupán a primás apát által történő kinevezést írja elő. Ehhez meg kell hallgatnia a szeniorok tanácsát.¹⁰²¹ Az alperjel a perjelt segíti feladatai végrehajtásában. A perjel távollétében vagy akadályoztatása esetén az alperjelt mindazok a jogok és jogosítványok megilletik, amelyeket általában a perjelre ruháztak át. Az új statútumokban egy további, a kollégium officiálisait illető változtatás fedezhető fel. A *Lex Propria* úgy rendelkezik, hogy az officiálisokat a perjel bízta meg. A statútumok leszögezik, hogy az officiálisok a primás apát döntése és utasítása alapján gyakorolják hivatalukat.¹⁰²²

A már többször említett szeniorok tanácsát a *Lex Propria* szerint kötelezően a kollégium statútumai által előírányzott formában kell létrehozni.¹⁰²³ Ez a primás apátnak a Szent Anzelm kollégium céljára létrehozott tanácsa. A tartós meghatalmazás keretében azonban a szeniorok tanácsa inkább a perjel tanácskozó testületeként működik. A jelenleg érvényes statútumok úgy rendelkeznek, hogy a tanács tagjai a perjel, az egyetem rektora, az alperjel és a gondnok, valamint az anzelmiánus házközösség további hat tagja, akiket évente választanak.¹⁰²⁴ A hat képviselőből négyet a professzorok, az officiálisok és az állandó vendégek, kettőt a diákok soraiból választanak. Passzív választójoguk van mindazoknak, akik legalább ideiglenes fogadalommal a Bencés Konföderáció valamely kolostorához kapcsolódnak, az elmúlt évet már a kollégiumban töltötték, és a következő évben is maradni szándékoznak.¹⁰²⁵ Aktív választójoguk van mindazoknak, akik tisztségük vagy tanulmányaik vagy valamilyen más, a statútumokban meghatározott okból tartósan a kollégiumban kívánnak lakni. Azoknak a szerzeteseknek is van aktív választójoguk, akik hivatalból tagjai a szeniorok tanácsának.¹⁰²⁶ Ez a primás apátra és a perjelre is érvényes. A perjel azonban, habár bizonyos esetekben a tanácshoz mint hozzájárulási joggal rendelkező testületéhez kell fordulnia, tagot nem java-

solhat. Azoknak, akik nem időznek legalább három hónapja a kollégiumban, nincs aktív választójoguk. Az első választási fordulóban a szavazatok abszolút, a második fordulóban a szavazatok relatív többsége dönt. Szavazategyenlőség esetén az – először a fogadalmas idő, aztán az életkor alapján – idősebb számít megválasztottnak.¹⁰²⁷ A képviselő megbízatása utóda megválasztásáig tart. Ha egy képviselő egy éven belül leteszi tisztségét, az lép a helyére, aki a választáskor a következő legmagasabb szavazatszámot kapta.¹⁰²⁸

A perjel rendes jogköre a szeniorok tanácsának összehívása és vezetése; az összehívásról és az ügyrendről tájékoztatnia kell a prímás apátot.¹⁰²⁹ A szeniorok tanácsának jóváhagyását igénylő ügyekhez¹⁰³⁰ tartozik mindenekelőtt egy általános házi- és napirend bevezetése vagy ennek fontos vonatkozásokban történő megváltoztatása, az imáorák megtartásának szabályozása,¹⁰³¹ olyan személyek felvétele a kollégiumba, akik nem természetüknél fogva tagjai a házközösségnek, és egy tag elbocsátása a közösségből.¹⁰³² Ha a jóváhagyást igénylő ügyekben a szeniorok tanácsa nem adja meg jóváhagyását, a Szent Anzelm-bizottság saját jóváhagyásával hatályon kívül helyezheti a szeniorok tanácsának elutasítását.¹⁰³³ A Szent Anzelm-bizottság jogos indokból a szeniorok tanácsának jóváhagyásával bevezetett változtatásokat is visszavonhatja.¹⁰³⁴ A szeniorok tanácsában történő megtárgyalást igénylő ügyek közé tartozik mindenekelőtt az alperjel kinevezése és a kollégium következő évi költségvetési tervének véleményezése, amelyet a gondnoknak kell összeállítania.¹⁰³⁵ A perjelnek titkárt kell kirendelnie a szeniorok tanácsa mellé, de ennek nem kell feltétlenül a testület tagjának lennie.¹⁰³⁶ Az összejövetelek gyakoriságát illetően a törvény semmit sem mond.¹⁰³⁷ Ezzel szemben a perjel legalább évente kétszer köteles összehívni az egész házközösséget, és ilyenkor ő elnököl.¹⁰³⁸ A gyűlés célja, hogy a perjel és az официálisok meghallgassák a Szent Anzelm házközösségének tanácsát, és fontos ügyekről tájékoztassák a közösséget. Továbbá a kollégium eme közgyűlése jogosult megválasztani a képviselőket a szeniorok tanácsába és az apátkongresszusra. A napirendet vagy a liturgiát érintő jelentős változtatások vonatkozásában a közgyűlésnek csak tanácskozási joga van.¹⁰³⁹ A két gyűlés egyikén tájékoztatni kell a közösséget a ház anyagi helyzetéről.¹⁰⁴⁰

A kolostor életét, amennyire lehet, a kolostori életrendhez igazítják. A státútumok ide vonatkozó szabályozásai érintik a lelki életet, a

rendtársi kapcsolatot és a kollégium felett gyakorolt felügyeletet.¹⁰⁴¹ A kollégiumi vizitációkat ezért mindig a következő apátkongresszus előtt kell megtartani, vagy bármikor, amikor a prézes szinódus elrendeli. Az ellenőrző látogatást a prézes szinódus által megválasztott két vagy három vizitátor hajtja végre.¹⁰⁴² Az 1952-es *Lex Propria* szerint ezek a feladatok – a vizitáció elrendelése és a vizitáció módjának meghatározása – még az apátkongresszust illették meg.¹⁰⁴³ A vizitáció célja a monasztikus fegyelem figyelemmel kísérése és kölcsönös tisztelet révén a kollégium javának előmozdítása. A vizitáció alatt a közösség egyes testvérei keressék fel legalább az egyik vizitátort.¹⁰⁴⁴ A vizitáció eredményéről készített beszámolót az egyik vizitátor előadja a kongresszusnak.¹⁰⁴⁵ Ezenkívül, ha célszerűnek tűnik, a vizitátorok a házközösséggel is közölhetik a jelentést.¹⁰⁴⁶

3. § Az egyetem vezetése

A Szent Anzelmet eredetileg XI. Ince alapította 1687-ben a Cassinói Bencés Kongregáció tanintézeteként.¹⁰⁴⁷ A falakon kívüli Szent Pál apátságban elhelyezett intézményt a franciák 1810-ben megszüntették, és – rövid újjáéledés után – 1837-ben a pestis miatt teljesen tönkrement. 1867–1868-ban IX. Pius parancsára a Szent Pál városi kolostorában, S. Callistóban megpróbálkoztak a kollégium újraindításával, de ez Róma 1870-es megszállásával véget ért.¹⁰⁴⁸ 1888. január 4-én XIII. Leó a három régi karral, a filozófiai, teológiai és egyházjogi fakultással¹⁰⁴⁹ újra felállította az egyetemet.¹⁰⁵⁰ Az egyetemi fokozatok adományozásának XIII. Leó által szóban engedélyezett jogát¹⁰⁵¹ X. Pius 1914. június 24-én megújította.¹⁰⁵² 1933-ban a prímás apátot az egyetem nagykancellárjává nevezték ki.¹⁰⁵³ Ugyanebben az évben, január 15-én, a Szemináriumok és Egyetemek Kongregációjának dekrétumával az egyetemet „pápai” címmel tüntették ki.¹⁰⁵⁴ 1952-ben a teológiai kar keretében létrehozták a Szerzetesi Tanulmányok Intézetét, 1961-ben pedig a – saját státútumokkal és liturgia-tudományból a licenciátus és a doktori fokozat adományozásának jogával felruházott – Pápai Liturgikus Intézetet.¹⁰⁵⁵ 1978-ban ezt az intézetet kari rangra emelték.¹⁰⁵⁶ 1970 óta a teológiai fakultás keretében lehetőség van szakramentális teológiai specializációra, amelyen ugyancsak fokozatot le-

het szerezni. Az 1997/98-as tanév elején a filozófiai fakultáson belül bevezették a „Filozófia és misztika” specializációt, ugyancsak fokozatszerzési lehetőséggel. Végül 2002. október 14-e óta működik a Ma-billon Intézet, teológiatörténet specializációval. Az egyetemhez eltérő módokon több akadémiai intézet van hozzácsatolva.¹⁰⁵⁷

Az egyetem célja, hogy – mindenekelőtt a konföderáció kolostorai-ból jött – diákok valóban tudományos képzést kapjanak a szent tudományokból, és ezáltal tisztábban felismerjék, milyen sokkal járulhat hozzá a monasztikus tradíció az egyház teológiájához.¹⁰⁵⁸ Az egyetem irányítása az általános jog szabályai, a *Lex Propria* rendelkezései, a Szentszék által jóváhagyott statútumok és az egyetem ehhez hozzákapcsolt szabályozásai alapján történik.¹⁰⁵⁹ A prímás apát jogilag a nagykancellári tisztelet viseli. Ő gyakorolja a legfőbb felügyeletet a berendezések és a személyek felett, és gondoskodik új, meghívandó professzorokról.¹⁰⁶⁰ A nagykancellár felügyeletét illetően a *Codex accessorius*nak van egy szabálya, amely a nagykancellár és az egyetemi szenátus viszonyáról szól. A statútumok értelmében az egyetemet érintő nagyobb súlyú ügyekben az utóbbi dönt. De ezeknek a szenátus vagy a rektor vagy a nagykancellár megítélése szerint különös jelentőségű határozatoknak az esetében szükség van a nagykancellár megerősítésére. Ő azonban az ügyet a prézes szinódus vagy az apátkongresszus elé terjesztheti. Ez a szabályozás érvényes mindazon döntésekre, amelyek nem rónak rendkívüli pénzügyi kötelezettségeket a konföderáció-ra.¹⁰⁶¹ A nagykancellár hivatalát illetően figyelembe kell venni a statútumoknak a *Lex Proprián* kívüli rendelkezéseit is, amelyek összhangban állnak a *Sapientia Christiana* apostoli konstitúcióval.¹⁰⁶² Ezek szerint a prímás apátot nemcsak a felügyeleti jog illeti meg, ahogy a *Lex Propria* megállapítja, hanem a Szentszékkel szembeni képviseleti kötelezettség is, de ez a viszony kölcsönös.¹⁰⁶³ Az egyetemet illetően ragaszkodni kell egyes feladatokhoz:¹⁰⁶⁴ a prímás apát védelmezni tartozik az egyház tanítását és fegyelmét; kiveszi a rektor és az oktatók hitvallását; oktatók végleges állásba történő előléptetésekor meg kell hallgatni a véleményét; ő nevezi ki a véglegesített oktatókat; súlyos okból felmenthet oktatókat tisztségükből; ő adományozhatja mind a *missio canonica*t, mind a *venia legendi*t; az egyetemi szenátussal való megbeszélés alapján kinevezi a pro-rektort; olyan új feladatok vállalása előtt, amelyek a jövőre vonatkozó kötelezettségeket jelentenek az egyetem-

nek – különösen egy másik egyetemi intézmény újonnan történő csatlakozása, a statútumok megváltoztatása, egy új kar vagy egy új intézet felállítása esetén – mindig szükség van a jóváhagyására; döntés céljából az egyetemi szenátus elé terjeszthet kérdéseket; ő erősíti meg a fegyelmi bizottságnak a diákokra vonatkozó döntéseit; a jóváhagyása szükséges a *honoris causa* doktori cím adományozásához; a titkár és a könyvtáros kinevezése előtt tanácsot ad, és háromévente jelentést küld a Katolikus Nevelésügyi Kongregációnak az egyetem tudományos, erkölcsi és anyagi helyzetéről.

Az egyetem tulajdonképpeni vezetésére a rektor jogosult, akit a kongregáció szerzetesei közül választanak ki. Tevékenysége kereteit ugyancsak egyfelől a Szentszék által kiadott normák – kodifikált rendelkezések és a már említett *Sapientia Christiana* apostoli konstitúció –, másfelől a kollégium statútumai határozzák meg.¹⁰⁶⁵ A rektor megválasztására a mindenkor érvényes statútumok rendelkezései érvényesek.¹⁰⁶⁶ A jelenlegi szabályozás úgy rendelkezik, hogy a rektort a kari tanácsok tagjaiként működő összes oktató és hét diák választja meg, akiket a kari tanácsok küldöttei közül kooptálnak.¹⁰⁶⁷ A választáson a nagykancellár elnököl, de maga is javasolhat jelölteket, akiknek a Bencés Konföderáció szerzeteseinek kell lenniük.¹⁰⁶⁸ Az első két választási fordulóban kétharmados többség szükséges. A harmadik fordulóban a rendes és rendkívüli tanárok esetében elegendő az abszolút többség. Minden más jelöltnek újra csak kétharmados többségre van szüksége.¹⁰⁶⁹ Ha végül a harmadik fordulóban sincs meg a szükséges szavazattöbbség, a jelölési jog a nagykancellárra száll át.¹⁰⁷⁰ Az Apostoli Szentszéknek is a nagykancellár terjeszti elő a megválasztottat megerősítés céljából.¹⁰⁷¹ A rektor a statútumokban előírt ideig marad hivatalában.¹⁰⁷² Az érvényes statútumok szerint ez az idő négy évet ölelt fel.¹⁰⁷³ A nagykancellár ezt egy újabb négyéves periódussal toldhatja meg. Ehhez az egyetemi szenátus jóváhagyása szükséges. A törvény kifejezetten kizár egy harmadik hivatali periódust.¹⁰⁷⁴ A rektort a prézes színódussal és az apátkongresszussal szemben beszámolási kötelezettség terheli a rendről és a tanulmányok haladásáról. Ezt a jelentést írásban kell megtennie.¹⁰⁷⁵ Évente statisztikai kimutatást kell küldenie a Katolikus Nevelésügyi Kongregációnak. Továbbá, amennyiben az úgy nem az Apostoli Szentszékert érinti, ő képviseli az egyetemet kifelé. A rektor jogosult összehívni az egyetemi szenátust, és ezen elnö-

kölni, a kari tanácsok ülésein jelen van. Gondoskodik oktatók kinevezéséről, ezek előléptetéséről és felmentéséről. Rá tartozik az egész egyetem igazgatásának végrehajtása, és döntési joga van minden olyan ügyben, amely nincs kifejezetten az egyetemi szenátusnak vagy más szervnek fenntartva. Döntési jog illeti meg az egyetem szervei és a kari tanácsok közti vitás kérdésekben is. Ha célszerűnek tartja, hívjon össze minden oktatót és a diákok küldötteit, hogy tájékoztatást adjon nagyobb jelentőségű ügyekről, és ezeket velük megvitassa. A rektor joga, hogy javaslatot tegyen mind az oktatók, mind a hallgatók ügyeiben illetékes fegyelmi bizottságok tagjaira. Különös gondot kell fordítania az oktatók egyenlő bérezésére, és ő osztja el az egyetem által adott ösztöndíjakat is.¹⁰⁷⁶

Feladatai teljesítésében a rektort tanácsa segíti. Ez a pro-rektorból és a dékánokból tevődik össze. A tanács feladata többek között az egyetemi szenátus számára előkészíteni a megtárgyalandó témákat, rögzíteni a tanév általános rendjét, megbeszélni a minden fakultást érintő kérdéseket, engedélyezni az egyes fakultások rendjében végrehajtott változtatásokat, és megtárgyalni az ösztöndíjak elosztását.¹⁰⁷⁷

A rektor hivatalát két okból ismertettük részletesebben. Egyrészt azért, mert – a primás apátot kivéve – ő az egyetlen tisztségviselő, akit a *Lex Propria* az egyetem vonatkozásában megnevez. Az összes többi egyetemi intézményről már csak a statútumokban esik szó. Ezzel összehasonlítva a kollégiumról szóló címben a *Lex Propria* nagyon alaposan szól az alperjelről és más officialisokról.¹⁰⁷⁸ Másrészt mivel a konföderáció saját joga történetében a rektori tisztségben történtek a legátfogóbb korlátozások. A *Summum semper* bulla még a primás apát általános helyettesének jogkörével ruházta fel a rektort,¹⁰⁷⁹ sőt, a primási hivatal megüresedése vagy a primás akadályoztatása esetén – az 1952-es *Lex Propria* bevezetéséig¹⁰⁸⁰ – még a konföderáció vezetése is az ő kezébe ment át. A kollégium és az egyetem 1967-ben végrehajtott elválasztása előtt nem tudományos tekintetben is ő vezette az anzelmiánus közösséget. A *Lex Propria* 1970-es *ad experimentum*-kiadása két külön cím alá sorolta a két tisztséget. Az ott található rendelkezések az érvényes *Lex Propriába* vagy a statútumokba is bekerültek. Ennek ellenére úgy tekinthető, hogy ez a tisztség felértékelődött. Egyfelől részletesen kibontották a rektor tevékenységi területét, másfelől az új törvény szerint választás útján nyeri el a tisztséget, következésképpen

nehezebb elmozdítani, miközben az előző *Lex Propria* szerint a primás apát segítőtársa volt, még akkor is, ha kinevezéséhez a primásnak meg kellett hallgatnia tanácsa véleményét. A Szemináriumok Kongregációjának megerősítése már akkor is szükséges volt.¹⁰⁸¹

Az egyetem tanárait illetően a *Lex Propria* úgy rendelkezik, hogy az állandó megbízatással odakötöttek többségét a bencés kongregációkból kell venni. Hogy az intézmény megfeleljen az egyetem nemzetközi jellegének, a tanárok a különböző monasztikus kongregációkból jöhetnek. Éppígy diákokat is mindenképp a monasztikus kongregációkból vesznek fel.¹⁰⁸² Ezzel a rendelkezéssel zárul a *Lex Propria* 1982-es törvényszövege.

IV. FEJEZET

A konföderációval való egyesülésre vonatkozó jogszabályok

A *Ius proprium Confoederationis Benedictinae* a tulajdonképpeni *Lex Propria*n kívül az *Ordo celebrandi Congressum Abbatum* mellett még a *Normae de Consociatione cum Confoederatione*t is magába foglalja. Törvénytechnikai szempontból ezek a jogszabályok is a saját jognak az apátkongresszus egyszerű többsége által könnyebben megváltoztatható rendelkezései közé tartoznak.¹⁰⁸³ Az 1952-es *Lex Propria* ezt a tematikát egy, a konföderáció alkotmányára vonatkozó cím keretében a szerzetesnőkről, nővérekről és oblátusokról szóló külön fejezetben tárgyalta.¹⁰⁸⁴ Az utolsó évtizedeknek a „bencés rend” férfi és női „ága” leendő egyensúlya felé mutató történései a jogi anyag rugalmasabb alakítására ösztönöznek. Az eddig megtett út kiindulópontja egy, az 1952-es *Lex Propria*ban található, a primás apát saját bizottságairól szóló alárendelő utalás és egy, az általános egyházi alkotmányjogban nem szereplő forma, a *Communio Internationalis Benedictinarum* létrehozása volt.

1. cikkely. A konföderációval való egyesülésről általában

A *Normae* első fejezete a konföderációval való egyesülés alapvető szabályozásait fejt ki. Kiindulva a konföderáció céljából,¹⁰⁸⁵ ahogy azt a *Lex Propria* leírja,¹⁰⁸⁶ újra megerősíti¹⁰⁸⁷ a konföderációval való egyesülésnek ugyancsak már a *Lex Propria*ban megteremtett lehetőségét.¹⁰⁸⁸ Ez a lehetőség a bencés obszervanciájú kolostorok, föderációk és női intézmények számára áll fenn, de az Istennek szentelt élet olyan más intézményei is élhetnek vele, amelyek tagjai, függetlenül attól, hogy férfiak vagy nők, a bencés-monasztikus szellemet ápolják.¹⁰⁸⁹ A *Normae* az egyesülés tartalmi kialakításának leírásában is a *Lex Propria* törvényszövegét veszi át.¹⁰⁹⁰ Így a konföderációval egyesült kolostorok

vagy intézmények élvezik a konföderáció minden spirituális értékét és kiváltságát, ugyanígy a konföderációnak adott rendeleteket és engedélyeket is használhatják. De az egyesülés sem az egyes kolostorok vagy intézmények autonómiáját, sem saját elöljáróik jogait nem érinti. Az egyesülés köteléke mindenekelőtt a testvéri együttműködést segíti. Ez vonatkozik mind a kolostorok, föderációk és női intézmények egymás közti, mind a Bencés Konföderációnak és a monasztikus kongregációknak az egyesült tagokkal való együttműködésére.¹⁰⁹¹

1. § Az egyesülés feltételei

A konföderációval való egyesülés feltételeiről szóló fejezet két formát különböztet meg. Az egyik azokra a női kolostorokra vonatkozik, amelyek Szent Benedek reguláját követik, és már egy kongregációhoz vagy a konföderációhoz tartozó férfikolostorhoz vannak csatolva. Egy ilyen női kolostor, függetlenül ennek a kapcsolódásnak a jellegétől, a kongregáció vagy a kolostor révén már egyesítve van a konföderációval. Egy konszociált kolostor új alapítását jog szerint egyesítik a konföderációval.¹⁰⁹² A másik forma a csak ezután létrejövő egyesülésekre vonatkozik. Azoknak a kolostoroknak, föderációknak és intézményeknek, amelyek a jövőben akarnak a konföderációval egyesülni, megfelelő kérelmet kell intézniük a prímás apáthoz. A *Normae* előadja az ennek során betartandó feltételeket.¹⁰⁹³ Először el kell küldeni a prímás apátnak az érintett jogi személy konstitúcióit. A prímás feladata megítélni, hogy az intézményi élet szellemét Szent Benedek regulája alapozza-e meg és hatja-e át, hogy helyesen folytatják-e a közös életet, és hogy Isten dicsőítése lényeges részét alkotja-e a közösség életének. Nagyon kívánatos, hogy azok a jogi személyek, amelyek a konföderációval való egyesülésre törekednek, szellemi kapcsolatokat próbáljanak ápolni valamilyen kolostorral. Ezenkívül a következő jóváhagyásokra van szükség: egy szerzetesnői monostor esetében kétharmados többség a káptalanban; szerzetesnői monostorok föderációja esetében kétharmados többség a föderáció minden kolostorának káptalanjában és a föderáció tanácsában; nővérek intézménye vagy háza vagy az Istennek szentelt élet más intézménye esetében kétharmados többség az általános káptalanban. Ezután írásban megfogalmazott megkeresést

juttatnak el a primás apáthoz. Ha ő maga nem ismeri eléggé a kérelmező jogi személyt, ajánlólevelet kér egy konföderált kolostor vagy intézmény valamely elöljárójától. Minden feltétel megléte és adott esetben a szerzetesnők vagy a nővérek bizottságával való tanácskozás után a primás apát dekrétummal engedélyezi az egyesülést.¹⁰⁹⁴

2. § *A Communio Internationalis Benedictinarummal* *való együttműködés*

A szerzetesnők és nővérek 1988-ban közös bizottsággá egyesített két bizottsága az akkori primás apát, Viktor Dammertz segítségével felvázolta ennek a bizottságnak az első statútumait. 1995-ben a statútumok egy tervezetét átdolgozták és elküldték, majd 1997-ben újabb felülvizsgálatnak vetették alá. A 2002-es találkozó keretében a női bencések bizottságából megalkották a női közösségek új statútumokkal rendelkező egyesülését. Ez a *Communio Internationalis Benedictinarum* (CIB) egyfajta konföderáción belüli *consocietas* kíván lenni, és mint ilyen törekszik a konföderációval való *consociatióra*.¹⁰⁹⁵ A 2000. évi apátkongresszuson a *Lex Propria* módosítását indítványozták, amelynek során át kellett volna gondolni a primás apát, a moderátor és az anyagi ügyeket kezelő tanács feladatát.¹⁰⁹⁶ A *Lex Propria* a *Codex praecipuus*-ban csak az egyes kolostorokkal, föderációkkal vagy az Istennek szentelt élet más intézményeivel való egyesülést irányozza elő. A megfelelő szövegmódosítások ezért nemcsak a könnyebben módosítható *Normae de consociatione*-t érintenék, hanem a *Lex Propria* megerősítés-köteles fő részét is.

A tizenöt évszázad óta a Szent Benedek regulája szerint élőket inspiráló karizmáról szóló preambulum után a statútumok tizenöt pontban sorolják fel a CIB céljára, a primás apát feladatára és a CIB szerveire vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket.¹⁰⁹⁷

A CIB, figyelembe véve minden kolostor, minden kongregáció és föderáció önállóságát, a Bencés Konföderációhoz kapcsolódó minden női közösséget¹⁰⁹⁸ testvéri szövetségben egyesít a konföderáció *Ius proprium*-a vezetése alatt.¹⁰⁹⁹ A CIB céljai a tagok egymásnak nyújtott kölcsönös támogatása, a női bencések közti, nemzetközi szintű vélemény- és tapasztalatcsere és a nők monasztikus életének előmozdítá-

sa, továbbá a női közösségek és a Bencés Konföderáció *consociatiója* -nak továbbfejlesztése. A CIB megtárgyalja a női bencések fontos ügyeit, és ezeket a konföderáció, a prézes szinódus és az apátkongresszus elé terjeszti. A CIB feladata, hogy a női bencéseket érintő kérdésekben tanácsokat adjon a primás apátnak, javaslatokat terjesszen eléje és ajánlásokat tegyen.¹¹⁰⁰ A primás apát mint a bencés rend egységének jelképe elő kell hogy segítse az együttműködést a CIB közösségei és a konföderáció szerzetesi közösségei között, valamint az egységet a CIB és a konföderáció mint egész között.¹¹⁰¹

A szervek, amelyek útján a CIB cselekszik, a konferencia, az anyagi ügyeket kezelő tanács a maga tisztségviselőivel, különösen a moderátorral.¹¹⁰² A konferencia az egyes régiók küldötteiből tevődik össze. A régiókat az igazgatási tanács határozza meg a földrajzi adottságok, a regionális struktúrák és a *Catalogus monasteriorum O. S. B. Sororum et Monialium* statisztikai adatai alapján.¹¹⁰³ A régiók és küldöttek kijelölését, tekintetbe véve a változó körülményeket és fejleményeket, rendszeresen felül kell vizsgálni és át kell dolgozni.¹¹⁰⁴ Az aktuális felsorolást az évente tartott üléseken a konferencia résztvevői elé terjesztik.¹¹⁰⁵ A CIB-ben minden régiót egy küldött képvisel, akit a régió nagyobb előljárói választanak.¹¹⁰⁶ A küldött akadályoztatása esetére mindjárt helyettest is választanak. Ha a delegált lemond tisztségéről, helyettesének van utódlási joga. Mind magának a küldöttnek, mind a helyettesének előljárói tisztet kell viselnie. Amennyiben egy régió előljárói olyan küldöttet választanak, aki már nem előljáró, a választáshoz az anyagi ügyeket kezelő tanács jóváhagyása szükséges. Ha egy régióban nem lehetséges a választás, akkor – az anyagi ügyeket kezelő tanács meghallgatása után – a moderátor nevez ki egy küldöttet. Közvetlenül a választás után a küldöttek és helyetteseik nevét írásban közölni kell a moderátorral. Ha egy küldött vagy helyettese az alatt az idő alatt, amelyre megválasztották, leteszi előljárói hivatalát, amíg a régió nem tart új választást, továbbra is gyakorolja küldötti tisztét, kivéve, ha a volt előljáró egyúttal küldötti tisztéről is lemond.¹¹⁰⁷ A küldöttek és helyetteseik hivatali idejét mindig maga a régió állapítja meg, de ez nem haladhatja meg a hatéves időtartamot. Mind maga a küldött, mind a helyettese korlátlanul újraválasztható.¹¹⁰⁸

A CIB konferenciáit az egész CIB szimpóziuma keretében rendezik meg, egy apátkongresszus alkalmával vagy bármikor, ha az anyagi

ügyeket kezelő tanács szükségesnek tartja. A konferencia megrendezésére általában évente kerül sor.¹¹⁰⁹ Az anyagi ügyeket kezelő tanácsnak joga van rá, hogy az Alliance Inter-Monastères egy képviselőjét tanácskozási joggal meghívja a konferencia üléseire.¹¹¹⁰ A konferencia a küldöttek kétharmadának jelenléte esetén határozatképes. Ha a határozatképesség nincs meg, a küldöttek többsége a CIB tevékenységét érintő sürgős ügyekben ideiglenes határozatokat hozhat. Ezeket a határozatokat a konferenciának a lehető leghamarabb, legfeljebb egy éven belül, meg kell erősítenie.¹¹¹¹ A konferencia kiemelt feladata a moderátor, a moderátor-helyettes és az anyagi ügyeket kezelő tanács megválasztása.¹¹¹² A moderátor és a moderátor-helyettes megválasztását egy, az anyagi ügyeket kezelő tanács által jóváhagyott véleményalkotási folyamatnak kell megelőznie. Az anyagi ügyeket kezelő tanács a véleményalkotási folyamat és a választás vezetésére és végrehajtására választási felügyelőt jelölhet ki, akinek nem kell a konferencia tagjának lennie. A véleményalkotási folyamat több lépésből áll. Először meg kell határozni a CIB konferenciájának közvetlen és jövőbeli szükségleteit és céljait. Ezt azoknak a kívánatos vezetői kvalitásoknak a tudatosítása követi, amelyekkel a moderátornak és a moderátor-helyettesnek rendelkeznie kell. Végül összeállítanak egy listát a lehetséges jelöltekről. A konferencia a tagjai közül több jelöltet javasol a két tisztségre. Minden javasolt tag köteles tájékoztatni a konferenciát, hogy elfogadja-e vagy elutasítja a jelölést. Azok, akik a jelölést elfogadták, és választásra jelöltetik magukat, a konferenciával folytatott eszmecsere során nyilatkoznak annak jövőbeli fejlődéséről és saját tisztség-értelmezésükről. A konferencia két külön fordulóban, titkos szavazással, a jelen lévő, szavazati joggal rendelkező konferencia-tagok abszolút többségével választja meg a moderátort és a moderátor-helyettest. A választás elfogadásától a moderátor már nem régiója küldötte. A régióknak új képviselőt kell választania. Az anyagi ügyeket kezelő tanács két tagját a moderátorhoz és a moderátor-helyetteshez hasonlóan választják meg, beleértve a megelőző eljárást is. A moderátor és a moderátor-helyettes a választás után egy hónapon belül az anyagi ügyeket kezelő tanács tagjává nevezheti ki a konferencia egy vagy két további résztvevőjét. Az anyagi ügyeket kezelő tanács tagjainak a monasztikus élet eltérő formáit kell képviselniük. A hivatali idő minden tag számára négy év, de lehetőség van az újraválasztásra. Ha a moderátor

többé már nem nagyobb előjáró, moderátorként továbbra is hivatalában maradhat. Ha a moderátor hivatalát valamilyen okból nem tudja hivatali ideje lejártáig gyakorolni, tisztségét a következő választásig a moderátor-helyettes veszi át. A moderátor-helyettes helyett, ha ez valamilyen okból képtelenné válna hivatala ellátására, az anyagi ügyeket kezelő tanács tagjai vagy egy tartalékot vagy a tanács egy másik tagját nevezhetik ki, vagy mindkettőt megtehetik.

Az anyagi ügyeket kezelő tanács a konferencia résztvevői közül további tagokat kooptálhat, mindenekelőtt azért, hogy biztosítsa a csoportok és régiók, különösen a fejlődő területek és a nemzetközi kongregációk megfelelő képviseletét. A további tagok kooptálására vonatkozó határozathoz szükség van a konferencia megerősítésére. A kooptált tagoknak aktív és passzív választójoguk van. Hivatali idejüket az anyagi ügyeket kezelő tanács határozza meg. Pótlólag minden kooptált tag mellé helyettest is kineveznek.¹¹¹³ Az anyagi ügyeket kezelő tanács, egy ügyvezető választmány a moderátor vezetésével előkészíti ülései és a konferencia napirendjét, megtervezi a szimpóziumokat, és a női bencéseket érintő ügyekben kapcsolatban áll a primás apáttal. A moderátor jogosult a konferencia és az anyagi ügyeket kezelő tanács üléseinek összehívására és vezetésére. A titkárság is az ő felügyelete alatt áll.¹¹¹⁴ A titkárt az anyagi ügyeket kezelő tanács nevezi ki. A titkár a CIB minden tagjával kapcsolatban áll, a konferencia és az anyagi ügyeket kezelő tanács ülésein vezeti a jegyzőkönyvet, gondoskodik a jegyzőkönyvek, iratok és más információk továbbításáról, kezeli a levéltárt, és ellátja azokat az egyéb feladatokat, amelyekkel a moderátor megbízza.¹¹¹⁵ A statútumok a továbbiakban előírják a gondnoki tisztséget; a gondnokot és két asszisztensét az anyagi ügyeket kezelő tanács nevezi ki. Feladata a hozzájárulások beszédése, és – az anyagi ügyeket kezelő tanács utasításainak megfelelően – adományok gyűjtése. Évente mérleget is terjeszt az anyagi ügyeket kezelő tanács elé. Bármikor, amikor szükséges, rendelkezésre áll a moderátor által kitűzött egyéb feladatoknak az ellátására.¹¹¹⁶ A konferenciai és az anyagi ügyeket kezelő tanács tagokból adódó költségeket általában regionális szinten szabályozzák.¹¹¹⁷ A konferencia és az anyagi ügyeket kezelő tanács felkéri a primás apátot, tegyen javaslatokat a napirendre, vegyen részt az üléseken, és tájékoztatják őt a CIB-en belüli fejleményekről.¹¹¹⁸

A statútumok megváltoztatására az anyagi ügyeket kezelő tanács, a konferencia vagy a prímás apát tehet javaslatot. A változtatáshoz a konferencia kétharmados többséggel megszavazott jóváhagyására és a prímás apát megerősítésére van szükség.¹¹¹⁹

A legutóbbi apátkongresszuson módosították a *Normae de consociatione cum confederatione*-t. A szerzetesnők és a nővérek eddigi bizottságairól szóló III. fejezetet egészében újrafogalmazták. Az említett bizottságok megszűnésével a *Communio Internationalis Benedictinarum*mal való együttműködés került a helyére.¹¹²⁰ A már vázolt fejlődés, a női kolostorok egymással és a konföderációval, különösen a mindenkori prímás apáttal való együttműködése alapján át kellett gondolni a jogszabályokat. A női bencések kolostorai, intézményei és föderációi közti jobb testvéri együttműködés ápolására tehát a konföderáció védnöksége alatt létrehozták a *Communio Internationalis Benedictinarum*-ot.¹¹²¹ A *Communio*-t saját statútumai szerint vezetik. Ezeket azonban a prímás apátnak kell jóváhagynia.¹¹²² Azok a női bencés kolostorok, intézmények és föderációk, amelyek jogszerűen a konföderációhoz vannak csatolva, automatikusan a *Communio Internationalis Benedictinarum* tagjai lesznek.¹¹²³ A női bencések ügyeiben a *Communio Internationalis Benedictinarum* szükség esetén tanácsokat ad a prímás apátnak.¹¹²⁴

3. § Kölcsönös segítség a konföderáció és a társult kolostorok, föderációk és intézmények között

A konföderáció és a vele társult kolostorok, föderációk és intézmények kölcsönösen – mindenekelőtt spirituális természetű – segítséget nyújtanak egymásnak.¹¹²⁵ A férfikolostorok azzal segítik a konföderációval egyesített kolostorokat, föderációkat és intézményeket, hogy – amennyiben kérik – lehetőségeiknek megfelelően lelki segítséget nyújtanak nekik.¹¹²⁶ Az egész konföderáció viszont mindenekelőtt a prímás apát tisztsége révén kínálja fel a segítségét, akinek az a feladata, hogy képviselje a konföderációt, és minden erejével támogassa a konföderált kolostorok, valamint a konföderációval egyesült kolostorok, föderációk és intézmények együttműködését.¹¹²⁷ Azok a szerzetesnői monostorok, amelyek egy rendi elöljáró alá tartoznak, és külö-

nösen azok a kolostorok, amelyek kongregációkhoz vagy férfikolostorokhoz vannak csatolva, elsősorban ezektől várnak spirituális támogatást.¹¹²⁸ A nyújtott vagy nyújtandó szolgáltatásért a konföderáció egyesült jogi személyei *subsidiomot* fizetnek. A prímás apát feladata, hogy a két bizottsággal együtt megjelölje a megfelelő összeget.¹¹²⁹ Egy pontban a prímás apát további jogait és kötelességeit rögzítik. A társult kolostorok, föderációk és intézmények kérésére, és ha célszerűnek látja – a rendi elöljáró és a generális prokurátor jogait nem csorbítva –, tárgyalásokat folytathat érdekükben az Apostoli Szentszék-nél, átnyújthatja folyamodványait, és ha megkérdezik, javaslatot terjeszthet be apostoli vizitátor kinevezésére.¹¹³⁰ A prímás apát mellett egy kommunikációs központ is működik, ha a törvény úgy rendelkezik, hogy a prímás híreket ad és fogad, és külön helyet rendez be, ahol ezeket összegyűjtik, és az egész konföderációval megismertetik. Éppígy az is az ő feladata, hogy eljuttassa a kolostoroknak, föderációknak és intézményeknek azokat a dokumentumokat, amelyek a monasztikus életre vonatkoznak. Ő gondoskodik a férfi kolostoroknak a konszociált kolostorokkal és intézményekkel való együttműködéséről is, és a közös kérdések megtárgyalására vegyes bizottságokat hozhat létre.¹¹³¹ A szerzetesnők és nővérek térségi vagy nyelvi alapon szervezett találkozóin a prímás apát tanácsával és támogatásával segítheti őket. Ha a szerzetesnői monostorok föderációi egy pap *adsistens religiosus*sá történő kinevezését javasolják a Szentszéknek, tanácsot adhat nekik.¹¹³² Továbbá segíthet szerzetesnői monostoroknak, hogy föderációt hozzanak létre, vagy már létező föderációknak, hogy egyesüljenek. Olyan kolostorok és intézmények, amelyeknek a Szentszék megítélése szerint nincs megalapozott reményük a további fejlődésre, a prímás apát tanácsát kérhetik.¹¹³³ A *Normae de Consociatione* is felsorolja a prímás apátnak a *Lex Propriá*ban rögzített jogait. Eszerint időről időre felkeresheti a konföderációval egyesült kolostorokat, föderációkat és intézményeket, a *Lex Propria* jogszabályainak megfelelően felhatalmazása van a tagok gyóntatására és a klauzúrába való belépésre.¹¹³⁴ A prímás apát vizitációs joga annyiban változott, hogy az érintett hatóságokhoz fordulhat, ha ezek két perióduson keresztül nem hajtottak végre rendes kánoni vizitációt.¹¹³⁵ A prímás apát „általános békítő joga” a társult kolostorokra, föderációkra és intézményekre is érvényes. Amennyiben az érintett elöljárók kérik, a rendi

előjárók jogait tiszteletben tartva, elsimíthatja a kolostorok és intézetek, ill. tagjaik közti nézeteltéréseket.¹¹³⁶ A *Normae de consociatione*, a megfelelő szabályozást a *Lex Propriá*ból átvéve, azzal a rendelkezéssel zárul, hogy egy elhunyt primás apátért, akár még hivatalban van, akár már kilépett onnan, szentmisét mondanak.¹¹³⁷

V. FEJEZET

A prímás apát tanácsa

Több helyen szoltunk már arról, hogy a prímás apátnak különböző tanácsai vannak. Abból a tényből következően, hogy a prímás apát jogi alakjában több tisztség egyesül, több tanácstestület is működik, amelyek segítségére vannak feladatai teljesítésében. Így a prézes szinódus úgy jellemezhető, mint a prímás apát tanácsa a konföderáció egészét érintő feladatai vonatkozásában. A prézes szinódus egyfajta választmányaként ott a *de re urgentiori* tanács. Prézes apáti kötelességei teljesítéséhez a prímás apátnak be kell vonnia a munkába két szerzetest, akik a kollégiumban, de legalábbis Rómában laknak. A kollégium esetében a szeniorok tanácsa van tanácsként előirányozva, de a szokásos meghatalmazás keretében ez a testület inkább a perjel munkáját segíti. Anélkül hogy egyházi értelemben tanács jellege lenne, ott van még a perjel dékánjainak gyűlése. A *de re urgentiori* tanács és a szeniorok tanácsa között helyezkedik el a Szent Anzelm-bizottság. Ez a *de re urgentiori* tanács tagjaiból és két másik szerzetesből áll. A bizottság annyiban a szeniorok tanácsa fölé van rendelve, hogy hatályon kívül helyezheti az utóbbi határozatait. Van aztán még egy pénzügyi bizottság is. A Szent Anzelm mindennapjaiban vannak munkatársi gyűlések is, amelyek leginkább a *staff meeting* fogalma alá rendelhetők. Habár ezek sem a CIC – 1983 értelmében vett, hozzászólási joggal rendelkező tanácsok, döntéseik nagyobb befolyással lehetnek a közösségi életre, és egyszer még jogilag releváns grémiumokban hozott határozatok alapjává válhatnak.

Az egyetem, különösen mivel a rektor automatikusan a szeniorok tanácsának is tagja, nincs elszigetelve a kollégiumtól, sem a konföderációtól, amelytől a személyi és pénzügyi támogatást kapja. Mint nagykancellárt, a prímás apátot is megilletik a megfelelő jogosítványok. Ennek ellenére az egyetemnek a belső vezetést illetően bizonyára nagyobb önállóságot kell adni. Ennek oka egyrészt az egyetemi tevékenységre specializált feladat, másrészt az a körülmény, hogy az

egyetem statútumait nem a prézes szinódus, hanem a Katolikus Nevelésügyi Kongregáció erősíti meg. Az egyetem különböző testületeinek, az egyetemi szenátusnak, a rektor tanácsának, a kari kollégiumnak és az egyes dékánok tanácsainak a funkcióját ezért nehéz önkényesen megváltoztatni.

Az 1952-es *Lex Propriá*ban a helyzet nem volt lényegesen kevésbé bonyolult. A már említett prímási tanács mellett a kollégium vezetését és igazgatását egy hármastanács tartotta kézben. Az egyetem ügyeivel az egyetemi tanács foglalkozott, és a kollégiumban a fegyelmi tanács gondoskodott a reguláris obszervancia megtartásáról és előmozdításáról. Ennek a tanácsnak a rektor, a pro-rektor, a bentlakók magisztere és a testvérek instruktora volt a tagja. A prímás apátnak havonta egyszer kellett összehívnia ezt a tanácsot, és valahányszor a reguláris élet vonatkozásában valami fontos adódott. Ezenkívül harmadik testületként ott volt még az anyagi ügyeket kezelő tanács, amely egy rendes és egy rendkívüli tanácsra oszlott.¹¹³⁸ A rendes tanács a kollégium rektorából, a pro-rektorból, a gondnokból és az első titkárból állt. A rendkívüli tanács a prímási tanács két tagjából állt.¹¹³⁹ A törvény szövege ugyan az anyagi ügyeket kezelő két tanács tagjainak felsorolása keretében leszögezte, hogy hatáskörüket a kollégium szabályai határozzák meg,¹¹⁴⁰ más helyütt azonban, a kollégium anyagi ügyei cím alatt előírta, hogy a gondnok az anyagi ügyeket kezelő rendes tanácsnak évente kétszer, a rendkívüli tanácsnak viszont csak évente egyszer köteles bemutatni a kollégium vagyoni helyzetét.¹¹⁴¹ Ezek mellett az egyértelműen megnevezett testületek mellett a prímás apátnak bizonyos cselekvések esetén tanácsért kellett fordulnia vagy egyes személyekhez, vagy személyek egész csoportjához. A kollégiumot érintő fontosabb kérdésekben ki kellett kérnie az összes professzor és официális tanácsát.¹¹⁴² Hogy milyen ügyekben, az nem volt közelebbről meghatározva.¹¹⁴³ A gyűlésnek azonban mindig csak tanácskozó jellege volt, döntéseket nem hozott.¹¹⁴⁴ Szerzetesek tanárként történő felvételéhez a prímás apátnak meg kellett hallgatnia a rektor és az érintett kar tanárainak véleményét.¹¹⁴⁵ Egy kollégiumi официális kinevezése vagy leváltása ügyében a rektorral és a pro-rektorral kellett tanácskoznia.¹¹⁴⁶

Jóllehet a szerteágazó tanácsi rendszer formáságai a múltból származnak, át lehetne gondolni a jelenlegi helyzetet és a több tanács egy-

idejű létezését. Egyrészt mert túl nagy a számuk, másrészt mert a jogkörök elosztása nem mindig felel meg a kívánatos egyértelműségnek. Ez mindenekeelőtt a seniorok tanácsára vonatkozik. A maguk területén tehát vannak tanácsai a perjelnek és a rektornak, és egy-egy a primás apátnak, egyfelől mint a konföderáció primásának, másfelől mint a kongregációktól független kolostorok prézes apátjának. A primás apátság egész komplexumának azonban nincs olyan tanácsa, amelynek a hatásköre meghaladná az egyetem és a kollégium mindenkori illetékességi területét. A prézes szinódus erre a feladatra nem jön szóba, egyrészt mert túl ritkán ülésezik, másrészt mert tanácstestületként túl nagy a Szent Anzelm apátság belső ügyeihez képest, és a tagjai túlságosan szétszórtan élnek. A 2000-ben tartott utolsó apátkongresszus óta köztes grémiumként létezik a primás apát tanácsa. Ez a *de re urgentiori* tanács három prézes apátját és a Szent Anzelm három fő officialisát, a perjelt, a rektort és a gondnokot foglalja magába. Ezt a jelenlegi primás apát kívánságára személyesen számára felállított tanácsot állandó intézménnyé lehetne tenni. Az eddigi rendszer úgy épül fel, hogy a primás apátnak minden tevékenységi területét illetően van egy külön tanácsa, teljesen változó összetétellel. Bizonyos hatáskörök összevonásával létre lehetne hozni a primás számára egy személyes tanácsot, amelyet bevon különböző teendőibe. A primás apát tanácsának jelenlegi összetétele biztosítja mind a konföderáció, mind a Szent Anzelm egyes részei érdekeinek képviselését. Teljesülne a *Lex Propriá*nak a prézes apáti feladatokhoz rendelt tanácsra vonatkozó követelményei, mivel a tagok közül legalább hárman a Szent Anzelm-ben laknak, és így megfelelnek a megkívánt kritériumoknak.¹¹⁴⁷ Mivel a *de re urgentiori* tanács tagjai amúgy is tagjai a primás apát tanácsának is, az előbbi hatáskörét át lehetne ruházni az utóbbira, és le lehetne cserélni erre.¹¹⁴⁸ A Szent Anzelm-bizottság feladatait, amelynek jog szerint tagja a *de re urgentiori* tanács három határozati joggal rendelkező prézes apátja, valamint tanácskozási joggal a perjel és a rektor, át kellene adni a primás apát tanácsának. Ezenkívül az anyagi ügyek kezelésére vonatkozó statútumok approbációja óta a *de re urgentiori* tanács – korábbi kötelezettsége, a vagyonkezelés felügyelete mellett – egy anyagi ügyeket kezelő tanács jogosultságait is megkapta, és így a rendkívüli vagyonkezelés bizonyos cselekményeihez szükség van a tanácsára vagy a jóváhagyására. A primás apát ta-

nácsa egyfelől a szeniorok tanácsa fölé rendelt grémiumként működhetne, ami jelenleg a Szent Anzelm-bizottság feladata, másfelől – még ha ilyen kötelezően nincs is előírva – a nagykancellár tanácsadó testületeként. A prímás apátnak ez a tanácsa éppen az olyan jogkörökön túlnyúló feladatokat tudná szemmel tartani, mint a szerzetesek – legyen szó akár officiálisokról a kollégium, akár tanárokról az egyetem számára – vitatott meghívása ügyében hozott ítélet, a két említett csoport éves díjazásának megállapítása és a – többnyire a kollégium és egyben az egyetem számára kinevezett – gondnok tevékenységének felügyelete. A hátrány, ami ebből adódhatna, ennek a tanácsnak az eurocentrizmusa lenne. A három amerikai prézes apát számára túlzott követelmény lenne, ha külön a tanácsülések kedvéért Európába kellene utazniuk. De ez már a *de re urgentiori* tanács összeállítására is ráillik.

A törvénytechnikai besorolás problémájára több megoldás kínálkozik. Az egyik lehetőség az lenne, ha a tanácsot a *Lex Propria* első szakaszába, a prímás apátról szóló második címbe illesztenék be, a saját állásáról szóló fejezet után és a feladatai felsorolása előtt vagy után. A tanácsról és a vikáriusról szóló második cím második fejezetében a megfelelő pontot meg kellene változtatni. A *Codex accessorius*nak a *de re urgentiori* tanácsra vonatkozó utasításai kimaradnának. Mindenesetre ajánlatos lenne tételesen felsorolni a hozzászólási jog egyes eseteit és megkívánt gyakorlásának mindenkori módját. A szeniorok tanácsától való pontos elhatárolást és a prézes színódushoz való viszony tisztázását ugyancsak be kellene tervezni.

BEFEJEZÉS

Abból a kodifikált rendelkezésből kiindulva, hogy a primás apát nem rendelkezik az egész teljhatalommal, amivel a jog az általános előjárókat felruházza, felvetődött a kérdés, milyen természetű a hivatali hatalma. Ennek a kérdésnek a vizsgálata céljából ismertettük a Bencés Konföderáció saját jogának jelenlegi változatát. Az első részben felsorakoztattuk azokat a történeti dokumentumokat, amelyek – a konföderáció megalapításától kezdve – a primás apát jogi alakjára vonatkoznak. A primás apáti tisztséget voltaképpen csak XIII. Leó *Summum semper* bullája hozta létre 1893-ban. Ugyanekkor összevonták a Szent Anzelm apátság apáti tisztségével. Ezért a megfelelő jurisdikcióval ruházták fel. A tisztséget a prézes apátok és – amennyire lehetett – a rend többi apátja választása alapján adományozták tizenkét évre. A Püspökök és Szerzetesek Kongregációjának ugyanabból az évből való *Inaestimabilis* dekrétuma felsorolta a primás apátnak a renddel kapcsolatos egyes kötelességeit. Ebben az összefüggésben arra kötelezte az egyes kongregációk prézes apátjait, hogy öt évenként esedékes jelentéseiket juttassák el a primás apátnak is. Továbbá a primás apát általános jogosultságot kapott az előjárók közti nézeteltérések elsimítására. Ezáltal nem alapozódott meg valódi bírói hatalom, ez csak rendkívüli vizitációk keretében illette meg a primás apátot. Ugyanígy csak a vizitációk alkalmával illette meg az elsőbbség mindenkivel szemben. Reguláris fegyelmük vonatkozásában felügyeleti kötelezettsége volt az egyes kongregációk felett. A Szent Anzelm apátságot illetően jurisdikcióját egyenlővé tették a kolostoruk vonatkozásában a rend többi apátját megillető jurisdikcióval. A fent nevezett kongregáció egy 1906-os döntése azt a hatalmat adományozta a primás apátnak, hogy a prézes apátokat, az apátkongresszustól függetlenül is, Rómába rendelje. Ennek a gyűlésnek nemcsak általában vett tanácskozási, hanem a rend és a kollégium javát szolgáló teendőket illetően döntési jellege is volt. Két – 1913-ból és 1927-ből származó – további leirat szabályozta az apátkongresszus összetételét és a primás apátválasztáskor követendő eljárásmodot. 1952-ben a konföderáció megkapta első saját törvényét, a *Lex Propria Confoederationis Benedictinae*.

A saját törvény rögzítette a konföderáció fő alapelveit, kétségeket tisztázott, és újításokat vezetett be. Az érvényes joghoz vezető köztes lépcsőfokként csak a *Lex Propria* egy 1970-es *ad experimentum*-kiadása létezett.

A Bencés Konföderáció saját jogának jelenlegi változata 1980-ból származik. A *Lex Propria* alapvető *Codex praecipuus*a 1982-ben nyerte el az approbációt. Az egész *Ius Proprium* ezenkívül felöleli még az apátkongresszus ügyrendjét és a konföderációval való egyesülésre vonatkozó jogszabályokat. A *Lex Propria* jogtechnikai szempontból magasabb és alacsonyabb rangú jogra oszlik. A magasabb rangú *Codex praecipuus*t a Szentszék erősítette meg, és csak az ő jóváhagyásával lehet megváltoztatni. Ezt megelőzően az apátkongresszus kétharmados többsége szükséges hozzá. Az alacsonyabb rangú *Codex accessoriust* csak az apátkongresszus bocsátotta ki, és egyszerű többséggel módosítható. A törvény rendszere szempontjából a *Lex Propria* három szakaszra tagolódik. Az első szakasz a konföderáció természetével, alkotmányával és céljával foglalkozik. A konföderáció közjogi személy. A primás apát, az apátkongresszus és a prézes apátok szinódusa vezet. A konföderáció rendes tagjai az egyes bencés kongregációk, rendkívüli tagjai a kongregációkhoz nem tartozó kolostorok. Ezenkívül megvan a lehetőség a konföderációval való egyesülésre. Azok a női kolostorok, amelyek egy monasztikus kongregációhoz vagy akár csak egyetlen monasztikus kolostorhoz tartoznak, ennek a révén egyesítve vannak a konföderációval. Föderációkat vagy a megszentelt élet intézményeit, amelyek Szent Benedek regulájának szellemét ápolják, függetlenül attól, hogy férfi vagy női intézmények, a primás apát dekrétumával egyesíteni lehet a konföderációval. A konföderáció célja a Szent Benedek regulájának megfelelő monasztikus élet előmozdítása. A *Lex Propria* második szakaszának tartalma a konföderáció vezetése. Az első helyen említett vezetői fórum az apátkongresszus. Őt fejezet tárgyalja a kongresszus összetételét, összehívását, tárgyalási témáit, a határozati formákat és a primás apát-választást. A *Lex Propria* rendelkezéseihez kiegészítésül be kell vonni az *Ordo celebrandi Congressum Abbatum* fejtegetéseit. A konföderáció céljai elérését szolgáló második intézmény a prézes apátok szinódusa. A törvény szövege szabályozza a szinódus feladatát és célját, tagjai státusát és az apát-

kongresszushoz való viszonyt. Összességében a prézes szinódus a primás apát tanácsának mondható, a konföderációval kapcsolatos hivatali kötelességeit illetően. A saját törvény egyik legfontosabb célja a primás apát tisztségének jogi kialakítása. A monasztikus pozíciójára vonatkozó kijelentések után a törvényt szöveg felsorolja a primás egyes feladatait. Megkülönbözteti a konföderációval és a közvetlenül neki alárendelt kolostorokkal kapcsolatos feladatait. A konföderációra vonatkozó kötelességek között rendes és rendkívüli kötelességek különíthetők el. A rendes hivatali kötelességek a konföderáció képviselője egyházi és polgári intézményekkel szemben és a bencés örökség megőrzéséről és gyarapításáról való gondoskodás. Hivatali hatalma keretében a Szent Anzelm közösségének tagjaira ruházhatja a lektor és az akolitus szolgálatát, gyóntathatja a konföderáció minden szerzetesét és a vele társult intézmények tagjait, beléphet a szerzetesnői monostorok klauzúrájába, és egy másik kongregáció elöljárójának jelölt szerzetest felmenthet a megfelelő akadályok alól. A rendkívüli hivatali felhatalmazások a vizitáció különböző formáit és azt a lehetőséget foglalják magukba, hogy az egyes kongregációk elöljárói nézeteltérés esetén személyesen hozzá forduljanak. Két kongregáció konstitúciói szerint a primás apát a harmadik hierarchikus fellebbezési fórum. A közvetlenül neki alárendelt kolostorok vonatkozásában a primás apát feladatai azonosak egy monasztikus prézes apát feladataival. A kongregációkhoz nem tartozó önálló kolostorok különleges helyzetéből adódó megszorításokkal, számukra a primás apát a másodfokú nagyobb elöljáró. A törvénynek a primás apátra vonatkozó utasításai a hivatala letételére és a munkatársi stábjára vonatkozó rendelkezésekkel zárulnak.

A *Lex Propria* harmadik szakaszát a római Szent Anzelm primás apátságának szentelték. Ez a nemzetközi bencés kollégiumból, az egyetemből és a primás apát hivatalából áll. A primás apátot a Szent Anzelm kormányzó apátjaként ugyanazok a jogok és kötelességek illetik meg, mint amelyeket az általános jog az önjogú kolostorok elöljáróira ruház. Ezeket a jogokat és kötelességeket azonban jelentősen korlátozza az a tény, hogy a primás apátságban tevékenykedő szerzeteseket fogadalmuk egy másik kolostorhoz köti, és általában csak meghatározott ideig tartózkodnak a Szent Anzelmekben. Továbbá a ház vezetése vonatkozásában a primás apát a perjelre ruházza át a meghatalmazá-

sokat. Habár a prímás apát az, aki az officialisokat kinevezi, és a teljes felelősséget viseli, a kolostori elöljáróknak a *CIC – 1983*-ban rögzített hatalmához képest az ő jogköre nagyon kis terjedelmű. A konföderációval egyesült kolostorok és intézmények tagjai felett a prímás apátnak nincs semmiféle jurisdikciója. Az 1952-es *Lex Propria* szerint átruházott felhatalmazás alapján engedélyezhette az egyik konföderált kolostorból a másikba való átlépést.

A *CIC – 1983* 620. kánonja szerint a nagyobb elöljárók közé besorolt prímás apát a *CIC – 1983* 134. kán. 1. §-a szerint ordinárius, és ennek megfelelően valódi, végrehajtó hatalommal rendelkezik. Ezzel felruházva igazgatási okiratokat bocsáthat ki, ilyenek például a konföderációval való egyesülést kimondó határozat vagy az apátkongresszus összehívását és a kongresszus aktáinak megjelentetését elrendelő parancs. De semmi esetre sem rendelkezik törvényhozó hatalommal. A törvényhozói hatalom a konföderáció esetében az apátkongresszus, a kollégium esetében a prézes szinódus. Másodfokú bírói hatalom a közvetlenül neki alárendelt kolostorok vonatkozásában, egy rendkívüli vizitáció esetében és a különböző kongregációk elöljárói közti nézeteltérések elsimítására vonatkozó speciális jogköre keretében illeti meg. Jurisdikciója így valóságos és önjogú. De más nagyobb elöljárókéval összehasonlítva, harmadik személyek jogainak megőrzése következtében, korlátozást szenved. Azzal a lehetséges vélekedéssel szemben, miszerint ama egyedülálló helyzet következtében, hogy a prímás apát jogi alakjában három tisztség egyesül, felhatalmazásai száma is megsokasodik, hivatali hatalma egyes, korlátozottan gyakorolható megbízatásokból tevődik össze.

Jegyzetek

- 1 Vö. CIC – 1983, 620. kán.; 1405. 3. §, 2°.
- 2 L. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 353–356.
- 3 L. PIUS PAPA XII, Litt. ap.: *Pacis vinculum*, 1952 mar. 21, 520–522.
- 4 L. *Ius Proprium Confoederationis Benedictinae*, in: *AfkKR*, 499–524.
- 5 L. DI VINCENZO A., *Lex Propria*.
- 6 L. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 5–39; 184–214.
- 7 L. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 239–251; 305–311; 35, 3–14; 259–272; 37, 8–18.
- 8 L. DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*.
- 9 L. MAYER S., *Confoederatio*.
- 10 L. SCHMELCHER A., 320–335.
- 11 L. SAUSE B., *The Law Proper*.
- 12 Vö. BUTLER C., 259.
- 13 A breviárium-reform előtt július második vasárnapján ünnepelték Szent Benedek patrocíniumát. 1893-ban ez a vasárnap július 12-re esett. Vö. ÖSTERLE G., *Eigengesetz*, 353, 1. jegyz.
- 14 Vö. PIUS PAPA XII, Litt. ap.: *Pacis vinculum*, 1952 mar. 21, 520–522.
- 15 Vö. ENGELBERT P., *A római*; MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. kötet; RENNERT F., *Confoederatio*, lásd kötetünkben.
- 16 A bencés rendnek nincs valódi rendi struktúrája, oldalágainak, a cisztercieknek és másoknak azonban, amelyek központi szervezetségűek, van. Megfelelő terminus hiányában újra meg újra a tágabb értelemben vett „rend” szót kell majd használnunk. Vö. RENNERT F., *Confoederatio*, 87., 3. jegyz.
- 17 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 371.
- 18 Vö. RENNERT F., *Confoederatio*, 30.
- 19 Dusmet előterjesztéseiről, az apátértekezlet döntéseiről és a *Summum semper bulla* szövegezéséről összefoglaló áttekintést nyújt DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 23–28.
- 20 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372.
- 21 Vö. MAYER H., *Föderalismus*, 195.
- 22 A bencések egyesülésére vonatkozó pápai megnyilatkozásokban és egyes apátok levelezésében általában más fogalmak bukkannak fel erre a szövetségre vonatkozólag, mint például *unio*, *corpus* vagy *foederatio fraterna*. Vö. RENNERT F., *Confoederatio*, 89–90., 23. jegyz.; MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III, 171–178.
- 23 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372.
- 24 Vö. ENGELBERT P., *Benediktiner*, 212.
- 25 Vö. *LP – 1952*, 12. p.

- 26 *Congregatio Camaldulensis Ordinis Sancti Benedicti*, Szent Romuáld (+1027) alapította 980-ban, II. Paschalis alapította 1113-ban. Vö. *Catalogus Monachorum*, 446.
- 27 *Congregatio S. Mariae Montis Oliveti*, Boldog Bernardo Tolomei alapította 1319-ben, 1344-ben VI. Kelemen approbálta. Vö. *Catalogus Monachorum*, 415.
- 28 *Congregatio Silvestrina (Ordo S. Benedicti de Montefano)*, Silvestro Guzzolini (1177–1267) alapította 1231-ben az itáliai Fabriano mellett, 1248-ban IV. Ince hagyta jóvá. Vö. *Catalogus Monachorum*, 461.
- 29 *Congregatio St. Mariae Vallis Umbrosae*, Gualberti Szent János alapította 1036-ban, 1090-ben II. Orbán hagyta jóvá. Vö. *Catalogus Monachorum*, 438.
- 30 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 12.
- 31 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372.
- 32 Vö. *i. h.*, MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III., 190: „Ez természetszerűleg egy sereg egyedi, elszigetelten fellépő ügyet ölel fel, nem pedig funkciók szilárd, évről évre változatlan rendszerét [...] Ezeket nem lehet egy instrukcióban felsorolni, az idő és a körülmények teremtik őket, és a rend sohasem szünetelő életéből fakadnak.”
- 33 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 24.
- 34 Rendtörténeti szempontból a *prímás apát* megnevezés addig nem túl gyakran használt forma, de nem is teljesen új. Fulda főapátjai „Germánia és Gallia prímásának” mondták magukat, és a magyarországi Pannonhalma főapátja a *Summus Praeses et Primas* címet viselte. A gondolat valószínűleg innen került Rómába, mert a pannonhalmi P. Haudek Ágoston, ebben az időben a Szent Anzelm kánonjog professzora, aki az 1893-as apátértekezlet kancellárjaként és tulajdonképpeni vezetőjeként tevékenykedett, rátermettsége miatt olyan elismertségnek örvendett, hogy már mint jövőendő prímást emlegették. Vö. HANSER L., 97., 1. jegyz. Haudek Á.: Szül. 1852. 11. 24-én Apatinban, 1871. 9. 8-án lépett be Pannonhalmára, tanulmányait Innsbruckban és Lille-ben végezte, 1877. 9. 8-án professzor lett; 1892-ben a kollégium első díszdoktorává avatták teológiából, +1904. 9. 1-jén. Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III, XV; SÓLYMOS S., 554. MOLITOR R., *i. h.*, 188, úgy véli, hogy P. Hildebrand de Hemptinne érdeme, aki egy Gaetano Bernardi apáthoz intézett memorandumban, amelyet 1889-ben Beuron főapátjának, Maurus Wolternek a titkárjaként fogalmazott, említette először ezt a címet.
- 35 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372.
- 36 Vö. *i. h.*, A Szent Anzelm Kollégiumot először XI. Ince hozta létre 1687. márc. 22-én kelt *Inscrutabili* apostoli konstitúciójával, a Cassinói Kongregáció teológiai tanulmányi intézeteként. A falak előtti Szt. Pál apátsággal egyesített, de attól fogalmilag és anyagilag elkülönített kollégiumot Can-

- terbury Szent Anzelm védnöksége alá helyezték, ezért kapta az Anzelmiánium nevet. A 19. század közepéig fennmaradt. Az 1854-es kolerajárvány idején kihalt. XIII. Leó elrendelte a kollégium újraindítását (Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Quae diligenter*, 1887 ian. 4), és megnyitotta minden fekete bencés előtt. Vö. RENNERT F., *Confoederatio*, 20sk.
- 37 L. 2. § A jurisdikció a CIC – 1983 129. kán. 1. § szerint alternatív fogalom a kormányzati hatalomra. Az általános egyházi törvénykönyvben egyetlen további helyen sincs szó jurisdikcióról, hogy elkerüljék a félreértést, és ezt azonosnak tekintsék a jogszolgáltatási hatalommal (*potestas iudiciaria*). Vö. KRÄMER P., 151.
- 38 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372.
- 39 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
- 40 Vö. *i. h.*, 373. A Szent Anzelm történetében ez kétszer fordult elő: 1913-ban X. Pius megbízásából a betegeskedő primás apátot, Hemptinne-t helyettesítő akkori rektor, P. Hartmann Strohsacker hívta össze az első apátkongresszust. Vö. RENNERT F., *Confoederatio*, 37. 1947-ben, a második primás, Fidelis von Stotzingen halála után P. Ulrich Beste rektor hívta össze az apátkongresszust. Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1947 aug. 29, 3.
- 41 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
- 42 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III, 189.
- 43 Ezeket a kérdéseket később a Szerzetesi Kongregáció döntötte el, l. 6. §.
- 44 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
- 45 Vö. *i. h.*
- 46 Szül. 1849. 6. 10-én Gentben, 1869-ben belépett Beuronba, ott tett fogadalmat 1870-ben, 1872-ben pappá szentelték, 1890-ben Maredsous apátja lett, 1893–1913 primás apát, †1913. 8. 13-án Beuronban, l. *Catalogus Monachorum*, 1; vö. P. LUISLAMPE, *Hildebrand de Hemptinne*, 1419.
- 47 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 374.
- 48 Vö. *i. h.*
- 49 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 743–746.
- 50 Vö. *i. h.*, 745.
- 51 Vö. RENNERT F., *Confoederatio*, 32.
- 52 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745. A latin eredetiben az *Abbatess Generales* kifejezés szerepel, de ezen a szöveg az egyes kongregációk eljárásait érti.
- 53 Vö. *LP – 1952*, 83.p.; *LP – 1982*, 41³. p.
- 54 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745.
- 55 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. kötet, 193.

- 56 Vö. *i. h.*
- 57 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745.
- 58 Vö. *i. h.* 59 Vö. *i. h.*
- 60 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III, 194; I. MAYER S., *Confoederatio*, 36–38: *ius habeat, ipse decernat, teneantur.*
- 61 Részben a méltányossággal indokolt. Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III, 194; I. MAYER S., *Confoederatio*, 36: *aequum decernere visum est, constituere placet et confugiant.*
- 62 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III, 194.
- 63 Ennélfogva ilyen körülmények között az érintett kongregáció érdekelt lehet abban, hogy a primáshoz folyamodjon, mert általában kívánatos, hogy az efféle dolgokat a renden belül és a rend tagjai közreműködésével rendezzék. Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III, 194.
- 64 Vö. *i. h.*, 195. 65 Vö. *i. h.*
- 66 Vö. *i. h.* 67 Vö. RENNER F., *Confoederatio*, 33.
- 68 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap. motu pr. dat.: *Sodalium*, 1897 dec. 15, 362–364.
- 69 Az 1577-ben alapított kollégiumot 1897-ben a bencés rendre bízták. 1919-ig a Belga Kongregációhoz tartozott, 1956-ban a kongregációhoz nem tartozó, közben apátsággá emelt kollégiumot Chevetogne perjelségének rendelték alá. L. *Catalogus Monachorum*, 491.
- 70 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap. motu pr. dat.: *Sodalium*, 1897 dec. 15, 363.
- 71 Vö. *i. h.* 72 Vö. *Catalogus Monachorum*, 491.
- 73 Vö. PONTIFICIUM COLLEGIUM GRAECORUM S. ATHANASII, *Regolamento*.
- 74 Vö. *i. h.*, 4. cikkely, 2. 75 Vö. *i. h.*
- 76 Vö. *i. h.*, 6. cikk. 3. 77 Vö. *i. h.*, 7. cikk. 3.
- 78 Vö. *i. h.*, 8. cikk. 3.
- 79 Vö. PONTIFICIUM COLLEGIUM GRAECORUM S. ATHANASII, *Regolamento*, 15. cikk. 4.
- 80 Vö. *i. h.*, 24. cikk. 6. 81 Vö. *i. h.*, 25. cikk. 6–7.
- 82 Vö. *i. h.*, 43–44. cikk. 10.
- 83 Vö. PONTIFICIUM COLLEGIUM GRAECORUM S. ATHANASII, *Modificazioni*.
- 84 Vö. *i. h.*, 5. cikk. 14. 85 Vö. *i. h.*, 6. cikk. 14.
- 86 Vö. *i. h.* 87 Vö. *i. h.*
- 88 Vö. *i. h.*
- 89 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
- 90 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 26.
- 91 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 374.
- 92 Vö. RENNER F., *Confoederatio*, 34.

- 93 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Responsum ex audientia*, 1906 dec. 2.
- 94 Vö. *i. h.*, 58.
- 95 Vö. *LP* – 1952, 65–71 p.; *LP* – 1982, 32–35^s p.
- 96 Vö. *LP* – 1952, 69 p. 97 Vö. *LP* – 1982, 35^s p.
- 98 Vö. PIUS PAPA X, Litt. ap. motu pr. dat.: *Litteris Apostolicis*, 1913 ian. 25, 145–147.
- 99 P. Hartmann Strohsacker, Szül. 1870. 7. 6. 1888-ban belépett Göttweigbe, 1889/1892. ott tesz fogadalmat, 1893. pappá szentelés. 1902. klerikusmagiszter a Szent Anzelmben, 1905. alperjel, 1908. rektor és perjel, 1913. visszatér Göttweigbe, 1930 – 1946. ott apát, †1946. 3. 12., l. LASHOFER C., 354, 381–382.
- 100 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
- 101 Vö. RENNER F., *Confoederatio*, 37.
- 102 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1913 feb. 12, 14–15.
- 103 Vö. *i. h.*, 15. 104 Vö. *LP* – 1952, 29. p.
- 105 Vö. *LP* – 1982, 22. p. 106 Vö. *LP* – 1982, 22^s p.
- 107 Vö. *LP* – 1982, 22^t . p.
- 108 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 feb. 7, 16–17.
- 109 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1925, oct. 1–6, Roma>, *Protocollum*, 9–11.
- 110 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 feb. 7, 16.
- 111 Vö. *i. h.* 112 Vö. *i. h.*
- 113 Vö. *i. h.* 114 Vö. *i. h.*
- 115 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 feb. 7, 17.
- 116 Vö. *i. h.* 117 Vö. *CIC* – 1917, 504. kán.
- 118 Vö. *CIC* – 1917, 488. kán., 8. p. Az 1952-es *LP* szándékosan mellőzte a „Konföderáció legfelső vezetője” kifejezést, mert ezt centralisztikus értelemben lehetett volna felfogni. A szöveg ezért – a fok meghatározása nélkül – csak azt mondja, hogy a konföderáción belül a primás apát nagyobb előjáró. Vö. ÖSTERLE G., *Eigengesetz*, 359.
- 119 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 iul. 7, 17.
- 120 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
- 121 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1913 feb. 2, 14–15.
- 122 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 feb. 7, 17.
- 123 Vö. HANSER L., 95, 1. jegyz. 124 Vö. *LP* – 1952, 40. p.
- 125 Vö. RB, cap. 63. 126 Vö. *LP* – 1982, 29^t . p.
- 127 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 feb. 7, 17.
- 128 Vö. *i. h.* 129 Vö. *i. h.*

- 130 Fidelis von Stotzingen, *1871. 5. 1., 1892-ben fogadalmat tett Beuronban, 1897. pappá szentelés, 1901–1913. Maria Laach apátja, 1913 5. 13-án a primás apát koadjutorává választották. 1913–1947. primás apát, †1947. 1. 9., v. *Catalogus Monachorum*, 1.
- 131 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 7.
- 132 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1947, sept. 9 – 16, Roma>, *Protocollum*, 4. A bizottság tagjai a következők voltak: Hildebrand Vanucci, a római Szent Pál apátja, egyúttal az elnök, Emmanuel Caronti, a Subiacói Kongregáció generális apátja, Petrus Salmon, a római Szent Jeromos apátja, Leodegar Hunkeler, Engelberg apátja, Philipp Langton, címzetes apát és az Angol Kongregáció generális prokurátora, Ulrich Beste, a Szent Anzelm kollégium rektora, Odilo Golenvaux, a görög kollégium rektora és Gerhard Österle, a kánonjog professzora a Szent Anzelmbe, vö. *i. h.*
- 133 Vö. RENNER F., *Confoederatio*, 59–60.
- 134 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1947, sept. 9 – 16, Roma>, *Protocollum*, 4; P. HOFMEISTER, *Das Breve*, 8, augusztus 17-ét jelöli meg.
- 135 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1947. aug. 29, 3. Ulrich Beste személyére vonatkozólag I. ENGELBERT P., *A római*, 152–153.
- 136 Az 1937-es apátkongresszuson arra vonatkozólag, mikor ünnepeljék Szent Benedek halálának 1400. évfordulóját, 117 résztvevő közül 80-an 1943-ra szavaztak. Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1937 sept. 29 – oct. 4, Roma>, *Protocollum*, 14. A második világháború kitörése illuzórikussá tett minden fontolgatást. Tudományos publikációk végül arra az eredményre vezettek, hogy 547. tekinthető Szent Benedek halála évének és ennek megfelelően vették tervbe a jubileumot. Vö. RENNER. F., *Benedictus*, 45. A centenáriumi ünnepséghez XII. Pius adta meg a döntő ösztönzést *Benedictus*-enciklikájával. L. PIUS PAPA XII, Litt. encycl.: *Fulgens radiatur*, 1947 mar. 21, 137–155. Az újkorban az egyház legfelsőbb hivatala először foglalkozik ilyen ünnepélyes módon a legrészletesebben Szent Benedek személyével és művével. Vö. RENNER F., *i. h.*, 46.
- 137 Vö. PIUS PAPA XII, Hom.: *Beatissimi Patris*, 1947 sept. 18, 455.
- 138 Vö. P. HOFMEISTER, *Das Breve*, 8; ZÜRCHER J., 45–46. ÖSTERLE G., *Eigengesetz*, 353, úgy vélekedik, hogy XII. Pius ezzel a rend kívánságának felelt meg.
- 139 Vö. P. HOFMEISTER, *Das Breve*, 7.
- 140 Vö. P. HOFMEISTER, *Das Breve*, 8.
- 141 Vö. PIUS PAPA XII, Litt. ap.: *Pacis vinculum*, 1952 mar. 21, 520–522.
- 142 Vö. *i. h.*, 521. 143 Vö. *i. h.*
- 144 Ef. 4, 3: „... és igyekezzetek megtartani a lélek egységét a béke révén, amely összetart benneteket.”

- 145 Vö. P. HOFMEISTER, *Das Breve*, 8. Ugyanez a szentírási idézet már az 1912-es PONTIFICIUM COLLEGIUM GRAECORUM S. ATHANASII-ban is megtalálható, *Regolamento*, 10. cikk., 3.
- 146 Vö. PIUS PAPA XII, Litt. ap.: *Pacis vinculum*, 1952 mar. 21, 522.
- 147 Vö. P. HOFMEISTER, *Das Breve*, 8.
- 148 Vö. *i. h.* 149 Vö. RENNER F., *Confoederatio*, 62.
- 150 Vö. *i. h.*
- 151 Vö. *i. h.*: „Az apátok joggal ütköztek meg az LP bevezető mondatain, mert ott a bencéseket ‚fekete‘ (*nigri seu atrati*) bencéseként jellemezték, hasonlóképpen kifogásolták a „Szent Benedek rendje” kifejezést is”.
- 152 Vö. *i. h.*, 274: „A Kúria három évig dolgozott az LP-n, anélkül, hogy a bencések közül bárki tudott volna róla, vagy valakit bevontak volna a munkába. [...] Valószínűtlennek tűnik, hogy ha (Ulrich Beste) primás apát lett volna, mellőzték volna ezt a Kúriánál nagy becsben álló kánonjogászt.” P. HOFMEISTER, *Das Breve*, 213, azon a véleményen van, hogy az 1947-es apátkongresszuson feltehetőleg már tudták, hogy a Szentszék új konstitúciókat akar. Az idevágó kérdések fejtegetését ebből a nézőpontból szemléli. Még az LP – 1952 hatályba lépése előtt készített *Abbate Primate* c. kánonjogi disszertációjában DI VINCENZO többször hivatkozik ennek a kongresszusnak a határozataira.
- 153 Vö. RENNER F., *Confoederatio*, 62.
- 154 Vö. *i. h.*, 62sk. 155 Vö. *i. h.*
- 156 Konkrétan a primás apát helyettesének, egy *vikáriusi* tisztségnek a bevezetéséről volt szó. Más rendek szervezeti felépítésével összevetve is, ahol az előjáróknak van helyettesük, joghézagnak találták, hogy nincs olyan valaki, aki az akadályoztatott primás apátot helyettesítheti. Vö. RENNER F., *Confoederatio*, 63sk. Amikor az első primás apát cselekvőképtelenné vált, koadjutort választottak. A háború alatt ez az út járhatatlan volt. Vö. *i. h.*, 65. A Larraona nyomatékosan utalt az elhunyt primás apát, Fidelis von Stotzingen hosszú betegségére, amikor a konföderáció állítólag de facto vezetés nélkül maradt. A Szerzetesi Kongregáció úgy találta helyesnek, hogy ez a vikárius címzetes apát címet kapjon, hogy maga is részt vehessen az apátkongresszuson, és nagyobb tekintélye legyen a Szentszéknél. Vö. *i. h.*, 63sk.
- 157 RENNER F., *Confoederatio*, 65, az alapos megfontolás jeleként értékeli hogy az LP – 1952 promulgációja még majdnem másfél évet váratott magára. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 243, 3. jegyz. Négy szkémáról beszél.
- 158 A *Lex* mint forma nem általános ugyan, de nem is ismeretlen. A Római Rota jóval a *Confoederatio Benedictina* előtt kapta meg a maga *Lex Propriá*-ját. L. PIUS PAPA X, *Lex Propria*, 1908 sept. 29, 20–108. A *CIC* – 1983 nem ismeri a *Lex Propria* kombinációt. Más összefüggésekben előfordul benne

- 173 Vö. LP – 1952, 9.
- 174 Vö. Hofmeister P., *Das Breve*, 9. A szokásos *Contrariis quibusvis nihil obstantibus* formula magában az apostoli bullában található. Vö. PIUS PAPA XII, Litt. ap.: *Pacis vinculum*, 1952 mar. 21, 521.
- 175 A bullát 1952. aug. 10-én jelentették meg az AAS, 44 (1952), 520–522, 10. füzetében, úgyhogy a CIC – 1917, 9. kán. szerint 1952. nov. 4-től kötelező. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 8. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 243, 3. jegyz. rámutat arra, hogy a Szerzetesi Kongregáció dekrétuma kifejezetten a pápa kihirdetés-parancsát adja vissza. Vö. LP – 1952, 8.
- 176 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 213.
- 177 Vö. i. h., 8.
- 178 Vö. RENNER F., *Confoederatio*, 65. 1970-ben felülvizsgálták, ezt 1980-ban egy második revízió követte.
- 179 Vö. LP – 1952: sect. I: *De Confoederationis Congregationum monasticarum ratione, constitutione, fine*, 11; sect. II: *De Confoederationis regimine*; 18; sect. III: *De Collegio S. Anselmi*, 42.
- 180 Vö. LP – 1952, 1–2. p.: *De Origine iuridica Confoederationis*, 3. p.: *Titulus Confoederationis*. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 9, a *Confoederatio* és *Congregationum* közé beiktatja az *omnium* szót. Ez valószínűleg a LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372: *Omnnes Congregationes Benedictinorum* kifejezésére vonatkozik.
- 181 Vö. LP – 1952, 4–8. pont.
- 182 Vö. LP – 1952, 6. p.: *Fraterna consociatio*.
- 183 Vö. LP – 1952, 4. p.
- 184 Vö. LP – 1952, 4. p. A *nexu suavi caritatis* kifejezést XIII. Leó bullájából vették. L. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 371.
- 185 Vö. LP – 1952, 4. p. Az *Abbatēs Generales* a törvény a prézes apátokat érti. Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372.
- 186 Vö. LP – 1952, 5. p.
- 187 A CIC – 1917, 488. kán., 1°, a *religió*t vezeti be gyűjtőfogalomként. Vö. MÖRSDORF K., 167. A német szaknyelv számára mindenekelőtt a *religio* fogalma nagy nehézségeket okoz, mert nincs rá megfelelő német kifejezés. Többnyire az *Ordensgenossenschaft* (rendi közösség) honosodott meg. Vö. HANSTEIN H., 21. A *religió*hoz két fogalom tartozik, az *ordo* és a *congregatio*. Az *ordo* az ünnepélyes fogadalmat tett kolostori közösségekre használt szakkifejezés volt. Szerzetesjogi fogalomként az *ordo* először a regulát jelölte, aztán magát a kolostort és több kolostor közösségét és így a rendet. A *congregatio* az a kolostori közösség, amelyben csak – időleges vagy örök – egyszerű fogadalmat tettek. Vö. MÖRSDORF K., 168. Az új egyházi törvénykönyv arra a körülményre épül, hogy az egyházi törvényhozás és igazgatás nyelvhasználatában a II. Vatikáni Zsinat

- óta az *insitutum vitae consecratae* és az *institutum religiosum* kifejezést használják. A *religio* túlságosan sokértelmű fogalom volt. Vö. HAERING S., *Bayerische Benediktinerkongregation*, 42.
- 188 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 10. Tágabb értelemben *Orden* = szerzetesrendeknek neveznek minden rendi közösséget, monasztikus kongregációk egyesüléseit vagy ugyanannak az alapítónak a különböző szerzeteit is, pl. Szent Ferenc rendje. Vö. HANSTEIN H., 22.
- 189 Vö. *CIC – 1917*, 1308. kán, 2. §
- 190 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 10.
- 191 Vö. *i. h.*
- 192 Ebben az értelemben „bencés rendről” is lehet beszélni, ahogy az „O. S. B.” rövidítést is használják. Vö. HEIMBUCHER M., vol. I, 21; 205. A fogalomtörténet jellemzően mutatja a bencesség fejlődését. Eredetileg egyszerűen a *Benedek regulái szerinti monasztikus élet* kifejezést használják, a középkorban az *ordo monasticus* (azaz bencés szerzetességet) az *ordo canonicus* váltja fel. A 18. sz. óta szokásos megnevezés, az *Ordo Sancti Benedicti* nem jelent többet, mint a Benedek-regulán alapuló monasztikus életformát. Hasonló tartalmú a 17. sz. óta szokásos *benedictinus* melléknév. A fogalomnak a konföderáció megalakítása adja meg új tartalmát. Vö. FRANK K. S., *Benediktiner*, 550.
- 193 Vö. *LP – 1952*, 9. p.
- 194 Vö. *LP – 1952*, 14. p.
- 195 Vö. ÖSTERLE P., *Eigengesetz*, 354.
- 196 Vö. *LP – 1952*, 6. p.
- 197 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 9.
- 198 Vö. BESTE U., *Introductio*, 309, 26. jegyz.: *Peculiaris confoederatio, quam fraternam dices potius quam iuridicam, existit in ordine S. Benedicti*. MAYER S., *Ordensrecht*, I. 139, a konföderációt morális szövetségnek mondja, és ebben az összefüggésben megemlíti, hogy a primás apátnak nincs jurisdikciója az egyes kongregációk és kolostorok fölött. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 186, úgy vélekedik, hogy az egyszerre pozitív és exkluzív „vera” kiegészítés révén a konföderáció nem kevesebb, de nem is több testvéri egyesülésnél. Érvként azt hozza fel, hogy a közös új törvény helyett továbbra is a korábbi külön konstitúciókra és deklarációkra, valamint a kolostorok és kongregációk kiváltságaira esik a hangsúly. Továbbá, hogy a közös vezetés helyett megmaradnak az egyes kongregációk előjárói, ezenkívül a konföderációval kapcsolatban nem kell új hivatalt felállítani, amely fel lenne jogositva, hogy jurisdikciót gyakoroljon az egyes kongregációk fölött. Inkább a meglévőt emelik ki, amelyet a jövőben is meg kell tartani, és ezzel kifejezésre juttatják, hogy csak annyiban lehet újat alkotni, amennyiben az helyet talál a régi mellett, anélkül hogy

- 255 Vö. *i. h.* 256 Vö. *i. h.*
- 257 Vö. *i. h.*
- 258 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1977 sept. 14–25, Roma>, *Acta*, 35.
- 259 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1980 sept. 22–27, Roma> *Acta*, 18–21; 27–29; 34–38; 42–44; 45.
- 260 Vö. *i. h.*, 47–49. 261 Vö. *i. h.*, 53.
- 262 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Decretum*, 1982 mar. 25.
- 263 Vö. SECRETARIATUS ABBATIS PRIMATIS, *Ius Proprium*, 5.
- 264 Vö. *i. h.*, 35. 265 Vö. *i. h.*, 40.
- 266 Vö. L'AIDE INTER – MONASTÈRES, *Règlement*, 32, 39. p.
- 267 A CIC – 1983 a *ius proprium* fogalmat meghatározott jogi kategória értelmében kizárólag az *Instituta vitae consecratae* és a *Societas vitae apostolicae* saját jogát illetően használja. Vö. PREE H., *Beispruchsrechte*, 127/16. A CIC – 1983-ban ritkábban fordul elő a *ius proprium* kifejezés, vö. OCHOA X., *Index*¹, 231 (48 előfordulás), mint a *constitutiones* (71). vö. *i. h.*, 95 vagy a *statutum* (84), vö. *i. h.*, 421. A *ius proprium* a saját jog minden rendelkezését felöleli, tehát a nem megerősítés-köteles jogszabályokat és statútumokat is.
- 268 A konföderáció megalakítása idején, 1893-ban 13 kongregáció egyesült: az Amerikai-cassinói Kongregáció, az Angol Kongregáció, az Osztrák Szeplőtelek Fogantatás Kongregáció, az Osztrák Szt. József Kongregáció, a Bajor Kongregáció, a Beuron-i Kongregáció, a Brazíliai Kongregáció, a Cassinói Kongregáció, a Cassinensis a Primaeva Observantia – azaz Subiacói – Kongregáció, a Francia Kongregáció, a Svájci Kongregáció, a Svájci-amerikai Kongregáció, a Magyar Kongregáció. Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 51.
- 269 A konföderáció-alakításra való kifejezett felhívásról l. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 178.
- 270 Vö. LP – 1982, 8. 271 Vö. LP – 1952, 1–2. p.
- 272 Vö. LP – 1952, sect. I, tit. I.
- 273 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 246. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 179. szerint a konföderáció: „Valami ténylegesen meglévő, ami nemcsak fokozatosan fog létrejönni. Nem a közös életmód és a kollégiumban közösen folytatott tanulás, hanem a pápa utólagos megerősítésével az apátok határozatai hívták életre.”
- 274 Vö. LP – 1982, 1. p. 275 Vö. LP – 1952, 1. p.
- 276 Vö. LP – 1952, 4. p. 277 Vö. LP – 1982, 2. p.
- 278 Vö. LP – 1952, 3. p. Az eredeti teljes cím a *Pacis vinculum* bullából származik. L. PIUS PAPA XII, Litt. ap.: *Pacis vinculum*, 1952 mar. 21, 521.
- 279 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 55.
- 280 Vö. CIC – 1983, 620. kán.; 684, 3. §

- 281 Ellentétben a centralisztikus alkotmányformával. Ennek alapja egy me-rev, hierarchikus fölé- és alárendeltség. Az egyes kolostorokat a tarto-mányban fogják össze. A tartományokat a szövetség egészének legma-gasabb egységében. Egymástól világosan elhatárolt előjárók vannak, ne-vezetesen a tartomány előjárója és a legfőbb vagy általános előjáró mint a szövetség egészének vezetője. A centralizált szövetségforma esetében az egyes tagok vagy a szövetség egészéhez, vagy – ha ez már tartomá-nyokra tagolódik – egy tartományhoz vannak beosztva. A tartományon belül a előjáró mindig visszavonhatja az egy meghatározott kolostorhoz való beosztást, azaz a tartományon belül bármikor lehetőség van az át-helyezésre. Csak egy más tartományba való átlépés esetén vannak bizo-nyos korlátozások; itt olykor nem csupán az érintett tartományi előjáróknak, hanem annak a tagnak a jóváhagyása is szükséges, akit át akar-nak helyezni. Vö. PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*¹, 77.
- 282 Vö. PRIMETSHOFER B., *Kongregation*, 247.
- 283 Férfiak, ill. nők szerzetesek módjára tömörültek, részben fogadalmat is tettek, anélkül azonban, hogy (szigorú) klauzúra-kötelezettségük lett volna. Vö. PRIMETSHOFER B., *Kongregation*, 247.
- 284 Vö. *i. h.*, 248.
- 285 Vö. *CIC – 1917*, 487. kán. 286 Vö. *CIC – 1983*, 607. kán 2. §.
- 287 A törvényhozó a *CIC – 1983*, 607. kánonjában a kötelék mindkét formáját az *institutio religiosa* fogalmában foglalja össze, és ezzel – legalábbis a szakszókincsben – feladja a régi *Codex* diverzifikációját. Az összegyházi szerzetesjogban lemondanak az ünnepélyes és az egyszerű fogadalmat közti különbségtételről; már csak az örök és az időleges fogadalmat kü-lönböztetik meg. Vö. HAERING S., *Bayerische Benediktinerkongregation*, 37. De az érvényes jog számára is megtartható a *CIC – 1917* fogalmisága, és a kongregációt olyan szerzetesi intézménynek lehet nevezni, amely-ben a *CIC – 1983*, 1192. kán., 1. § 2. szerint egyszerű, nyilvános fogadal-mat tesznek. Vö. PRIMETSHOFER B., *Kongregation*, 248. A Pápai Év-könyv az *istituta religiosát* továbbra is a hagyományos, az 1917-es *CIC*-ben rögzített megkülönböztetés szerint bontja szét rendekre, papi és lai-kus kongregációkra. L. *AnnPont* 2003, 1314–1368: *Elenco storico giuridico di precedenza*. A) *Istituti di vita consacrata*, a) – *Istituti religiosi*. I. *Ordini*. II. *Canonici Regolari*, 2. *Monaci*, 3. *Ordini Mendicanti*, 4. *Chierici Regolari*. II. *Congregazioni Religiose Clericali*. III. *Congregazioni Religiose Laicali*. b) *Istitu-ti Secolari*. HAERING S., *i. h.*, 38. Úgy tűnik, ez megvilágítja, hogy az egy-házi nyelvhasználatban a *congregatio* az új egyházi törvénykönyv hatály-ba lépése után is fontos terminus a megszentelt élet intézményeinek egy meghatározott típusára. De a tartalmi tisztázáshoz továbbra is a *CIC – 1917* kijelentéseire kell visszanyúlni. Az egyház általános jogával ellen-

- tétben, l. OCHOA X., *Index*¹, 87, az érvényes partikuláris jogban a congregatio fogalma megtartja jelentőségét és gyakori használatát. Vö. HAERING S., *i. h.*, 42, 187. jegyz.
- 288 Vö. HAERING S., *Bayerische Benediktinerkongregation*, 40. A kifejezés azt sugallja, hogy itt monasztikus eredetű kolostori szövetségek szerveződési formájáról van szó. A nyugati egyház területén ez elsősorban azokra a kolostorokra érvényes, amelyek Szent Benedek regulája szerint élnek. Ebben a regulában azonban, bár vannak benne alkotmányjogi rendelkezések, nem történik utalás kolostorok szövetséggé való egyesülésére. Vö. *i. h.*
- 289 Vö. *i. h.*; CIC – 1917, 488. kán., 2°: „plurimum Monasteriorum sui iuris inter se coniunctio sub eodem Superiore”.
- 290 Vö. HAERING S., *Abtprimas*, 24.
- 291 Vö. HAERING S., *Bayerische Benediktinerkongregation*, 41.
- 292 Vö. DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*, 127–135. A monasztikus tartományok a kolostorok öngazgatási joga alapján csak analóg módon vonatkozathatók a centralizált rendek tartományaira. Vö. TAMBURRINO G., 614.
- 293 Vö. DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*, 155–175.
- 294 Vö. *i. h.*, 176–193.
- 295 Részben úgynevezett született elöljárókról van szó, nevezetesen egy olyan kolostor apátjáról, amelyet a szövetségben belül különleges, tiszteletbeli elsőbbség illet meg. Ez azután a *főapát* címet viseli (pl. Pannonhalma, St. Ottilien). De a *főapát* lehet egy kormányzó apát megkülönböztető címe is csupán, akit e cím alapján nem illet meg semmiféle jurisdikció (pl. St. Martin/Beuron, St. Meinrad, St. Peter/Salzburg, St. Vincent/Latrobe). A megbízás másik módja egy kolostor apátjának elöljáróvá választása. Ezt azután (a bencésekénél és a cisztercieknél) *prézes apátnak* vagy (az ágostonrendi kanonokoknál) *generális apátnak* nevezik. A cisztercieknél a *generális apát* a konföderáció elöljárójának megnevezése is. Vö. PRIMETSHOFER B., *Föderation*, 703. Mind a kongregáción, mind a konföderáción belül pusztán tiszteletbeli állást élveznek az *Archicoenobium Montecassino* és a *Protocoenobium Subiaco* apátjai. Vö. DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*, 141.
- 296 Vö. CIC – 1983, 620. kán., amely kimondja, hogy egy monasztikus kongregáció elöljáróját nem illeti meg maradéktalanul az a teljhatalom, amelyet más nagyobb elöljárók élveznek. A monasztikus kongregáció elöljárójának jogait és kötelességeit nagyrészt az egyes kongregációk saját jogából kell méríteni. Vö. PRIMETSHOFER B., *Föderation*, 703. V. BERZDORF F., *Abtpräses*, 29–39.
- 297 Vö. HAERING S., *Bayerische Benediktinerkongregation*, 41, 183. jegyz. MÖRSDORF K., *Rechtssprache*, 173, 52. jegyz. Mint szakszerűtlent, eluta-

sítja a *Supremus Moderator* kifejezést, ugyanígy WARD D., 309 is. Az eljárásjog három kánonjában a prézes apátot külön megnevezéssel különböztetik meg a legfelső vezetőtől. Vö. *CIC – 1983*, 1405. kán., 3. §, 2°; 1427, 2. §; 1438, 3. §.

- 298 Vö. HAERING S., *Abtpräses*, 23.
299 Vö. *CIC – 1983*, 592. kán.
300 Vö. *CIC – 1983*, 616. kán., 1. §.
301 Vö. *CIC – 1983*, 684. kán., 1. §.
302 Vö. *CIC – 1983*, 686. kán., 1. §, 3.
303 Vö. *CIC – 1983*, 688. kán., 2. §.
304 Vö. *CIC – 1983*, 691.
305 Vö. *CIC – 1983*, 699. kán.
306 Vö. *CIC – 1983*, 1308. kán., 5. §.
307 Vö. *CIC – 1983*, 1427. kán., 2. §; 1438, 3°.
308 Vö. DAMMERTZ V., *Abtpräses*, 101. A prézes apátot általában meghatározott időre, többnyire hat évre választják. Vö. *i. h.*
309 Vö. HAERING S., *Abtpräses*, 24. Mindenesetre a *Supremus moderator* hivatala nem egyeztethető össze a gondnokéval. Vö. *CIC – 1983*, 636. kán., 1. §.
310 Vö. *CIC – 1983*, 1405. kán., 3 §, 2°.
311 Vö. PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*³, 33; ANDRÉS D., *Diritto*, 24.
312 Vö. PRIMETSHOFER B., *Föderation*, 702–704. Szerzetesnői monostorok föderációit először XII. Pius pápa bullája (PIUS PAPA II, Const. ap.: *Sponsa Christi*, 1950 nov. 21, 5–24) és a Szerzetesi Kongregáció ehhez kapcsolódó instrukciói (SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, Instr.: *Inter praeclara*, 1950 nov. 23., 37–44.) ajánlottak.
313 Vö. HENSELER R., 112; HANSTEIN H., 22.
314 Vö. PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*³, 34; UŐ., *Föderation*, 703. A szerzetesnői monostorok föderációjához való csatlakozás nem nyirbálja meg ezek jogilag autonóm státusát, a helyi ordináriustól vagy egy rendi előjárótól való függetlenségük is megmarad. A föderáció előljárónője nem a 620. kánon értelmében vett nagyobb előjáró. Ezért az elbocsátás esetében nincs meg az a legfelső vezetőt megillető joga, hogy tanácsával testületi döntést hozzon az elbocsátásról, hanem ez az egyházmegyei püspök dolga. Vö. *CIC – 1983*, 699. kán., 2. §. De a föderáció jogalanyisággal rendelkezik; ezért lehet saját vagyona. A szerzetesnői monostorok egy jogilag önálló férfi- és női monostorokból alakult föderáció részei is lehetnek (pl. A Mehreraui Ciszterci Kongregáció). Ebben az esetben a föderáció prézes apátja (Mehrerau apátja) e női kolostorok nagyobb előjárója is. Azok a szerzetesnői monostorok, amelyek egy ilyen föderációhoz csatlakoztak, már nem tartoznak az egyházmegyei püspök „különös felügyele” alá. Vö. *CIC – 1983*, 615. kán., aminek vagyoni jogi következmé-

- nyei vannak. Vö. *CIC* – 1983, 638, 4. §. A szerzetesnői monostoroknak nincsenek a leírt értelemben vett konföderációi. L. LUISI C., 1433–1438; WARD D., 308.
- 315 Vö. KÖCK H. F., 170.
- 316 Vö. *i. h.*, 172; MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. köt. 186.
- 317 Vö. KÖCK H. F., 172. 318 Vö. *i. h.*
- 319 Vö. *LP* – 1982, 41. p.
- 320 Vö. MAYER H., *Föderalismus*, 195.
- 321 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 179; *i. h.*, 178: „A szövetség szövetkezés eredménye, mert a résztvevő kongregációk határozata hozta létre. De az a körülmény, hogy további fennállása a pápai megerősítés következtében már nem a szövetkezettek tetszésére van bízva, hanem kötelességükké és kényszerűséggé van téve, elválasztja a konföderációt egy tiszta szövetségtől. Így a konföderáció az apátok és egyúttal a pápa műve.”
- 322 Vö. MAYER H., *Föderalismus*, 195.
- 323 A különböző fogalmakat és a *Summum semper* bulla előtti szövegek történetét illetően l. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. köt., 171–178.
- 324 Ezt a témát a később kibocsátott *CIC* – 1983, 115. kán., 2. § szabályozta.
- 325 Vö. *LP* – 1982, 3. p.
- 326 Vö. *LP* – 1982, 3. p.
- 327 A stabilitás áthelyezésének napjától minden kölcsönös jog és kötelesség a *monasterium ad quóra* száll át. Vö. DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*, 125.
- 328 Vö. *i. h.*
- 329 *Prokurátoron*, a kurátorral ellentétben, az általános egyházjog egy cselekvőképes személy helyettesét érti, aki alkalmas és fel van jogosítva más nevében végzett jogügyleti cselekvésre. Vö. *CIC* – 1983, 124. kán. Az 1983-as *CIC*-ben a prokurátor különösen a házasságjogban és az eljárásjogban szerepel, vö. 1104.; 1481.; 1490. kánon, valamint további jogilag releváns cselekvések végzése esetén. Vö. 310.; 404.; 444. kán., Vö. HÜLSKAMP M., 622. A szerzetesi intézmények generális prokurátorai ugyan hosszú jogi tradícióra tekinthetnek vissza, vö. HOFMEISTER P., *General-Prokuratoren*, 235–260; BROECK G., *Procuratore Generale*, 879–881, de az 1983-as *CIC*-ben már nem szerepelnek. Míg a *CIC* – 1917, 517. kán., 1. § a pápai jogú férfi intézményekre még előírta generális prokurátor kinevezését, ma ez messzemenően az intézmények saját jogára van bízva. A generális prokurátort a legtöbb esetben az általános káptalan választja. A Szentszékhez intézett beadványaik esetén a kongregációknak a generális prokurátor közvetítését kell igénybe venniük, ahogy arra is fel van hatalmazva, hogy ne csak az egész kongregációt, hanem a hozzá tartozó

- jogi és fizikai személyeket is képviselje. Vö. DAMMERTZ V., *Verfas - sungsrecht*, 244. Azzal kapcsolatban, hogy a CIC – 1983 semmit sem mond a generális prokurátorokról, l. DE PAOLIS V., *Procuratore generale*, 119–122.
- 330 MAYER H., *Ordensrecht*, IV. köt., 82: „A bencéseknel nem kell az érintett kongregációhoz tartoznia, amelynek a céljára kijelölték; elég, ha a bencés konföderációhoz tartozik; sokkal inkább tud több kongregációt is képviselni.”
- 331 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Monitum*, 1920 iul. 4, 301.
- 332 Vö. DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*, 126.
- 333 Vö. LP – 1982, 40. p.
- 334 Vö. *AnnPont* 2003, 1317; MAYER H., *Ordensrecht*, IV. köt., 82.
- 335 Vö. LP – 1982, 554 p.; MARACCANI F., 198.
- 336 Vö. DORTEL – CLAUDOT M., *Confederazione*, 251; *AnnPont* 2003, 1314: *Canonici Regolari di S. Agostino confederati, Sacer et Apostolicus Ordo Canonicorum Regularium S. Augustini*.
- 337 Vö. KOBERGER G., 41.
- 338 Vö. IOANNES PAPA XXIII, Litt. ap.: *Caritatis unitas*, 1959 mai. 4, 630–633.
- 339 Vö. *i. h.*, 632.
- 340 Vö. CONFOEDERATIO CANONICORUM REGULARIUM S. AUGUSTINI, *Statuta*, pars I: *De Confoederationis ratione, constitutione et fine*, tit. I: *De Confoederationis ratione*, cap. 3: *De natura Confoederationis*, 4–6. p. 2.
- 341 A *Foedus caritatis* kifejezés kivételével a konföderációt éppúgy *fraterna consociatióként* jellemzik, és jogalanyiságát és vagyonképességét is leszögezik. Vö. *i. h.*
- 342 Vö. *AnnPont* 2003, 1314.
- 343 Vö. CIC – 1983, 582. kán.
- 344 Vö. *i. h.*
- 345 Vö. TORRES J., I. köt., 48: „La terminologia non è sempre conforme nei casi concreti.”
- 346 Vö. ANDRÉS D., *Diritto*, 24; PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*³, 33; HENSELER R., 112; MURABITO L., 300.
- 347 Vö. ANDRÉS D., *Diritto*, 24; PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*³, 33; MURABITO L., 300.
- 348 Vö. HENSELER R., 112 a Communicationesra hivatkozva, 11 (1979), 48: „unione, quando cioè i due Istituti rimangono con il proprio nome”. A hozzácsatolás, az *aggregatio*, a CIC – 1983, 580. kánonjában mindenekelőtt lelki közösséget jelent, vö. HENSELER R., 109, lelki testvériesülést, amely a legkisebb mértékben sem csorbítja a csatolt intézmény jogi önállóságát, ezért a csatolásról való döntés is intézményi szinten marad, és a

- csatoló intézmény konstitúciói szerint megy végbe. Vö. PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*³, 34.
- 349 Vö. CIC – 1983, 17. kán.
- 350 Vö. ANDRÉS D., *Diritto*, 24; PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*³, 33.
- 351 Vö. HENSELER R., 112; HANSTEIN H., 22.
- 352 Vö. HENSELER R., *i. h.*; MURABITO L., 300.
- 353 Vö. LEO PAPA XIII; Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372, ahol kifejezetten ez áll: „Confoederatio nullam Congregationem alteri subijcit.” Tehát maga a bulla kimondja, hogy nem központi rend teremtődik. Vö. HAERING S., *Bayerische Benediktinerkongregation*, 41, 177. jegyz. L. éppígy az 1952-es LP 4. pontjában szereplő *omnes inter se pares* fordulatot. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. köt. 173 még azt az érvet hozza fel, hogy a kongregációk különböző feladatai mellett, amelyek kizárják a mechanikus egyenlővé tételt, ha a házak egy Rómában, azaz az országon kívül lakó előjárónak, mint egy generálisnak lennének alárendelve, a rendet itt-ott veszélyek fenyegethetnék az államhatalom részéről.
- 354 Vö. MAYER H., *Föderalismus*, 195; MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 182. A bencés történelemben azonban centralisztikus szövetségek is jelentős eredményeket mutathatnak fel, pl. a Cassinói és a Maurinus Kongregáció. Vö. MAYER H., *i. h.*
- 355 Vö. LP – 1982, 3. p.
- 356 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 61. A CIC – 1983 szerint a 114–115. kánon.
- 357 Vö. LP – 1952, 6. p.
- 358 Vö. LP – 1982, 9–15. p.
- 359 Vö. LP – 1982, 16–18. p.
- 360 Vö. LP – 1982, 17. p.
- 361 Vö. HEIMERL H. – PREE H., 90.
- 362 Vö. LP – 1982, 27–28. p.
- 363 Vö. CIC – 1983, 115. kán, 2. §.
- 364 Ha az LP – 1952, 17. pontja még a CIC – 1917 531. kánonját nevezi meg hivatkozási jogszabályként, ez újra megmutatja, milyen nehézséget okoz a konföderáció beillesztése a fennálló jogrendszerbe, mert a felsorolások mind a CIC – 1917-ben, mind a CIC – 1983 634. kán., 1. §-ban rendi intézményekről, ezek tartományairól és az egyes kolostorokról beszélnek. Megfelelő utalás esetében, amely itt a CIC – 1983 későbbi megjelenése miatt maradt el, az LP – 1982-ben a CIC – 1983, 635. kán., 1. §-t kellene megadni.
- 365 Vö. LP – 1982, 4. p.
- 366 Vö. LP – 1982, 5. p.
- 367 Vö. LP – 1982, 6. p.
- 368 Vö. LP – 1982, 6. p.
- 369 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 65.
- 370 Vö. *i. h.*
- 371 GAMBARI E., *Adnotationes*, 34., 250. ide sorolja a szabályzati törvényalkotást, a hagyományt, a *spiritus genuinus Ordinis*t, az állhatatosságot a re-

- gula betartásában és mindazt, aminek kapcsolata van a renddel mint olyannal, azaz a tudományos, történeti és aszketikus örökséget.
- 372 Vö. *i. h.*
- 373 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 66.
- 374 MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 184, 24. jegyz.: „A XIII. Leó által történt megerősítés nem teremtette ezt a jogviszonyt, hanem feloldhatatlanná tette. A konföderáció nem pusztán morális, hanem valódi jogviszony, és ez sem csupán azon jogok révén, amelyek a primást megilletik, hanem azon jogok révén, amelyek magának a konföderációnak a természetében rejlenek.”
- 375 Vö. *LP – 1982*, 7. p. 376 Vö. *LP – 1982*, 27. p.
- 377 Vö. *LP – 1982*, 16. p.; MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 182: „[A konföderáció] segítséget és védelmet nyújt, kiegészítést azokon a területeken, ahol önmagukban a kongregáció és az apátság erői nem elegendőek. Kiegészítés, de nem kiterjedés, nem ismétlődés vagy megkettőződés, nem fokozás vagy akár pótlék. Ahogy a kongregáció nem hatványra emelt apátság, a konföderáció sem a hatványra emelt kongregáció.”
- 378 Vö. *LP – 1982*, 17. p.; MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 186: „A primásban a konföderáció »bizonyos egységet« kap, ez bizonyára »a megmutató, megfogható« egységet jelenti.”
- 379 Vö. *LP – 1982*, 8. p.
- 380 Vö. LEO PAPA XIII, *Litt. ap.: Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
- 381 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 179.
- 382 Vö. *LP – 1982*, 9. p.; GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 306. a kongregációknak a konföderációval szemben elfoglalt helyzetét a tartományoknak a rend egészével szembeni státusához hasonlítja. De hozzáfűzi, hogy a tartományok a rend egészének tartozékai, ezzel szemben a kongregációk maguk alkotnak egy-egy rendet.
- 383 Vö. *LP – 1952*, 9. p. 384 Vö. *LP – 1982*, 10. p.
- 385 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 11.
- 386 A kongregációk kolostorok fölötti vezetése, ami a legmagasabb, nem változik köztes-hatósági, a rendek tartományi vezetésévé. Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 307.
- 387 Vö. *LP – 1982*, 21. p. 388 Vö. *LP – 1982*, 46. p.
- 389 Vö. *LP – 1982*, 17. p. 390 Vö. *LP – 1982*, 29. p.
- 391 Vö. *LP – 1982*, 43. p.
- 392 Vö. *LP – 1982*, 11. p. A régi törvényhozás szerint, vö. *LP – 1952*, 11. p., elég volt a primás apát és tanácsa véleményezése.
- 393 Vö. *CIC – 1983*, 582. kán.; TORRES J., I. köt. 48: „Il canone suppone un'autorità al di sopra non soltanto di un istituto, ma di più istituti autonomi insieme, e quindi conclude riservando alla Sede Apostolica le

- fusioni, unioni, confederazioni e federazioni di istituti e di case autonome, anche quando uno dei componenti è soltanto di diritto diocesano.” Felállítás a *Congregatio pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae* révén történik.
- 394 Vö. CIC – 1983, 114. kán. 1. §
- 395 Vö. CIC – 1983, 120. kán., 1. §. Újra felállításra csak két esetben van szükség: 1. Ha az illetékes főhatóság jogszerűen megszüntette a kongregációt; 2. Ha a kongregáció magától szűnt meg, azaz 100 évvel e kongregáció utolsó önálló kolostorának kihalása után. Vö. MAYER H., *Ordensrecht*, IV. 47.
- 396 Vö. MAYER H., *i. h.*; DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*, 115, 14. jegyz.
- 397 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 11. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 308: „Lex Propria in hoc articulo praevidet declarationem ex parte S. Sedis, de conformitate nempe erigenda Congreg. S. Regulae et traditioni O. S. B. Quando Congregatio uti conformis declarata est, tunc, uti consequentia necessaria.”
- 398 Vö. LP – 1982, 11. p. Ezzel a feladattal kapcsolatban GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 308 a következőket jegyezte meg: „Credimus non esse negotium omnino facile inter varietatis Congregationum nunc Confoederatarum desumere elementa quibus ipsae secernuntur ab aliis Ordinibus vel Congr. Monasticis Regulam S. B. profitentes et quae omnibus etiam futuris Congregationibus communia esse debent.”
- 399 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1953 sept. 18–25, Roma>, *Protocollum*, 24–28. DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*, 116: „Azok a mércék, amelyeket itt felállítanak, sajnos nagyon nem megnyugtatóak és kielégítőek, mert messzire ható eltéréseket tesznek lehetővé egy bencés kolostor őstípusától [...] Bármennyire kívánatos és elérendő is, hogy minden bencés szövetség a konföderációban egyesüljön, mégsem szabad engedmények árán megvásárolni ezt az egységet, amely végül minden kongregációban kockára teszi a bencés sajátságát.”
- 400 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1953 sept. 18–25, Roma>, *Protocollum*, 28.
- 401 Vö. *i. h.*, DAMMERTZ V., *Verfassungsrecht*, 116. hiányolja az egyértelmű kiállást a bencés stabilitás mellett, de az LP – 1982, 17. pontjából, összekapcsolva az RB 58. cap. 17-tel következtetni lehet erre.
- 402 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 72–74.
- 403 Vö. RB, 1. cap., 13. 404 Vö. RB, 8–20 cap; 43; 45; 47; 52.
- 405 DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 73. még azt követelte, hogy a törvény nyilatkozzon a rendi öltözék színéről.
- 406 GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 309: „Difficultates autem haberi possunt cum in origine Monasteriorum ex quibus nova Congregatio componetur, Confoederatio nullam partem habuit.”

- 407 Vö. *i. h.*, 308.
- 408 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372.
- 409 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 309.
- 410 Vö. *LP* – 1952, 1. p. 411 Vö. *LP* – 1982, 12. p.
- 412 Vö. *LP* – 1952, 12. p. Az *LP* – 1982, 12. p. ezen a helyen beilleszti az *ordinariaszót*.
- 413 A *singularis* megfogalmazás azt jelenti, hogy olyan rendekről van szó, amelyek Szent Benedek regulája szerint élnek, de különböznek a kollektíven használt O. S. B-től. Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 309.
- 414 Konkrétan a következőkről van szó (a zárójelben a konföderációhoz való csatlakozás évszáma van megadva): *Congregatio S. Mariae Montis Oliveti*, OSBOliv (1960); *Congregatio St. Mariae Vallis Umbrosae*, OSBVal (1966); *Congregatio Camaldulensis Ordinis Sancti Benedicti*, OSBCam (1966); *Congregatio Silvestrina*, OSBSilv (1973). A Magyar Kongregáció, amely szintén központosított szerkezetű szerzetesrend, már a konföderáció megalapításakor jelen volt. Monte Corona kamaldoli remetéi, ECMC, nem tagjai a konföderációnak.
- 415 Ez az 1098-ban alapított ciszterci rendre (OCist) és a reformált ciszterciek rendjére vagy szigorúbb obszervanciájú ciszterciekre (OCR, OCSO, trappisták) vonatkozik, akik 1892-ben önálló rendet alapítottak. Vö. *AnnPont* 2003, 1322, 1325; ALTERMATT A. M., 1466–1470; FRANK K. S., *Trappisten*, 193.
- 416 Az a tény, hogy az egyes kongregációk konstitúcióit nem érinti a konföderációhoz való csatlakozás, azt is lehetővé teszi, hogy centralisztikus rendeleteket is felvegyenek a konföderációba. Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 309.
- 417 Másképp kezelik az önálló kolostorok kérdését a centralisztikusan szervezett szövetségekkel összefüggésben.
- 418 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 75.
- 419 Vö. *LP* – 1982, 8. p.; HOFMEISTER P., *Das Breve*, 12.
- 420 Itt az *LP* – 1952 két pontját, a 13-at és a 14-et összevonták, és kevés kihagyással átvették.
- 421 Vö. *LP* – 1982, 13. p.
- 422 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 310. Az *LP* – 1952-ben még szövegszerűen el volt különítve szabály és kivétel.
- 423 Vö. *LP* – 1982, 13. p. Az új megfogalmazással tisztáztak egyes homályos szövegrészeket. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 14.
- 424 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 13.
- 425 GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 310. politikai okokat, a kolostor sajátos jellegét, tevékenységeit vagy misszióját említi, ami ajánlatossá teszi, hogy a kolostor kívül maradjon egy kongregáción. Ez gyakran egy új

- alapítás esete, amelyet – még ha a Szentszék szükségesnek ítélte is a megalapítását – ennek ellenére egyetlen kongregáció vagy kolostor sem tekint, legalább próbaképpen felvéve, a magáénak.
- 426 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 311.
- 427 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 311.
- 428 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 13; GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 310.
- 429 Az LP – 1952 14. pontja még alternatív formaként irányozta elő a primás apátnak való közvetlen alárendelést. Az idetartozó kolostornak megvolt a megfelelő támogatása, mint olyannak, amely egy kongregáció tagja. Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 310. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 77. azt akarta, hogy egyidejűleg mindkettő teljesüljön. A szöveg homályos megfogalmazása következtében felvetődött a kérdés, hogy az egyenesen a primás apátnak alárendelt kolostorok is közvetlen tagjai-e a konföderációnak. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 14. GAMBARI E., *Adnotationes*, 34, 311. igenlő választ adott erre a kérdésre.
- 430 Vö. LP – 1982, 21; 29. p. 431 Vö. LP – 1982, 32. p.
- 432 Vö. LP – 1982, 49. p. 433 Vö. LP – 1952, 15. p.
- 434 Vö. PIUS PAPA XI, Const. ap.: *Inter praecipuas*, 1933 iun. 15, 85–87.
- 435 Eredetileg ez egy X. Pius pápa által létrehozott bizottság volt, amelynek XV. Benedek a „pápai” címet adományozta, és amelynek a St. Calixtus-palotában volt a székhelye. Vö. SS. PATRIARCHAE BENEDICTI FAMILIAE CONFOEDERATAE A. DNI MCMXXX, 841. 1965-ben VI. Pál utasítására a Solesmes-i Kongregáció aggregálta. Vö. SS. PATRIARCHAE BENEDICTI FAMILIAE CONFOEDERATAE A. DNI MCMLXV, 151.
- 436 Vö. PIUS PAPA XI, Litt. ap. motu pr. dat.: *Monasterium Sancti Hieronymi*, 1934 ian. 25, 290.
- 437 Vö. *i. h.*
- 438 Vö. PIUS PAPA XI, Litt. ap. motu pr. dat.: *Monasterium Sancti Hieronymi*, 1934 ian. 25, 290.
- 439 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 13.
- 440 Vö. LP – 1952, 16. p.
- 441 Vö. LP – 1982, 14–15. p.
- 442 Vö. LP – 1982, Normae, 31–34.
- 443 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 6.
- 444 HOFMEISTER P., *Das Breve*, 15: „Az 1893-as római dekrétumok nem vették különösebben tekintetbe a bencés szerzetesnők kolostorait. Ennek ellenére azt kell mondani, hogy azok a szerzetesnői monostorok, amelyek egy szerzetesi kongregációhoz vagy a konföderáció egy kolostorához voltak csatolva, a konföderációnak is tagjai voltak.” MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 179. arról számol be, hogy a tanácskozásokon a női kolostorokról sohasem esett szó.

- 445 LP – 1982, 9. p.: „Congregationes monasteriorum monachorum.”
- 446 Ez a CIC – 1983, 614. kánonjában szereplő kapcsolódási formát jelenti, el-
lentétben a CIC – 1983 580. kánonjában szereplő hozzácsatolással, az
aggregációval, Vö. EGAÑA F. J., *Aggregazione*, 7. Az LP – 1982, a *Catalogus
Sororum et Monialium*, valamint egyes konstitúciók is, pl. a BEURONI
BENCÉS SZERZETESNŐK KONGREGÁCIÓJA, *Statuten*, 97.1; 98.2, az
inkorporáció fogalmat használják erre; vö. HOFMEISTER P., *Föderationen*,
248. Ezt a terminust olykor inkább abban az összefüggésben használják,
hogy a keresztség révén az embert bekebelezik az egyházba, vö. CIC –
1983, 96. kán.; 204, 1. §; 849, vagy hogy egy hívőt végleg besorolnak a
megszentelt élet valamely intézményébe vagy az apostoli élet egy társa-
ságába, CIC – 1983, 266. kán., 2. §; 654.; 685. 2. §. Az intézmény csatlako-
zásával kapcsolatban a CIC – 1983, 614. kán. a *consociatio* szót használja.
- 447 Vö. CIC – 1983, 615. kán. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 16. Kivételt jelente-
nek itt bizonyos svájci szerzetesnői monostorok, amelyekben régi szokás
szerint egy szomszédos apát gyakorolja a jurisdikciót. Vö. HOFMEIS-
TER P., *i. h.*, Fahr kolostorról van szó, amely Einsiedeln apátjának,
Habsthalról és Hermetschwilról, amelyek Muri-Gries apátjának, és Sar-
nenről, amely ugyancsak Einsiedeln apátjának van alárendelve. Vö. *Ca-
talogus Sororum et Monialium*, 676; 678–679; 681. Ezek egykori kettős ko-
lostorok apátjai.
- 448 A szerzetesnői monostorok megtartják saját életmódjukat és vezetésüket,
de a prézes apát és a generális káptalan jurisdikciója alatt állnak, amely
kötelező rendelkezéseket hozhat arra vonatkozólag, hogy a női kolosto-
rokban megtartsák és előmozdítsák a szerzetesi fegyelmet. Vö. BEURO-
NER BENEDIKTINERKONGREGATION, *Statuten*, 98.2, 219. A prézes
apátot, vagyis a mindenkor svájci apátot a CIC – 1983, 615. kánonja sze-
rint a konstitúciók által meghatározott teljhatalom illeti meg. Ez minden
esetben magába foglalja az apátnő-választáson való elnöklést, vö. CIC –
1983, 625. kán., 3. §, a rendszeres vizitációt, vö. CIC – 1983, 628. kán., 1. §,
az egyetértést a rendkívüli pénzkézelési cselekvésekhez, vö. CIC – 1983,
638. kán., 1. §, a kilépési engedély kiállítását ideiglenes fogadalmat tett
szerzetesnők számára, vö. CIC – 1983, 688 kán., 2 §, megfelelő felmentés-
sel a fogadalom alól, vö. CIC – 1983, 692. kán., és az elbocsátási eljárás le-
folytatása után a megfelelő dekrétum kiállítását az ideiglenes fogadal-
mat tett szerzetesnők számára, vö. CIC – 1983, 699. kán., 1. §. A CIC –
1917, 500. kán., 1. és 3. §-ban ezzel a hozzácsatolással összefüggésben
többször használt *Superior regularis* kifejezés a CIC – 1983-ban fogalom-
ként ugyan már nem jelenik meg, maga a jogintézmény azonban, meg-
változott előjellel, továbbra is létezik. A CIC – 1917 alapján a *Superior re-
gularist* megillető jogosítványok az egyházmegyei püspökre, ill. a helyi

- ordináriusra vagy az intézményen belüli előljárókra mentek át. Vö. PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*³, 54. A *Superior regularis* azonban nem lép a saját előljáró (apátnő, perjelnő) helyére, és nem is áll mellette (egyenrangú) előljáróként. A szerzetesnői monostor előljárónője nem a *Superior regularis* helynöke vagy küldötte, hanem a *ius mere ecclesiasticum*ban megalapozott, rendes, önjogú teljhatalommal (*potestas ordinaria propria*) rendelkezik. Vö., UŐ., *Religiosenverbände*, 607, n. 12.
- 449 A prézes apát megválasztásakor a szavazó szerzetesnők száma nem haladhatja meg a szavazati joggal rendelkező résztvevők számát, hogy megőrizték az intézmény férfi jellegét.
- 450 A latin szöveg, vö. *LP – 1982*, 14. p., megfogalmazása alapján ez egyaránt vonatkozhat szerzetesnők és nővérek kolostoraira. Vö. ROHTERT A., 158.
- 451 HOFMEISTER P., *Das Breve*, 15. úgy tekinti, hogy ezeket a szerzetesnői monostorokat az apátkongresszuson nagyobb férfielőljáróik képviselik.
- 452 Vö. *LP – 1982*, 14. p. 453 Vö. *LP – 1982*, 14. p.
- 454 Vö. *CIC – 1983*, 580. kán. 455 Vö. *CIC – 1983*, 615. kán.
- 456 A XII. Pius által – PIUS PAPA XII, Const. ap.: *Sponsa Christi*, 1952 nov. 11, 18 – sürgetően javasolt szerzetesnői szövetségeket tehát vagy egyes kongregációkhoz, vagy a konföderációhoz mint olyanhoz lehet hozzácsatolni.
- 457 Az *LP – 1982* korhoz kötött módon nem a kodifikált terminológiát használja. A következmény: homályos megfogalmazások, változó szóhasználat vagy a fogalmak megkülönböztetés nélküli használata.
- 458 A szükséges ünnepélyes formákat a *Normae* 6. pontjában szabályozzák.
- 459 Vö. *LP – 1982*, 14. p. 460 Vö. *LP – 1952*, 16. p.
- 461 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 16; GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 8.
- 462 Vö. *LP – 1982*, 15. p. 463 Vö. *LP – 1982*, 15. p.
- 464 Vö. *LP – 1982*, 15. p. 465 Vö. *CIC – 1983*, 587. kán. 2. §.
- 466 Vö. *CIC – 1983*, 578. kán.
- 467 Vö. *LP – 1952*, 17–19. p. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 21. a precedenciáról szóló fejezet meglétét a kolostorközösségben érvényesülő rangsor megfelelő szabályozásával indokolja. Vö. *RB*, cap. 63.
- 468 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 33, 9.
- 469 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 87.
- 470 Vö. *LP – 1952*, 17. p. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 21, a jog kijavításáról beszél, mivel a Püspökök és Szerzetesek Kongregációja dekrétuma – SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745. – csak egy kongregáció vizitációja idejére biztosította a precedenciát a primás apátnak mindenki mással szemben.

- 471 Vö. LP – 1952, 17. p. a 93. ponttal való összefüggésben.
- 472 Vö. CIC – 1917, 198, 325. kán.
- 473 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 21.
- 474 Vö. *AnnPont* 1953, 661–676.
- 475 A következő apátságokról van szó: *Maria Einsiedeln, Montecassino, Monte Oliveto Maggiore, Montevergine, Nossa Senhora do Montserrat do Rio de Janeiro, Pannonhalma, San Paolo fuori le mura, Santissima Trinità di Cava dei Tirreni, Subiaco, Tokwon*, Vö. *AnnPont* 2003, 952–55.
- 476 Vö. LP – 1952, 18. p. *Catalogus Monachorum*, 17: *Archiabbas Sacri Archicoenobii S. P. N. Benedicti, Abbas insignis Abbatiae S. Vincenti ad fontes Volturini, S. Petri de Avellana, S. Libertoris ad Maiellam, dioecesis Montis Casini Ordinaris, S. Sedi immediate subiectus, primus Baro Neapolitanus*.
- 477 Vö. HANSER L., 93–97. 478 Vö. LP – 1982, 294 p.
- 479 Vö. LP – 1952, 18. p. 480 Vö. CIC – 1917, 106. kán., 3°.
- 481 Vö. LP – 1952, 18. p. A szövegben az *Abbat Praesides Congregationum* szerepelt, amin az *Abbat Superiores Congregationum monasticarum*ot értette. Vö. CIC – 1917, 223. kán, 1. §, 4°; 488, 8°; 501 3. §; 510.
- 482 Vö. LP – 1952, 19. p.; GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 9. Természetesen a Szentzséket illetné meg, hogy egy, az LP – 1982, 12 pontja alapján újonnan felvett rendnek magasabb helyet jelöljön ki. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 22.
- 483 Vö. CIC – 1917, 106. kán., 3°. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 22. bírálta a „iuxta tempus electionis in dignitatem abbatiali” megfogalmazást az LP – 1952, 18. pontjában. GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 9. más véleményen van, ő – ugyancsak a CIC – 1917, 106. kán., 3°-ra hivatkozva – a megválasztás és nem a benedikálás időpontját tekinti mérvadónak.
- 484 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 9.
- 485 Vö. LP – 1952, 29. p.; HOFMEISTER P., *Das Breve*, 22; DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 88, 1. jegyz.
- 486 Vö. HOFMEISTER P., *i. h.*; DI VINCENZO A., *i. h.*, 2. jegyz.
- 487 Vö. CIC – 1917, 106. kán., 1°.
- 488 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 88, 1. jegyz: „... praecedentia inter istos, iuxta tempus promotionis ad officium computanda est.”
- 489 Vö. LP – 1952, 30. p.; DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 88, 3. p.; GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 9.
- 490 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 9. A bencés kongregációk esetében az LP – 1952, 11 p. meghatározta két kritérium, az *antiquitatis* és *prioritatis admissionis* egybeesett.
- 491 Vö. LP – 1952, 19. p. 492 Vö. LP – 1982, 16–18. p.
- 493 Vö. LP – 1982, 3. p. 494 Vö. CIC – 1983, 577. kán.
- 495 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 92; HOFMEISTER P., *Das Breve*, 23.

- 496 Vö. LP – 1952, 21. p.
- 497 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 93; HOFMEISTER P., *Das Breve*, 23.
- 498 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372; DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 93; HOFMEISTER P., *Das Breve*, 23.
- 499 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745; DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 93; HOFMEISTER P., *Das Breve*, 23.
- 500 Vö. RB, Prol., 21. BEURONI BENCÉS SZERZETESNŐK KONGREGÁCIÓJA, *Statuten*, 100.1, 221: „»Az Evangélium vezetésével«, ez Szent Benedek regulájának első szabálya.”
- 501 Vö. RB, cap. 18, 22; 40, 5. 502 Vö. LP – 1982, 16. p.
- 503 Vö. CIC – 1983, 114. kán., 3. §. 504 Vö. LP – 1982, 17. p.
- 505 Vö. LP – 1982, 17. p. 506 Vö. LP – 1982, 17. p.
- 507 Vö. LP – 1982, 17. p. 508 Vö. LP – 1982, 17. p.
- 509 Vö. LP – 1952, 22. p. 510 Vö. LP – 1982, 18. p.
- 511 Vö. CIC – 1983, 647. kán., 2. §, amely ezt csak egyes esetekben és kivételleképpen veszi tervbe, és ezért a legfelső vezető tanácsának jóváhagyását is megkívánja.
- 512 Az 1952-es *Lex Propria* a második szakasz bevezető pontjában a konföderáció vezetését testületi és prímási vezetésre osztotta, és a témát ennek megfelelően két címben rendezte. Vö. LP – 1952. II. szak. 23. p.
- 513 Vö. HOFMEISTER, P., *Das Breve*, 25. A kodifikált jog egy gyűlésre általában a *coetus* kifejezést használja, l. OCHOA X., *Index*¹, 69. A kongresszus a Római Kúria egyes kongregációi *coetus generalis*ának megnevezésére szolgál. Vö. GHIRLANDA G., *Curia romana*, 327.
- 514 Vö. LP – 1982, 19. p. 515 Vö. LP – 1982, 20. p.
- 516 Vö. LP – 1982, 3. p. 517 Vö. CIC – 1983, 632. kán., 1. §.
- 518 Vö. LP – 1982, 20. p. 519 Vö. LP – 1952, 27.; 28. p.
- 520 Vö. LP – 1982, n. 21. 521 Vö. LP – 1952, 29. p.
- 522 Vö. BENEDICTUS PAPA XV, Litt. ap.: *Cambria*, 1916 feb. 7, 258.
- 523 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1913 feb. 12, 14–15; EADEM, *Decretum*, 1927 feb. 7, 16–17.
- 524 Vö. HOFMEISTER, P., *Das Breve*, 28; CONGRESSUS ABBATUM <1947 sept. 9 – 16, Roma>, *Acta*, 13.
- 525 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1947 sept. 9 – 16, Roma>, *Acta*, 14.
- 526 Vö. HOFMEISTER, P., *Das Breve*, 29.
- 527 Vö. LP – 1952, 29. p. 528 Vö. HOFMEISTER, P., *Das Breve*, 29.
- 529 Vö. *i. h.*
- 530 Vö. LP – 1982, 212. p.
- 531 A *Ius proprium* aktuális kiadásában a *Codex accessoriust* nyomdatechnikailag az apróbetű különíti el a *Codex praecipuustól*. Vö. SECRETARIATUS

- ABBATIS PRIMATIS, *Ius Proprium*, 5. Mindig az LP – 1982 megfelelő pontjával és a mindenkori normát illető exponenssel van megadva.
- 532 Vö. LP – 1952, 30. p.; SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 feb. 2, 17.
- 533 HOFMEISTER, P., *Das Breve*, 31, véleménye szerint a *legitime impedita* megfogalmazás arra utal, hogy a kongresszusnak mégis joga van az ok törvényes jellegét megítélni.
- 534 Vö. *i. h.* 535 Vö. *Ordo celebrandi*, 10. p.
- 536 Vö. LP – 1982, 22. p. 537 Vö. LP – 1982, 22². p.
- 538 Vö. LP – 1982, 22². p. 539 Vö. LP – 1982, 22³. p.
- 540 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMÍ DE URBE, *Statuta*, 60. p.
- 541 Vö. LP – 1982, 22³. p. 542 Vö. LP – 1982, 22⁴. p.
- 543 HOFMEISTER P., *Das Breve*, 32. azt állította, hogy a CIC – 1917, 20. kánonjában szereplő *a legibus latis in similibus* alapelv megszüntette ezt a joghézagot.
- 544 Vö. LP – 1952, 67. p. 545 Vö. *Ordo celebrandi*, 1. p.
- 546 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 29.
- 547 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 266.
- 548 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 29.
- 549 Vö. JASSMEIER J., 13. 550 Vö. RB, cap. 3, 1; 64, 1.
- 551 Vö. LP – 1982, 11. p.
- 552 Itt nem foglalkozhatunk azzal a kérdéssel, hogyan vesznek részt a szerzetesek a bencés kongregációs káptalanon. L. HOFMEISTER P., *Teilnehmer*, 368–370; JASSMEIER J., 21–38.
- 553 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 29.
- 554 Vö. JASSMEIER J., 37.; A káptalannak az apáthoz való viszonyát illetően I. BERZDORF F., *Mitwirkung*, 401–402.
- 555 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 30.
- 556 Vö. *i. h.* 557 Vö. LP – 1982, 20. p.
- 558 Vö. LP – 1982, 17. p. 559 Vö. LP – 1982, 19. p.
- 560 Vö. LP – 1982, 37. p. A *Summum semper* bullában ez a feladat még a rektorra hárult. Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul 12., 373. A konföderáció történetében kétszer így is történt. L. 274. o., 40. j.
- 561 Vö. LP – 1982, 23. p.; *Ordo celebrandi*, 2. p.
- 562 Vö. *Ordo celebrandi*, 3. p.
- 563 Vö. *Ordo celebrandi*, 3. p. az LP – 1982, 24. ponttal összefüggésben.
- 564 Vö. LP – 1982, 24. p.
- 565 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1972 feb. 2, 16. A hathónapos határidő már a *Summum semper* 4. pontjában megtalálható, az apátkongresszusnak a primás apát halálát követő összehívásával

- kapcsolatban. Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
- 566 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 27.
- 567 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373, 4. p.
- 568 Vö. LP – 1952, 27.; 28. p.
- 569 Vö. LP – 1970, 27., az LP 1970, 46. pontjával összefüggésben.
- 570 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1973, sept. 19 – oct. 3, Roma>, *Acta*, 93; MÜLLER J. P., 1417.
- 571 Vö. LP – 1982, 292. p. 572 Vö. LP – 1952, 49. p.
- 573 Vö. *Ordo celebrandi*, 4. p. 574 Vö. *Ordo celebrandi*, 5. p.
- 575 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 268.
- 576 Vö. *i. h.* 577 Vö. LP – 1952, 36. p.
- 578 Vö. *Ordo celebrandi*, 6. p. 579 Vö. LP – 1982, 26². p.
- 580 Vö. *Ordo celebrandi*, 9. p. Az LP – 1952, 38. p. még Szentlélek-votívmisét irányzott elő.
- 581 Választásokkor Montecassino apátját illeti meg az elnöklés joga. Az ő akadályoztatása esetén Subiaco apátját, és ha ő is akadályoztatva van, a leghosszabb ideje hivatalban lévő apátot. Vö. LP – 1982, 29¹. p.
- 582 Vö. *Ordo celebrandi*, 7. p., az LP – 1982, 26. pontjával összefüggésben.
- 583 Vö. *Ordo celebrandi*, 8. p. 584 Vö. LP – 1952, 41. p.
- 585 Vö. LP – 1952, 42. p.
- 586 Vö. *Ordo celebrandi*, 8. p., az LP – 1982, 293. ponttal összefüggésben.
- 587 Vö. *Ordo celebrandi*, 10. p. 588 Vö. *Ordo celebrandi*, 11. p.
- 589 Vö. LP – 1952, 43. p. 590 Vö. LP – 1982, 25. p.
- 591 A szöveg a *consultare* szót használja. Valószínűleg inkább *consilium*ról, mint *consensus*ról van szó.
- 592 Vö. LP – 1982, 26². p. 593 Vö. LP – 1982, n. 26².
- 594 Vö. *Ordo celebrandi*, n. 13. 595 Vö. *Ordo celebrandi*, n. 13.
- 596 Vö. *Ordo celebrandi*, 13. p. A pont a teljesség kedvéért megismétli az LP – 1982, 26³. pontjában szereplő jelentést is az anyagi ügyek igazgatásáról.
- 597 Vö. *Ordo celebrandi*, 14. p. 598 Vö. *Ordo celebrandi*, 15. p.
- 599 Vö. *Ordo celebrandi*, 16. p. 600 Vö. *Ordo celebrandi*, 17. p.
- 601 Vö. *Ordo celebrandi*, 18. p. 602 Vö. *Ordo celebrandi*, 19. p.
- 603 Vö. *Ordo celebrandi*, 20. p. 604 Vö. *Ordo celebrandi*, 21. p.
- 605 Vö. *Ordo celebrandi*, 22. p. 606 Vö. LP – 1952, 60. p.
- 607 Vö. LP – 1952, 58. p.. 608 Vö. LP – 1982, 27. p.
- 609 Vö. LP – 1982, 27. p. 610 Vö. LP – 1952, 26. p.
- 611 Vö. LP – 1952, 26. p.
- 612 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1906 dec. 2, 57–58.
- 613 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12., 373.

- 614 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 13.
- 615 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1906 dec. 2, 58.
- 616 Vö. GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 14.
- 617 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 26.
- 618 Vö. *LP* – 1982, 28. p. 619 Vö. *LP* – 1982, 28². p.
- 620 Vö. *LP* – 1982, 28³. p. 621 Vö. *LP* – 1952, 25. p.
- 622 Vö. *LP* – 1982, 29–31. p. 623 Vö. *LP* – 1982, 29. p.
- 624 Vö. *LP* – 1982, 29². p. 625 Vö. *LP* – 1982, 31. p.
- 626 Vö. *CIC* – 1983, 186. kán.
- 627 A régi saját törvényben is kifejezetten rögzítve volt, hogy a prímás apát megválasztása nem megerősítés-köteles. Vö. *LP* – 1952, 54. p. Ezt megelőzően minden prímás apátot meg kellett erősíteni. Vö. CONGRESSUS ABBATUM <1947, sept. 9–16, Roma>, *Protocollum*, 35. Kivételt ez alól az első prímás apát jelentett, akit közvetlenül XIII. Leó nevezett ki. Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summun semper*, 1893 iul. 12, 374.
- 628 Vö. *LP* – 1982, 29³. p.
- 629 Mind az *LP* – 1982-ből, mind az *Ordo celebrandi*ből hiányzik a választás összehívására vonatkozó kifejezett előírás. De az egész összefüggéséből és az *Ordo celebrandi* 5. pontjából ez kiviláglik.
- 630 Vö. *LP* – 1982, 29³. p.
- 631 Egyfelől a szavazati jog tulajdonképpen nem ró az emberre kötelességet, hanem jogot ad, amiről minden további nélkül le lehet mondani, másfelől a szavazati jogot nem annyira személyes előjognak kell felfogni, hanem olyan jognak tekinteni, amely a közösség hasznára adott. Vö. HEGGLIN B., 142.
- 632 Vö. *CIC* – 1983, 166. kán., 2. p.
- 633 A két nevezett kolostor azért van itt kitüntetve vagy azért részesül kiváltságokban, mert maga Szent Benedek alapította őket. A volt prímás apát azért esik ki elnökként, mert szóba jöhet az újraválasztása, és nem jó, ha olyasvalaki elnököl a választáson, aki maga is szóba jön a választáson. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 35.
- 634 Vö. *LP* – 1982, 294. p., *Ordo celebrandi*, 23. p. Az *LP* – 1952, 40. ponttól való eltérésre már felhívtuk a figyelmet. Az, hogy akkoriban a fizikai életkor döntő jegy volt a prézes apátok között, nyilvánvalóan abból fakadt, hogy a választás szempontjából az életkora alapján első prézes jött legkevésbé számításba. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 35.
- 635 Vö. MAYER H., *Ordensrecht*, IV. köt., 125.
- 636 Vö. *Ordo celebrandi*, 24. p.
- 637 Vö. *Ordo celebrandi*, 25. p.
- 638 Vö. *LP* – 1952, 47. p.

- 639 GAMBARI E., *Adnotationes*, 35, 269 a primás apát elnöksége mellett emelt szót. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 34. ezt a választást már a primásválasztás részének tekintette, és ennek megfelelően a többieknek ítélte oda az elnökséget.
- 640 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 34.
- 641 Vö. *Ordo celebrandi*, 26. p. 642 Vö. *LP – 1982*, 22³. p.
- 643 Vö. *LP – 1982*, 19. p. 644 Vö. *Ordo celebrandi*, 27. p.
- 645 Vö. HEIMERL H. – PREE H., 132.
- 646 Vö. *RB*, cap. 64, 1. Ennél a formánál nem a pusztá számszerű többség lenne a döntő tényező, inkább azon múlna, melyik fél tudja a jobb minőséget, a nagyobb érdemeket felmutatni. A szavazatokat nem megszámlálnák, hanem megmérnék. Vö. BECKER H. – J., 431. IV. Károly Aranybullájának kibocsátásáig (1356) a bencés választási jog a maga *Sanioritas*-elvével hatással volt a nyugati jogfejlődésre. Vö. JACOBS U. K., 506.
- 647 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 feb. 7, 17.
- 648 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 34.
- 649 Vö. HEIMERL H. – PREE H., 136.
- 650 RENNERT F., *Confoederatio*, 71. abból a tényből, miszerint a primás apát az egyetem nagykancellárja, vö. *LP – 1982*, 64. p. – elrendelve 1933-ban, vö. PIUS PAPA XI, Litt. ap.: *Ad montem Aventinum*, 1933 ian. 14, 239–240, összekapcsolva a „pápai” megjelölés adományozásával a kollégiumnak, vö. SACRA CONGREGATIO DE SEMINARIIS ET STUDIORUM UNIVERSITATIBUS, *Decretum*, 1933 ian. 15, 169. – vezeti le, hogy a primás apát tisztségére csak olyan apátot vagy szerzetest lehet megválasztani, aki rendelkezik az ehhez szükséges egyetemi végzettséggel. De erről sem az akkori törvényhozás, vö. PIUS PAPA XI, Const. ap.: *Deus scientiarum*, 1931 mai. 24, 250, sem a jelenleg érvényben lévő, vö. IOANNES PAULUS PAPA II, Const. ap.: *Sapientia Christiana*, 1979 apr. 15, 480, nem mond semmit. A *Magnus Cancellarius*at illetően mindkettő csak azt írja elő, hogy *Praelatus Ordinarius*nak kell lennie.
- 651 Vö. *LP – 1982*, 29. p. 652 Vö. *LP – 1982*, 29³. p.
- 653 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372. A *RB*, cap. 64, 2 érdemekben gazdag életet és tanító bölcsességet ír elő feltételként.
- 654 Vö. PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*, 89.
- 655 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Decretum*, 1970 iun. 4, 549.
- 656 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Decretum*, 1970 iun. 4, 549.
- 657 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Decretum*, 1969 nov. 27, 740, 4. p.

- 681 *LP – 1952*, 51. p.: „uno addito voto”.
- 682 Vö. PIUS PAPA XII, Const. ap.: *Vacantis Apostolicae Sedis*, 1945 dec. 8, 94.
- 683 Vö. *CIC – 1917*, 170. kán.
- 684 A *CIC – 1983*, 176. kán. megengedő klauzulával úgy rendelkezik, hogy az eredményt nem a választás, hanem a grémium elnökének kell ismertetnie. Itt nem az egyesek szavazatainak, hanem a választó testület mint olyan szavazatának az ismertetéséről van szó. Vö. HEIMERL H. – PREE H., 135. A kihirdetés a választás konstitutív eleme, és szükséges az érvényességhez. Vö. *CIC – 1983*, 124. kán., 1. §.
- 685 Vö. *Ordo celebrandi*, 30. p. A jogszabály a választásra mint egészre, és nem az egyes választási fordulókra vonatkozik. Az utóbbiakat a választási ülés keretében megismételték, de eredménytelenek voltak. Itt szavazás értelmében vett választás történt, csak egyik jelölt számára sem hozta meg a megkívánt többséget.
- 686 Vö. *Ordo celebrandi*, 31. p.
- 687 Az *LP – 1952*, 53. p. még egyértelműen megkövetelte, hogy – eleget téve a *CIC – 1917*, 171. kán., 4. §-a kodifikált előírásának – a szavazócédulákat el kell égetni. Az új kodifikált jog szerint eldöntetlen marad, hogy a lejegyzéssel együtt a szavazócédulákat is meg kell-e őrizni a levéltárban. Ennek mindenestre az lenne az előnye, hogy bármikor ellenőrizni lehetne a választáson való részvételt és az eredményeket, de az aktákból ennek enélkül is ki kell derülnie. Másfelől jelentős hátrány lenne, hogy felidézhetné a választási titok megsértésének és a szavazócédulák manipulálásának veszélyét. Vö. HEIMERL H. – PREE H., 135. Ezért a saját jog megkövetelte megsemmisítés mindenképpen ésszerű.
- 688 Vö. *CIC – 1917*, 175. kán.; *CIC – 1983*, 177. kán., 1. §.
- 689 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 36.
- 690 Vö. *Ordo celebrandi*, 32. p.
- 691 Vö. *Ordo celebrandi*, 33. p. Az *LP – 1952* szövege ezen a helyen még az előírt eskü letételét irányozta elő, vö. *LP – 1952*, 55. p. Ez csak az antimodernista eskü lehetett, vö. PIUS PAPA X, Litt. ap. motu pr. dat.: *Sacrorum antistitum*, 1910 sept. 1, 669–672, mert más eskü, például egy hivatali eskü abban az időben még nem volt tervbe véve. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 36. A *Pontificale Romanum*ban előírt hűségesküt csak a benedikció keretében kellett letenni. Vö. MAYER H., *Ordensrecht*, IV, 150.
- 692 Vö. *CIC – 1983*, 833. kán., 8°.
- 693 Vö. CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Professio*, 1989 ian. 9, 104–106.
- 694 Vö. *LP – 1982*, 31. p.
- 695 Az érvényes egyházjogban erre nincs megfelelő előírás, de feltételezhető, hogy ez legfeljebb három hónap lehet. Egyrészt a régi jogban ez volt a

- megfelelő időkeret, vö. *CIC – 1917*, 625. kán., másrészt a püspöki tisztségre kijelölt esetében ez a fölszentelésre előírt határidő, *CIC – 1983*, 379. kán.
- 696 Vö. *LP – 1982*, 31². p., MAYER H., *Ordensrecht*, IV. 146–152; HEGGLIN B., 152–158. A benedikálás az előírt rítus szerint történik, vö. *Caeremoniale Episcoporum*, 667–693. A primás apát a pápától kapná az áldást. Egyrészt Montecassino és Subiaco apátja kb. a 11. századtól a pápától kapja a benedikálást, másrészt arról a megyés püspökről van szó, akinek az egyházmegyéjéhez a benedikálandó apát kolostora tartozik. Vö. MAYER H., *Ordensrecht*, IV. 146 és 149.
- 697 Vö. *Ordo celebrandi*, 34. p.
- 698 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1927 feb. 7, 17. Itt nem a tulajdonképpeni választási jegyzőkönyvről, hanem egy pótlólagos jelentésről van szó.
- 699 Vö. *Ordo celebrandi*, 35. p. 700 Vö. *Ordo celebrandi*, 36. p.
- 701 Vö. *Ordo celebrandi*, 37. p. Az *LP – 1952*, 63. p. megkövetelte a kongresszus valamennyi résztvevőjének az aláírását.
- 702 Vö. *Ordo celebrandi*, 38. p. 703 Vö. *Ordo celebrandi*, 39. p.
- 704 Vö. *LP – 1982*, 29³. p.
- 705 L. a résztvevők felsorolását az *LP – 1982*, 21. pontjában.
- 706 Vö. *LP – 1982*, 27. p.
- 707 Vö. *Ordo celebrandi*, 35. p. A szöveg az *LP – 1952*, 61. p. szó szerinti átvétele. Az ebben az összefüggésben az *Ordo celebrandi*ban legtöbbször használt szó (több mint tizenkétszer), a *suffragium*.
- 708 Vö. *LP – 1982*, 27. p. 709 Vö. BERZDORF F., *Mitwirkung*, 401.
- 710 Vö. BERZDORF F., *Mitwirkung*, 401.
- 711 Vö. KOBERGER G., 43. 712 Vö. HEGGLIN B., 197.
- 713 Vö. BERZDORF F., *Mitwirkung*, 402. A PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS CANONICI AUTHENTICE INTERPRETANDO, 1985. júl. 5-i döntése szerint magának a *Superiornak*, akinek szüksége van egy *collegium* vagy egy *personarum coetus consensus*ára, nincs szavazati joga, még a választásra sem, ha a hozzászólásra jogosultak között szavazategyenlőség alakulna ki. Az értelmezés a *CIC – 1983*, 127. kánonjára hivatkozik, és ennek megfelelően az apátkongresszusra nem alkalmazzák, mert itt nem jogi aktusok megtételére vonatkozó hozzászólási jogról van szó.
- 714 Vö. SACRA CONGREGATION PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1906. dec. 2, 57–58.
- 715 Vö. *i. h.*, 58: „ut collatis consiliis quidquid in bonum eiusdem Ordinis et Colegii Anselmiani vertere potest, statuunt atque decernant”.
- 716 Vö. *LP – 1952*, 65. p.
- 717 Vö. *LP – 1982*, 35. p.

- 718 Vö. LP – 1982, 32. p. 719 Vö. LP – 1982, 33. p.
- 720 Vö. LP – 1982, 34. p.
- 721 Vö. LP – 1982, 36. p. Mind a *Lex Propria*, mind a kollégium statútumai több jogosítványt ruháznak a tanácsra. Tagjai többek közt automatikusan a Szent Anzelm-bizottságnak is a tagjai. Vö. LP – 1982, 573. p.
- 722 Vö. LP – 1982, 36². p. 723 Vö. LP – 1982, 36². p.
- 724 Vö. LP – 1982, 36³. p. 725 Vö. LP – 1982, 36³. p.
- 726 Vö. LP – 1982, 37. p.
- 727 A CIC – 1983 620. kánonjában felsorolt nagyobb eljárók vikáriusai nincsenek beleértve a jogszabályba Vö. MONTAN A., 298; GHIRLANDA G. – DE PAOLIS V. – MONTAN A., 167.
- 728 Vö. LP – 1982, 37. p. 729 Vö. LP – 1952, 109. p.
- 730 Vö. LP – 1982, 109. p.
- 731 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 199.
- 732 Vö. LP – 1952, 109. p. 733 Vö. LP – 1982, 6. p.
- 734 Vö. LP – 1982, 11. p. 735 Vö. LP – 1982, 26². p.
- 736 Vö. LP – 1982, 46². p. 737 Vö. LP – 1982, 29³. p.
- 738 Vö. LP – 1982, 51. p. 739 Vö. LP – 1982, 53. p.
- 740 Vö. LP – 1982, 56. p. 741 Vö. LP – 1982, 59². p.
- 742 Vö. LP – 1982, 60. p.
- 743 Vö. LP – 1982, 60⁴. p. Itt a közben állandó intézménnyé lett pénzügyi bizottságról van szó, amelynek a tagjait a prézes szinódus jelöli ki. A bizottság minden évben megvizsgálja, a Szent Anzelm-bizottság ülése előtt, a gazdasági ügyvitelt, és minden apátkongresszuson áttekintést ad a teljes négyéves időszakról.
- 744 Vö. LP – 1982, 57³. p.
- 745 Erre utoljára 2001. szept. 14-én került sor Rómában. Az ugyanezen a napon jóváhagyott *Statuta de bonis temporalis Abbatiae Sancti Anselmi de Urbe* a III. fejezetben a prézes szinódus további feladatává teszi, hogy határozza meg azt a szabályozást, amely alapján a primás apát, az LP – 1982, 36. pontjában megnevezett tanács beleegyezésével, rögzíti a Szent Anzelm tanárainak és offiálisainak díjazását. Vö. ABBATIA S. ANSELMI, *Statuta*, 13. p.
- 746 Vö. LP – 1982, 35. p. 747 Vö. LP – 1982, 35². p.
- 748 Vö. LP – 1982, 35⁴. p. Mint már az apátkongresszus résztvevőiről szóló helyen említettük, a prézes szinódusnak ez a tulajdonképpeni részvételre jogosultak körét meghaladó megnyitását már az LP – 1952, 67. p. is előírnyozta, de csak a szinódusra vonatkozóan. Az LP – 1982 lehetőséget ad arra, hogy az apátkongresszusra is meghívjanak szakértőket, de csak egyes ülésekre. Vö. LP – 1982, 22⁴. p.
- 749 Vö. LP – 1982, 35⁵. p. 750 Vö. LP – 1952, 68. p.

- 751 Vö. *LP* – 1982, 35³. p. 752 Vö. *LP* – 1952, 69. p.
753 Vö. *LP* – 1982, 70. p. 754 Vö. *LP* – 1982, 70. p.
755 *RB*, cap. 3; 1, 12 két tanácsot rendel az apát oldalára, a szeniorokét a *minor agenda* és valamennyi testvérét a *praecipua agenda* céljára. Bizonyos megszorításokkal a primás apát mellett a prézes színódus a szeniorok tanácsának, az apátkongresszus pedig a káptalannak tekinthető.
756 Vö. *CIC* – 1983, 19. kán.
757 A két 1893-as pápai dekrétum – LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12. és SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, 1893 sept. 16 – semmit sem mond a primás apát tanácsáról. Az *LP* – 1952 azzal, hogy külön tanácsot hozott létre a primás apát számára, új jogot alkotott. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 198. Különböző jogszívtványok, amelyeket az *LP* – 1952 a primás apát tanácsára ruházott, az *LP* – 1982-ben a prézes színódusra szállt át, pl. egy egész kongregáció vizitációjának jóváhagyása.
758 Vö. *LP* – 1952, sect. II. *De Confoederationis regimine*, tit. I: *De regimine collegiali*, cap. I: *De Congressu Abatum*, cap. II: *De Synodis Praesidium*; tit. II: *De regimine primatiali*.
759 Egy negyedik cím a primás apát hivatalára vonatkozó előírásokat öleli fel. Az *LP* – 1952-ben az ennek megfelelő pontok a primás apátról szóló cím alá voltak besorolva. Nemcsak az anyag egészének elrendezésében, hanem a primás apátról szóló címben is történtek bizonyos átszerkesztések. A régi törvény a primás apát személyéből indult ki. Az érvényes jog az intézményeket mutatja be, és ezen belül adja elő a primás apát hivatali jogait és kötelességeit. Nem mindig egészen szabatosan kivitelezve, de a szövelezésben is felfedezhető a zsinati teológia hatása, amely a hierarchikus tekintélyt szolgálatként kívánja értelmezni. Vö. IOANNES PAULUS PP II, Const. ap.: *Sacra Disciplinae Leges*, 1983 ian. 25, XII.
760 Vö. *LP* – 1982, 38. p. 761 Vö. *LP* – 1982, 52. p.
762 Vö. *CIC* – 1983, 705. kán.
763 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 196.
764 *I. h.*: „Ha a Szent Anzelm apátság nem is tartozik valamely monasztikus kongregációhoz, ott még nem tartunk, hogy volna egy minden kongregációban azonos formát mutató bencés öltözék.”
765 Vö. *LP* – 1982, 53². p. 766 Vö. *LP* – 1982, 53². p.
767 Vö. *LP* – 1982, 53². p.
768 Vö. *LP* – 1982, 38². p.
769 Vö. *Caeremoniale Episcoporum*, 164. Az *LP* – 1952, 85. p. előírta továbbá a trónt és a baldachint. Ezt az elsőbbséget azzal az érveléssel indokolta, hogy legalább Róma egy templomában ünnepeljék meg a liturgiát a maga teljes kifejllettségében.

- 770 Vö. PAULUS PAPA VI, Litt. ap. motu pr. dat.: *Pontificalia Insignia*, 1968 iun. 21, 376.
- 771 Vö. LP – 1982, 38°. p. 772 Vö. CIC – 1983, 1405. kán., 3. §, 2°.
- 773 Vö. CIC – 1917, 120. kán. 2 §; LP – 1952, 90. p.
- 774 Vö. CIC – 1917, 2341. kán.
- 775 Vö. PAULUS PAPA VI, Litt. ap. motu pr. dat.: *Pontificalis Domus*, 1968 mar. 28, 305–315.
- 776 Vö. *i. h.*, 310. A latin szöveg ugyan a *Generales Abbates* kifejezést használja, de nemcsak a *Regularium Canonicorum*-ról beszél, hanem a *Sacrorum Ordinum Monachorum*-ról is, tehát a ciszterciek, a trappisták, az olivetánusok, a szilvesztrinusok, a vallumbroziánusok generális apátjairól és a primás apátról is. Vö. *AnnPont* 2003, 1168.
- 777 Vö. LP – 1952, 86. p.; CIC – 1917, 358. kán. 1. §, 8°.
- 778 Vö. LP – 1952, 87. p.; CIC – 1917, 1401. kán. Ez a jog azért illette meg a primás apátot, mert ő a Szent Anzelm apátság ordináriusa.
- 779 Vö. LP – 1952, 89. p.; CIC – 1917, 223. kán. 1. §, 4°.
- 780 Vö. LP – 1952, 91. p.; CIC – 1917, 286 kán. 4. §. A primás apátnak akadályoztatása esetén sem a megyés püspöki, sem a tartományi zsinatra nem volt joga prokurátort küldeni, mert mindkettőn csak tanácskozási joga volt, az egyetemes zsinatra azonban küldhetett meghatalmazottat. Vö. CIC – 1917, 224. kán., 1. §.
- 781 Vö. LP – 1952, 94. p.; LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Ecclesiasticos viros*, 1899 feb. 16, 27–28; MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 192; HOFMEISTER P., *Mitra*, 58; UÓ, *Das Breve*, 191, hiányolja a jelvények közül a *pileolus viola-ceust*, ez azonban a CIC – 1917, 625. kánonja szerint a primás apátnak nem is lenne megengedve. De Hemptinne ismételtén visszautasította. Vö. MOLITOR R., *i. h.*, Bernhard Kälin primás apát joga csak személyes kitüntetés volt. Vö. SECRETARIA STATUS, *Rescriptum*, 1954 sept. 21.
- 782 Vö. LP – 1952, 97. p.
- 783 Csodatévő Szent Maurus példája nyomán és hozzá fohászokodva mindenfajta betegre a Szent Kereszt egy darabjával osztott áldás. Az approbált forma keletkezéstörténetéhez l. *StMB*, 3, 2, 165.
- 784 Vö. LP – 1952, 98. p. A jogszabály egy olyan engedélyre nyúlik vissza, amelyet a Szertartási Kongregáció adott a primás apátnak és egyúttal minden prézes apátnak. Vö. SACRA CONGREGATIO RITUUM, *Rescriptum*, 1907 ian. 23, 310. Az engedélyt csak tíz évre adták, és ennek megfelelően ismételtén megújították. Az LP – 1952 révén azután ennek a jognak az adományozása tartóssá vált.
- 785 Vö. LP – 1982, sect. II, tit. III, cap. II: *De Abbatis Primatis muneribus*, art. 1: *De muneribus relate ad Confoederationem*, 1. *Munera ordinaria*, 2. *Munera extraordinaria*, litt. A.: *De visitationibus*, litt. B.: *De quaestionibus et recursi-*

- bus Abbati Primati subiciendis; art. 2: De muneribus relate ad monasteria nulli Congregationi adscripta.*
- 786 Vö. LP – 1982, 39. p.
- 787 Az apátok által 1893 áprilisában jóváhagyott tervezet mellőzi a *prímás apát* kifejezést, de a konföderáció elnökét *reprezentánsnak* nevezi. Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 24–27.
- 788 Vö. LP – 1982, 40. p.
- 789 Vö. SCHÄFER T., *De Religiosis*, 103. p., litt. f., 124. Másként vélekedik MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 195.
- 790 Vö. CIC – 1983, 590. kán. 1. §
- 791 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 196.
- 792 Vö. AYMANS W. – MÖRSDORF K., II. 642.
- 793 A latin szöveg kissé körülményesen fogalmazza meg, amit itt kifejezésre akar juttatni. Ezért egy rövidebb új megfogalmazást javaslunk: „In omnibus negotiis iuridicis Confoederationis, Abbas Primas eiusdem personam gerit.”
- 794 Vö. LP – 1982, 40. p.
- 795 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 190.
- 796 Vö. LP – 1982, 11. p. 797 Vö. LP – 1982, 46. p.
- 798 Vö. LP – 1982, 26². p.; *Ordo celebrandi*, 4. p.
- 799 Vö. LP – 1982, 64. p. A jelenlegi tanulmányok ennek megfelelő specializációs lehetőségeket kínálnak filozófiából és misztikából, ill. szerzetesi teológiából. Vö. PONTIFICIUM ATHENAEUM S. ANSELMI, *Ordo anni academici 2006–2007*, 60 skk., 104 skk.
- 800 Vö. LP – 1982, 412. p. 801 Vö. LP – 1982, 41³. p.
- 802 Vö. CIC – 1983, 592. kán. 1. §
- 803 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745.
- 804 Vö. CIC – 1917, 510. kán. 805 Vö. LP – 1952, 83. p.
- 806 Vö. LP – 1982, 49¹. p. 807 Vö. LP – 1952, 84. p.
- 808 Vö. LP – 1982, sect. II, tit. III, cap. II, art. 1, 2. *Munera extraordinaria*, litt. A.: *De visitationibus*.
- 809 Vö. LP – 1982, 46. p.
- 810 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745. Mindenekelőtt valamennyi kolostor meghatározott számú éven belül történő vizitációja nem volt előirányozva. A prímás apát csak sürgős szükség fennállása esetén vizitálhatott. Még ezt sem kellett saját magának végrehajtania, hanem messzemenő kiküldési joga volt. Az általa kiválasztott vizitátornak nem kellett apátnak lennie. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 202.
- 811 Vö. LP – 1982, 46². p. 812 Vö. LP – 1982, 49³. p.

- 813 Vö. *LP* – 1982, 46³. p. 814 Vö. *LP* – 1982, 46⁴. p.
815 Vö. *LP* – 1982, 46⁵. p.; HOFMEISTER P., *Das Breve*, 204.
816 Vö. *LP* – 1982, 46⁶. p.
817 Vö. HOFMEISTER P., *Verfassung*, 24.
818 Vö. UÓ, *Das Breve*, 204.
819 Vö. *LP* – 1982, 46⁶. p. Az általános egyházjog, vö. *CIC* – 1983, 628. kán. 3. §, csak általános útmutatást ad a vizitátorok és megvizitáltak együttműködését illetően.
820 Vö. *LP* – 1982, 44. p.
821 Viszont a saját jognak része lehet. A primás apát belépése így a mindenkori kolostor konstitúcióihoz igazodik, amennyiben ezek megengedik a rendi előjáró belépését.
822 Vö. PRIMETSHOFER B., *Ordensrecht*³, 54.
823 Vö. *CIC* – 1983, 667. kán., 4. §.
824 Vö. *LP* – 1982, 15. p.
825 Vö. *LP* – 1982, 97. p.
826 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 204.
827 Vö. *LP* – 1952, 16. p. 828 Vö. *LP* – 1952, 97. p.
829 Vö. CONGREGATIO S. MARIAE MONTIS OLIVETI, 162. p.; CONGREGAZIONE CASSINESE O. S. B., 50. p.; CONGREGAZIONE VALLOMBROSANA DELL'ORDINE DI SAN BENEDETTO, 189. p.
830 Vö. AMERICAN-CASSINESE CONGREGATION, D 24. 1.; ÖSTERREICHISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, 149. p.; BAYERISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, 19. p.; SCHWEIZER BENEDIKTINERKONGREGATION, 34. p.; SWISS-AMERICAN CONGREGATION, 13. o.; BENEDIKTINERKONGREGATION VON ST. OTTILIEN, 55. p.
831 Vö. CONGRÉGATION BÉNÉDICTINE DE L'ANNONCIATION, 42. p.; BAYERISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, 21. p.; BEURONER BENEDIKTINERKONGREGATION, 89. p. 1, 111. 5.; SCHWEIZER BENEDIKTINERKONGREGATION, 34. p.
832 Vö. AMERICAN-CASSINESE CONGREGATION, 16. 1.; BAYERISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, 33. p.; SWISS-AMERICAN CONGREGATION, 20., 2.
833 Vö. CONGREGAZIONE VALLOMBROSANA DELL'ORDINE DI SAN BENEDETTO, 225. p. III.
834 Vö. *i. h.*, 252. p. 835 Vö. *i. h.*, 290. p.
836 Vö. AMERICAN-CASSINESE CONGREGATION, D 130. 1. 2.; CONGRACIÓN BENEDICTINA DE LA S. CRUZ DEL CONO SUR, 147. p. 2. §; SWISS-AMERICAN CONGREGATION, 84. o., 2.
837 Vö. CONGREGAÇÃO BENEDICTINA DO BRASIL, 260. (Az 1987-ben elkészült konstitúciók hivatkozási számai még az *LP* – 1970, 80., 117.

- pontjára vonatkoznak. A konstitúciók 1994-es kiadása nem volt hozzáférhető.)
- 838 Vö. BAYERISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, 138. p.
- 839 Vö. SWISS-AMERICAN CONGREGATION, 20. o. 2.; CONGREGATIO S. MARIAE MONTIS OLIVETI, 111. p.
- 840 Vö. CONGREGAZIONE BENEDETTINA SUBLACENSE, OG 85.
- 841 Vö. SWISS-AMERICAN CONGREGATION, 20. o., 2.; CONGREGAZIONE BENEDETTINA SUBLACENSE, OG 5; CONGREGAZIONE VALLOMBROSANA DELL'ORDINE DI SAN BENEDETTO, 225. III és 290. p.; MAGYAR BENCÉS KONGREGÁCIÓ, 6. 33, 6. 44, 6. 47.
- 842 Vö. ENGLISH BENEDICTINE CONGREGATION; CONGREGAZIONE CAMALDOLESE DELL'ORDINE DI S. BENEDETTO; CONGREGATIO SILVESTRINAE ORDINIS SANCTI BENEDICTI; CONGREGATIO SOLESMENSIS.
- 843 Vö. *LP* – 1982, 42. p.
- 844 Vö. PIUS PAPA X, *Rescriptum*, 1908 mai. 30, 22.
- 845 DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 192: „De Tonsura nihil dicebatur in rescripto.”
- 846 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 191.
- 847 *CIC* – 1917, 964. kán., 1°: „revocato quolibet contrario privilegio”.
- 848 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1920 feb. 28, 87.
- 849 Vö. PAULUS PAPA VI, Litt. ap. motu pr. dat.: *Ministeria quaedam*, 1972 aug. 15, 527–534.
- 850 Vö. *i. h.*, 531. 851 Vö. *i. h.*, 532.
- 852 Vö. *i. h.*, 533.
- 853 Ezek inkább csak a fölszenteléssel összefüggésben vannak előírányozva. Vö. *CIC* – 1983, 1015–1023. kán.
- 854 Vö. PAULUS PAPA VI, Litt. ap. motu pr. dat.: *Ministeria quaedam*, 1972 aug. 15, 533.
- 855 Vö. *LP* – 1982, 43. p.
- 856 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 193.
- 857 Vö. *LP* – 1952, 97. p.
- 858 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 193.
- 859 Vö. *CIC* – 1983, 968. kán. 2. §
- 860 Vö. *LP* – 1982, sect. I, tit. II.
- 861 Vö. *CIC* – 1983, 969. kán. 2. §.
- 862 Vö. *LP* – 1982, 45. p.
- 863 Vö. *RB*, cap. 58, 15. 17.
- 864 Vö. *RB*, cap. 61, 13.
- 865 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 194.

- 866 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Rescriptum*, 1907 dec. 21, 44.
- 867 Vö. CIC – 1917, 632. kán.
- 868 Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Decretum*, 1919 apr. 14, 44.
- 869 Az 1952-es LP-ben ez a téma mind a primás apátnak a konföderáció elnökeként teljesítendő feladatai, vö. LP – 1952, 77. p., mind a primás kiváltságai közt helyet kapott, Vö. LP – 1952 96. p.
- 870 Vö. LP – 1952, 96. p. 871 Vö. LP – 1952, 96. p.
- 872 Vö. CIC – 1983, 684. kán., 3. §. 873 Vö. CIC – 1983, 153. kán. 2. §.
- 874 Vö. CIC – 1983, 183. kán. 3. § 875 Vö. CIC – 1983, 182. p. 1. §
- 876 Vö. ÖSTERREICHISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, 134; CONGREGAZIONE CASSINESE O. S. B., 109.
- 877 Vö. BEURONER BENEDIKTINERKONGREGATION, 88. p. 2.
- 878 Vö. AMERICAN-CASSINESE, C. 16. 1; BAYERISCHE BENEDIKTINERKONGREGATION, 33. p.; SWISS-AMERICAN CONGREGATION, 20. o.
- 879 Vö. LP – 1982, 47. p. 880 Vö. CIC – 1983, 1427. kán. 2. §.
- 881 Vö. CIC – 1983, 1405. 3. §, 3°. 882 Vö. LP – 1982, 48. p.
- 883 A pápai jogú papi szerzetesi intézmények nagyobb előjárói a CIC – 1983, 134. kán. 1. § szerint ordináriusok. A CIC – 1983, 596. kán. 2. § szerint ezért *potestas regiminis* illeti meg őket. Ebből következik, hogy bírói hatalommal rendelkeznek, és saját szentszékeket állíthatnak fel, amelyek a CIC – 1983 hatásköri jogszabályai szerint dolgoznak. Vö. LÜDICKE K., *Gerichte*, 1427/1. A rendtartományok bíróságai esetében különleges bírói jogról van szó, amely pozitív egyházi jogon nyugszik. Isteni jogon csak a megyés püspöknek és a pápának van bírói joga. Vö. *i. h.*, 1427/3.
- 884 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745.
- 885 Vö. CIC – 1983, 1405. kán. 3. §, 2°.
- 886 Vö. CIC – 1983, 1427. kán. 3. p. Ezen túlmenően a CIC – 1983 sem az 1427., sem az 1407–1415. kánonban nem a rendtartományi különbíróságokat jelöli meg kizárólagos illetékesként. Ez lehetővé teszi, hogy a panaszos felek vitás ügyeiket akkor is az egyházmegyei bíróság elé vigyék, ha a CIC – 1983, 1427. kánon szerint nyitva áll előttük a különleges bíróságokhoz vezető út. Vö. LÜDICKE K., *Gerichte*, 1427/3.
- 887 Vö. CIC – 1983, 1407. kán. 3. §
- 888 Mivel a CIC – 1983, 1438. kánonban nincs utalás másodfokú illetékességre a prézes apátnak a CIC – 1983, 1444. kán. 2. § értelmében meghozott elsőfokú ítéleteivel szemben, a feljebbviteli bíróság a CIC – 1983, 1444. kán. 1. §, 1° szerint a Római Rota Vö. LÜDICKE K., *Berufungsgericht*, 1438/2.

- 889 HOFMEISTER P., *Das Breve*, 207, lehetségesnek tartja, hogy a Szerzetesi Kongregációnál érvényt lehet szerezni egy ilyen elutasításnak.
- 890 Vö. AMERICAN-CASSINESE CONGREGATION, D 130. 1. 2.; CONGREGACIÓN BENEDICTINA DE LA S. CRUZ DEL CONO SUR, 147. p. 2. §; SWISS-AMERICAN CONGREGATION, 84. o., 2; NEDERLANDES CONGREGATIE VAN DE SINT BENEDICTUS, St. 46, lehetőséget nyújt arra, hogy egy vizitációs eljárás ellen a prímás apáthoz forduljanak.
- 891 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745; *LP* – 1952, 125. p.
- 892 Vö. *LP* – 1982, 13. p. 893 Vö. *LP* – 1982, 49. p.
- 894 Vö. ANDRÉS D., *Superiores*, 157–159.
- 895 A *Supremus moderatort* még más jogok is megilletik, amelyeket azonban egyetlen kolostorral összefüggésben nem alkalmaznak, pl. a *CIC* – 1983, 647. kán. 1. § szerint noviciátus-ház létesítése. A kolostor megszüntetéséhez szükséges felhatalmazás azonban csak a Szentszéket illeti meg, akkor is, ha nem intézményről van szó, mert ez az egyetlen ház. Vö. *CIC* – 1983, 616. kán. 2. §.
- 896 Vö. *CIC* – 1983, 647. kán. 2. §
- 897 Vö. *CIC* – 1983, 684. kán. 1. §
- 898 Vö. *CIC* – 1983, 686. kán. 1. §
- 899 Vö. *CIC* – 1983, 686. kán. 2. §
- 900 Vö. *CIC* – 1983, 691. kán. 1. §
- 901 Vö. *CIC* – 1983, 699. kán. 1. §
- 902 Vö. *CIC* – 1983, 1308. kán. 3. §, 4.
- 903 Vö. *CIC* – 1983, 1438. kán. 3°.
- 904 Vö. *CIC* – 1983, 625. kán. 3. §
- 905 Vö. *CIC* – 1983, 695. kán. 906 Vö. HENSELER R., 393.
- 907 Vö. *LP* – 1982, 49°. p. 908 Vö. *LP* – 1982, 49°. p.
- 909 Vö. *LP* – 1982, 49°. p. 910 Vö. *LP* – 1982, 55°. p.
- 911 Vö. *LP* – 1982, 50. p. 912 Vö. *LP* – 1982, 29°. p.
- 913 Vö. *LP* – 1982, 50. p. 914 Vö. *CIC* – 1983, 184. kán. 1. §.
- 915 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 197. Benno Gut és Rembert Weakland prímás apátot hivatali idejük lejárta előtt magasabb szolgálattal – kúriai bíborossággal, ill. érsekséggel – bízták meg. Viktor Dammertz prímás apátot néhány hónappal hivatali ideje lejárta után megyés püspökké nevezték ki. Vö. *Catalogus Monachorum* 2000, 1.
- 916 Vö. *LP* – 1982, 51. p. 917 Vö. *LP* – 1982, 51. p.
- 918 A konföderáció történetében ez egy alkalommal fordult elő. A 7. prímás apát, Jerome Theisen 1995-ben bekövetkezett halála után Francis Rossiter prézes apátot, a prímás apát vikáriusát választották nem egész egy évre pro-prímássá.

- 919 Vö. *LP* – 1982, 51. p.
- 920 Vö. *LP* – 1982, 51². p.
- 921 Az *LP* – 1982, 29. p. szerint bármely szerzetespap megválasztható, akit legalább öt éve örök fogadalom köt a konföderáció valamely kolostorához.
- 922 Vö. *LP* – 1982, 38². p. 923 Vö. *LP* – 1952, 107. p.
- 924 Vö. *LP* – 1952, 109. p. 925 Vö. *LP* – 1952, 112. p.
- 926 Vö. *LP* – 1982, 29³. p. 927 Vö. *LP* – 1982, 52. p.
- 928 Vö. *LP* – 1982, 53. p. 929 Vö. *LP* – 1982, 53². p.
- 930 Vö. *LP* – 1982, 53². p. 931 Vö. *LP* – 1982, 53³. p.
- 932 Vö. *LP* – 1982, 53⁴. p. 933 Vö. *CIC* – 1983, 469–494. kán.
- 934 Vö. MARACCANI F., 190–200.
- 935 Vö. *LP* – 1982, 54. p.
- 936 Vö. *LP* – 1982, 55. p. Jegyezzük meg ebben az összefüggésben, hogy a Szent Anzelm épületegyüttes ingatlana, a hozzá tartozó telekkel az Apostoli Szentszék tulajdona, az Administratio Patrimonii Sedis Apostolicae kezeli, Vö. IOANNES PAULUS PAPA II, Const. ap.: *Pastor Bonus*, 1988 iun. 28, 906.
- 937 Vö. *LP* – 1982, 60. p. 938 Vö. *CIC* – 1983, 634–640. kán.
- 939 Vö. *CIC* – 1983, 638. kán. 1. § 940 Vö. *CIC* – 1983, 638. kán. 3. §
- 941 Vö. *LP* – 1982, 60. p.
- 942 Vö. ABBATIA S. ANSELMIDEURBE, *Statuta*.
- 943 Vö. MARACCANI F., 199. 944 Vö. *CIC* – 1983, 482–485. kán.
- 945 Vö. *LP* – 1982, 55². p.
- 946 A Kúria jogi kihatással járó aktáit, hogy érvényesek legyenek, alá kell írnia az ordináriusnak, aki kiadja őket, és a Kúria kancellárjának vagy egy jegyzőnek. Vö. *CIC* – 1983, 474. kán.
- 947 Vö. *LP* – 1982, 55³. p. 948 Vö. *LP* – 1982, 55⁴. p.
- 949 Vö. *LP* – 1952, 116. p. 950 V. *Annales O. S. B.*
- 951 Vö. MARACCANI F., 199.
- 952 Vö. *LP* – 1982, 55³. p. Az *LP* – 1982, 58. pontjáról van szó. Az *LP* – 1982, 55³. pontban tévesen az *LP* – 1982, 59–59³. p. van hivatkozásként megadva.
- 953 COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMIDEURBE, *Statuta*.
- 954 Vö. CONGREGATIO PRO INSTITUTIONE CATHOLICA, *Decretum*, 1987. ápr. 21.
- 955 Vö. *Catalogus Monachorum* 2000, 10.
- 956 REPUBBLICA ITALIANA: IL MINISTRO DELL' INTERNO, *Decreto*, 1971. feb. 16.
- 957 MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 155–156, úgy vélekedik, hogy mivel jogilag újramegnyitásról volt szó, a kollégiumot nem kellett formailag új-

ra megalapítani. XIII. Leót nem egy új kollégium foglalkoztatta, ezért nem állított ki alapító okiratot. Az újramegnyitásra 1888. január 4-én került sor, minden jogi formáság nélkül. ENGELBERT P., *A római*, 15, új alapításról ír, amely azonban a Cassinói Kongregáció kollégiuma jogutódjának számít.

- 958 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Quae diligenter*, 1887 ian. 4, 5.
959 Vö. *Annales O. S. B.*, 1893–1905, 105.
960 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 157.
961 Vö. LP – 1982, 57. p. 962 Vö. LP – 1982, 57. p.
963 Vö. LEO PAPA XIII, Litt. ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 372.
964 Vö. SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS ET RELIGIOSIS, *Decretum*, 1893 sept. 16, 745.
965 Az LP – 1982, 62⁴. p. úgy rendelkezik, hogy a konföderáció minden olyan szerzetese a kollégium közösségéhez tartozik, akinek szándékában áll legalább egy évet ott tölteni. A jelenlegi statútumok a kört kiterjesztik mindazokra a szerzetesekre, akik olyan kolostorokból jönnek, amelyek Szent Benedek reguláját követik. Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, n. 6. A kollégium minden más lakója esetében, legyen szó más rendek szerzeteseiről, világi papokról vagy laikusokról, a perjel megítélése a döntő, vö. LP – 1982, 62⁵. p., miközben különböző személyeknek vagy grémiumoknak hozzászólási vagy egyetértési joguk van. Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 8. p.
966 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 5. p.
967 Vö. LP – 1982, 62⁵. p.; Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 6. p.
968 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 207. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 171, ennek következtében nemleges választ ad arra a kérdésre, hogy a primás apát *vi voti* megparancsolhat-e valamit egy bentlakónak, mivel ez *vi professionis* csak saját előljárójától függ.
969 Vö. LP – 1982, 62. p. 970 Vö. LP – 1982, 62. p.
971 A kollégiumi statútumok mondanak néhány példát, amikor a perjel a hatáskör átruházásánál fogva cselekszik, pl. egyes esetekben az imaórai kötelezettség alóli felmentéskor, és amikor különleges esetekben és jogos indokból megváltoztatja a közösségi élet szabályozását. Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 31. p.
972 Vö. CIC – 1917, 501. kán. 1. §.
973 Vö. PRIMETSHOFERB, *Ordensrech*³, 39.
974 Vö. HEIMERL H. – PREE H., 109.
975 Vö. HENSELER R., 140. 976 Vö. *i. h.*

- 977 Az a tény, hogy pápai jogú papi szerzetesi intézmények előjáróinak kormányzati hatalmuk van, megfelel a CIC – 1983, 134. kán. 1. §-a jogszabályának, amely szerint tagjai vonatkozásában a pápai jogú papi szerzetesi intézmények nagyobb előjárói, valamint az apostoli élet pápai jogú papi társaságainak azon előjárói is, akik legalább rendes végrehajtó hatalommal bírnak, az *ordinarius* megnevezés alá tartoznak. Vö. HENSELER R., 141.
- 978 Vö. LP – 1982, 56. p. 979 Vö. CIC – 1983, 588. kán. 2. §.
- 980 Vö. LP – 1982, 57. p..
- 981 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 160.
- 982 Vö. LP – 1982, 627. p.
- 983 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 170; 168.
- 984 Vö. ENGELBERT P., *A római*, 68–69. Itt Alexius Mathian laikus testvéréről van szó. Szül. 1871. 6. 11-én, fogadalmat tett 1901. 3. 21-én, †1933. 12. 27-én. Nekrológ: *Annales O. S. B.* 1933, 45.
- 985 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 169.
- 986 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 185.
- 987 Vö. MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 164.
- 988 Vö. LP – 1982, 56. p. 989 Vö. LP – 1982, 57². p.
- 990 Vö. LP – 1982, 57³. p. 991 Vö. LP – 1982, 57⁴. p.
- 992 MOLITOR R., *Rechtsgeschichte*, III. 159, szerint a primás apátnak joga van rá, hogy megkapja a rendből a szükséges tagokat. De itt morális kötelességről van szó, amelynek teljesítését a primás az LP – 1952-ig nem tudta kikényszeríteni. Azt a minden kolostorra vonatkozó kötelezettséget, hogy egy testvért a Szent Anzelm rendelkezésére kell bocsátani, az utolsó apátkongresszuson – vö. CONGRESSUS ABBATUM <2000 sept. 4 – 11, Roma>, *Protokoll*, 24 – alapnak tekintették egy szolidaritási hozzájárulás megteremtéséhez, amelyet azoknak a házaknak kell teljesíteniük, amelyek senkit sem bocsátanak rendelkezésre a kollégiumban és az egyetemen elvégzendő munkákra. A javaslatot bizonyára tágan kell értelmezni, hogy a primás apát hivatalának munkatársait is be lehessen alája sorolni.
- 993 Vö. LP – 1982, 58. p. Az LP – 1952, 134. pontjától eltérően az aktuális törvényiszöveg a téma szabályozásakor az előadás során az egyes kolostorokból indul ki, és csak egy második lépésben biztosítja a primás apát jogait.
- 994 Vö. LP – 1982, 58². p.
- 995 Erről a témáról sem a kollégium, sem az egyetem jelenlegi statútumai nem szólnak.
- 996 Vö. LP – 1982, 58³. p. 997 Vö. LP – 1952, 134. p.
- 998 Vö. LP – 1982, 55³. p. 999 Vö. LP – 1982, 59. p.

- 1000 Vö. LP – 1982, 59². p.
- 1001 Vö. LP – 1982, 59³. p.
- 1002 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 212.
- 1003 Vö. LP – 1982, 60. p.
- 1004 Vö. ABBATIA S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 4. p.
- 1005 Vö. *i. h.*, 5.
- 1006 Vö. LP – 1982, 60³. p. A pénzügyi kérdéseket a *Commissione finanziaria* veszi át, amely a Szent Anzelm-bizottság minden éves ülése előtt ül össze. A tárgyalások első részét közösen vitatják meg.
- 1007 Vö. LP – 1982, 60. p.
- 1008 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 12. p.
- 1009 Vö. LP – 1982, 60⁴. p. A szöveg, éppúgy, mint az LP – 1952, 138. p. általánosan van megfogalmazva. A szakemberek esetében más kolostorok üzleti ügyekben jártas szerzeteseiről van szó, de laikusokról is. Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 212.
- 1010 Vö. LP – 1952, 137. p. 1011 Vö. LP – 1952, 144. p.
- 1012 Vö. LP – 1982, 56². p. 1013 Vö. LP – 1982, 17. p.
- 1014 Vö. LP – 1982, 61. p.
- 1015 Vö. CIC – 1917, 587. kán. 2. §; 588, 1. §, 3.
- 1016 Vö. DI VINCENZO A., *Lex Propria*, 242.
- 1017 A klerikusok általános képzéséből kiindulva azonban legalább részben segítségül hívhatók a papi szemináriumokról szóló jogszabályok. Vö. CIC – 1983, 232–264. kán.
- 1018 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*. Egy előszó és egy bevezetés után az egyes részek a kollégium lakóival, a Szent Anzelm házközösségével, a kollégium vezetésével, a kollégiumban folyó közösségi élettel, a kollégium felett gyakorolt felügyelettel és a státútumok engedélyezésével foglalkoznak.
- 1019 Vö. LP – 1982, 62³. p.
- 1020 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 16. p.
- 1021 Vö. LP – 1982, 62³. p.
- 1022 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 25. p.
- 1023 Vö. LP – 1982, 62². p.
- 1024 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 17. p.
- 1025 Vö. *i. h.*, 18. p.
- 1026 HOFMEISTER P., *Rechtsfragen*, 105, ezzel szemben úgy vélekedik, hogy azok, akik jog szerint tagjai egy gyűlésnek, az erre delegáltak megvá-

- lasztásakor ne szavazhassanak. Képviselőt csak az választhat, aki egy gyűlésen nem vehet részt. „Ezért a bencés rendben sem engedhető meg, hogy az apátok által kinevezett szenioroknak, ha a konvent a választás előtt megválasztandókként jelöli ki őket, szavazati joguk legyen a szenior-választásnál”. Vö. *i. h.*
- 1027 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 19. p.
- 1028 Vö. *i. h.*, 20. p. 1029 Vö. *i. h.*, 21. p.
- 1030 Vö. *i. h.*, 22. p.
- 1031 Erre nézve továbbá meg kell hallgatni a primás apátot és a házközösséget. Vö. *i. h.*, 38. p.
- 1032 *I. h.*, 50–51. p. Szabályozza a kollégiumból való kizárást. A perjel tehát, miután legalább egyszer figyelmeztette és meghallgatta, a szeniorok tanácsával egyetértésben, súlyos okból a következő szabályozás szem előtt tartásával kizárhat egy tagot a Szent Anzelm házközösségéből: mielőtt a perjel egy diákot vagy állandó vendéget elbocsát, neki magának kell az illetőt meghallgatnia; mielőtt egy tanárt vagy officialist elbocsát, meg kell szereznie a primás apát jóváhagyását. Ha egy szerzetesi közösség tagjáról van szó, az ügyet az illető előljárójával kell rendezni. Ha viszont világi papról van szó, a perjel az egyházi előljárót tájékoztatja az elbocsátási eljárásról. Az elbocsátottnak joga van a primás apáthoz fellebezni, és kérni mind a kizárás megszüntetését, mind a visszavonását. Súlyos garázdaság vagy nagyon súlyos, a kollégiumot fenyegető kár esetén a perjel, vagy ha késni veszélyes, az alperjel is, az illetékes előljárót értesítve, azonnali hatállyal kiutasíthatja a kollégiumból a házközösség egy tagját. A perjel szükség esetén ezután indítja meg az elbocsátási eljárást.
- 1033 Vö. *i. h.*, 55. p. 1034 Vö. *i. h.*
- 1035 Vö. *i. h.*, 23. p. 1036 Vö. *i. h.*, 24. p.
- 1037 Tekintettel a tényálláselem bizonytalanságára „in negotiis maioris momenti”, a tanács bekérése sok esetben a döntéshozók mérlegelésére van bízva. Vö. PREE H., *Beispruchrechte*, 127/12. Efféle kötetlen megfogalmazások az általános egyházjogban is előfordulnak, amikor pl. a CIC – 1983, 500. kán. 2. § úgy rendelkezik, hogy a megyés püspöknek nagyobb jelentőségű ügyekben meg kell hallgatnia papi tanácsát.
- 1038 Vö. *i. h.*, 11. p.
- 1039 A kollégium statútuma külön liturgikus bizottságot irányoz elő. Tagjai jog szerint a ceremoniárius, a sekrestyés és a kórusvezető. Ezenkívül a perjel szabadon további tagokat nevezhet ki. A perjel felügyelete alatt a bizottság gondoskodik az egyházi szertartások rendjének illő megtartásáról. De nincsenek külön kötelességei, és a véleményét sem kell kérni

- meghatározott esetekben. Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 39. p.
- 1040 Vö. *i. h.*, 12. p. 1041 Vö. *i. h.*, cap. 2, art. 1–2.
- 1042 Vö. *LP* – 1982, 62°. p. 1043 Vö. *LP* – 1952, 140. p.
- 1044 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 57. p.
- 1045 Vö. *LP* – 1982, 622. p.
- 1046 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMII DE URBE, *Statuta*, 58. p.
- 1047 Vö. INNOCENTIUS XI PAPA, Const. ap.: *Inscrutabili*, 1687 mar. 22, 416–419.
- 1048 Vö. ENGELBERT P., *A római*, 15.
- 1049 Az 1927/28-as tanévtől a Szent Anzelm kánonjogi karának diákok hiányában be kellett szüntetnie tevékenységét. A következő években újra meg újra azt remélték, hogy feléled, de ez máig nem történt meg, habár a Szent Anzelm jogát egy ilyen kar működtetésére soha nem vonták meg. Vö. ENGELBERT P., *A római*, 100.
- 1050 Az Aventinuson álló új épület befejezéséig a kollégiumot ideiglenesen a Palazzo dei Convertendi egy részében helyezték el. A Piazza Scossa Cavallin, a Szent Péterhez vezető két utca, a Borgo Nuovo és a Borgo Verocchio közt álló épületet 1937 nyarán, amikor a Via della Conciliazionét kialakították, lebontották, és az új utca jobb oldalán építették fel újra. Vö. ENGELBERT P., *A római*, 15. A kollégium 1896 őszén költözött át az Aventinusra. A Szent Anzelm kollegium újbóli felállításának megkoronázását az apátsági templom ünnepélyes fölszentelése jelentette 1900. nov. 11-én. Vö. *i. h.*, 58.
- 1051 Vö. RENNERT F., *Confoederatio*, 242.
- 1052 Vö. PIUS PAPA X, Litt. ap. motu pr. dat.: *Praeclara inter*, 1914 iun. 24, 333–335.
- 1053 Vö. PIUS PAPA XI, Litt. ap.: *Ad montem Aventinum*, 1933 ian. 14, 239–240.
- 1054 SACRA CONGREGATIO DE SEMINARIIS ET STUDIORUM UNIVERSITATIBUS, *Decretum*, 1933 ian. 15, 169.
- 1055 Vö. SACRA CONGREGATIO DE SEMINARIIS ET STUDIORUM UNIVERSITATIBUS, *Decretum*, 1961 iun. 17, 113–114.
- 1056 Vö. EADEM, *Decretum*, 1978 aug. 23.
- 1057 Teljesen az egyetemhez van csatolva a padovai *Istituto di Liturgia pastorale*. Hozzá van affiliálva a *Studio Teologico Interdiocesano Reggio Emilia*, a viterbói *Istituto Filosofico-Teologico Viterbese „San Pietro”*, a Rio de Janeiro-i *Escola Teológica Mosteiro de São Bento*, az *Istituto Teologico „São Paulo”*, az einsiedelni bencés apátság Teológiai Iskolája, a *Studium de L’Abbaye*

de Sept-Fons és a budapesti *Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola* teológiai szakja. A teológiai kar részlegének számít a „*Dormition Abbey*” tanulmányi év Jeruzsálemben. Az egyetemhez van affiliálva a *Studio Teologico per le Benedettine Italiane* is. Vö. PONTIFICIUM ATHENAEUM S. ANSELMI, *Ordo*, 11–18.

- 1058 Vö. *LP* – 1982, 56². p. 1059 Vö. *LP* – 1982, 63. p.
 1060 Vö. *LP* – 1982, 64. p. 1061 Vö. *LP* – 1982, 64². p.
 1062 Vö. IOANNES PAULUS PAPA II., Const. Ap.: *Sapientia Christiana*, 1979 apr. 15, 480.
 1063 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMI DE URBE, *Statuta*, 8. p.
 1064 Vö. *i. h.*, Azokat a rendelkezéseket, amelyek már az *LP* – 1982-ben is szerepeltek, és a statútumokban csak megismétlik őket, itt nem soroljuk fel.
 1065 Kodifikált rendelkezés csak kettő van, vö. *CIC* – 1983, 820. kán; 833, 7°.
 1066 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMI DE URBE, *Statuta*, 9. p.
 1067 Vö. *i. h.* 1068 Vö. *LP* – 1982, 65². p.
 1069 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMI DE URBE, *Statuta*, 9. p.
 1070 Vö. *LP* – 1982, 65². p. 1071 Vö. *LP* – 1982, 65². p.
 1072 Vö. *LP* – 1982, 65². p.
 1073 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMI DE URBE, *Statuta*, 9. p.
 1074 Vö. *i. h.* 1075 Vö. *LP* – 1982, 65³. p.
 1076 Vö. COLLEGIUM INTERNATIONALE S. ANSELMI DE URBE, *Statuta*, 9. p.
 1077 Vö. *i. h.* 1078 Vö. *LP* – 1982, 62³. p.
 1079 Vö. LEO PAPA XIII., Litt. Ap.: *Summum semper*, 1893 iul. 12, 373.
 1080 Vö. *LP* – 1952, 112. p. 1081 Vö. *LP* – 1952, 113. p.
 1082 Vö. *LP* – 1982, 65⁴. p. A kollégium minden bencés előtt törtető megnyitását már XIII. Leónak a kollégium újramegnyitása alkalmából Dusmet bíborshoz intézett írása előirányozta. Vö. LEO PAPA XIII., Litt. ap.: *Quae diligenter*, 1887 ian. 4, 355.
 1083 Vö. *LP* – 1982, 28². p. 1084 Vö. *LP* – 1952, 16. p.
 1085 Vö. *Normae*, 1. p. 1086 Vö. *LP* – 1982, 16. p.
 1087 Vö. *Normae*, 2. p. 1088 Vö. *LP* – 1982, 15. p.
 1089 Vö. *i. h.*
 1090 Vö. *LP* – 1982, 15. p.; *Normae*, 3. p.
 1091 Vö. *Normae*, 4. p. 1092 Vö. *i. h.*, 5. p.
 1093 Vö. *i. h.*, 6. p. Azokról az apátkongresszus által támasztott feltételekről van szó, amelyeket az *LP* – 1982 14. pontja megkövetel.

- 1094 Vö. *Normae*, 6. p.
- 1095 A női kolostoroknak a *Confoederatio Benedictinán* belül elfoglalt helye jelenleg vitatott, vö. LUISLAMPE P., 220. ROHTERT A., 1198kk: „A női bencések keresik a lehetőséget, hogy a jelennek megfelelő viszonyt alakítsanak ki a *Confoederatio Benedictinával*. A szerzetesnők és nővérek tudatában vannak annak, hogy a férfi bencések papként nélkülözhetetlenek számukra. A konföderációhoz való viszonyt mégis férfi és nő partneri viszonyát kell, hogy kifejezésre juttassa. Mivel számolni kell a nők számbeli fölényével, a megoldást nem abban kell keresni, hogy a férfi bencésekhez hasonlóan a nőket is a primás apátnak rendelik alá. Lehetőséget kell rá találni, hogy a női bencések nemzetközi találkozóira saját kezdeményezésből kerülhessen sor.”
- 1096 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <2000, sept. 4-11, Roma>, *Protocollum*, 17.
- 1097 A statútumok *textus authentica* angol nyelven van megfogalmazva, és megtalálható a függelékben.
- 1098 A konföderációhoz tartozó közösségeket a *Catalogus Sororum et Monialium* tartalmazza.
- 1099 Vö. COMMUNIO INTERNATIONALIS BENEDICTINARUM, *Statutes*, 1. p.
- 1100 Vö. *i. h.*, 2. p. 1101 Vö. *i. h.*, 3. p.
- 1102 Vö. *i. h.*, 4. p. 1103 Vö. *i. h.*, 5. p.
- 1104 A régiók listája függeléként kapcsolódik a COMMUNIO INTERNATIONALIS BENEDICTINARUM Statútumához. Jelenleg 19 régió van.
- 1105 Vö. *i. h.*, 9. p.
- 1106 A nagyobb eljárások az apátnők, a perjelnök, a generális perjelnök, egy föderáció elnöke vagy egy kongregáció provinciálisa.
- 1107 Vö. COMMUNIO INTERNATIONALIS BENEDICTINARUM, *Statutes*, 6. p.
- 1108 Vö. *i. h.*, 8. p. 1109 Vö. *i. h.*, 11. p.
- 1110 Vö. *i. h.*, 12. p. 1111 Vö. *i. h.*, 10. p.
- 1112 Vö. *i. h.*, 13. p. 1113 Vö. *i. h.*, 7. p.
- 1114 Vö. *i. h.*, 14. p. 1115 Vö. *i. h.*, n. 15.
- 1116 Vö. *i. h.*, 16. p. 1117 Vö. *i. h.*, 17. p.
- 1118 Vö. *i. h.*, 18. p.
- 1119 Vö. *i. h.*, 19. p.
- 1120 Vö. CONGRESSUS ABBATUM <2004, sept. 25, Roma>, *Protocollum* [Extractum, 4. sessio].
- 1121 A *Communio Internationalis Benedictinarum* mint olyan tehát már a 2004-es apátkongresszus előtt fennállt. A CIB a CIC, 709. kánonja alapján kérhette volna jogi személyként való elismerését az Apostoli Szentszéktől. De hogy nagyobb cselekvési teret biztosítson magának, és ne terheljék

meg egy kánoni alapítás minden következményével, a CIB-et a konföderáción belül hozták létre.

- 1122 Vö. CIB, *Handbuch*, 21, 7. 1123 Vö. CIB, *Handbuch*, 21, 8.
1124 Vö. CIB, *Handbuch*, 21, 9. 1125 Vö. LP – 1982, n. 15; *Normae*, 11. p.
1126 Vö. *Normae*, 12. p 1127 Vö. LP – 1982, 17. p.
1128 Vö. *Normae*, 13. p.
1129 Vö. *i. h.*, n. 14. HAMMERLING A., 102: „A női bencések általában egyetértettek abban, hogy tőlük nem várhatnak tagsági hozzájárulást, mivel a kongresszuson és a konföderációban megtagadták tőlük a teljes jogú tagságot és a szavazati jogot. De szívesen segítenék adományokkal a primás apát hivatalát és a konföderáció szolgálatait.”
1130 Vö. *Normae*, 15. p. 1131 Vö. *i. h.*, 16. p.
1132 Az *adsistens religiosus* nem tagja a föderációnak, de ennek az élén áll. A Szentszék általa gyakorolja közvetlen felügyeletét és fennhatóságát. Vö. PIUS PAPA XII, Const. ap.: *Sponsa Christi*, 1950 nov. 21, 19. Feladata nemcsak a Szentszék képvisellete, hanem a mindenkori rend igazi szellemének megtartása és az előjáró közreműködéssel, tanáccsal való segítése, hogy igazságosan és okosan vezethesse a szövetséget. Vö. *i. h.* A konstitúcióhoz csatolt instrukció még részletesebben kifejti ezeket az utalásokat, és kimondja: az *adsistensnek* gondoskodnia kell arról, hogy a kontemplatív életnek a rendre jellemző szelleme a föderációban megmaradjon és megerősödjön, hogy a föderáció vezetésével megbízott személyek okosan és igazságosan járjanak el, hogy a novíciák és a szerzetesnők jó vallásos képzést és továbbképzést kapjanak; végül az anyagi ügyek kezelés területén is álljon rendelkezésre tanácsadóként a fontosabb ügyekben. Vö. SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, *Instructio*, 1950. nov. 23, 43; HOFMEISTER P., *Föderationen*, 261.
1133 Vö. *Normae*, 17. p. A következőkhöz vö. HECKER L., 27: Nemcsak önkényes állami aktusokkal szüntetik meg kolostorokat, hanem az utánpótláshiány és a közösségek elöregedése miatt maga az egyház is kolostorok megszüntetésére kényszerül. A Salzburgi Apátkonferencia 2001-ben tartott ülésén munkacsoportot jelölt ki, amely azt a feladatot kapta, hogy állapítsa meg, milyen kérdések kapcsolódnak az autonóm kolostorok megszüntetéséhez, és hol vannak különös nehézségek. Mivel az általános egyházjog közvetlenül nem nyilatkozik ebben a témakörben, egy sor fontos kérdés merül fel. Már tisztán nyelvileg is el kell különíteni egymástól az egyházjogi értelemben vett megszüntetést és az esetleg ezzel egyidejűleg végbemenő polgárjogi feloszlást. Megint más a *vita communis* megszűnése, ha a közösség tagjai különböző más házakba mennek át. Itt olyan kérdések vetődnek fel, mint pl. az illetékesség egy autonóm kolostor megszüntetésének különböző szakaszaiban, vagy a

megyés püspöké, aki a *CIC* – 1983, 615. kánonja szerint különleges felügyeletet gyakorol. A végérvényes egyházi megszüntetés általában később következik be, mint a tényleges feloszlás. Ezzel kapcsolatban felvetődik a kérdés, mi történjék a kolostorral a közbeeső időben, van-e lehetőség a kolostorépület gazdasági hasznosítására. Az is kérdés, meddig van joga saját noviciátus fenntartására egy olyan közösségnek, amelyet megszűnés fenyeget, vagy hogyan lehet megakadályozni, hogy a megszűnéstől való félelemből alkalmatlan jelöltek vegyenek fel és bocsássanak fogadalomtételre. Mivel egy kolostor megszűnése mindig az egyházmegyét is érinti, ésszerűnek és szükségesnek látszik a kapcsolat keresése.

- 1134 Vö. *Normae*, 18. p.; *LP* – 1982, 43 és 44. p.
 1135 Vö. *Normae*, 19. p.
 1136 Vö. *i. h.*, 20. p.
 1137 Vö. *i. h.*, 21. p.
 1138 Az anyagi ügyek kezelésének tanácsa volt az első olyan tanács, amelyet a primás apát mellé állítottak. Az akkori primás apát kérésére a Szerzetesi Kongregáció 1914-ben öt évre kettős tanácsot alakított ki. A rendes tanács összetételét az *LP* – 1952 megtartotta. A rendkívüli tanács a Szerzetesi Kongregáció által kijelölt két apátból állt. Vö. *SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, Rescriptum*, 1914 aug. 18, 41. Ezt a rendeletet az 1925-ös apátkongresszusig mindig öt évre megújították. Az apátkongresszus végleg rendezni akarta a szabályozást, de ez nem sikerült. Az Apostoli Szentszék 1926-ban rendeletet hozott tizenkét évre. Vö. *SACRA CONGREGATIO DE RELIGIOSIS, Rescriptum*, 1926 iun. 17, 113. A rendelet megerősítette a korábbi rendelkezéseket, hogy a rendkívüli tanács két tagját az apátkongresszus válassza meg egyszerű többséggel. A rendkívüli tanács tagjait *Abbatess Assistentes*nek nevezték. Vö. *i. h.*, 112.
 1139 Vö. *LP* – 1952, 134. p.
 1140 Vö. *LP* – 1952, 134. p.
 1141 Vö. *LP* – 1952, 144. p.
 1142 Vö. *LP* – 1952, 139. p. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 208, ezt a gyűlést *Consilium plenum*nak nevezi.
 1143 Vö. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 208.
 1144 Vö. *LP* – 1952, 139. p.
 1145 Vö. *LP* – 1952, 133. p.
 1146 Vö. *LP* – 1952, 135. p. HOFMEISTER P., *Das Breve*, 208, ezt a grémiumot *Consilium domesticum*nak nevezi. A tanárookra vonatkozóan az egyetem előírásait kellett betartani.
 1147 Jelenleg a Subiacói Kongregáció prézes apátja is, akinek a hivatali székhelye Rómában van, a *de re urgentiori* tanács tagja.

1148 Ennek a megoldásnak az lenne a mellékhatása, hogy a körülményesen hangzó *consulto consilio de quo in Lex Propria n. 36* és a *cum consensu consilii de quo in Lex Propria n. 36* meghatározásokat az egyszerűbb *consilium Abbatis Primatis* megjelöléssel lehetne helyettesíteni.